

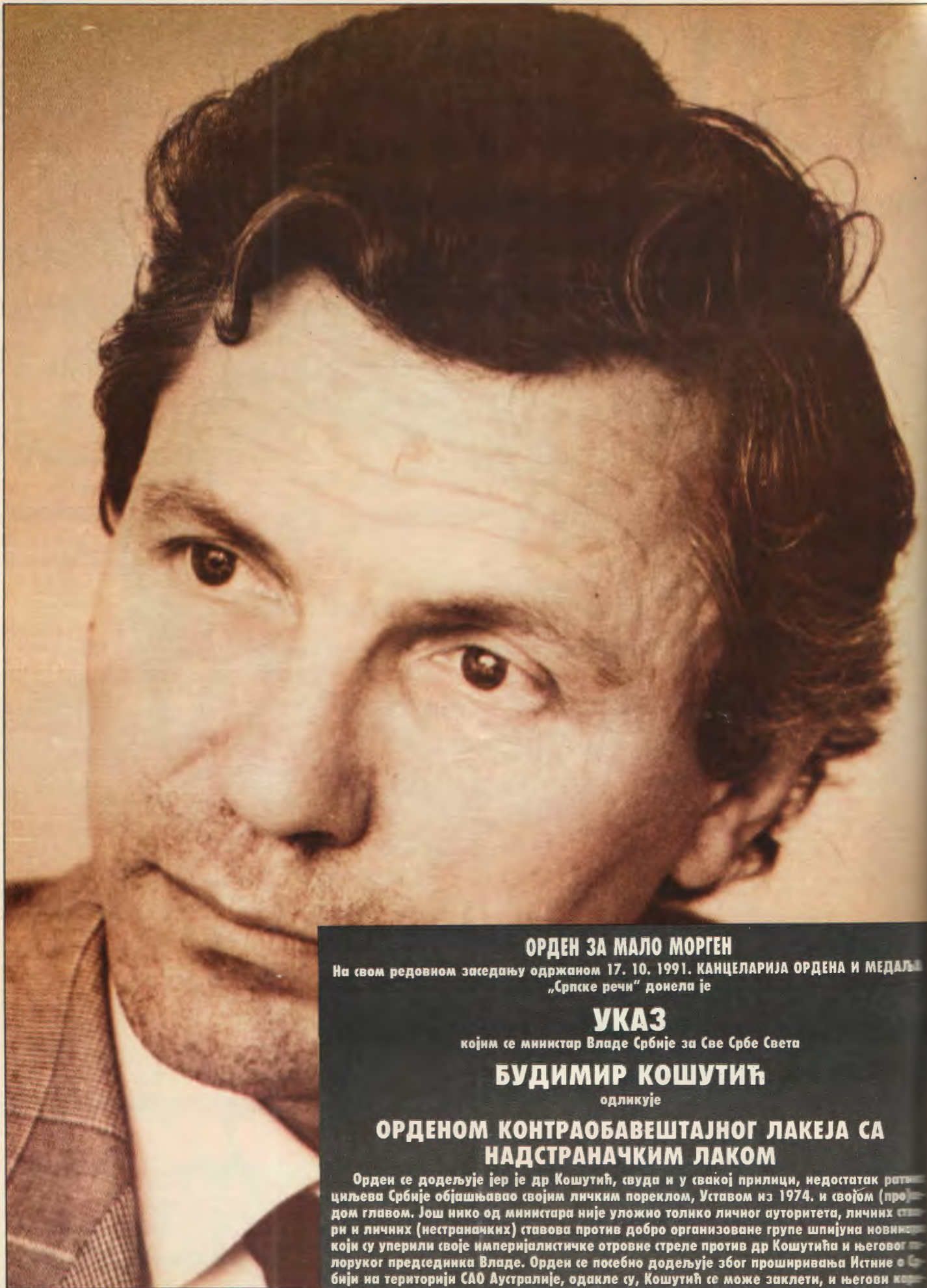
СРПСКА ПРЕМ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 31 ● 28. ОКТОБАР 1991. ● 40 ДИНАРА



СРБИЈА **МОНАРХИЈА** **ИЛИ РЕПУБЛИКА?**

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 3,50 CHF, ШВЕДСКА 25 SEK, АУСТРИЈА 30 ATS, СР НЕМАЧКА 5,00 DEM, БЕЛГИЈА 40 BEF,
ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ГРЧКА 500 GRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK



ОРДЕН ЗА МАЛО МОРГЕН

На свом редовном заседању одржаном 17. 10. 1991. КАНЦЕЛАРИЈА ОРДЕНА И МЕДАЉА
„Српске речи“ донела је

УКАЗ

којим се министар Владе Србије за Све Србе Света

БУДИМИР КОШУТИЋ

одликује

ОРДЕНОМ КОНТРАОБАВЕШТАЈНОГ ЛАКЕЈА СА НАДСТРАНАЧКИМ ЛАКОМ

Орден се додељује јер је др Кошутић, свуда и у свакој прилици, недостатак ратних циљева Србије објашњавао својим личним пореклом, Уставом из 1974. и својом (про)дом главом. Још нико од министара није уложио толико личног ауторитета, личних ставова и личних (нестраначких) ставова против добро организоване групе шпијуна новинара који су уперили своје империјалистичке отровне стреле против др Кошутића и његовог лоругог председника Владе. Орден се посебно додељује због проширивања Истине о Србији на територији САО Аустралије, одакле су, Кошутић се може заклетати, и његови корени... ако устреба.



СРПСКА ГАРДА

Многи припадници Српске гарде су рањени или су погинули на фронтима широм наше земље. Позивамо све присталице идеје за формирање Српске Војске, да према својим могућностима уплате добровољан прилог на рачун:

СРПСКА ГАРДА

Број: 60811-620-16-613/20-018-959-032

или ДЕВИЗНИ РАЧУН

Број: 60811-620-16-302-09-5510885

Беобанка Београд

Прикупљена помоћ користиће се за куповину опреме и лекова за гардисте на фронту као и за помоћ породицама погинулих и рањених гардиста.

По жељи чланова Српске гарде ликови и дело погинулих команданата Српске гарде Ђорђа Божовића Гишке и Бранислава Матића Белог улазе у незаборав.

Преко штаба Српске гарде можете поручити:

1. Видео касету „ГИШКА И БЕЛИ“ — по цени од 350 дин.
2. Видео касету „Смотра СРПСКЕ ГАРДЕ у Такову“ 350 дин.
3. Фотографија Ђорђа Божовића Гишке 24x30 100 дин.
4. Свечани амблем за униформу СРПСКЕ ГАРДЕ 100 дин.
5. Мајице Српске Гарде (1, 2, 3, 4, 5, 6, 8)

Мајице су у величинама М, Л, ХЛ и у више боја 300 дин.

Сви производи се могу наручити поузећем на телефон:

011/467-315, 345-438, 559-588, 620-891

или поруџбеницом на адресу: Божовић, Кирила Савића 6, 11000

Београд

ПОРУЏБЕНИЦА

Неопозиво наручujem ком. _____

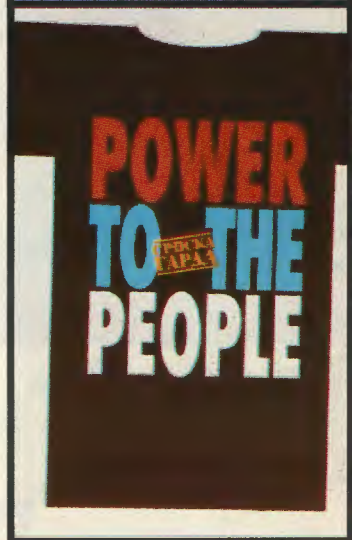
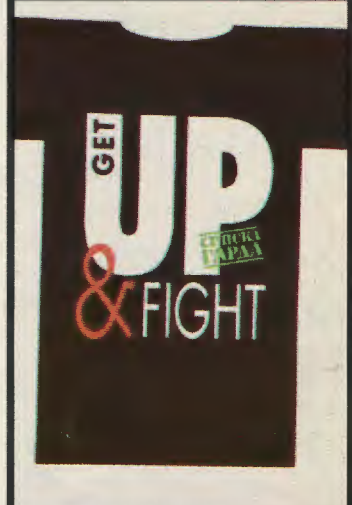
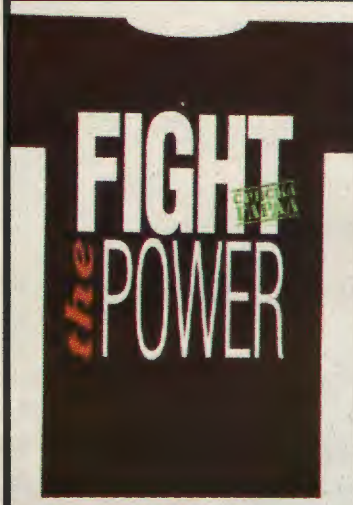
Под бројем _____

Наручене предмете и трошкове поштарине платићу поштару
ПОУЗЕЋЕМ!

име и презиме

место и поштански број

улица и број





КАПИТАЛ
НЕ ПРИЗНАЈЕ ГРАНИЦЕ





Пише: Богољуб ПЕЈЧИЋ

ПУТ У ПАКАО

За предложени хашки документ и рашомонском потрагом за правдом, да је којим случајем жив, Јован Дучић би можда рекао да свако на свету мудрује на исти начин али и да свако лудује на своју руку. Како друкчије разумети инсистирање Европе да је, после свега, могућ живот српских крајина у границама хрватске суверене државе где су српски гробови најгушћи и где је цена смрти одувек била најнижа.

Хаг ће Срби упамтити као место где је правда осрамоћена, где су трајно закопане књиге Старог завета, без обзира што се писци живота хришћанских светаца називају хагиографима и што су они забележили да ће сви Срби радије изгинути за своју прошлост него ли за будућност илузија, макар она долазила из престонице која је многе народе проглашавала дужним и недужним.

Хаг можда има право да казни српски режим али нема право да казни Србију. Њен је председник, истина, арогантно одбацивао сваки предлог асиметричне федерације и конфедерације и изводио свој народ да „спонтано“ демонстрира против тобожњих сецесиониста, када Туђмана нигде није било нити његовог хадезеа и када је Кучан помирљиво говорио о заједничкој југословенској војсци. То његово залагање за већ тада пропалу авнојевску државу било је идентично са његовом потоњом упорношћу да се очува комунистичка партија на последњем Конгресу СК, и реч је о оном истом пакленом механизму који је Србију и Хрватску гурнуо у најизопаченији сукоб који је Европа видела у последњих педесет година. Али је и истина да је Енглеска, тачније Винстон Черчил, гурнула Србију у скуте комуниста, дајући одлучну подршку Брозу и практично осудила на смрт ђенерала Дражу Михаиловића и српску демократију. Лорд Карингтон, бавећи се последицом а не узроком српско-хрватске ратне драме, очигледно упорно понавља грешку свог великог претходника као да првобитни грех није почињен у Даунинг стриту.

Србија ће, колико сутра, бити демократска земља, можда парламентарна монархија са монархом који је истовремено и 47. претендент на британску круну и откуда право лорду Карингтону да се „прави енглез“ и одриче Србима дужност на самоодбрану од геноцида ако је то већ допуштено његовој краљици, која је с националним поносом упутила прекоморску флоту у далеке Фокланде да би заштитила осамдесет сточара и десет хиљада оваца.

Проблем је, међутим, што је Србија ушла у овај рат без војнога циља, економски осиромашена, дипломатски изолована и без своје војске. У Хагу је доживела пораз једна немудра, инацијска и непромишљена политика челних људи Србије, који су националне интересе подређивали прохтевима једне у свету већ мртве идеологије и који су своје личне таштине и нервалне амбиције уздигли на ниво државне политике. Зашто српски режим доласком ХДЗ на власт прихвата утакмицу у мржњи и лудилу? Зар није мудрост налагала да српска страна смири страсти, покаже и докаже Европи и свету да је у Хрватској васпостављен геноцидни фашизам и да поведе дипломатску битку, да се, како каже Вук Драшковић, „лудачку навуче лудачка кошуља“? Зашто српски режим издајницима проглашава најмудрије Србе у Хрватској и ослања се баш на најнемудрије? Чему се могла надати политика која је преко ноћи магационере, зубаре и милиционаре проглашавала за председнике влада и министре а професоре универзитета у незналице и издајнике?

Најоданији следбеник овакве политике, црногорски председник Момир Булатовић, стављајући потпис на хашки ултиматум изазвао је прави дипломатски шок, правдајући овај чин смушеном изјавом да тиме на најбољи начин помаже Србима Крајине. Момиров потез пера најтеже је погодио његовог земљака у Председништву Бранка Костића који је демонстративно напустио конференцију пошто му је претходно лорд Карингтон одузео реч. Различити ставови Булатовића и Костића неће остати без последица и у самој Црној Гори одакле стижу гласови о „капитулацији пред непријатељима“. Но да ли је „друго око у глави“ благовремено уочило да воз Вође јури слепим колосеком или је по среди страх од економских санкција и изолације Црне Горе, показаће време.

Без обзира на разлоге, отвара се питање чему онда толике узалудне смрти, изнад којих сада стоји само један потпис а ти би људи и данас живели да није било окаснеле памети.

Ако ово лудило не престане најкрвавији рат се тек очекује. Такозвани босански „меморандум суверености“ отвара врата једног новог пакла где су у игри 923 хиљаде наоружаних цивила, разних нерегуларних милиција — хришћанских и муслиманских. Муслимане и католике плаши „мини Југославија“ под Милошевићевом доминацијом и питање је дана када ће бити пређен рубикон равнотеже страха.

Можда зимус неће бити довољно хлеба, угља за огрев, папира за штампање новина и књига али и шта ће нам, када можда нећемо ни бити живи. Са нама нема неизвесности.

КАД ОРУЖЈЕ ПЕВА, ПЕСНИЦИ ПЛАЧУ

Ко жели мир, нека одложи оружје.

Цицерон

Недавно, уочи књижевне вечери у Пироту, пита ме један млад новинар шта мислим о рату (?) и како га доживљавам као литерата. Питање ме је, морам да признам, затекло, иако ових дана свако од нас, хтео не хтео, размишља о рату. Ја сам се, наравно изјаснио против рата. Ипак, остао сам недоречен, што се видело и по изразу лица младог новинара. Због тога осећам потребу, и обавезу, да се о рату и миру изјасним потпуније. Да не би било неспоразума.

Ми живимо у времену када народи Европе, несумњиво најцивилизованнијег континента, пружају једни другима руке помирења и свестрано сарађују. Границе међу њима постају фиктивне. А код нас, у овој умирућој Југославији, на сцени су међунационална и верска мржња, деобе, сеобе и — рат! Прљав рат. Нагрљавији рат у историји човечанства. Показујемо свој примитивизам. Брукамо се пред целим светом. И, што је најгоре, сејемо семе мржње, које ће ницати и после сто година. Југославија, вештачка и несрећна творевина, постаје жариште рата за наредни век. И то Југославија чија главна парола је била да је „земља братства и јединства“.

Беремо плодове паролашке и митингашке политике. Отровне плодове! Плаћамо цех идеолошкој заблуди, верској затуцаности и националистичкој ускогрудости. А цех је: ЖИВОТ МЛАДИХ ЉУДИ!

Како овај рат доживљава Лужница, земља печалбара и ратара? То најбоље илуструју два догађаја: смрт младића Саше Ивковића и побуна мобилисаних војника.

Рат је и у рату мора да се гине. (Оставимо, за ову прилику, да ли је рат могао да се избегне). Погинуо је и млади Лужничанин Саша Ивковић. Младић вредних руку и тиха владања. Вест о томе објавила је штампа и у Нишу и у Београду. Отац, Сашин, природно, хтео је да зна да ли је то истина или је, можда, вест погрешна. Родитељско срце никада не може да се помири са суровом истином. У Бабушници, од званичника, није добио тачан одговор. Родитељско срце није могло да живи у неизвесности: отац је кренуо на фронт. Да види сина — живог или мртвог. Истога дана, док је отац путовао на ратиште, тело погинулог Саше Ивковића стигло је у Бабушницу. Пред зграду Скупштине општине. На право место. Јер, Саша је погинуо за све нас. Међутим, званичници нису хтели Сашино тело. Заударало је, кажу, на смрт стару неколико дана. Ковчег са Сашиним телом отерали су пред његов дом, а тамо, оца, наравно нема, јер је био негде у, од Бога оплођеним а од људи загађеним, просторима ове несрећне земље.

Тело погинулог ратника дуго је било на улици. На зграђавање грађанства. Сузе Сашиних другова немо су говориле — све. Они који су морали да виде и Сашу и сузе његових другова гледали су ниско или су били на неком другом месту, где не мирише барут,

него — иће и пиће. А требало је да ковчег са телом угашеног младог живота буде у сали Скупштине општине, где би му се поклонили сви честити људи и прави родољуби.

Други догађај је, као што напоменусмо, побуна мобилисаних Лужничана. Када су сазнали да ће их, без оружја, послати на фронт, када су видели како један моћник одводи свога сина са војне вежбе (мерцедесом!) кући, они су се побунили. Каменицама су најурили првог грађанина мале Лужнице, а псовкама главнокомандујућег. И отишли својим домовима. Кукавице? Не! Они само нису хтели да се са њима поступа као са овцама које воде на кланицу.

Ето, то би могла да буде допуна мог одговора на питање младог новинара.

Драгољуб Манић — Фарски, Бабушница

НАШЕ НОВЕ ХИМНЕ

Србија ће добити химну! Много смо на томе радили; организовали комисије, одборе, ангажовали нај, нај, српске мудре главе, па смо имали чак неколико предлога за исту и најзад се све сублимирало кроз једну, али вредну: МАРШ, НА ДРИНУ!

Обзиром да је ово нова Србија, Србија „мира и просперитета“ (да ли сам ово нагде чула?) треба јој наравно и нова химна. Хоћемо да се вежемо и за историју, али не толико да бисмо узели „Боже правде“, јер то звучи сувише мирно, дубоко и свечано, (а коме то сад треба, да се претварамо у некакве дефетисте). Тако ће ова НАПРЕД МАРШ химна перфектно одговарати за овај наш историјски моменат.

Међутим, она је згодна и за будући развој наше земље. Већ сада бисмо могли, на ванредном заседању парламента, да на демократски начин, именујемо одбор или комисију, а и композиторе за следеће химне:

- Марш на Дрим,
- Марш на Вардар,
- Марш на Марицу итд, зависно од програма даљег просперитета.

Успут треба још неке мале припреме учинити: све фабрике да се преоријентишу на производњу тешког и лаког и сваког наоружања, а све праве „српске мајке“ да се баци на производњу мушких потомака. После сваког четвртог комада може да се обећа посебан попуст на цену струје. Наставни план не заборавити, односно посебно Ж. Марковићевски разрадити, како би се „нараштај“ од најранијег доба упознао са свим непријатељима који нас окружују, као и свим врстама завера које чео мрски капиталистички и коминтерновско-ватикански свет кује против нас.

Сви можемо да се запослимо на изналажењу унутрашњих непријатеља који покушавају да политиком свршеног и несвршеног чина подметну разне подлости и интриге (у жељи да нас омету у развоју). Има ту међу нама (далеко било) разних издајничких, мротворачких, дефетистичких, балистичких, хушкачких итд, елемената које треба уништавати као гамад.

Кад се ја испод овог будем потписала, то ће значити да се пева нека друга химна.

Име и адреса познати редакцији

НОВОПЕЧЕНА МОНАРХИСТКИЊА СИШЛА СА БАНДЕРА

Поводом доласка његовог Височанства Принца Престолонаследника Александра II Карађорђевића и његове породице, у име бројних професионалних музичара, неопходно је подсетити се неких битних чињеница, везаних за „амбасадорку“ музичке уметности, г-ђу Даринку Матић Маровић.

Лепде нам још увек испред очију „резанци“ афиша са фотографијом поменуће даме, испрани кишом и ношени београдском кошавом, са бандера а у својству кандидата СПС партије у оквиру предизборне кампање.

Ми поштујемо њено политичко идеолошко опредељење! Но, не улазећи овом приликом у њене музичке и организаторске способности (дискутабилне су и побуде истих), запањени смо њеном дрскошћу да се у тој прилици представи; да се представи диригентом свог ансамбла (који, узгред буди речено, крајње дилетантски интерпретирао пригодан програм) те тако за нас изазва обострани шок.

Та иста госпођа Матић — Маровић је деценијама била „прва дама“, музичка и режимска. Певала је она у свим приликама; певала је за све расе, све конфесије и све континенте. Подразумева се да су ти наступи увек имали одговарајућу политичку боју и, сопствену јој емоционалну пријемчивост и жар, да је то било збиља увек и дирљиво!

Но, овога пута, погрешне модулације су биле више но допустиве!

За многе од нас, који смо деценијама били жигосани, шиканирани, ово њено наметање у ретко свечаном духовном и националном чину, доживели смо као обичну кокетерију.

Уметност не трпи насиље и лицемерство! Њене амбиције да по сваку цену буде „прва“, рефлектују се у јавности крајње банално. У нашој музичкој јавности има сериозних музичких фигура чији је укус, естетско осећање, општа култура и, напосве, веома одређен морални профил.

Прекло ноћи се не постаје господин, а ни госпођа!

Vulpes pilum mutat, non mores"
Београд, 9. X 1991.

Група професионалних музичара

МЛАДОСТ ПОСТОЈИ ЗА БУДУЋНОСТ

Господо генерали, пуковници, потпуковници, капетани, водници, заставници и остали!

НАСТАВАК НА СТР. 74

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
БОГОЉУБ ПЕЈЧИЋ

УРЕЂУЈЕ РЕДАКЦИЈСКИ
КОЛЕГИЈУМ

ДИЗАЈН: ДЕЈАН ЂУРОВИЋ

САРАДНИЦИ: Славица Лазић,
Александар Цветковић,
Сандра

Петрушић, Александра
Јанковић, Душко
Богдановић, Зоран Петканић,
Драгослав Грујић, Драган
Барјактаревић, Веран Матић,
и Ђорђе Вукоје
(фоторепортер).

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Бранкова
13-15, 1 улаз, 11000 БЕОГРАД
ТЕЛЕФОНИ: 011/620-891
(секретаријат), 628-242, 625-937
ТЕЛЕФАКС: 011/624-598

Жиро-рачуни: динарски
60801-603-27562, девизни
60811-620-128-25731-74956-
-33 (са назнаком за „Српску
реч“).

Претплата: 900 динара
годишња, 450 динара
полугодишња. За
иностранство 150 ДЕМ или 90
УСД.

Лист излази сваког другог
понедељка.

Рукописи и фотографије се не
враћају

Штампа ДП „Борба“ Косовска
26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије број 413-01-221/91-01
од 15. фебруара 1991.
године одређена је стопа
переза од 3%.



ТЕМА „СРПСКЕ РЕЧИ“

МОНАРХИЈА ИЛИ РЕПУБЛИКА?

Стр. 10-15

АЛЕКСАНДАР II КАРАЂОРЂЕВИЋ:

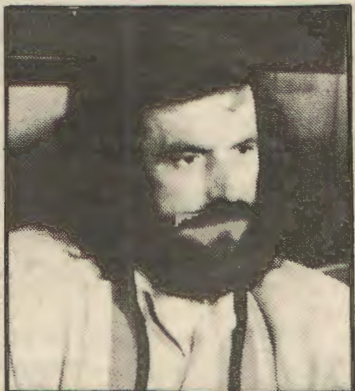
КАКО САМ ДОЖИВЕО СРБИЈУ



Стр. 19-20

ВУК ДРАШКОВИЋ:

НЕЋУ СРБИЈУ КОЈУ ЋЕ СВИ ДА МРЗЕ



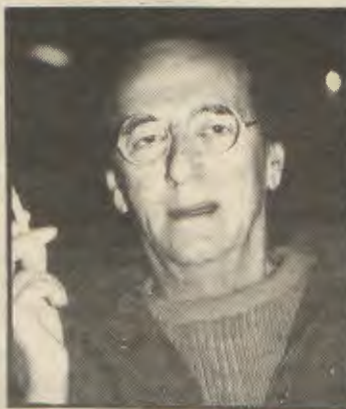
Стр. 22-25

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

ПРИСУТНО 194, ЗА 210

Стр. 32-35

АЛЕКСАНДАР ПОПОВИЋ:



ВОЈСКА ТРЕБА ДА ПЛАТИ ОДШТЕТУ

Стр. 36-37

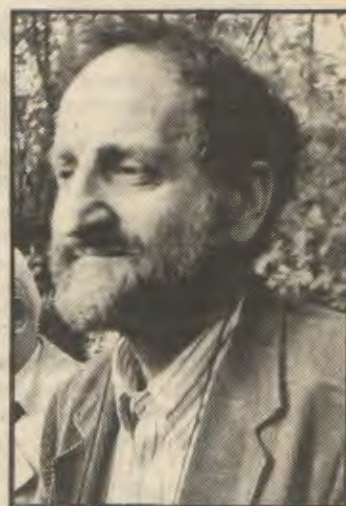


СРБИЈА У РАТУ

МИНУТ ЋУТАЊА ЗА РАТ „КОЈЕГ НЕМА“

Стр. 40-45

ПЕЂА РИСТИЋ:



ОВЕ КОМУНИСТЕ ГОТОВО ДА ЖАЛИМ

Стр. 48-50

СИМО ДУБАЈИЋ:

КАКО ЈЕ КАДИЈЕВИЋ ПРЕВАРНО МИЛОШЕВИЋА

Стр. 60-62

„СРПСКА РЕЧ“
РАЗГОВАРА И СА
СРЂАНОМ
БОГОСАВЉЕВИЋЕМ,
РАДОМИРОМ
УРОШЕВИЋЕМ,
ВЛАДИКОМ
ИРКНЕЈОМ
КОВАЧЕВИЋЕМ И
ВЛАДИМИРОМ
ЉОТИЋЕМ

те Горбачову на ноге. Њихови авиони слетели су на московски аеродром у размаку од свега седам минута.

Пре педесетак-шездесетак година пали би истовремено.

ГРЕШКА

Горбачов је направио још једну кардиналну грешку. Према агенцијским извештајима, уприличио је заједничку вечеру за Туђмана и Милошевића.

Шта су ова двојица напричала новинарима након свега тога! Ко зна где је и како Горбачов дошао до хране!

РЕКЛАМА

У недостатку паметнијих решења шеф бивших српских партизана Михаило Швабић за „ситуацију“ је опет оптужио „Српску реч“ и „Погледе“.

Молимо Швабу да пошаље жиро-рачун. „Српска реч“ учињене јој услуге плаћа у законском року.

УТЕХА

Главномандујући оружаним снагама СФРЈ Бранко Костић признаје да му на „ратишту“ у Херцег-Новом није било лако. Након разговора са црногорским резервистима изјављује да су „резервисти тешили њих“, уместо, претпостављамо, обрнуто.

Чудна ми чуда! Па немају ти резервисти вилу недалеко од ратишта.

СУЈЕТА

Након што се уверио да му је имовина на сигурном, Бранко Костић је успео и да се револтира што га Карингтон, баш као ни Месића у првој варијанти није био позвао у Хаг.

„Срамота! Шта би Сејдо помислио о његовом угледу у свету!

ЛОКАЛИЗАМ

Баш као што је тријумфално „расписао“ локалне изборе Александар Бакочевић их је и отписао. Разлог — ванредна ситуација.

Била је ванредна и онда, али су Бакоћевића тек сад обавестили.

ХУМОР

Најдуховитије у свему томе је што је и Со-

цијалистичка партија Србије, као, затражила одгуду локалних избора због тога што је велики део њених присталица на фронту (!?)

А ми се баш питали чији ли су они што скидају петокраке и дижу три прста.

СТАКЛО

Полако нам свиће пред очима због чега Туђман на стране новинаре делује „пропагандније“ него Милошевић.

Због тога што га слушају. А зашто не слушају Милошевића? Зато што поред њега увек седи Кадивић с наочалама.

ЗАСЛУГА

Кадивић је, међутим, заслужан за још нешто. Одлучио је да забрани деловање и организовање свих странака у командама и војним управама.

А не као досад: један генерал СПО-овац, други демократа, један адмирал радикал, а други либерал... па се уротили против комуниста, којима није до уроте него до светле будућности.

ПАУЗА

Можда сте запазили да још ниједанпут нисмо споменули друга Шешеља.

Говорио је нешто мање него раније, а што мање говори то је мање смешно.

ИСТИНА

Аустралијски радио забранио је емитовање информативних програма Радио-Београда и Хрватског радија у оквиру својих, јер подгревају сукобе и националну нетрпељивост чак на тлу Аустралије.

Аустралијанци нису ни свесни да то код нас изгледа сасвим другачије. Ми смо се на наше радио и тв провокаторе навикли као... као... као, рецимо, они на кенгуре!

СТАЉИНГРАД

Хрватска пропаганда све више инсистира на томе да је Вуковар хрватски Стаљинград. Српска пропаганда пита се ко је Хрвати-ма одао тајну.

СВЕЈЕДНО

Они Словенци баш су инересантан народ. Шта год да ураде Срби најebu. Кад је мир — због њих расте инфлација у Србији. Кад је рат — опет због њих расте инфлација у Србији. А онда чим Србима нарасте, у Хрватској се нешто породи.



ХИМНА

Конечно је постало јасно због чега комунистима никако не одговара стара српска химна Боже правде.

„Бога“ имају, али не могу да од њега траже још и правду.

РАЗМАК

Туђман и Милошевић морали су да одле-

СЛОБОДАН МИЛОШЕВИЋ

Ја не знам о чему ви говорите. Ратне циљеве има земља која је у рату. А, да ли је Србија у рату? Није. Да ли се пуца на њеној територији? Не пуца. Да ли уопште постоји српска војска? Не постоји. Наш једини циљ су правда и мир. Мир ћемо остварити без обзира на жртве, а правда ће онда бити заведена сама по себи. И то је све.

АЛЕКСАНДАР БАКОЧЕВИЋ

О чему ви говорите ја не знам. Нити ће Србија икада признати да је у рату, нити ће ратни циљеви икада бити формулисани, нити ћете ви то икада сазнати, ако буду. Никада, верујте ми, никада...

АНТОНИЈЕ ИСАКОВИЋ

Видите када говоримо као што сам рекао све су то мреже које су усташке власти без обзира што ми не желимо јер српски народ има историјску мрежу односно задатак да кад смо већ код највећих фашиста у историји морамо бити ми једна геноцидна жртва или нас неће бити поготово без ратних циљева који су евидентни. Ипак бићу конкретан и на ваше питање одговорити сасвим конкретним питањем а то је да ли је Рим пао сам од себе или нећете ми можда рећи од земљотреса кад су га надвиле мреже које се протежу од Ватикана до геноцида а историја ће као и стотинама година демократије до Социјалистичке партије данас и овде показати да сам био у праву. Зна се да без Социјалистичке партије не би било ни вас ни циљева а шта је човек ако нема неки циљ у животу.

ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ

То је једно гупо питање на које одговоре може дати само самоуплавна социјалистичка пвакса. Али пве тога, Свбија мова да своје твупе васповеди дуж стватешке линије Каввобаг — Каввовац — Вивовитица на североистоку, до јужно квило њених твупа коначно поввати највећи део јадванске обаве са свпским гвадовима Дубввовником, Спвитом, Задвом, Вијеком и Пувом — на западу, све то да би се ојачава гваница пвема Итавији, Шпанији, Повтугалији и евентуално Фванцуској. На југу свпске твупе немају вазвоге да не успоставе такозвани твупни мост између Беогвада и свпских хивандавских подвучја на данашњој админисвативној тевитовији Гвчке, што би свакако Бугавску и Вумунију стватешки онемогућило да Свбији онемогући истовијску везу са бвиским и давеким истоком, а зна се каква је свпска мисија кад је у питању спас човечанства од мвског исвамског фундаментализма. То би дакве биве ставтне позиције са којих је касније могуће вазговавати о миву. Уковико се повампивени немачки фашизам испвечи Свбија нема вазлога да и том

АНКЕТА „СРПСКЕ РЕЧИ“

ШТА СУ РАТНИ ЦИЉЕВИ СРБИЈЕ?

тигву у јагњећој кожи не испваши тув. Највећи наш непријатељ је у ствави Вук Двашковић, издајица вода свога и ту твеба бити опвезан. Иначе...

ДАЧА МАРКОВИЋ

Мисвим да су ватни циљеви нешто што је део кувтве једног навода, ави вевујте нема тог вата који ће спвечити почетак шковске године на цвој тевитовији вепубвике.

МИЛАН ПАРОШКИ

Молим вас, шта ће нама ратни циљеви, јер, пазите, молим вас, ако ми не усвојимо резолуцију о присаједињењу српских крајева матици земљи које нас моле, ја вас молим, пазите, доћи ћемо у ситуацију да се одричемо онога за шта смо се борили, јер, ако сте ме слушали, а ја вас молим да ме саслушате, пазите, озбиљна је то ствар, то је предуслов за формулисање ратних циљева. Ми ћемо ускоро имати отворен северни мађарски фронт, смејте се ви, само се ви смејте, молим вас, а нисмо још закључили ни западни. Пазите, ја не кажем да мора, али вас молим да озбиљно схватите овај апел, јер већ сутра може бити касно. Значи, прво српске крајине, па ратни циљеви, молим вас да пазите, ако сте ме слушали, јер издајници и велеиздајници не спавају...

СЕЈДО БАЈРАМОВИЋ

Немојте ви мени тако, па касније испадне Сејдо ово Сејдо оно, а Сејдо ни лук јео ни лук мирисао. Шта-ја знам шта су циљеви...

БУДИМИР КОШУТИЋ

Ви то МЕНЕ питате, МЕНЕ, ВИ, МЕНЕ... зашто бих вам ја то одговорио кад то сви знају... хоћете да кажете да ви то не знате... ма хајте, молим вас. Уосталом, можемо да разговарамо и са другачијим аргументима: зашто бих ја причао оно што сви знају, а постоји тачно списак, па ће се све чути и знати... и немојте да се правите луди, јер — све се зна.

РАДОМАН БОЖОВИЋ

Питате ме за ратне циљеве! А зашто мене питате како је Анте Марковић уништио све што смо ми годинама стварали? Анте Марко-

вић нам ни ону сушу није признао као елементарну непогоду. Чуј, ратни циљеви! А знате ли ви да је и поред Анте Марковића Војводина подамном имала најстабилнију ситуацију у свим сферама јавног и привредног живота. Шта су у односу на тај успех неки ратни циљеви? А да није било Анте Марковића Војводина би данас била Швајцарска. Анте Марковић је мој ратни циљ.

БАТРИЋ ЈОВАНОВИЋ

Видите, кад је Наполеон од Плас ду Конкорд кренуо према Арку д тријумфу преко Шанзелизеја није мислио на ратне циљеве. Зашто? Зато што Па д Булоњ није обични шумарак, ту има разних курви и да извинете педера и он није могао да мисли на циљеве три хиљаде километара далеко у Бородину. Е, шта сам хтео да кажем? Шта сте оно питали? А, да. И онда ти ја њега рафалом и тако смо освојили твржав д Бастиљ.

ДРАГУТИН ЗЕЛЕНОВИЋ

А шта да вам кажем! Још је Његош рекао „боље види онај на брду но онај под брдом“ па тако и ја. Међутим, Алекса Шантић би на то рекао „остајте овде сунце нашег неба, јер бо је боље овде него тамо“. Тако, кад мало боље размислим опет се враћам на Његоша, који вели: „У рукама Драшковића Вука, свака пушка биће убојита“. А ми морамо веровати нашој младој генерацији. У том смислу њихови циљеви су и моји циљеви.

КАПЕТАН ДРАГАН

Ако вам кажу шта су њихови ратни циљеви мораће да вас убију.

РАДОВАН РАДОВИЋ

Ратни циљеви су ти кад седнеш у један тенк, а то ти је једна справа, знаш то сам и ја. Правио, унутра је бре супер, може да иде и десно и лево, може бре и под воду, шта ти је машина, па кад идеш а оно ко трактор само размиче масу. А ти гледаш како беже па ти мило. Технологија ти је данас напредовала. И кад ти имаш пред собом јасан циљ, може то бити и неки ратни циљ, нема бре ништа лепше, части ми...

Анкетирао: **Ј. К.**

МОНАРХИЈА ИЛИ РЕПУБЛИКА?

Нема више никакве сумње да је српски режим, преко разних својих служби и институција, смирно право расположење српског народа према монархији и да су га добијени резултати, по којима чак седамдесет одсто становништва жели краља или нема ништа против њега, озбиљно узнемирили.

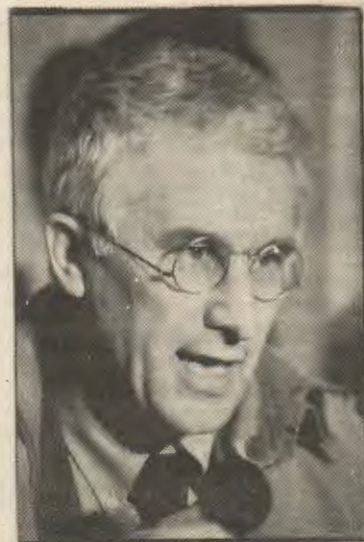
Није случајно да је, на пример, уочи доласка Александра II Карађорђевића, генерални директор РТВ Београд издао наредбу да се Александар II у извештајима и емисијама на радију и на телевизији о његовом боравку у Србији никако не сме ословљавати титулом „престолонаследник“, већ само титулом „принц“. Изгледа да се, кад је постало сасвим извесно да народ неће републику, круна припрема за неког другог...

Последњих дана може се чути да један јак и добро плаћен тим, у коме има и академика, треба да припреми терен за обзнањивање нетачног и фалсификованог податка да је садашњи председник Републике Слободан Милошевић потомак династије Немањића. Паралелно с овим „научним радом“, у издањима куће „Политика“ већ се лансирају пророци и „нови Тарабићи“ који тврде да ће Србија веома брзо имати крунисану главу, али да то неће бити нико ни од Карађорђевића, ни од Обреновића, и да ће на престо сести један постојећи Немањић.

Глупост коју српски режим покушава да направи, ако је ова прича тачна, може само поштеним и наивним људима да делује нереално; садашњи српски режим и не чини ништа друго него нереалне ствари, и нема те глупости коју он није спреман да прихвати за своје кључне потезе да би се одржао.

Намера да Србија буде царевина с Немањићима на челу, а да се за Немањића прогласи последњи европски бољшевик Слободан Милошевић, превазилази, ипак, све границе чак и помахнитале дрскости...

Без обзира на присутне шпекулације, спектакуларни дочек престолонаследника Александра Другог Карађорђевића заиста је отворно питање будућег облика државног уређења — Монархија или Република. Од овог броја „Српске речи“ Зденка АћИН објављује шта о томе мисле истакнути културни и јавни радници...



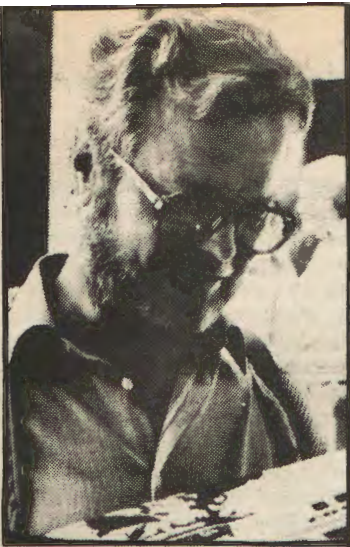
**МАТИЈА БЕЋКОВИЋ,
АКАДЕМИК:**

МОНАРХИЈА — ЗАШТО ДА НЕ

Монархија је за Југославију искључена, јер нико осим Срба није хтео ни Титову, а камоли Југославију Карађорђевића. Што се тиче монархије, она своју шансу има искључиво код Срба. Ту није минула успомена на кућу која је створила модерну Србију. Република или монархија? Сада немамо ни једно ни друго! Требало би најпре да утврдимо да имамо династију и схватимо шта то значи — да то немају сви па и да сви не могу да бирају. Чим можемо да бирамо — то је још једна могућност и још један излаз. У монархијама има нешто мистично што народе окупља. Ваљало би испитати да ли би нас монархија могла окупити и извести из ћорсокака.

На ваше питање: република или монархија — може да одговори само цео народ на тајном изјашњавању, јер јавно изјашњавање не значи ништа. Често они који су јавно за монархију, тајно би гласали против ње, а надам се да би било и обрнутих случајева. Цела западна демократија се држи на мистерији тајног гласања — што нико не зна како је ко изразио своју вољу када је за собом навучао завесицу. Кажете да се прича да социјалисти својатају Томислава. Пошто су имали краља једне партије, Јосипа Броза Тита, онда мисле да и прави краљ није краљ целог народа и интегративни фактор, него краљ неке странке. Те приче само показују колико људи који их причају немају појма ни шта је краљ, ни шта је монархија. Краљеве партије већ имамо, па нам не требају нови.

Свуда где има монарха — монархија је могућа, а да ли бих ја лично волео да видим Србију као монархију? Зашто да не!



**ЉУБОМИР СИМОВИЋ,
АКАДЕМИК:**

РАТ И(ЛИ) МИР

Питате: република или монархија? Бојим се да се ми данас налазимо пред много тежом алтернативом: рат или мир?

Више него питање да ли ћемо живети у републиканској или монархистичкој, закупља ме питање да ли је могуће живети у нормалној држави. У држави у којој се не пуца и не гине. У држави у којој има хлеба, млека, сагуна, бензина, струје, лекова, станова, посла. У држави по којој можете слободно да путујете. У држави у којој читање новина и слушање радија неће бити опасно по здравље. У којој ћете ћаскати пред кафаном без страха да сто за којим седите може сваког часа експлодирати. У којој ће вам поштар донети писмо од пријатеља, а не позив од војног одсека. У којој главни циљ информативних гласила неће бити да вас дезинформишу. У којој ТВ дневници неће личити на партијски ЕПП. Или, још горе, на ратни ЕПП. У којој најважнији неће бити ни евентуални председник, ни евентуални краљ, него грађанин. У којој тај грађанин неће мислити да је демократија то што може ђубре да баца кроз прозор и што може да гура и гази сапутнике у тролејбусу. У држави која неће стрепети од изолације, која прети да је претвори у пустињу. И, коначно, у земљи у којој демократизација (од које ипак све зависи!) неће ићи као онај Рус у Стеријиним „Родолупцима“: „Као да на пужевима иде!“



МОМО КАПОР:

КРАЉИЦА ЈЕ ТУ

Јесам ли ја за републику или монархију? Уопште о томе нисам размишљао. Додуше, ја сам убеђени монархиста — али из

декоративних разлога, јер волим смене стража пред двором. То је добро за туризам, наравно добро је само ако је монархија декоративна. Но, код нас се поставља питање ко би био краљ. Мени се овај краљ, морам да кажем, не допада зато што изгледа као трговачки путник. Сретао сам га неколико пута и сигуран сам да ми се не допада, јер нема магију краља. Ипак сам ја, као и сви ми, васпитан на књизи Марк Твена **Краљевић и просјак**. Знате, ја имам сјајну идеју: шта ће нам краљ кад већ имамо краљицу?! Јелисавета би била одлична краљица. Она је шармантна, овде је дошла из помпе, ради користан посао, сви је воле — она је већ наша краљица!

Говорим ли то из емотивних разлога! Или зато што је она моја књижевна јунакиња? Одувек сам волео лепе и паметне жене, а она је, уз то, и добра. Много је употребљивија од краља. Уосталом, волим особе које не праве око себе велику гужву. Она је овде дошла тихо, одомаћила се, она је већ ту. Значи, ми већ имамо краљицу. Но, ја мислим да сви Карађорђевићи треба да живе овде и то најпре зато што је ово њихова земља и ово је њихов град. Али не мислим да Србија треба да буде монархија. У ствари, мени би било потпуно свеједно и да буде монархија. Бојим се да би то клинцима било смешно. Они су се родили у потпуно друкчијем времену и тај мит им је потпуно нов. Али, чини ми се да би Јелисавета заиста могла да поврати сјај монархије. Зашто ме гледате тако?! Она је радила за козметичку фирму „Естее Лоудер“, која је на промоцијама имала слоган: „Ако може једна принцеза — можете и ви!“ Ако је Јелисавета била добра за „Естее Лоудер“ зашто не би била добра за Србе?! Крајње је време да превазиђемо приче о запостављању жена — да оне коначно добију своју улогу. Ово је права прилика да једној принцези поклонимо државу! Што се мене тиче, она је већ моја краљица!

Кажете да говорим зато што бих желео да будем краљ. Не, ја хоћу да будем само дворска луда. Сви европски интелектуалци воде порекло или од дворских луда или од свештеника. Од свештеника су потекли озбиљни писци — они који пишу тешке романе — а од дворских луда ми мало лакши писци. Проблем је једино што овде није било правих дворова, због тога нам и уметност изгледа тако како изгледа. Једна је ствар ако ти је мецена Медичи или римски папа или гроф Сворца, а друга ако ти је интересна заједница културе на тремеџи у Пријепољу. Какве мецене — таква и дела! Мислим да би једна краљица била добра за уметност, а Јелисавета има склоност ка уметности. Зашто ви имате нешто против! Гледате ме крвнички!

АЋИН: Ма не, варате се. Уопште немам ништа против и уопште вас не гледам крвнички. Али какве шансе има Александар?

КАПОР: Нема никакве шансе. Александар не може да буде краљ чак ни формално, јер се одрекао престола као и његов отац. Друго, разведен је — што ја сматрам најстрашним преступом. Кад се неко разведе ја то уопште не могу да поднесем...

АЋИН: То говорите ви који сте се толико пута разводили?

КАПОР: Само једанпут. С друге стране,

Александар не зна ни српски језик. Смешно је да имамо краља који не зна наш језик. Уосталом, доста ми је мушкараца на власти. Треба инаугурисати жене које већ ионако владају нама, јер ми имамо само привид да мењамо свет и да њиме владамо. Коначно, Јелисавета зна фантастично добро српски језик, научила га је. Ја сам је научио да каже **бре** — у свим нијансама — још 1977. године. Она изгледа заиста лепо и познаје сигурно више света него Александар II, и сигурно би се тај свет пре одазвао њеном позиви да помогне Србији, него његовом. А прва ствар коју је Александар урадио, након посете својој земљи јесте да је изговорао земљу у којој је дочекал на онако чудесан начин. Дочекало га је сто хиљада људи са хлебом, сољу, земљом, травом — као из Мојовићевог концерта — скандирањем... И после свега тога уследила је изјава да у Србији нема слободе! Овде, истина, нема слободе — овде има толико анархије да свако може да вас убије на улици. Толико је слободе. А оговарати одмах своју земљу — и то још док није изишао из авиона — и то у листу који се зове „Пари Мач“, који читају углавном домаћице — управо то показује ниво тог претенданта на престо. Знате, тешко је и срамно када вас изда и краљ. Издала вас савезна влада, издала вас војска, издали вас амбасадори и на крају, издао вас и краљ — и шта онда човек да ради него да тражи краљицу!

У Капоровој представи „Олл“ глумица РАДА ЂУРИЧИН изговара следећи фрагмент: „Недавно сам прочитала да је Бета Вукановић, сликарка, која се родила у Минхену, и која никада до краја није научила српски, недељу дана пре него што је умрла у сто првој години живота, између осталог, рекла: „Зна-те, ја сам у свој шифот срела два заиста велика господин. Један био краљ Милан Обренович, а други господин Тито. Ја ипак сада мислим да је краљ Милан био већи господин: он никада не би узео улицу од господин Тито.“

Овај фрагмент ми Рада Ђуричин, на моју молбу, понавља непосредно након премијере „Олл“ у Југословенском драмском позоришту. Наилази **Пуриша Ђорђевић** и питам га да ли је за републику или за монархију. Ђорђевић каже: „Ја сам још увек у партизанима, пошто се мој сан није испунио!“

ИРФАН МЕНСУР:

БАЈКА О МОНАРХИЈИ ЈУГОСЛАВИЈИ

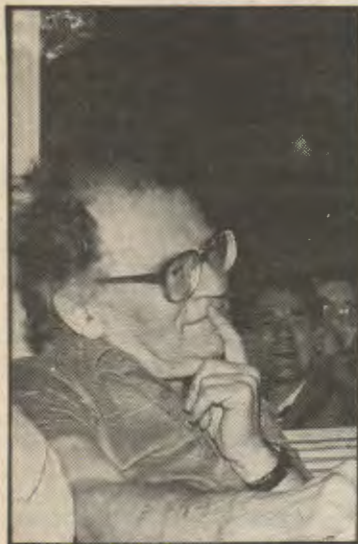
У Југословенском драмском позоришту глумац ИРФАН МЕНСУР је кнез Павле. Но, шта као Ирфан Менсур мисли о дилеми: република или монархија?

„Логично би било да неки народ који има традицију може да се похвали да има и своје племство и да пожели да на челу народа буде неко ко потиче из тих лоза, јер не постоји народ на свету који се не би дичио тиме што има живо племство и живе краљеве, принцеве и принцезе. Према томе, ако бих се ја пи-

тао, наравно да бих гласао за монархију, која би била парламентарна, с тим што бих уз све то додао да бих волео да то буде нека југословенска монархија, а не нешто јако уско или уже као што би, рецимо, можда била нека мала монархија Србија или мало проширена монархија Србија. Био бих страшно поносан кад би постојала једна велика, лепа југословенска монархија.

АЋИН: Јасно је да је понос једно, а да је реалност нешто сасвим друго. Да ли је, по Вашем мишљењу, донста могућа Југославија као монархија?

МЕНСУР: Мислим да није могућа, али дозволите ми да вас подсетим да смо имали дивних снова и дивних прича о принчевима и принцезама. Кад смо били мали с тим смо били успављивани, па дозволите да сад маштамо о некој великој Југославији, да своју децу успављујемо бајком о једној лепој и великој Југославији — као монархији — која ће се, можда, једног дана и десити.



ЗОРАН ГЛУШЧЕВИЋ:

СЛОБОДА ИЛИ ДИКТАТУРА

Не чини ми се нимало ни привлачним ни важним, па чак ни актуелним, расправљати о питању: монархија или република? Иако ми изгледа да у тој расправи не бих био довољно објективан и непристрасан, сматрам да карактер и практични политички резултати једног владавинског устројства далеко више зависе од укупног нивоа и карактера политичке свести него ли од самог карактера и специфичних одлика саме институције. Пошто предности и недостатке и једног и другог типа владавинске институције више приписујем политичкој култури, нивоу демократске свести и низу других околности, ја сам у принципу равнодушан према овој дилеми.

Морам при том истаћи да сам одавно престао да будем монархиста и да је за мене династија Карађорђевића одавно сишла са историјске и политичке сцене, и то због три неопростива поступка краља Петра II Карађорђевића: због бекства из земље 1941. г.,

због женидбе за време рата и због позива Југословенској војсци у отаџбини да се стави под команду комунистичко-коминтернског експонента у Југославији Јосипа Броза Тита. Тиме је краљ Петар II Карађорђевић сам запечатио своју судбину, али и судбину династије јер она после тога све до данашњег дана није успела да постане значајан политички чинилац ни у земљи а још мање у иностранству.

Мој садашњи начин размишљања, за који претпостављам да има елементе трајности, условљен је и искуствима не само наше послератне политичке ситуације, коју карактерише тоталитарна догматско-идеолошка и немилосрдна индивидуално-мафијашка и класно-пљачкашка диктатура Комунистичке партије Југославије, него и нашим властима искуствима са монархијом и династијама у оба последња века.

Ако би човек данас могао да објективно сагледа и процени тај период наше политичке историје који је протекао у знаку монархије и династичких сукоба и борби, чини ми се да не би могао доћи до неког дефинитивног закључка који би апсолутно говорио било „за“ било „против“ монархије: колико су династичке борбе нанеле зла, толико се монархија показала као значајан историјски фактор. Па ипак се све највише сводило на лична својства владара а најмање на сам владавински принцип.

Тачно је, на пример да су ауторитет династичке и наследност престола били значајан Милошев помагач у његовој политици стварања српске државе, али да кнез Милош није био оно што је био као личност никакве титуле не би му омогућиле да учини епохално историјско дело. Да један владалац може бити заробљеник политичара и остати политички објект ако не располаже индивидуалном снагом коју му не може надокнадити никаква круна, најбоље показује случај кнеза Александра Карађорђевића.

Свакако да је најидеалније стање кад се лична својства односно опредељења владара ца поклопе са захтевом и потребама историј-

ског тренутка, за шта је идеалан пример владавина краља Петра I Карађорђевића. Али мислим да су стање, расположење и политичка свест у Србији тога времена били такви да њену тежњу ка демократском устројству не би могао да угрози ни вадалац супротних опредељења. А велико је питање, које наши историчари још нису успешно решили, да ли је диктатура краља Александра Карађорђевића била само самовољна и произвољна одлука једног династе у служби једне „класне“ владавине, како су је представљали дојучерашњи моћници ове земље, недовршени студенти и бравари — комунистички идеолози и ловци на власт по сваку цену, или је она била израз једне много дубље кризе међунационалних и културних односа у којој се онда нису снашли ни краљ ни политичари, а на чијој су оштрици (пошто су је саме до краја заостриле данас пала комунистичка власт и идеологија, неспособне да спрече трагичне последице свог сопственог владајућег монопола и мрачног наличја сопствене идеологије.

Међутим, човек би у највишој мери морао да поседује непристрасну критичко-политичку свест да би у комунистичкој владавини у нашој земљи могао да разликује оно што је било израз нехумане бољшевичко-стаљинистичке идеологије од онога што су институционалне и природне слабости и недостаци републиканског система владавине. Чак тај период наше политичке прошлости показује колико једна духовно помрачена и бестијално одлуђена владавина, која у суштини негира све духовне вредности људске цивилизације, самоубилачки острвљена влашћу, може да се поигра и са својим сопственим идеолошким знамењима и принципима помоћу којих је обманула сопствене присталице: на „двору“ комунистичког диктатора „маршала“ Јосипа Броза Тита било је, за тридесет година његове владавине, више монархистичког церемонијала, бестидне борбе за милост црвеног монарха, подметања, убиства и пљачки него на дворовима пет српских најзначајнијих династија у трајању од четири стотине година.



При том треба имати у виду да дворска етикеција природно спада у историјске иако превазиђене тековине монархистичког принципа, а да обнављање дворске етикеције, помпе и хијерархије од стране једне идеологије која се декларисала за принципе супротне од принципа на којима почивају монархија и класно друштво, представља подлачку обману и кич-ћубре, испод чега се крије бедни, имбецилни ниво духовне и етичке свести.

Хоћу да кажем да је монархофашистичка диктатура црвеног монарха, „маршала“ Југославије Јосипа Броза Тита, толико компромитовала све оно што ваља и у монархији и у републици да бисмо ми морали трагати за неким трећим обликом владавине ако хоћемо да избегнемо опасност штетног понављања и имитовања. У идеалном стању ствари монархија би могла имати предности над републиком ако би династија била политички постојана и усредсређена на очување и заштиту мирног и слободног развоја демократских институција. Монарх би у принципу требало да буде објективнији заштитник надстраначких интереса и националних тековина од председника републике, јер овај долази на управу земље као кандидат једне странке, као страначки опредељена личност која за успешне резултате избора можда више дугује странци неголи гласачима.

У том процепу између странке и гласача између идеологије и демократије, налази се и садашњи председник Србије Слободан Милошевић. Многи ако не и сви промашаји, рђави или закаснили потези, генерална неспособност власти да адекватно реагује, предвиђа и преуређује муњевити развој ствари могу се приписати председниковој усвојеној кадровској политици која је републикански принцип индивидуалне способности, општег интереса и јавног добра заменила монархистичким принципом личне послушности и оданости, преузетим из кадрове праксе коју примењују црвене диктатуре да би се одржале на власти.

Где је онда излаз?

Очигледно је да нам предстоји један дуг период напора да изградимо и развијемо политичку културу, без које неће успети ни један познати институционални облик владавине. Ми имамо обичај, како нам кад затреба, да се веома често позивамо на позитивна историјска искуства из сопствене прошлости, ближе или даље. Волимо да се подсећамо на задужбински дух нашег народа, а ништа не чинимо да уклонимо институционално-правне препреке његовом размаху, који је комунистичка диктатура тежила да затре не допуштајући никакву индивидуалну иницијативу која није потекла из комитета и која не учвршћује комунистичку владавину! Потпуно смо заборавили да кад се једна традиција пресече, она више нема практичну него само декоративну и епитетску вредност. Дакле, престаје да подстиче.

Исто је, и још горе са историјском традицијом наших демократских институција. Зар би се по насилничком, силеџијском и идеолошком фанатизованом понашању комунистичких лидера Србије, који су се у хордама смењивали на власти почев, рецимо, од Петра Стамболића па до Драгослава Марковића, могло закључити да је српски народ икада у

својој историји створио институције политичке демократије? По овим жалосним примерцима политичке имбецилије пре би се рекло да смо толико навикли на лично и политичко самопонижавање да нам комунистички ускраћивачи слобода дођу као природна награда и заслуга.

Ја бих питање: монархија или република оставио по страни и заменио нечим тренутно много важнијим: слобода или диктатура, политичка култура или демагошка манипулација? Све наше напоре би требало усредсредити на то да се уведеним институцијама политичке демократије да стварни демократски садржај, како би што пре престале да буду демагошко-декоративни привесак и институционална камуфлажа једне у основи и суштини аутократске комунистичке самовоље. Тиме се отвара питање да ли „бивши“ комунисти могу уопште дати неки стварни допринос не само изграђивању институција демократског политичког живота него и развијању и неговању демократског политичког дијалога, који подразумева способност да се политичком супарнику прида исти значај као и самом себи, као и да се идеолошки и други интереси повуку пред објективном снагом супарничког аргумента? За дојучерашње комунисте би најчаснији политички излаз био да искрено и свесрдно раде на примопредаји власти: власт мора доћи у руке људи који имају истински смисао за политички дијалог и демократски аргумента — а то су квалитети које је комунистичка идеологија најодлучније одбацивала од кад постоји.

Ако у нашој средини демократска свест једног дана толико нарасте да онемогући опстанак било какве аутократске власти, онда би се могло актуализовати питање владавинског типа у нас. Све док је на власти садашња политичка кнута, потезање овог питања пре би могли искористити комунисти него демократски опредељени грађани.

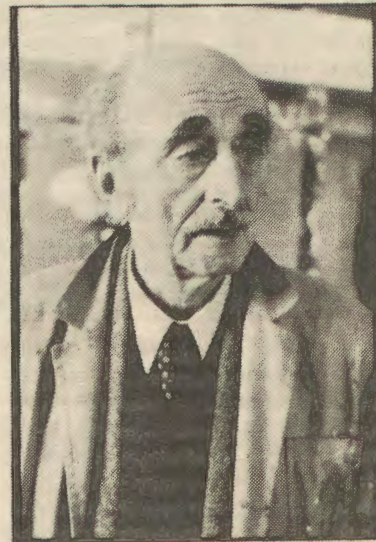


ЂОРЂИЈЕ ВУКОВИЋ:

НЕКА ОДЛУЧИ НАРОД

Карађорђевићима се мора вратити све што им је отето и надокнадити сва штета која им је од завршетка рата до данас причињена. Народу треба омогућити да сам одлучи да ли ће имати републику или монархију. Што се, пак, мене тиче, навикао сам да између два зла бирам оно мање, па ћу због тога гласати за — републику. Чини ми се да је република погоднија зато што се у њој власт може више контролисати и брже мењати, мада знам да има република које су горе од неких монархија. По мом мишљењу није могуће

да Србија постане монархија. Но, република нас суочава с једним, а монархија с другим проблемима. Који су проблеми тежи — то се унапред не може лако одредити.



МИЋА ПОПОВИЋ, академик:

МОНАРХИЈА — СИМБОЛ РЕДА И СЛОБОДЕ

Надам се да ће Србија бити монархија онаква каква је некад била Србија, а то значи: једна озбиљна, уставна држава у којој народ влада а краљ је симбол те власти. Предности монархије у односу на републику у Србији, по мом сећању, пре свега су на емотивном плану и плану историјског сећања. Монархија је у Србији значила симбол реда и слободе — у оно време кад је постојала Србија. Што се тиче рационалне стране ствари, наравно, не могу да наведем разлоге због којих је монархија боља од републике. Међутим, кад човек погледа све земље у свету које имају монархију, види да све оне имају врло успешан развој. Зашто не би и ми покушали да следимо њихов пример.

АЋИН: Били сте члан Одбора за дочек Његовог Краљевског Височанства Престолонаследника Александра Карађорђевића. Ваше узбуђење док сте га чекали на аеродрому било је очито. Коначно, на вечери, с престолонаследником, одржали сте здравицу...

ПОПОВИЋ: Био сам узбуђен као и свих сто хиљада Београђана, који су престолонаследника дочекали тога дана, и мислим да сам био узбуђен с разлогом. Реаговао сам срцем и осећањима, а нисам уопште пуштао мој мозак да процењује шта је од чега важније и шта је суштина те посете. За мене је српска монархија симбол одређене српске државности, која полази још од Карађорђа, а која је била прекинута од стране комуниста 1941. године. Ја на краљевину и на краља гледам управо онако како и сам Александар гледа на положај краља у Шпанији.



Но, ја мислим да је краљ могућ једино у Србији али не и у Југославији. Краљ у Југославији нема буквално никакве шансе. Не постоји ниједан човек и ниједан народ, изван српског народа, који би тог краља прихватио. Ни један једини. Стога ме врло чуди да је он до те мере необавештен дошао у ову земљу. У једном тренутку ми се учинило да је његов долазак имао огроман политички значај. И тако је и деловао. Чак и на тој вечери и у неким разговорима после ње, ја сам био чврсто убеђен да је он један одмерен човек — баш онако како одговара енглеском васпитању. И било би ми много жао, баш много, ако сам своје аргументе срца ставио испред аргумента разума и у том смислу погрешно. А у тој здравици, о којој говорите, ја сам случајно погрешно што му нисам наздравио са **Ваше Височанство** него са **Ваше Величанство** и очекујем да се та моја грешка ускоро претвори у истину. Ја сам му у здравици рекао да је Србија имала домаћина и да је била озбиљна и напредна земља док су у њој домаћини имали главну реч — од сеоског домаћина до краља. Но, одмах пошто је направљена она прва, несрећна, Југославија — после првог светског рата — проблем домаћина и домаћинства почео је да се дрма и доводи у питање, док је 1944. године — доласком комуниста — одредница **домаћин** потпуно укинута.

Кад данас Александар II Карађорђевић каже да хоће да буде ујединитељ, а при том говори да у данашњој Србији нема слободе, онда не може а да се на каже да у оваквој бољшевичкој Србији још увек постоји далеко јача опозиција него у демократским републикама које би он хтео да поведе у Југославију. И његов деда је, на жалост, хтео да буде ујединитељ, али нам се то грдно лупило о главу. Југославија више не постоји! Југославија никад није била срећна творевина! Југославија, бар ја то тако доживљавам и осећам, и ја се надам — више никад неће постојати. Због тога Александрова изјава да хоће да буде краљ Југославије представља, на известан начин, необавештеност због које у овом српском народу он може да изгуби много од онога што је за три дана боравка у Београду и у Србији добио. А морам рећи да познајем много људи који су очајни због његове изјаве објављене у француским новинама, да у Србији нема слободе. Ја не знам како је он то успео да закључи за само три дана боравка у Београду, кад ни он, ни они који су га дочекали раширених руку, нису патили од недостат-

ка слободе. Он је био где је хтео, говорио је шта је хтео...

АЋИН: Па није баш био где је хтео. Ето, рецимо, није му дозвољено да оде на Војномедицинску академију да посети рањенике.

ПОПОВИЋ: То је тачно. Али ипак није тачно да овде нема слободе.



ЗОРАН ОБРЕНОВИЋ:

МОНАРХИЈА — ПОЛИТИЧКИ ОДГОВОР

Многи су уверени да су десетине хиљада Београђана на дочеку Александра Карађорђевића најбољи доказ раста монархистичког расположења српског народа. Свакако да такво расположење постоји у делу народа, али из епизоде јаког излива емоција на београдским улицама, изводити далекосежне политичке закључке о шансама монархије неосновано је. Предвиђа се да је егзалтирани дочек краља мање израз монархистичког расположења а више израз духовне ситуације, сумњи и конфузије која се шири у српском народу и коју политички актери на сцени све више производе.

Ова конфузија је последица како ситуационе немогућности да се јасно дефинишу политички и државни циљеви српског народа тако и чињенице да се о судбини земље и српског народа одлучује негде у Хагу, Москви, Риму или Берлину — за зеленим столом. То изазива осећај немоћи и прегушености „слободном“ нахођењу политичке воље којој се може веровати или не, али не и битно на њу утицати. Овоме доприноси и власт која своју снагу црпи из харизме Председника,

али и слаба опозиција која није у стању да понуди алтернативни концепт. Чини се да наша судбина зависи од случаја. То производи стање депресије које је појачано и осећајем горчине да се седамдесетогодишњи државни пројект једног народа срушио у прах, као и атмосфером у којој не постоји јасан консензус око националних и државних циљева, и где се и елементарни патриотизам доводи у сумњу, с разних страна, оптужбом да је инструментализован у сврху опстанка „националнобољшевизма“.

Ситуација депресије и осећај немоћи, где политичка воља народа своје постојање потврђује само у напетом гледању ТВ дневника и очекивању позива за мобилизацију, постаје подручје разних игара. У ту игру је ушла и краљевска амбиција Александра Карађорђевића. Убрзано учење „страног“ и тешког језика, љубљење земље предака, сузе у очима и обраћање свом „напаћеном народу“ само су декор једне сложеније игре. Наиме, немоћ опозиције да се озбиљније супротстави вољи харизме и снази владајуће партије, покушава да се компензује отварањем новог политичког фронта, политизацијом прошлости и судбине краљевске куће. Изостанак продуктивног политичког дијалога између политичких опција замењује се својом карикатуром: ко је за краља, ко за принцезу, краљевску децу, краљевске рођаке итд. Чудно је да су се у ту игру укључиле и неке и по опредељењу и биографијама њихових вођа републиканске странке, али, и посредно с принципом Томиславом и Социјалистичка партија. Озбиљност тренутка у коме се налазимо расплинула се у демагошко и популистичко надмудривање.

Тиме се ушло у једну опскурну игру. Заиграло се на карту пољуљаног идентитета српског народа. Прошлост је ту утеха и последњи ослонац. Део те прошлости је и монархија. Имплицитни страх од политичког и духовног цепања српског народа потискује се призивањем краља као природом оваплоћеног симбола српства. При том не треба заборавити да малограђански дух нове елите пати за својом аирстократијом као још једним елементом суморног доказивања да смо Европа. Страх од пораза не само да подстиче дух рестаурације, сентиментално буђење успомена на монархију, него, а да се то и не види, и бољшевичко-патријархално трагање за новим покровитељем и ауторитетом.

Но и поред свега, убеђен сам да је републиканско расположење ипак доминантно и да већина долазак Александра Карађорђевића схвата пре као још један симболички раскид с прошлошћу, неку врсту окајавања и чишћења од заблуда и постављања ствари на своје место, још један корак у процесу нормализације. Други долазак неће бити тако френетичан. Нека врста очишћења је проведена, емоције су задовољене, а изостанак „забрале“ је у извесној мери деполитизовао носталгију.

Монархија би овде можда имала шансе само у случају, да из садашње државне кризе српски народ изађе поражен, а то значи државно, културно и политички разбијен. Уколико би се то десило, отворила би се свом жестином многа питања: чему људске и економске жртве, одакле издаја у војсци, зашто

је српски народ био неспреман на изазове ситуације у којој се нашао, коначно ко је крив за све то? Без обзира да ли би та питања у њиховој емоцијама подгрејаној аури добила задовољавајући одговор, прети опасност да би огорченост народа, уколико дође до такве ситуације, била каналисана логиком жртвеног јарца у смеру експлозивног политичког обрачуна са актуелним носиоцима власти. Успостављање монархија у таквом вакууму моћи могао би бити један од политичких одговора. У сваком случају не би то био израз снаге српског народа, него израз безнађа и резигнације као и демонстрација политичког обрачуна с противницима. Тиме се не би дошло до стабилизације српског друштва него би се линија политичких подела у њему још више продубила. Монархија би се у том случају вратила у исти мизансцен из којег је отишла: ситуацију друштвеног слома старог режима. Само би сад смер био обрнут. Они који очекују долазак монархије према овом моделу, деле психологију толико критикованих болшевика. Они се не воде политичком мудрошћу него страшћу која не пита за цену.

Већа политичка корист из овог страначког кола са краљем, ово прикупљање политичких поена јефтиним подгревањем страсти, је могућа, по мом мишљењу само под горе наведеним претпоставкама. У супротном, уколико српски народ, ову кризу преброди као државно и културно јединствен, долазак Александра ће бити само једна карневалска епизода у нашем и онако неславном политичком животу, и једна заводљива илузија да се од банкарског чиновника може постати краљ.

Увек дајем предност републици. Монарх и као природа која ставља тачку на I, и као наследни репрезент државне заједнице, симболички руши суштину идеје политичке равноправности и једнакости.

И друго, иако у појму краља није садржано да он мора бити политички мудар, свакако да је то пожељно. Недостатак политичке мудрости Александар је потврдио одмах по одласку својим изјавама у Паризу. Чак и да је тачно оно што је рекао, политичка вештина налаже понекад мудро ћутање а не жалосно утврђивање резултата проведеног пропагандног рата против Србије.

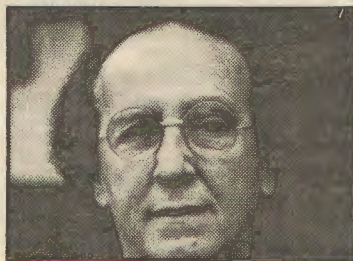


ВУК КРЊЕВИЋ:

СУШТИНА ИЛИ ФОРМА

У новом добу монархија је ствар чисте форме. И ако та форма може да нам послужи да се смиримо и ујединимо

— можемо је употребити. Иначе, она је, као суштина, апсолутно непотребна, јер је заостала и припада прошлим вековима. Међутим, показало се да и република, такође као једна друштвена форма или модел, није утемељена на демократским односима, па се и она — за Србе — показала неподобном — да употребим ту стару политичку реч. Стога се отвара основно питање: која од друштвених форми може обезбедити снажнији демократски концепт друштва? Сама форма и није битна, битни су унутрашњи односи. Оно што је прокламовано новим Уставом Србије — да је она република свих грађана — то је једна могућа форма коју само треба реализовати и довести до нормалног европског појма међуљудских односа. Коначно, не видим да ни република ни монархија могу променити нешто у нашем менталитету све док се ствари заиста изнутра потпуно не отворе и не растворе. У том смислу је сасвим свеједно да ли ћемо имати републику или монархију — то питање је, заправо, сувишно.



АЛЕКСАНДАР ПОПОВИЋ:

ГДЕ ЋЕ ДА СПАВА КРАЉ

Народ, у принципу, воли тату, деца воле тату, воле вођу. У Југославији је Тито био вођа, био је цар. Сад многи мисле да је монархија нешто друго: мисле да је апсолутиста доживотни владар. Разумем ја потребу за монархијом, али како имати монархију без аристократије. Монархија не може постојати без аристократије. Сад се пролетеријат сетио да би могао да има свог монарха. Ослобођени робови врло брзо дођу до закључка да ропство није баш тако лоша ствар ако други њима треба да робују. Ако покушамо да се сетимо и да саставимо списак српске аристократије видећемо да ње нема, али ако је има — сабијена је, растурена, уништена. Да бисте имали аристократију потребни су векови, да би имали монарха потребне су династије, потребни су некакви корени. Нико о томе не говори. Видео сам да је овде дошао Александар — не знам шта је он, ваљда престолонаследник — и видео да се око њега скупљају неки људи у изгужваним жакетима, са поквареним зубима. Вероватно мисле да постану надвојводе или не знам шта. Било је то, заправо, као у неком водвиљу, у неком лошем позоришту. Ја сам врло стари Србин, имам старе корене и знам да се не може тако лако монархија направити ни од чега.

Не бих улазио сад у размислање и опредељивање да ли је монархија у принципу нај-

бољи облик владавине. О монархији се говори на тај начин, али у тим модерним монархијама монарх се чува као нека реликвија, мада он, у ствари, нема никаквих прерогатива већ служи само као неки симбол. У том смислу, ако би збиља хтели нешто да сачувамо, нешто што има огромне корене — то је онда у реду. Али ми не можемо да саградимо неке нове куће и да оне изгледају као што су изгледале старе куће — па да кажемо да имамо старе куће. Е, то не може тако. Бојим се да овде људи замишљају неку американску монархију у којој постоји и краљ чоколаде, и краљ најлона, и краљ коцке... Заборављају да се овде поставља најосновије питање: где ће да спава краљ?

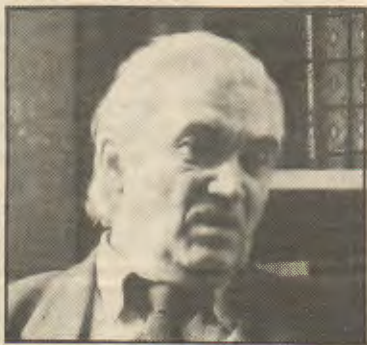
ДР АНДРИЈА КРЕШИЋ:

МОНАРХ — АЛИ БЕЗ ДЕМАГОГИЈЕ

Ја сам грађанин Србије хрватског поријекла. И кад бих као грађан Србије био у прилици да се на референдуму изјашњавам да ли сам за српску монархију или српску републику — можда бих се мало колебао, али вјерујем да бих се ипак одлучио за српску монархију. Зашто? Зато што мислим да је монархија — као симбол нације, као репрезент нације — некако дубље утемељена у времену и да дубље обиљежава идентитет нације. Но, то не би био главни разлог због којег бих се одлучио за монархију. Главно је, како ми се чини, да монарх буде надстраначка личност и да као такав може представљати нацију као цјелину, док то није случај са предсједником републике. Предсједник републике, који се бира сваких четири године, или осам — као у Француској — по правилу је припадник неке странке и као такав, без обзира колико се трудио, у мањој мјери може да представља нацију као цјелину.

Е сад, кад сам се одлучио за монархију, онда морам рећи да имам у виду монархију каква је шведска, или шпанска, или енглеска монархија, а то значи: монархију која је строго уставно регулисана да монарх не може доћи у прилику да буде апсолутни диктатор. Кад бих, међутим, био у прилици да гласам за таквог српског монарха какав је био Петар I Карађорђевић — онда се не бих нимало колебао. Одмах бих гласао за таквог монарха. Зашто? Прво, зато што је он био врло образован човјек и уз то велики демократа. Он је, на пример, превео на наш језик трактат Џона Стјуарта Мила **О слободи**. Друго, зато што је он био краљ који је до краја био близак својем народу, близак до те мјере да је био способан да с народом дијели његову судбину у његовом најтежем времену. Био је краљ који је са својом војском доживео албанску голготу. Био је краљ који је током борбе обилазио своје војнике у рововима. И то није било демагошко понашање! Јер о монарху који је био у стању да зими преплива ријеку и оде у Босну да се прикључи тамошњим устаницима и организује одред у борби за ослобођење — о таквом монарху се не може рећи да је демагог.

Разговарала: Зденка АЋИН



Пише Никола МИЛОШЕВИЋ

КОМУНИСТИ ПРОТИВ КРАЉА

стекли изванредан политички кредит и тако идеолошки поткрепили своју озбиљно пољуљану власт, заиграли су лидери ове странке на челу са својим харизматским вођом, на националну карту, представљајући се нашој јавности као једини прави поборници и заштитници српске традиције.

Међутим, играјући ову опасну и провидну игру, сметнули су они с ума да онај коме је доиста на срцу ствар српске традиције мора бити заточеник оног облика политичке демократије који се зове парламентарна монархија. Однос према парламентарној монархији, под којом је Србија постигла своје највеће политичке, привредне и војне успехе, пробни је камен за проверу стварне искренности нечије наводне бриге за васпостављање и очување историјских тековина српског народа.

Неко време српским комунистима полазило је за руком да овај пробни камен заобиђу и ову дефинитивну проверу сопствене искренности некако избегну, макар у очима извесног дела домаће јавности. Међутим, када се почео ближити најављени долазак принца Александра, постало је јасно да ће се, ако принц у земљи дође, српски властодршци наћи у крајње неугодном положају. Ако покажу отворено да су против принца, односно против институције парламентарне монархије оличене у кући Карађорђевића, онда на сасвим јасан и недвосмислен начин показују целокупној српској јавности да је свеколика та игра са српском националном традицијом само покушај да се на јефтин и крајње неприципијелан начин постигну неки привремени, дневнополитички ефекти. Ако пак одустану од тога да принца Александра ометају у његовом науму и ако му укажу дужне почести при доласку у земљу, онда озбиљно ризикују да сами поткопају идеолошке темеље режима чак и у очима политички најнеписменијих грађана ове земље.

Комунисти су се, разуме се, одлучили за оно прво решење. Када се показало да операција ометања принчевог доласка помоћу патријархове поруке обзнањене у „Политици“ није дала никаквог плода, и када је принцу у Београду већ првог дана приређен дочек у коме је спонтано узело учешћа бар 300 хиљада одушевљених грађана, распоређених дуж обе стране пута од Теразија па све до Авале, извештачи српских бољшевичких средстава за информисање добили су одмах задатак да овај спектакуларни дочек на сваки начин омаловаже и обезвреде.

У крајње незавидној политичкој махинацији ове врсте предњачила је и овог пута „Политика“ Александра Прље. Извештач овог листа Мирјана Живковић, у свом готово безочно тенденциозном начину приказивања принчеве посете, надмашила је све своје колеге по перу. Највећи део њеног извештаја о првом дану принчевог доласка посвећен је изливу гнева због пропуста у организационом делу

дочека а све остало своди се на неколико правих бисера комунистичког извртања чињеница међу којима се посебно издваја покушај ове врле комунистичке журналистике да од читалаца свог листа сакрије податке о броју грађана који су се за ову прилику окупили на београдским улицама. Бележећи педантно да је на аеродрому принца дочекало 4 до 5 хиљада поштовалаца династије Карађорђевића, поменути новинарка не помиње ни једном једином речју колико је поштовалаца ове династије поздрављало принца Александра на његовом путу ка Авали на коме су се његова кола само на потезу од Теразија до Славије пробијала готово један и по час кроз непрегледну масу грађана.

„ДОТИЧНА ИНДИВИДУА“

Извештај о другом дану принчевог боравка из пера ове исте журналистике нимало не заостаје за овим о коме је управо било речи. Ако је веровати Мирјани Живковић, средишни догађај тог другог дана био је разговор принца Александра са патријархом Павлом, патријархом који је иначе том истом принцу поручивао да никако не треба да дође, и парастос у Саборној цркви у вези са којим је поменути новинарка посебно издвојила присуство једне такве горостасне политичке фигуре као што је Драган Драгојловић, министар вера у влади Србије.

Што се пак тиче стварног средишњег догађаја другог дана принчевог боравка у Београду, Мирјана Живковић је нашла за потребно да извести како је на Светосавском платоу било педесетак хиљада људи што је бар тросуко мање до реалног броја, а потрудила се и да фалсифукује принчеву беседу изостављајући сва кључна места из његовог говора, а пре свега оно на коме принц Александар каже: „Уколико разумем осећање народа, ви сте исто одлучни као и ја да изађемо из мрака на светлост слободе“.

Због чега је новинарка „Политике“ изоставила оваква и слична места јасно је сваком колико — толико разборитом грађанину Србије. Требало је, наиме, од читалаца „Политике“ на сваки начин сакрити чињеницу да је једини данас легитимни наследник лозе Карађорђевића, све ове протекле године комунистичког режима, укључујући и ту и ову годину што управо одмиче, упоредио са — *horribile dictu*, страшно је и рећи — са мракком из кога ваља изаћи на светлост слободе.

Убрзо су, међутим, комунистички властодршци оценили да све то није довољно и да ваља прибећи и директном дискредитовању, па чак и сасвим приземном блаћењу личности принца Александра. Ова друга операција требало је да буде изведена тако да на необавештене читаоце њени главни актери оставе утисак прворазредних експерата за тајне краљевске куће и финесе дворске етикетције.

Принц се ословљава са „Ваше височанство“, а краљ са „Ваше величанство“. Некима ова подука може затребати и пре него што то мисле.

У богатој и слојеној историји политичких прилика старијег и новијег доба понекад бива да нека странка уleti у своју сопствену политичку мрежу коју је исплела у намери да у њу ухвати изванредан број наивнијих и необавештенијих грађана.

Управо то десило се ових дана такозваној Социјалистичкој партији Србије. Да би некако

Експертизу о којој је реч, подастро је на страницама режимске „Дуге“ господин Драгош Калајић изјављујући да су чланови Одбора за дочек, стално „прозивали“ принца титулом: „Његово краљевско височанство“, премда наводно „дотична индивидуа“ („дотична индивидуа“ је по мишљењу г. Калајића принц Александар — Н. М.) нема такво звање „јер није краљ“. Господин Калајић даље каже како га не чуди „незнање самозваних демократа“ и самонабеђених љубитеља монархије, већ „необузdana амбиција“ принца Александра који, наводно, „прихвата и не одбија наведену титулу, премда мора знати да је не може носити док не постане краљ“.

ПРИЛКА ДА НАУЧЕ

Експертизу г. Калајића дочекали су комунистички посланици на пољу журналистике са нескривеним одушевљењем и одмах јој дали максималан публицитет. Најприје је у црногорској „Побједи“ освануо напис у коме се каже како су челници „сједињене демократске опозиције“, несудебног краља Александра читаво вријеме његовог боравка кавалерски чашћавали са „Ваше краљевско височанство“ иако краљ за тако нешто „нема квалификације“, да би одмах затим овај исти напис добио истакнуто место у броју „Политике“ од 16. октобра ове године, како би се српском народу показало на том изванредном и надасве поучном примеру која је то безочно и необуздано амбициозна сподоба његов принц и које су то и какве феноменалне незналице и бедни и површни зналци дворске етикеције свих оних људи који га подржавају.

Ваља, међутим, рећи без имало увијања, да је признати експерт за дворска и друга слична питања господин Калајић увалио тотално необавештене комунистичке журналистичке прегаоце и њихове налогодавце у грдну и како ствар стоји непоправљиву бруку и срамоту. Показало се да ни поменути експерт а ни његови уважени клијенти не знају чак ни то да се са титулом „височанство“ ословљавају управо људи принчевског рода, а да се краљеви, од кад је света и века, ословљавају само и једино са титулом „величанство“.

Није, дакле, реч ни о некаквој „необузданој амбицији“ принца Александра а ни о неком „необузданом“ незнању његових поштовалаца. Реч је о необузданој и потпуно незналачкој амбицији несудебних експерата за питања монархије и дворске етикеције и њихове комунистичке клијентеле да принца Александра на крајње ружан и примитиван начин дисквалификују у очима српског народа, немајући притом појма о неким елементарним правилима начина ословљавања припадника краљевских кућа и настојећи да то своје управо феноменално незнање представе као експертизу која не трпи приговоре.

Ако ништа друго, прилика је то да помену та господина и поменути другови најзад науче да се принц ословљава са „Ваше височанство“ а краљ са „Ваше величанство“.

Може им затребати.

Може им чак можда затребати много пре него што то они мисле.



СВЕТСКА ШТАМПА О КАРАЂОРЂЕВИЋИМА

ЖУДЊА ЗА СПАСИОЦЕМ

Боравак принца Александра Карађорђевића у Београду пропраћен је у свету са нескривеним интересовањем. Представљамо вам неколико карактеристичних осврта.

LE FIGARO, Paris

ТРИЈУМФ

... Да ли је у питању парадокс? Алаксандру Карађорђевићу није непознато да његова дубоко уздрмана земља клизи ка национализму који је све ужи. Речено му је да није добар тренутак да, у јеку српско-хрватског рата, дође у Југославију. Чак су му говорили да ће, иако то не жели, послужити као јемство неосоцијалистичкој влади Слободана Милошевића, који је у великој мери лично одговоран за националистичку грозницу Срба.

„Као сведок трагичне дезинтеграције ове земље“, изјавио је принц Александар, „дошао сам са једним јединим циљем, а то је успостављање мира путем преговора и обнова слобода захваљујући увођењу парламентарне демократије“. Он намерно изоставља реч Југославија. Он би желео да свој народ придобије за либералне вредности како би спречио да земља постане други Либан.

Да ли принц Александар може да успостави равнотежу између традиције, коју он представља, и национализма, који се пружа пред његовим очима? Постоји опасност, њему је то познато, да га повуће плима. Позив краља, он је то научио као веома мали, састо-

ји се у томе да се право пред собом држи кормило и да се не допусти никакво занашење. Није очекивао тако тријумфални дочек. Заплакао је као дете. Он осећа наде које не могу да се изразе и које комунистичка власт скреће у правцу мржње других како би се заштитила од гнева који би могао да је збрише.

Игра се партија шаха. Стиче се утисак да је принц Александар добио први део. Али, игра је тек почела. Пре него што је слетео у Београд, престолонаследник Карађорђевић је рекао: „Не бојим се да ће моју посету протумачити као некакво јемство садашњој влади. Желео бих да, уколико то могу, служим својој земљи. Као убеђени заштитник слободе и демократије дошао сам да говорим народу о вредностима у које верујем. Овде ће настати нове нације или неће. На људима је да се слободно одреде. Такође се залажем за округли сто на којем би се окупили не само председници југословенских република, већ и лидери опозиционих странака, интелектуалци и свештенство“.

Принцу Александру је пошло за руком да оствари право романтично путовање. Међутим, ван граница симбола, он је весник савремености коју Срби још увек нису добро схватили. Он то и сам каже. Његова намера није да убере плодове очајања једне руиниране земље. Оно што би он желео јесте да „посеје семе будуће толеранције како би се остварио просперитет“...



THE NEW YORK TIMES, Njujork

ОСТАНИ!

... За председника Милошевића, који је изгледа решен да створи нову, мању Југослави-



ју којом би доминирала Србија, принц представља потенцијалну претњу. Ову чињеницу потенцијала је и маса света која је клицала Александру „Остани“, али и „Слобо, одлази!“.

Срби су такође показали да династија Карађорђевића може мобилисати симболичну енергију. То се видело и по стражарима, који су окруживали принца Александра шепурећи се са ознакама „српске војске“. То се такође манифестовало у присуству српских православних свештеника и калуђерица, краљевских симбола и застава и извођењу српских црквених песама и химне...

THE INDEPENDENT, London

ЖИЦА

... Ту је и незгодно питање принца Томислава, стрица принца Александра, такође претендента на престо... „Он је само узгајивач јабука“, каже један од помоћника принца Александра. Али, на жалост за Александров табор, Томислав ужива подршку српског председника Слободана Милошевића, који је игнорисао принца Александра за све време

његове посете Југославији.

„Милошевић промовише Томислава да би поделио и ослабио ројалисте. Међутим, само је Александар прави краљ“, тумачење је Вука Драшковића.

... Током посете која је уследила, принц и његова породица су очигледно показали способност да привуку српске масе, а њихове речи су погодиле праву жицу... око 20% Срба подржава монархију; њима је доста комунизма и они желе новог вођу.

AP

УСПЕХ ОПОЗИЦИЈЕ

Српски ауторитарни председник Слободан Милошевић практично је истиснуо своју неспособну опозицију са сцене, али јој повратак престолонаследника пружа нову шансу.

Промућурни Милошевић и његови социјалисти, бивши комунисти, доминирају највећом југословенском републиком тако што контролишу средства информисања и Скупштину.

Они су успели да одврате пажњу народа од троцифрне инфлације и неспособности да радницима исплаћују плате неколико месеци заредом помоћу своје грозничаве политике у вези с ратом у суседној Хрватској. Милошевић изгледа намерава да прошири своју контролу на подручја која насељавају Срби.

Његови противници нису успели да пронађу принцип око кога би организовали опозицију и били су на ивици да постану „вечни губитници“.

„Једноставно нисмо у стању да га спречимо да настави своју политику“, изјавио је Војислав Коштуница, потпредседник либералне демократске странке западног типа, друге по величини опозиционе групе у Србији.

Опозиција је напустила Скупштину због тога што је тамо игнорисана и најавила је да ће бојкотовати општинске изборе због контроле социјалиста над медијима и недостатка средстава за вођење кампање у целој републици.

Међутим, дезорганизована опозиција ће се можда сада окренути монарху за помоћ. Југословенски престолонаследник Александар Карађорђевић привукао је неколико стотина хиљада присталица у току своје посете Србији, срцу бивше Краљевине...

... Сузних очију, он је на несигурном српскохрватском говорио о миру, парламентарној демократији и поштовању грађанских права — о свему ономе чега нема под Милошевићем.

Иако његова посета ни издалека не представља директан изазов Милошевићу, Александар је успео да дирне у праву жицу незадовољне Србе, који су, како тврде опозициони лидери, још увек склони монархији. Многима су очи засузиле. Дочекали су га чак и неки Милошевићевци противници који нису убеђене присташе монархије. Када је Александар отишао, његова посета је „поред тога што је пробудила наду многим људима, учинила још нешто — оживела опозицију“.

Коштуница је рекао да је број окупљених на дочеку био толики да је премашео сва

очекивања, што је „очигледан доказ да су људи против комунистичког режима“. Он је изјавио да је престолонаследник постао личност око које се окупио покрет против Милошевића.

Милошевићевци противници, који су организовали посету принца, сада раде на томе да му омогуће трајан повратак у децембру. Коштуница је нагласио да се принц мора укључити у јавни живот и помоћи да се оконча крвави рат у Југославији.

Вук Драшковић, дугокоси, брадати Србин је као вођа Српског покрета обнове главни председников противник.

Он је такође човек који се највише залаже за повратак Александра и везао је судбину опозиције за принца.

„Милошевић не мора више да изађе на крај са мном. Он мора да изађе на крај са краљем и српским народом“, рекао је он.

Харизматични Драшковић је у марту био у средишту неуспелих демонстрација против Милошевића. Српско руководство је послало тенкове на улице Београда да угуше антикомунистичке протесте. Драшковић је био ухапшен.

Непрекидне демонстрације које су уследиле, довеле су Милошевића у неприлику, али је опозиција устукнула.

„Касније смо схватили да смо били на ивици успеха“, рекао је Коштуница, „али тога тада нисмо били свесни“.

Милошевић од онда вештим маневрима потискује опозицију. Он је избегавао да буде доведен у директну везу са непопуларном одлуком о мобилизацији Срба за борбе у Хрватској, где је неколико стотина, ако не и хиљада људи погинуло. Али, он је покренуо кампању за заштиту Срба у тим областима, а то је популаран циљ у Србији.

Опозиција не може бити више националистички настројена од Милошевића, али када се чини да је њихов национализам слаб, ризикује да испадне нелојалан.

Расположењем Срба још увек изгледа доминира национализам и — што више рат одмиче — осећање да их свет не схвата. Милошевићу то иде у прилог.

Сада када се окупила око престолонаследника, опозиција чека да се Милошевић спотакне.

Коштуница је изјавио да је Милошевић направио једну велику грешку у марту и нешто мању сада када је дозволио да принц постане нови стојер опозиције.

Драшковић тврди да се Србија налази само неколико месеци од потпуне катастрофе, и да Милошевићева политика у суштини утире пут повратку монархије.

„Његове грешке су тако катастрофалне, да људи жуде за спасиоцем“, нагласио је Драшковић.

Када Милошевић коначно падне, тврди он, Александар ће једноставно аklamацијом бити проглашен за краља.

„Борба“ пише да су опозиционе личности поздравили и дочекале Александра у Београду, док га је Милошевић игнорисао.

„Такве ствари се у Србији не заборављају“, истиче овај лист.

Како сте замишљали Ваш сусрет са Србијом? Да ли сте, заправо, очекивали оволику плиму љубави Вашег народа?

Очекивао сам изразе љубави према старешини Дома Карађорђевића, али је дочек превазишао сва наша очекивања. Сцене одушевљења које су нас сретале свуда где смо ишли су истински незаборавне. Врло сам захвалан нашем народу на таквом дочеку. Ми поверење народа никада нећемо изневерити већ ћемо се увек борити за народне интересе. Сусрет са Србијом је био, као што сам већ рекао, најсрећнији дан у мом животу. Тог дана се остварио сан који сам сањао од своје најраније младости, али тај сан ће се у потпуности остварити тек онда када будем дошао за стално у своју земљу.

Да ли је радост првог дана доласка у Србију помућена брзим одласком из Србије? Како Вам се допала Србија?

Био сам врло тужан при расанку али је тугу ублажавала чињеница да сам знао да је тај расанак привремен. Србија је дивна, прелепа земља, а наши људи су наше највеће благо. Поносан сам на Србију.

ЊИХОВ ПРОБЛЕМ

Зашто нисте остали дуже? Да ли су на Ваш брзи одлазак из отаџбине утицали неки посебни разлози?

Нисам могао остати дуже јер је било потребно да се придржавам првобитног плана. Било је врло важно да се вратим да бих наставио са својим радом у Енглеској, осталој Европи и Америци за интересе нашег народа. Тај посао је веома обиман и компликован па захтева велики труд и много времена и не може да се одлаже.

Како се односите према чињеници да нико из владајућег режима у Србији није хтео да се сретне са Вама?

То је заиста њихов проблем а не мој. Сматрам да Дом Карађорђевића припада свим Србима без обзира на њихово политичко опредељење. Уосталом Дом Карађорђевића није политички већ општенационални. Знам да су многи чланови Социјалистичке партије добри српски родољуби и да гаје симпатије за Карађорђевиће. Увек сам био за контакте са свим Србима али на демократској основи.

Са одушевљењем је примљена вест да ћете Вашу Крсну славу, Светог Андреју (13. децембра) ове године прославити на Двору на Дедињу. Значи ли то да се пресељавате у Србију?

САМО ПРЕГОВОРИ

Тринаести децембар, Крсна слава Карађорђевића, поменута је као један од могућих датума нашег повратка у Србију, али коначан датум још није утврђен. Посебно ми је мило да чујем да се људи радују нашем повратку. То показује у којој су мери Карађорђевићи омиљени у народу. До нашег пресељења у Србију ће свакако доћи али за то је потребно да се испуне извесни услови. Ово није место да улазим у то питање.

Истовремено, забуну је унела Ваша изјава

ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИК АЛЕКСАНДАР КАРАЂОРЂЕВИЋ



Принц Александар Карађорђевић дао је „Српској речи“ ексклузиван интервју, у којем се осврће на свој недавни боравак у Србији. Из разговора се види да је принц одушевлен пријемом у Отаџбини, али и да Србима препоручује да своју праведну борбу воде мудрије него до сада.

париском „Монд“-у да ћете се вратити кад Вас позову „све политичке странке“. Тај Вам позив неће никада упутити Социјалистичка партија Србије, странка господина Шешеља и још неке њој сличне странкице. Чему, уоп-

ште, позив ма које странке? Стотине хиљада људи скандирало је Вама и целој Вашој Краљевској породици да останете. Србија је од среће плакала. Који је то позив, важнији од позива нашег народа, још потребан?



У праву сте када кажете да нема ништа важније од позива народа. Карађорђевићима није потребан позив ниједне странке, јер се они руководе жељама и вољом народа. Њихово је право да буду у земљи својих отаца и у томе их нико неће спречити. С друге стране, заиста би било лепо и на радост свих Срба ако би све политичке странке дале подршку. Али то зависи од њих а не од мене.

Како ћете реаговати ако српске власти, заплашене подршком коју имате у нашем народу, забране Ваш скорни поаратак који сте најавили или ако одбију да Вам врате Ваш Двор на Дедињу? Питамо ово због тога што ће, у случају да власт тако поступи, у Србији доћи до великих немира?

Не верујем да ће српске власти покушати да забране мој повратак, јер не верујем да би било који Србин могао тако нешто да учини. Не желим да у Србији дође до било каквих немира, и све ћу учинити да до тога не дође. Каква би била корист од немира у Србији! Приликом недавног боравка у Србији рекао сам да је моја посета мисија мира, а то се односи и на мир међу Србима. Монархија не може и не сме да буде елемент раздора већ фактор мира и народног помирења. Сви Срби се могу окупити под Круном Карађорђевића и тако уједињени радити за интересе српства. Рекао сам да не желим револуцију и оружане сукобе већ мир и јединство.

Ви сте, преко ноћи, распалили српску демократску традицију и пробудили наду да можете прекинути рат и мирним путем заштити српске националне интересе и вратити углед Србије у Свету. Какав је ваш програм да ова очекивања испуните?

Очекивања се могу испунити само ако су реална. Рат се мора прекинути, српски интереси се морају заштитити и углед Србије у свету се мора вратити. У том смислу одавно радим и наставићу да радим нарочито сада када ми је посета Отаџбини дала нове снаге и уверење да радим добро. Продужење рата није у интересу нити Срба нити осталих народа Југославије. Са ратом се не може ништа постићи јер на крају се ипак увек мора преговарати. Зато треба већ сада започети преговоре. Да би се то постигло потребно је дати подршку напорима Европске заједнице да се непријатељства обуставе, затим такође подржати покушај Лорда Карингтона да дође до преговора. Мора се такође поздравити настајање Сајруса Венса, специјалног изасланика Генералног Секретара Уједињених Нација за Југославију, да се југословенска криза реши мирним путем. Међутим, ипак је најважније да народи Југославије сами реше своје проблеме, јер само ми можемо то учинити. Предлагао сам и предлажем конференцију у Женеви на којој би се покушало решити наше проблеме. Спреман сам да се на томе максимално ангажујем ако се сматра да нешто могу допринети.

Што се тиче имица Срба у свету, већ сама чињеница да се Срби залажу за мир би одмах помогла да се слика о нама поправи. Сарадња са представницима Европске заједнице би такође имала сличан ефекат. Исто тако потребно је да се наши људи односе коректно према страним новинарима. Ти новинари преносе свету своје утиске о нама и нашој земљи и ми од њих морамо правити пријате-

ља а не непријатеље. Србија није никада у својој историји имала тако мало пријатеља и савезника у свету као данас. Човек мора да се пита зашто је то тако? Мора да испита узроке тога и да те узроке уклони да би се наши имици поправили и наши интереси заштитили.

Интересе Срба у Србији ћемо најбоље заштитити ако своју земљу претворимо у једну истински демократску и слободарску заједницу која ће бити пример другим земљама. С обзиром на демократске традиције Србије ми то свакако можемо постићи али треба радити паметно и заједнички.

НАСЛЕЂЕНЕ СТРУКТУРЕ

Замислите, за тренутак, да Вас Скупштина Србије, сутра, прогласи за краља. Шта бисте, као прво и неодложно, предузели?

Прво бих отишао у цркву да се захвалим Господу што је мом народу отворио очи и указао на пут могућих решења тешких проблема са којима смо суочени. После молитве, први мој корак би био да позовем целокупни српски народ да засуче рукаве и почне радити за добро целе земље и свих нас. Урадио бих све да се одмах оствари мир и да се оснаже демократске институције Србије. Уверен сам да би народ позитивно одговорио на мој позив и да би постепено, уз помоћ Божју, успели да решимо наше проблеме.

У дипломатским круговима западних земаља се може чути и то да сте Ви једини у стању да вратите поверење међу југословенске народе и да чак, спасете Југославију као лабаву и конфедералну монархију. Да ли је, после свега што се десило у овој несрећној земљи, тако нешто заиста могуће?

И дан данас верујем да би Југославија била најбоље решење за све њене народе, међутим била би велика грешка терати било кога да остане у заједници ако то не жели. Ако Словенци и Хрвати заиста желе да се отцепе, ако је то стварно уверење тих народа за разлику од њихових лидера, онда се њихова во-

ља мора поштовати и ја ћу као демократа то и радити. Случај Словеније је релативно једноставан, она се може глатко отцепити. За Хрватску је то много теже због огромног броја Срба који тамо живе. Веровао сам да ће босански лидери бити мудрији и да се неће повести за садашњом модом проглашавања независности. Нажалост, то се ипак десило и сада са зебњом очекујемо даљи развитак ситуације. Југославија у досадашњој форми више не постоји. То је чињеница која се не може игнорисати. Међутим, народи који живе на подручју садашње Југославије су силом прилика упућени да живе једни поред других, а боље је живети заједно као пријатељ него као непријатељ. Ако се та чињеница не види данас довољно јасно она ће се видети јасније кроз неколико година. У време када Европа руши граничне баријере ми не би смели да их градимо. Сматрам зато да Срби — без обзира на то шта други раде — морају радити мудро имајући у виду да Срби живе практично на целој територији садашње Југославије. Поред тога они морају показати да су праве демократе, толерантни и широкогрудни, другим речима да су грађани Европе и света.

Одлазећи из Отаџбине, изјавили сте да је Србија, нажалост, и данас комунистичка. Како сте то осетили?

Нисам рекао да је Србија комунистичка, јер је Србија на свој начин увек пружала отпор комунизму, нарочито за време рата, после рата у време колективизације а исто тако и данас. С друге стране, старе структуре — наслеђене од једнопартијског режима — су још увек јаке у Србији и неће се лако променити. Међутим, Србија има своју славну демократску традицију и сигурно ће једног дана поново имати стварну парламентарну демократију, и ако Бог да, уставну монархију. Али да би се то постигло морамо радити мудро и постојано. Наша судбина и будућност зависи од нас.

ПОВОДОМ ИЗЈАВЕ ФРАНЦУСКОМ ЛИСТУ

Са више страна ми је скренута пажња на интервју „Југославија — краљевски глас“ који је објављен у париском *Journal du Dimanche*, 13. октобра. Како су у тој публикацији неке моје изјаве биле иструне из контекста, брине ме утисак који тај интервју може направити на читаоце у Француској и у Србији па желим да кажем шта је у ствари било речено.

1. У неколико својих интервјуа сам говорио о слободи у Србији, а нарочито о слободи штампе и изражавања. Уосталом и сама моја посета Београду и Србији је била доказ слободе иако је та слобода, на жалост, још увек ограничена. Чињеница је такође да у Србији и другим крајевима Југославије још постоје старе структуре које су наслеђене од старог једнопартијског режима. Демократске институције се не стварају преко ноћи, за њихов развитак потребан је приличан период времена. Исто важи и за увођење пуне и праве демократије у Србији.

2. Што се тиче снаге комунизма у Србији, моја изјава опет није била тачно схваћена.

Јасно је сваком ко дође у Београд да су симболи комунистичког режима, као што су петокрака звезда, још увек врло видљиви, нарочито човеку који долази са Запада. Ту су такође, као што рекох, старе структуре и стари начин рада. И то се много осећа. Али, монархија је изнад и изван свих политичких странака и других опредељења. За мене су све политичке странке исте под условом да се придржавају демократских принципа и да поштују демократски начин рада.

3. Моја намера није никад била да делим Србе јер је монархија фактор јединства, а не раздора. То сам подвукао у својим изјавама. Данас је потребно да се Срби уједине на демократској основи и да се тако уједињени залажу за српске интересе. Нарочито је важно да се имици Срба у свету поправи, а на томе одавно радимо, само је ту потребна и помоћ свих људи у Србији, како оних на власти тако и оних у опозицији.

Ово је што сам желео да кажем *Journal du Dimanche*-у.

ЧУВАЈМО ТРБУХ

пише: Д. БОГДАНОВИЋ

Да ли се, уз већ постојећи крвави западни фронт и, неки упорно тврде, тиху али извесну опасност од отварања јужног („Шиптари чекају као запете пушке“), северног („Мађари су увек знали када да се прикључе нашим душманима“), источног („А Бугари старе курве...“) спрема још један, ту око меког српског трбуха, где сечиво најлакше продре а оставља најтеже и незацељиве ране?

Да ли нам прети још један махнити, несхватљиви а навек трагични, Србима тако својствен српско-српски рат?

Ужасно братоубиштво и сулуда нетрпљивост према сопственој крви слаже се упорно и непрекидно полут сталагмита у генима овог народа и необјашњивом снагом га нагони, да, свако мало, дигне руку на брата, оца, комшију, кума...

На себе и своје, заправо.

Од Вукана и Стефана, Обилића и Бранковића, Ђорђа и Милоша, до наших црвених кумова и црних дана.

Шта је то расколничко у српском бићу? Народ наивно а простодушно вели — да комшији цркне крвава. Да су само краве...

Српски политичар који је изградио свој програмски имиџ на тоталној и бескомпромисној нетрпљивости до истребљења према сваком другачијем мишљењу и чињењу, а који је недавно посланичком визом такво понашање и институционализовао, у једном телевизијском разговору ми феномен српских подела објашњава као нормалну ствар за велике, мислеће и историјске народе, какав је српски. Такви народи трпе разлике и међусобне обрачунае. Други, неисторијски, свикли да живе у чопору склони су само истом и, једноумљу. Треба ли да кажем да је мој саговорник у ове друге народе убројио и Хрвате?

Српска утеха?

Тешко да овако поједностављена „теза“

било шта објашњава, нарочито чињеницу да се припадници великих и историјских народа, зато што су различити појединачно, што су мислећи и својеглави, треба и међусобно да се убијају и чине свакојака зла.

Ових дана све чешће се говори, јавно и нескривене уз понеке „топле пробе“, о српско-српском обрачуна.

Прича се о казненој експедицији неких САО-Срба који би требало да „среде неке ствари“, првенствено у Београду међу опозицијом и „другим издајницима“.

Дијапазон могућих распри широко је разуђен. Срби данас и овде па и тамо, могу да се туку око партијско-страначке припадности, око будућег краља (Александар или Томислав), око грба (са или без двоглавог орла) око химне („Марш на Дрину“ или „Боже правде“).

С обзиром на ушанченост предлога и предлагача једне или друге опције, можда добијемо „средње решење“ у смислу — „Марш Боже“ и тако покажемо, бар неки од нас, шта мислимо о Богу а, с обзиром, шта чинимо и себи и Свевишњем сазнамо шта Он мисли о нама.

Непријатељ нам је један али зато имамо бар четири армије, војске или војне формације које, тукући се против усташа, учествују на стално отвореном конкурс за „најсрпскију“.

На жалост, реч је тако о почетку.

Следи зима не само нашег незадовољства већ и имитације живота. Цене ће, кажу прогнозери, експлодирати а плате бити све мање, али зато све нередовније.

Биће мање, много мање, струје, бензина, гаса и уља за ложење. Река избеглица са нама и око нас. Са фронта ће стићи многи очајници. Увређени и повређени. Инвалиди.

Ратници жељни славе и признања.

Можда нас заплусне и такозвани вијет-

намски синдром — маса људи, из најразличитијих разлога и мотива презреће — мир.

Шта ће бити са њима после свега? Опет у неку трећу смену?

Тешко.

Незадовољство, очај, јад, беда и оружје. Много оружја. Диван полигон за теледириговане акције: „овај је издајник, онај шпијун, онај није био у рату док смо ми гинули...“ Владајућа странка, неки њени функционери иза то задужени „нестраначки“ трабанти из њеног окружења, већ су у пуној такмичарској форми у дисциплини-пљување у другачије мислеће.

Данас пљују, измишљају, лажу, оговарају а сутра, недабог, да пљување не замене куршуми.

Опет као због Срба и Српства, српских земаља, српског вође, тек гинуће Срби.

Ко је бољи, већи, највећи Србин?

А заправо замагљиваће нам поглед, скривати праве узроке незнања у којем јесмо. Због себе, наравно.

Зашто смо сами, презрени од Света? Од дојучерашњих пријатеља и људи нама наклоњених? Зашто смо у менталном и културном карантину?

Објасниће нам и то „патриоти“ међу нама анти-српством, чиме ли.

Ипак, треба преживети зиму. Сачекати пролеће. Март? Опет март.

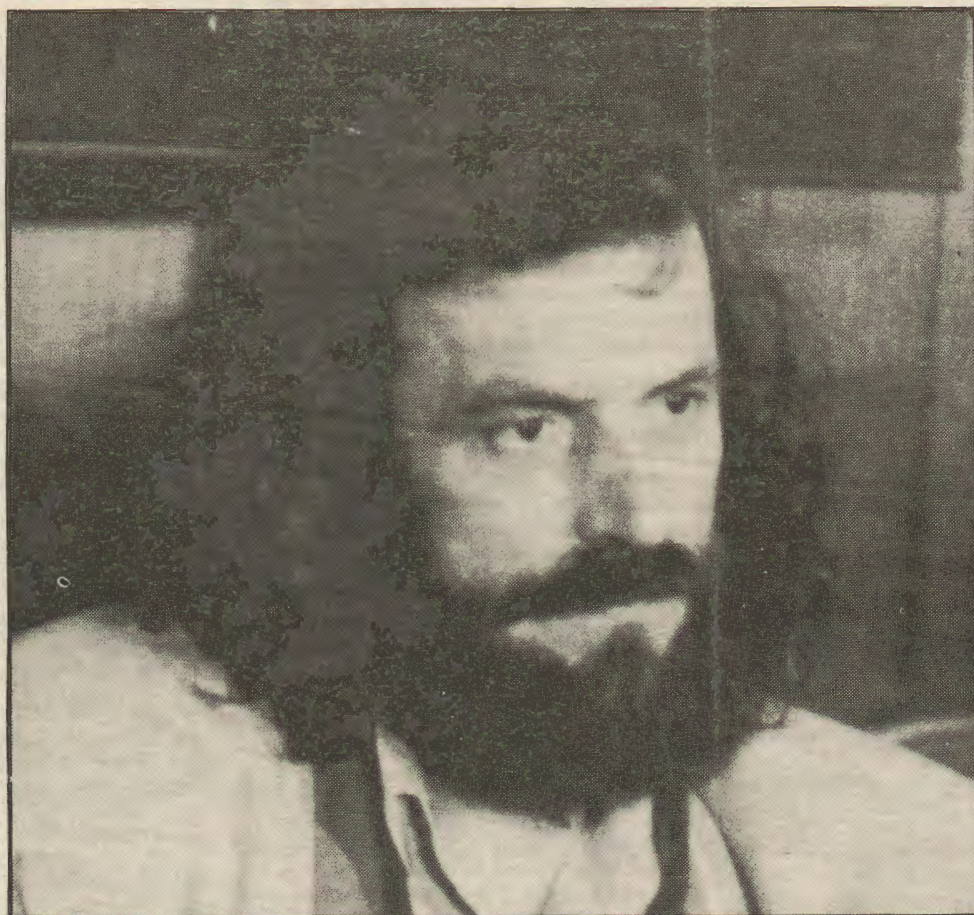
Биће топлије, ведрије, сунчаније и много јасније. Пући ће нови видици, презрећемо старе заблуде. Велика лагања и Велике циљеве.

Циљ је човек и његова срећа. Ту и сутра. И тамо. Овај народ је много крварео и још ће на жалост крварити. Неко мора за то да одговара. И хоће.

Чувајмо зато меки трбух. Од својих.



ВУК ДРАШКОВИЋ, ПРЕДСЕДНИК СПО



НЕЋУ СРБИЈУ КОЈУ ЋЕ СВИ ДА МРЗЕ

У четвртак 17. октобра, г. Вук Драшковић, председник СПО, био је први гост у новој серији политичких емисија НТВ Студио Б „Интервју гледалаца“, чији је водитељ новинар Зоран Остојић. Прихватајући и овога пута улогу човека који „пробија лед“, г. Драшковић је стотинак минута одговарао на многобројна телефонска питања из гледалишта и на питања свог домаћина.

Тај први „Интервју гледалаца“, управо због одговора г. Драшковића и његових политичких и људских погледа, данима је тема многих разговора, и добија оцене једног од најбољих телевизијских програма у последње време.

На захтеве својих читалаца из Србије и српских крајина, који нису у могућности да прате НТВ Студио Б и којима режимска телевизија ускраћује многе истине, па и истине о ставовима г. Вука Драшковића, објављујемо најзанимљивије делове овог интервјуа.

Већ на самом почетку емисије, у очекивању првог телефонског позива, г. Вук Драшковић је, нагласивши да жели да проговори о ономе о чему се, на жалост, јавно не говори, рекао:

„Без обзира на окупацију и страхоте које је Србија преживела у току II светског рата, она је на крају тог рата имала сачуван биолошки потенцијал народа, сачуване су биле демократске институције, традиција, вера, Црква и монархизам. Међутим, крајем 1944. и у току 1945. године, српске пролетерске бригаде — а деведесет одсто њиховог борацког састава су Срби из српске периферије, моји Херцеговци, Црногорци, Книњани, Личани и Крајишници — форсирају Дрину и практично окупирају Србију, Михајловићеву Србију, ројалистичку Србију и Србију која је била верна својим темељним вредностима. Њиховим доласком, Србија је завијена у црно! Извршили су страховите злочине. У Београду је, за само неколико дана, убијено око дванаест хиљада људи. Сви наши градови унесрећени су од своје српске браће, од једне нове идеологије, и тада је матица Србија, на одређени начин, потпала под принудну управу своје периферије и свога народа са периферије. Педесет година трају те патње и та страдања, и сада када је Србија на путу да се врати себи и постане уставно-парламентарна монархија, као да се понавља исход рата и четрдесет пета. То нам се чак готово отворено најављује. Првоборци и водећи људи из крајина са запада, поручују да су њихови момци нестрпљиви и да желе што пре да дођу у Београд и да се обрачунају са српском демократском опозицијом. Сетите се 9. марта. Господин Радован Караџић је тада изговорио нешто што је наговештај нове трагедије, која би се могла десити Србији. Рекао је да ће са милион Срба да дође у Београд да брани овдашњи постојећи режим! Такав исход, да је до њега дошло, и ако до њега дође, довео би до трагичне поларизације унутар српског народа, и бојим се да бисмо се нашли на путу српско-српског рата. Претња још није отклоњена. У Србији, у којој живим двадесет осам година, први пут примећујем да мислећи људи, истински интелектуалци, прибегавају термину „Србијанац“, који се раније ретко могао чути. Тиме што почиње да се говори о србијанству жели се рећи да Срби у Србији протестују што их заправо усред Србије нико ништа не пита. Није први пут да је матици одузет значај који је имала и да се матица нација — а ту Срби нису једини изузетак — нађе у одређеном тренутку у некаквом неспоразуму са периферијом нације. Тај неспоразум увек се мора решавати тако што ће периферија изаћи у сусрет захтевима матице.“

После овог увода, у коме је г. Драш-

ковић идентификовао доминантна размишљања и расположења у Србији, водитељ и гледаоци су се наизменично смењивали с питањима.

РАЗЛОЖНОСТ И ХИСТЕРИЈЕ

З. ОСТОЈИЋ: Како ја схватам, Ви се не слажете са тезом да се Србија брани у Книну?

В. ДРАШКОВИЋ: Апсолутно сте у праву. Мислим да је обрнуто — Книн се брани у Београду, у Србији. Може да не буде Книна, а да буде Србије, али не дај Боже, ако нестане Србије, неће бити ни Книна, ни Херцеговине, ни Црне Горе, ни једне крајине. Демократска Србија, која самим тим постаје јака и у сваком погледу узорна, и која стиче пријатеље на међународном плану, управо је једини гарант заштите свог национала, Срба, било где на југословенским, па и светским просторима. Потичем са српске периферије, и могу рећи, а то нека сведоче Срби из данашње Хрватске и БиХ, да је у доба „К унд К“ монархије, дакле, када није било Југославије и када су Срби живели у другој држави, у Хрватској излазило око педесет, што недељних а што дневних новина на српском језику, ћирилицом. У Дубровнику је тада штампан, латиницом, лист „Срб“, у чијем поднаслову је писало да га штампају Срби католичке вере. Сваки Србин у Хрватској, под „К унд К“ монархијом, могао је да одбије судски позив уколико није написан ћириличним писмом. Зашто је Аустрија гарантовала сва та права Србима? Само због тога што је овде, у Шумадији, и око Шумадије, постојала једна демократска краљевина, једна снажна и у свету уважена Србија, која је самим својим постојањем, а нарочито демократским поретком, била гарант заштите српског народа свуда. Овде се брани Херцеговина, овде се брани Книн, и ако Србију уништимо и сведемо је на просјачки штап, ако матица изгуби интерес за периферију, та периферија неће бити ни одбрањена.

ДРАГАН НОВАКОВИЋ: Председник Србије, господин Милошевић, изјавио је у Москви да је Србија осудила пуч у СССР. Међутим, СПС и СКПЈ су, као што знамо, подржали пучисте. Пошто су пуч осудили јавно СПО и још неке опозиционе странке, да ли то значи да се ставови председника Милошевића први пут подударују са ставовима опозиције?

В. ДРАШКОВИЋ: И овога пута, као и много пута раније, СПС и њени лидери наикнадно су се солидарисали и прихватили оно што је СПО претходно изрекао, а што су они разапњали на крст и анатемисали. Није тачно да су СПС и држава Србија осудили пуч у Москви. Осудили су га тек сада, Милошевићевом московском изјавом. Потпредседник СПС, господин Михаило Марковић, другога дана пуча, рекао је да је време Горбачова прошло, да је ера Горбачова прошлост, и да ово што се догађа у Русији, а пучисти су били на власти, савршено одговара Србији.

З. ОСТОЈИЋ: Шта кажете господине Драшковићу на то што Вас људи називају националним издајником и издајником Србије?

В. ДРАШКОВИЋ: Ти исти који су ме то динама нападали због великосрпског национализма, и ти исти од којих сам добио све могуће и немогуће дипломе српског националисте, чак и оног најекстремнијег по њи-

ма, проглашавају ме данас националним издајником. Ја се тиме и поносим. (...) Ако је памет издаја глупости, ако је разложност издаја хистерије, онда ја јесам издајник; ако су људи који данас воде Србију и који се представљају као ујединитељи српства и обновитељи српске традиције Обилићи, онда мени не преостаје ништа друго него да будем Бранковић.

САМОЉУБЉЕ КАО ДРЖАВНИ РАЗЛОГ

БРАНКО САВИЋ: Шта се то дешава с Босном и да ли јој прети подела између Србије и Хрватске?

В. ДРАШКОВИЋ: У Југославији, тренутно, на жалост, имамо неколико режима које на власти одржава само хаос. Док хаос траје, они ће бити на власти, а ја бих могао да кажем и обрнуто — кад они буду макнути са власти, престаће хаос. Наш народ треба само мало да се напрегне и да се присети шта је било пре само две године. Тада је од Словеније, па и од Хрватске без Туђмана, стигао предлог о реконструкцији Југославије, тако да она постане асиметрична федерација. Овдашњи режим је на то одговорио „спонтаним“ митинзима, извођени смо на улици да бисмо „изражавали протест“, машине у фабрикама су стајале, а све је одјекивало од хистерије: „Само федерација оваква какву ми тражимо, или ништа!“ Догађаји су се одвијали како су се одвијали. Један режим је личну таштину, слепо самољубље и идеолошке предрасуде проглашавао и стављао на ниво државног разлога и националног интереса. Ево, докле нас је то довело! (...) Ја сада постављам питање — и мислим да ћемо ускоро морати да попричамо о томе — шта би било да је овај исти режим потписао оно што су Словенци нудили, и да ли би, да је то прихваћено, било хаоса, рата, оволико гробова, да ли би било читавог овог ужаса? Вероватно је да није од несрећа и зла не би било, вероватно не би било ни Туђмана и свега што је он са собом донео.

АНОНИМНА ГЛЕДАТЕЉКА: Шта мислите о ономе што Војислав Шешељ прича о Вама?

В. ДРАШКОВИЋ: Ја сам председник Српског покрета обнове, странке која обнавља неке врхунске и непролазне вредности у српској традицији. Једна од тих вредности је кумство. Господину чије сте име споменули крстио сам сина Николу. Ја сам Николин кум, и ако о Николином оцу не могу да кажем ништа добро, никада о њему, због Николе, и због кумства, нећу рећи ништа лоше.

БАТИЦА ГЛИБАВИ: Неоспорно је да је господин Драшковић најпознатији књижевник који је писао о геноциду над српским народом. Међутим, нешто га не видим на овим, не знам како да их назовем, „прославама“ или „поменима“, поред јама. Да ли је то зато што га не зову, или зато што не може од ових новокомпонованих Срба тамо да приступи?

В. ДРАШКОВИЋ: Не присуствујем тим силним „прославама“ и опелима изнад јама зато што ме тамо не зову, и не само што ме не зову, него и што су људи, који су ме разапњали на крст и гурали у јама када сам проговорно о јамама и када сам својом литературом вадиле наше мученике из јама, сада толико моћни да издају наредбе да нипошто не смем да дођем и да будем присутан. Када је била „прослава у Пребиловцима“ — а трагедија из Пребиловаца се протеже од „Ножа“ до „Руског конзула“ —

мени су из Пребиловаца јавили да је директива СПС, и сарајевске филијале СПС, односно СДС, што је исто, да ја тамо не смем да се појавим! Наравно, нисам отишао, али не што сам се уплашио њихових претњи, већ зато што доласком нисам желео да правимо проблеме, пре свега због мученика, због наших несрећника који су сахрањени тог дана.

УБИЦЕ ТРАЖЕ УБИЦУ

ЗОРАН ДРАГОВИЋ: Докле је стигла истрага и шта сте до сада сазнали о убиству Бранислава Матића-Белог, пошто у средствима јавног информисања ништа о томе не може да се сазна?

В. ДРАШКОВИЋ: Они који воде истрагу ћуте и не саопштавају ништа, врте се у круг, тапкају у мраку. Тако мора да буде, јер представници власти која је наручила и починила убиство, треба да пронађу убицу! Али, нијачија није горела до зоре, и ја мислим да није далеко дан када ће бити откривени и наручиоци и починиоци не само овог убиства и злочина, и када ће бити изведени на оптуженичку клупу.

АНОНИМНИ ГЛЕДАЛАЦ: Зашто се ЈНА толико напада када је чињеница да је у њој највише Срба?

В. ДРАШКОВИЋ: Ми од почетка инсистирамо на стварању српске војске. Да је прошле године, када се запучало у Книну, постојала српска војска и да су српске трупе предвођене српским командантима, ствар би била решена. Знам само једно: да је деветог децембра победио онај ко је изгубио, а да је изгубио онај који је победио,

ми данас не бисмо имали рат и имали бисмо Србију као уставну парламентарну монархију. Што се тиче ЈНА, још у Јануару 1990. ми смо инсистирали на њеној деполитизацији и уклањању петокраке као идеолошког симбола. Данас смо поздравили одлуку којом је скинута петокрака и замењена тробојком, али зашто, за име света, са толико закашњења? Да је то учињено благовремено, углед Србије и углед Југославије, а нарочито углед те југословенске војске био би у свету већи, а верујем да би и армијско јединство било веће. Ништа у политици није поразније од накнадне, задоцнеле памети. Ако се успостави дијагноза и ако се пропише лек који се мора одмах применити, а ако се лек примени тек кад му истекне рок употребе, онда то није лек него је отров.

ЗОРАН ШОТРА: Због чега је једино Српској гарди онемогућено да учествује на српским бојиштима?

В. ДРАШКОВИЋ: Само због тога што је српска, што је неидеолошка, што је наднационална. Све друге такозване паравојне формације у Србији формирају се директно под диригентском палицом владајућег режима, њему директно служе и полажу рачуне. Једино је Српска гарда изузетак, и једино она представља темељ из кога ће веома брзо нићи васкрснути она стара слава српска војска. Због тога сам на сахрани првог команданта Српске гарде, тог дивног човека, тог Обилића, Ђорђа Божовића-Гишке, рекао да он и Бели инсу гроб него васкрсење и темељ; они својом смрћу из гроба дижу српску војску, у гроб положену 1918. године. Не брините, Српска гарда и српска војска ће постојати, а Српска гарда ће бити

њен најелитнији професионални део.

З. ОСТОЈИЋ: Како тумачите критике које се, ту и тамо, чују, а Вама су упућене, око тог двојства: с једне стране мир, треба да прекинемо са ратом јер ће бити крви до колена, а с друге стране, Српска гарда и слање на фронт?

В. ДРАШКОВИЋ: Демократска Србија, економски јака, Србија која има своју војску, војску у којој нема издаје, војску којој су на фронту сигурна леђа, највећа је гаранција мира. Са таквом Србијом и таквом српском војском није лако заратити. А са овом војском, уз сва уважавања толиких дивних и храбрих официра и патриота у ЈНА, веома је ризично ићи у рат из више разлога. Пре два дана причао ми је младић из Славоније како је наша војска ушла у село у коме је било и српских добровољаца, и српских гардиста. Официр, капетан ЈНА, рече ми: „Момци, најбоље би било да завојните у овој кући. Кров је релативно сачуван, суво је, прострите ћебад, преноћите!“ То рече, и оде, а неки мудар момак каже: „Људи, овај неће са нама овде да остане. Ми не знамо ко је он. Хајде да се преместимо“. И они се самоиницијативно пребацише у другу зграду. Те ноћи хрватским гранатама разнета је кућа у којој су, по избору капетана, требали да коначе. Ако у штабу дивизиона имате само једну критику, једног издајника који ће јавити другој страни где је место на коме спава двеста војника, ето катастрофе. У српској војсци тако нешто је немогуће.

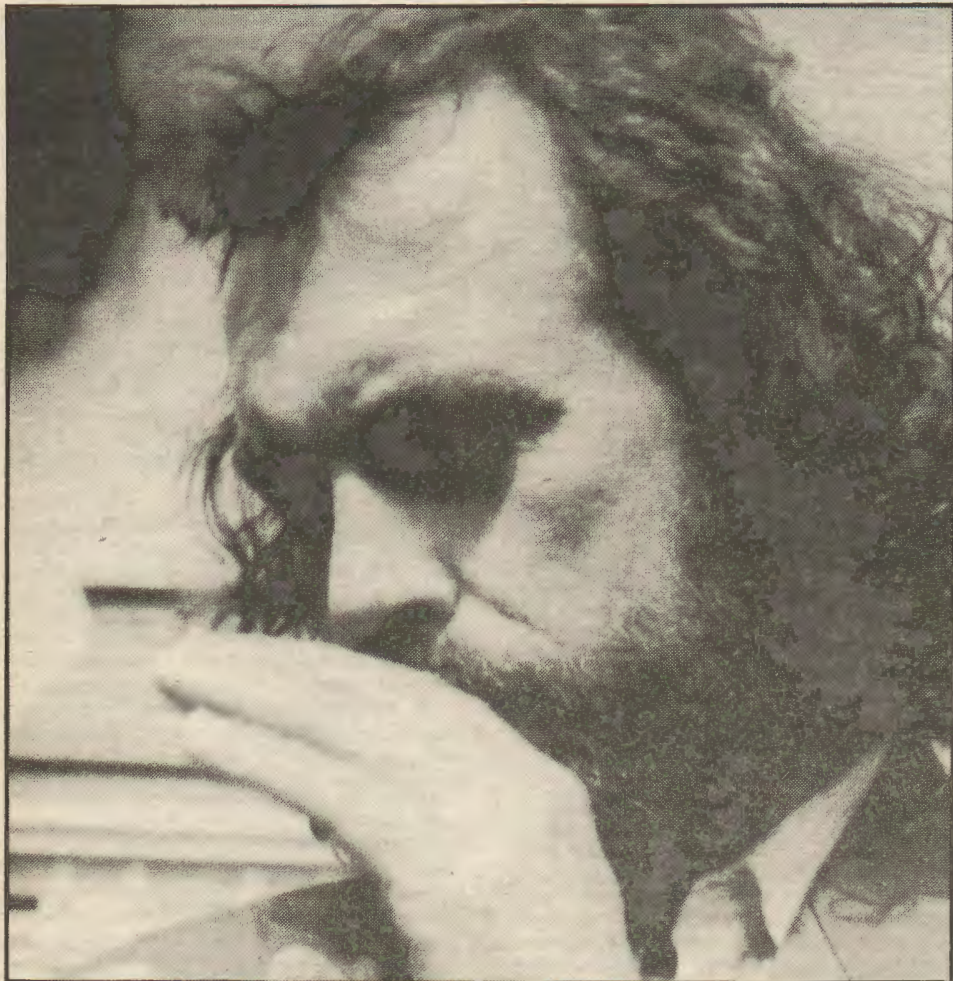
КРИЦИЦЕ У ШТАБУ

АЛЕКСАНДАР СТОЈАНОВИЋ: Шта мислите о идеји да се тренутно ратиште, Книнска крајина, Банија, Лика, Барања и Славонија, претворе у посебну федералну јединицу у оквиру Југославије, а која не би припадала ни Србији, ни Хрватској, и која би имала своју, локалну самоуправу?

В. ДРАШКОВИЋ: И то решење је могуће, само што та засебна федерална јединица не би имала ни триста хиљада становника, што не би имала ни темеље, ни предуслове за самостално економско и државно функционисање и живљење, него би одмах морала да буде на дотацији и на нечијим јаслама. Но, зарад мира, будућности, обустављања онога што је најстрашније, да нам гину деца, свака солуција је могућа.

АНОНИМНИ ГЛЕДАЛАЦ: Да ли господин Драшковић има још неки циљ сем борбе за власт, и зашто он сеје раздор међу Србима у тренутку када сви заједно треба да се бори-мо против усташа?

В. ДРАШКОВИЋ: Што се тиче борбе за власт, ја се борим да Српски покрет обнове, демократска и светосавска странка у српском народу, зарад тог народа узме у своје руке државно кормило, и да се заустави ово пропадање. Не бих волео да у стварности доживим Домановићевог „Вођу“. Што се мене лично тиче, а то сви знају, одрекао сам се највеће власти — власти најчитанијег писца у српском народу, да бих се прихватио овог посла, у којем никакве личне користи немам, већ се са убојењем жртвујем за неке идеале за које верујем да користе моме народу. Чули сте малопре — али имате људи који чују а неће да чују и који виде а неће да виде — да сам рекао како бих, да сам деветог децембра постао председник Републике, то био само месец или два, и онда се повукао, пошто би Србија добила свога краља и вратила се својим коренима. Што се тиче питања зашто завађам Србе, то Ви најбоље знате како их завађам. (...) Спас Србије је, уосталом,



сада у нејединству, у отпору овом режиму. Идеја о јединству је тоталитарна идеја. Ако на челу породице имате лудог човека, онда је апсурд очекивати од чланова фамилије да га беспоговорно следе. Срећа је што та идеја апсолутног јединства у српском народу никада није имала утемељење.

БОСИЉКА ЈЕЛИЧИЋ: Шта ће бити са децом из седамдесет хиљада постојећих српско-хрватских бракова?

В. ДРАШКОВИЋ: То је право питање. Како ту повући етничке границе?! Лако је доћи на телевизију и рећи — не треба нам Југославија, доле Југославије, гробница српског народа. То је, заиста, лако, али кад питаш те људе какво решење предлажу, они стану, јер га немају. Политичке стратегије режима у Србији није у стању да заври ни два дана унапред него се припрема између два телевизијска дневника, а толико и траје. Пре подне су за једно, по подне за нешто друго, а увече за нешто сасвим треће. Тај режим држи народ у стању пијанства, пре свега захваљујући београдској телевизији. Наш народ педесет година не иде у цркву, само пет одсто људи чита књиге и одлази у позориште. Уместо тога, наш човек, уморан, полугладан, несрећан и фрустриран јер нема плата, седе пред екран. Рат је, он је заплашен и слуша. Чак и ако образованијем човеку, сумњичавом по карактеру, месецима понављате исту глупост, он ће на крају почети у њу да верује. Када бисмо на телевизији, због спаса народа и изналажења најоптималнијег националног решења, имали округле столове и када би се сучељавала сва мишљења из ноћи у ноћ, видели бисте како би се искристалисало нешто сасвим ново и како би се сва ова господа која нас воде, на исти начин на који Домановићев аога предводи своју скупину, веома брзо макла са историјске сцене, у интересу Србије.

АНОНИМНА ГЛЕДАТЕЉКА: Господине Драшковићу, мислим да је време реторике давно прошло. Докажите нам свој патриотизам тако што ћете бити на фронту и борити се са непријатељем.

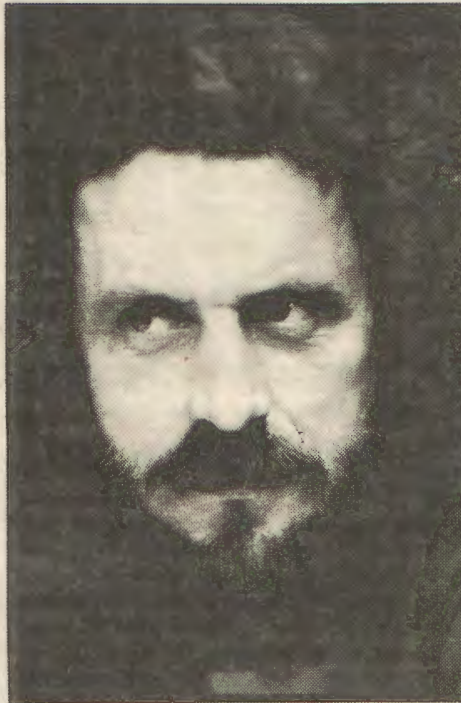
В. ДРАШКОВИЋ: Ја све време покушавам да објасним какав је ово рат, и да укажем на чињеницу да се све ово могло на други начин решити. Могу само да додам — ако не буде другог пута сем да се тучемо, без обзира што ово није мој рат јер су га други закували, отићи ћу на фронт као обичан војник српске војске, али да су испред мене на фронту челни људи режима који су овај рат режирали, да се Дедиње премести на фронт, а не да се фронт стално измишља на Дедињу.

СНЕЖАНА РИСТАНОВИЋ: Да ли можете да ми кажете зашто се 9. март, на жалост, завршио онако како се завршио? Пала су два живота, претучени су многи људи, не сумњам да се учесници прогањају и даље... Зашто се није ишло до краја? Зашто се није истрајало на постављеним захтевима? Разочарана сам што је то остало недорешено.

В. ДРАШКОВИЋ: Ви сте разочарани, ја још више. Можда има и моје грешке, сигурно је има, што нисмо били одлучнији и упорнији. Грешка је и до неких странака, које су покушале да убирају плодове победе, која није била освојена. Ви сте добро казали да је нешто почето а није довршено. Али, биће довршено! Деветог марта је посејано семе, а када ће да никне и када ћемо да жањемо, видећемо. Верујем да тај дан није далеко. После деветог марта режим је учинио све да нас искористи и упропасти, да нас потисне. Њима просто као да се журило да до рата дође, да на крилима

рата гасе ватре слободе и демократије зачете у Београду деветог марта.

З. ОСТОЈИЋ: Можете ли да објасните одлуку Председништва СПО у којој се говори о замрзавању рада странке?



В. ДРАШКОВИЋ: Просто речено, то значи да нема јавних наступа и митинга. На најмању меру svelи смо све оне активности које могу да допринесу некаквим „међустраничким расколима“ и све оне активности због којих би владајући режим могао сутра да манипулише у својим настојањима да се одржи на вештачким плућима тврдећи да је СПО кривац за све што нам се десило, па и што је од Југославије остала само Србија са Црном Гором, ако и то остане. На ову одлуку смо се, једноставно, одлучили зато што смо хтели мало да се склонимо са врата на којима смо стајали потпуно незаштитени. Све анкете и испитивања јавног мишљења показују нагли скок популарности СПО. Њих је сада због тога ухватила паника. Србија почиње да размишља својом главом. Србија разазнаје ко је ко и ко је где води, и Србија тек сада почиње да дешифрира и да се присећа шта је то СПО прошле године говорио, а шта му се заправо десило. Оне претње из српских крајина, упућене СПО, нису упућиване због тога што их је страх да СПО спречава мобилизацију младих из Србије, него их је ухватио страх да се Србија не мобилише на правој страни, на страни демократије и на страни захтева да се формулишу ратни циљеви, па тек ако их прихватимо, да онда идемо у тај рат, са српском војском и са Србијом која ће имати пријатеље у свету.

ПРИЈАТЕЉИ И НЕПРИЈАТЕЉИ

АНОНИМНА ГЛЕДАТЕЉКА: Како гледате на долазак Томислава Карађорђевића у Србију?

В. ДРАШКОВИЋ: Мени је драго што је једини живи син нашег покојног краља Александра овде, али ми није драго што није дошао заједно са престолонаследником,

са главом династичке породице, Александром II Карађорђевићем, и што даје повода комунистима да га, на одређени начин, злоупотребљавају. Није комунистима стало до тога да круна припадне ономе на коме није царство. Њима је стало до тога да круна не припадне никоме! Стало им је до тога да данас мало тапшући Томислава, водајући га по телевизији и болницама да обилази рањенике — што је Александру било ускраћено — у том дивном човеку пробуде људску таштину и самољубље, да баце злу клицу раздора у саму кућу Карађорђевића, да се сутра почну ругати и Томиславу и целој породици и да, захваљујући својој телевизији, својим новинарима и својој пропаганди, они стану пред Србију и кажу: „Ето, видите ко су вам ти Карађорђевићи! Стриц не говори са синовцем, синовац са стрицем. То је породица свађалица и људи који се јагме око престола“. Никакве ту јагме, наравно, не може бити, јер се зна ред, и не могу комунисти да се мешају у то ко наслеђује последњег краља. То се зна — наслеђује га његов најстарији син Александар. Верујем да ће Његово Височанство принц Томислав схватити у чије је руке дошао и да ће убрзо поступити као владика Данило у „Горском вијенцу“ и рећи: „Једном сам се спуштао ја на ваше уже...“ и да ће изаћи из тих канџи.

З. ОСТОЈИЋ: Да ли Русија издаје Србију?

В. ДРАШКОВИЋ: Русија не издаје Србију. Не знам шта је било у Москви за време посете председника Републике, али знам шта је било пре Москве. Сетите се само оне депеше Горбачова, упућене руководству војске и српском руководству.

З. ОСТОЈИЋ: Депеша за коју је речено да није била оштрија од четрдесет осме године!

В. ДРАШКОВИЋ: Можда су мало претерали... У сваком случају, ако су нам Немци, Мађари и Аустријанци традиционални непријатељи, свака разумна политика би чинила све да од непријатеља створи пријатеље. Зашто бисмо ми Срби вечно ратовали са Немцима?! Немци су у другом светском рату убили двадесет милиона Руса, а погледајте сада односе између Руса и Немаца. И од непријатеља стварај пријатеља ако водиш један народ и једну државу. То политика СПС није успела, али је успела нешто што нико пре тога није, да од традиционалних пријатеља створи непријатеље. По први пут у овом веку Французи су се нашли уз Немачку и Хрватску — против Срба, и по први пут у историји Русија се јасно и децидирано није наша уз Србију. То су последице политике која се води овде и ја не могу рећи да је Русија издала Србију, али могу да кажем да је српско руководство издало Србију, ојадило је и од ње направило гето. Омражени смо и овде и у свету. Где је ту перспектива? Српски човек не сме да буде омражен и ја нећу Србију коју ће сви да мрзе. Таква Србија је учинак памети која је сама себи циљ и која само према себи и својој људи и расположењу креира национални интерес.

З. ОСТОЈИЋ: На крају, мислите ли да има ефекта од овога што смо вечерас причали?

В. ДРАШКОВИЋ: Када не бих веровао да има неке користи од свега овога, не бих овде ни био. Ако се бар мало стиша мржња у људима и ако се вечерас само један човек запита да ли сам ја у праву и ако се замисли над свим о чему смо говорили, а поготово ако се као последица овог разговора деси да погине само један момак мање на неком фронту, сматрају да нисмо утраћили време и бићу срећан.

Приредила: Благица Стојановић

Пристанак Момира Булатовића да стави потпис на Хашки документ за глобално рјешење југословенске кризе, осим што представља прво велико разилажење са Слободаном Милошевићем, чини блиским и сазнање да је трогодишња пупчана српско-црногорска веза пукла управо у тренутку када је због заједничког рата и наступа пред Европом, блискост била најпотребнија.

Анализе овог потеза црногорског председника крећу се од оних реалистичких — да се ради о озбиљном разилажењу или, пак, обичном, договорном маневру, па до оних хумористичких — да се слово М (Монтенегро) налази по абecedном реду испред С (Србија), па је Булатовић морао климнути главом прије него је могао знати Милошевићево мишљење.

У сваком случају, коментари у Црној Гори имају привук изненађености, згражавања, а неријетко и одушевљења и то понављаше код дојучерашњих љутих противника Момира Булатовића. Нарочито када се зна да је овим потезом црногорски председник срушио темеље трогодишње политике, а да је велики дио опозиције добио оно што је исто толико времена, али се све мање наде — жељно ишчекивао.

Када овај број „Српске речи“ буде у рукама читалаца много тога ће, вјероватно, бити јасније. Но, због повученог, али и неког будућег потеза Момира Булатовића, вриједи се присјетити онога што је у Хагу претходило.

УЗМИ ИЛИ ОСТАВИ

Све је, изгледа, почело када су се почетком октобра, поводом разговора о „Београдској иницијативи“ састали србијански и црногорски председници државе, Владе, парламента и чланови Председништва СФРЈ. Идиличну слику са ТВ екрана и намјештене осмјехе који су одавали утисак бесконфликтности, пореметиле су информације које су ових дана процуриле у јавност. Наиме, сазнали смо да је Слободан Милошевић тражио од црногорског председника пристанак да се на славонски фронт упути десетак хиљада црногорских резервиста. Разлог за то је потражен у чињеници да је све мање србијанских младића расположено за рат, а да у

ЦРНА ГОРА ПОСЛЕ ХАГА

НОВА ШМИНКА „ДРУГОГ ОКА“?

Да ли је Хаг разлаз Булатовића и Милошевића, или само маневар званичне Србије и Црне Горе?

Црној Гори постаје хиљаде евидентираних добровољаца који не могу да дођу на ред. Када су такву могућност изричито одбацили председник Владе Мило Ђукановић и председник Скупштине Ристо Вукчевић, а Момир Булатовић саопштио да за то неће преузети одговорност, Милошевић је, тврде добро обавијештени, запретио пребацивањем одговорности на Црну Гору због налада на Дубровник. Уосталом, исти извори тврде да је и у сусрету са Горбачовом, Милошевић наступио са сличном тезом — да рат у Хрватској воде Армија и Црна Гора!

Ови поданици добили су на тежини оног тренутка када је на захтјев председништва Црне Горе сазвана ванредна сједница парламента са само једном тачком дневног реда: предлогом лорда Карингтона о глобалном рјешењу југословенске кризе. Осим што је Црна Гора, свега пар сати након пристизања Хашког документа била прва која га је јавности предочила, било је јасно да је за пристајање на диктат Запада и ескиважу од Слободана Милошевића, Момиру Булатовићу потребно залеђе садржано у подигнутим рукама скупштинских посланика.

Мучни тон којим је обиљежено излагање Момира Булатовића и његово, готово плачни

глас који је одавао не мале ломове личности, изазвали су, након директно преношене сједнице, такав медијски шок, да су се многи у чуду питали шта све ово треба да значи. Карактеришући Хашки документ као „једну од посљедњих тачака могуће прекретнице“, Булатовић је нагласио да је „сасвим могуће да се ради о документу“ „Узми или остави!“ Објашњавајући да се може говорити само о одбијању или прихватању, појаснио је да „прихватање налаже предузимање прецизних радњи и поступака, као и суочавање са њиховом стварним посљедицама. Одбијање, пак, сасвим сигурно може водити у међународну изолацију и подлијегање санкцијама од којих је економска блокада већ најављена и почетно адресирана“. То је значило да Црна Гора овога пута није спремна за своје историјско „НЕ“. Ни на Костићеве коријене.

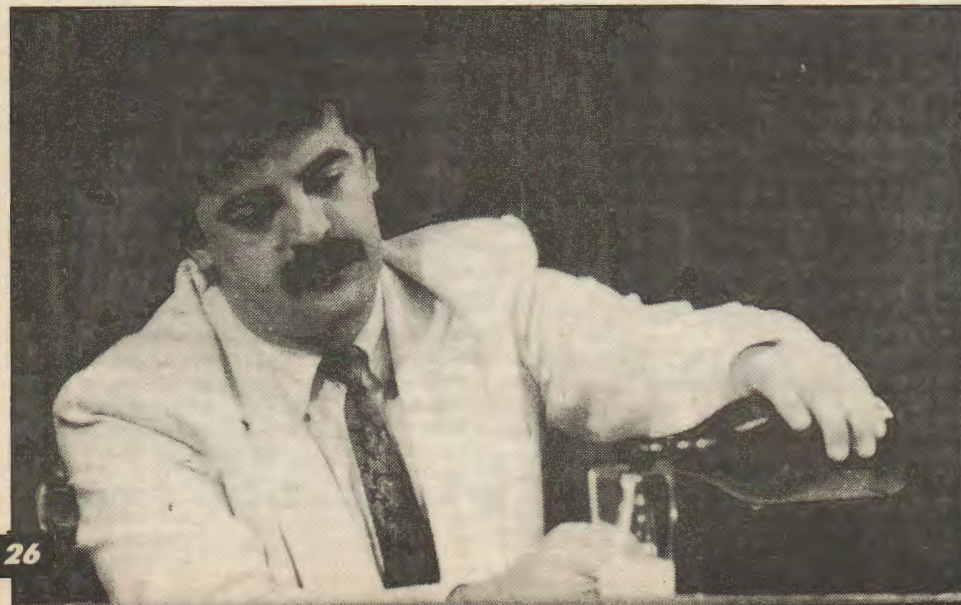
Када већ није било никакве сумње да ће Булатовић пристати на предлог из Хага, стигло је и његово, готово очажичко оправдање: „Могуће је да пад утицајем оваквих и низа случних питања у некоме устрепти понос и пољуља се достојанство, па се запита: да ли је могуће да смо као земља, као народи и као грађани дошли докле да нам други одређују судбину? Али, када се говор срца замијени разумом, одговор је сасвим јасан!“

Скоро се правдајући и што Црна Гора — распадом савезних органа и губитком савезних функција — мора прихватити суверенитет, Булатовић је посебно наговјестио редефинисање почетних војних циљева и намјера Црне Горе и то на основу „уважавања чињенице да један, не тако мали број припадника оружаних снага из Републике Србије не жели да се бори и извршава постављана наређења!“

Свјестан своје, не мале одговорности за судбину црногорских резервиста који се налазе на хрцеговачко-дубровачком фронту, посебно због обећања да нико од њих неће напустити Црну Гору, Булатовић се осјетио обавезним да каже ово: „На судбину југословенских народа, а посебно Црне Горе и Црногораца, увијек су пресудно утицале одлуке донијете за преговарачким столовима европских и свјетских сила. Сјећања на то како смо на мировним конференцијама током историје губили оружјем и крвљу стечене слободе, као да су генетски упрограмирана у живуће генерације Црногораца“. Питање је једино колико ће ово „оправдање“ бити утјега за оних тридесетак породица које су своје пребивалиште ових дана дочекали у лименим ковчезима?

ПОДЈЕЛА

Требало је, заиста, након Булатовићеве дискусије, видјети и чути по први пут подијељени црногорски парламент. Или, можда, замислити шта се све збивало у главама запрепаштене јавности, којој је данима уперено презентовано оно што је Булатовић свјим излагањем бацко под ноге. И док се од посланика просрпске Народне странке очекивала реакција у стилу: „Издаја“, „капитулација“ и слично, било је интересантно чути како су се са дозом опреза, но ипак искрено и отворено, комунистички посланици устремили на сопственог председника. Можда је, стога,



најсликовитије излагање посланика Бебе Цаковић која је истакла: „Срећна сам што припадам овом народу. Знам да би се тај народ борно за све угрожене људе, ма гдје они живјели, а ако је неко данас издао, издали су српски резервисти, чинећи зло свом народу. И зато, без икакве патетике, читајући овај документ, пожељела сам да умрем!“

„Први пут ми се плаче, овдје, јавно“, рекао је посланик Народне странке, pjesник Ранко Јововић. „Ја просто осјећам да наши представници раде нешто против својих осјећања и етике. Осјећам да су зле силе јаче од нас. Русије, која је некада могла да нас штити — више нема.“ Посебно интересантан био је говор министра за иностране послове Црне Горе Николе Самарџића који је низом историјских података подсетио на узалудност црногорских жртава и бесмисао садашњег грађанског рата. „Истина је да је српски народ показао највише херојства када су с њим, у првим редовима, ратовали његови краљеви. А данас, колико је синова у иностранству, колико их је овог љета било на љетовању док су други ратовали. У свијету је, ипак, другачије. Када енглеска ратује, син енглеске краљице је у првим борбеним редовима“.

И док је уз поруку „не бојте се — добра бити неће“ изражен понос што о овако важним стварима разговара црногорски парламент, док у другим републикама о свему разговарају 3 — 4 човјека, одлучено је, противно првобитној замисли о гласању — да се предсједнику Булатовићу да дискреционо право да у Хагу наступи према сопственом нахођењу.

По повратку из Хага, на конференцији за штампу, Булатовић је само потврдио већ изнесене ставове, наглашавајући да је пристанком прибавио улазницу за даљу расправу и износи убјеђење да је оно што је урадио засновано и утемељено на напорима за мирно рјешење кризе. „Када се тражи мир, онда се нуди компромис и од сваког се очекује да мало одступи“ — рекао је Булатовић.

У тренуцима док Народна и Демократска странка жестоко оптужују свог предсједника, а Градски одбор за мир и друге опозиционе странке по први пут ми дају подршку, све је у Црној Гори праћено атмосфером потпуне неизвјесности. Највише су, изгледа, профитирале неке опозиционе странке које су, онда када се приближавала њихова политичка смрт, изненада добиле оно што су друге узалудно покушавале. Њихови дуговремени ставови да је Милошевићева политика антисрпска и антицрногорска, добили су на снази, посебно због, сада већ изгледне прогнозе, да Милошевића могу зауставити једино — Срби! Српски резервисти који су бацали оружје, постигли су управо оно, на шта су ове странке упорно, али узалудно, позивале армији одане Црногорце.

Црној Гори ових дана стижу честитке за сувереност. Све је помало чудно када се зна да је „слављеницима“ сувереност скоро наметнута. Неки, ипак, вјерују да је Европа овој публици, мимо њене воље, понудила лијек за њен мазохистички синдром. Ипак, сва питања остају отворена. Када је Црна Гора у питању, једина извјесност је — неизвјесност.

Небојша РЕЏИЋ

ТЕЛЕВИЗИЈА, МИ И ОНИ СМОКВИН ЛИСТ НА КОМУНИСТИЧКОМ МОНОПОЛУ

Пише: **Коста ЧАВОШКИ**

**Једностраначка влада именује
Управни одбор РТВ Србије чак и
не питајући поједице за
сагласност. Али, њој је био
потребан алиби да се
телевизијом управља
демократски.**

Ако је после толиких преправки и преображаја, којима је последњих година био подвргнут, комунистички режим у Србији остао у нечему постојан и доследан, то је **монопол** над најважнијим областима друштвеног и политичког живота — монопол власти, монопол над највреднијим материјалним добрима и монопол над кружним средствима информисања, нарочито над радијом и телевизијом. Овај последњи изгледа да је прерушеним комунистима и најдражи. То се лако може показати.

Када су 9. марта ове године огорчени демонстранти пробили полицијски кордон и кренули на кључне институције власти, највећа концентрација полицајаца, борних кола и полицијских паса била је пред зградом Телевизије Београд. Потпуно збуњен неочекиваном одлучношћу и јарошћу бројних демонстраната, Милошевић се привремено помирио с тим да демонстранти уђу у зграду Народне скупштине и истакну српску заставу без црвене петокраке и да истовремено опколе, па и делимично демолтирају председничку палату. Али ТВ Бастиља — Телевизија Београд — није смела пасти. А када су, на захтев Слободана Милошевића, тенкови изведени на улице Београда, опет их је највише било пред Телевизијом Београд.

СТОЖЕРИ БЕЗ ПИТАЊА

Када је тенковима и борним колима ТВ Бастиља тешком муком одбрањена, требало је да се комунистички монопол над кључним средствима информисања једном за свагда утврди. То је учињено скорашњим Законом о радио-телевизији („Службени гласник“ бр. 48/1991) којим је, ради боље контроле, образована Радио-телевизија Србије као јединствено јавно предузеће које је под једним руководством објединило досадашњу Радио-телевизију Београд, Нови Сад и Приштину. Том јединственом предузећу предате су као ексклузивно право и све телевизијске и радио мреже које су ова три предузећа до сада користила.

Поред генералног директора, стожер ко-

мунистичког монопола над Радио-телевизијом Србије је Управни одбор од седамнаест чланова, кога у целини именује једностраначка Влада Србије, било да је реч о члановима из реда културних, научних и јавних радника или о стручњацима из састава овог јавног предузећа. Једини услов је претходно мишљење надлежног одбора Народне скупштине које саму Владу уопште не обавезује. Уз то је избјегнута могућност било каквог непосредног избора чланова Управног одбора из састава овог јавног предузећа, односно право појединих истакнутих установа и удружења да по властитом избору делегирају поједине чланове.

Једино што је још преостало, то је да се овај комунистички монопол над телевизијом прикрије. За ту сврху коришћена је техника смоквиног листа у духу оног веровања да је голотиња мање зазорна ако је бар прекривено стидно место. Огољеност монопола је неравно изузетно велика, јер од седамдесет предложених чланова тринаест или четрнаест су проверени следбеници политике Социјалистичке партије Србије и Слободана Милошевића. Међу њима су — а ко би други — и сви водећи људи владајуће Социјалистичке партије Србије: Михаило Марковић, потпредседник, Петар Шкундрић, генерални секретар, Антоније Исаковић, члан ужег руководства и народни посланик, Будимир Кошутић, потпредседник једнобојне Владе прерушених комуниста и Милован Витезовић који је синтагмом „догодио се народ“ овековечио Милошевићу, сада већ заборављену, „антибирокаратску револуцију“.

ПРИВИД ПЛУРАЛИЗМА

Тако огољени комунистички монопол ваљало је бар делимично прикрити именима која би могла да посведоче о вишестраначком, а тиме и о политички уравнотеженом саставу поменутог Управног одбора. За ту сврху употребљена су имена двојице председника опозиционих посланичких клубова — г. Драгољуба Мићуновића, председника посланичког клуба Демократске странке, и г. Слободана Ракитића, председника посланичког клуба Српског покрета обнове. Њих је Влада Србије предложила за чланове Управног одбора Радио-телевизије Србије, намењујући им улогу смоквиног листа на огољеном, комунистичком монополу над овим кључним средствима јавног информисања. Као частан човек, г. Слободан Ракитић је одбио да на овакав начин буде злоупотребљен — хитро је изјавио (Политика од 11. октобра 1991.) да се његово име без његове сагласности нашло на листи предложених чланова будуће Управног одбора РТВ Србије. Господин Драгољуб Мићу-



новић, колико је то мени познато, то још није учинио.

Нису, наравно, толико важни разлози због којих је Влада прерушених комуниста покушала да злоупотреби имена двојице председника опозиционих посланичких клубова. Својим именима они су требало да створе привид политичког плурализма у Управном одбору и да тиме очигледном комунистичком монопољу над том изузетно важном установом дају какву-такву легитимност. Важнији су разлози који ће можда навести понеког опозиционог посланика да, као усамљени опозиционар, пре или после уђе у овако састављен Управни одбор РТВ Србије.

Кажу да је г. Драгољуб Мићуновић, сазнавши да је изабран за народног посланика, а да би увећао своју радост и утешо своје поражене страначке другове, храбро изјавио да ће његова реч у Народној скупштини вредети колико и реч педесет посланика. То је била не само она претерана јужњачка самоувереност без одговарајућег покрића, већ и наивна вера да у политици реч као таква, независно од бројног односа снага у парламенту, има велику тежину и утицај. Касније се показало да реч само једног посланика, па била то и реч уваженог Драгољуба Мићуновића, баш ништа не значи и да ће владајућа Социјалистичка странка са својих 194 посланика поразити и обесмислити сваку опозициону реч у Народној скупштини.

СПРЕЧИТИ ШТЕТУ

У овој лакомисленој изјави, која се може омаћи сваком амбициознијем политичару,

садржана је веома стара идеја да је врност људи на челним положајима важнија од природе политичких установа као таквих. Том идејом се може оправдати свака апсолутна власт под условом да се на њеном врху, неким случајем или божјим избором, нађе изузетан, морално исправан појединац.

Невоља је, међутим, у томе што се такви врсни појединци врло тешко могу наћи, а уколико их и има, најчешће им не полази за руком да се домогну неког важнијег положаја у држави. Чак бисмо заједно са Попером (Karl Popper) могли рећи да су државни управљачи ретко били изнад просека у моралном и интелектуалном погледу, а често и испод њега, што можда најбоље потврђује садашњи састав Народне скупштине и Владе Србије. Ако су, дакле, умност и правичност оних који владају тешко достижни, зар онда није боље, каже Попер, да се политичка мисао од самог почетка суочи са могућношћу рђаве владе? И мада треба да се надамо најбољим управљачима, зар није нужно, додаје Попер, да ипак будемо спремни да над нама владају они који су најгори. Зато наивну веру да ће у политици врсни појединци бити утицајни, ваља заменити антрополошким песимизмом и настојањем да се успоставе ваљане политичке установе које ће обуздати оне који су тренутно на власти. Оне би морале да на такав начин буду устројене како би и лоши владари могли да буду спречени да нанесу велику штету.

То се пре свега постиже одговарају-

ћим уставним запрекама против себичних интереса оних који владају и узајамним сучељавањем и уравнотежавањем различитих средишта политичке моћи. Једна од најважнијих запрека изопачењу и деспотизму власти је слободна штампа за коју је још Џон Стјуарт Мил (John Stuart Mill) рекао да представља праву, премда не у сваком погледу довољну, накнаду за атински Пникс и римски Форум. У овом времену још већу улогу треба да има телевизија, али под условом да је независна и слободна и као таква истинска противтежа другим центрима моћи.

ЈЕДНОСТАВАН ЦИЉ

Идеја противтеже је од кључног значаја. Стога, дакле, ако владајућа странка има пресудан утицај у Народној скупштини (три четвртине посланика) и потпуну доминацију у извршној власти и судству, онда она мора бити обуздана и умерена одговарајућом противтежом. Због слабости опозиције, то у овом тренутку једино може бити независна и слободна штампа, а нарочито телевизија као најутицајније средство информисања. Отуда је давање представницима опозиције само два места (једва 12% од укупног броја чланова) у Управном одбору РТВ Србије бесмислено и понижавајуће, јер се тиме само учвршћује комунистички монопол над телевизијом умесно да се обуздава и укида. Уколико се одиста жели успостављање поретка слободе у овој земљи, однос снага између владајућих и опозиционих странака у Управном одбору РТВ Србије требало би да буде управо обрнут, јер би само тако слободна штампа и телевизија могли да обуздају свемоћ постојеће власти која иманентно тежи да сваку слободу и независност угуши и увуче у свој увирући вртлог. Најбоље би наравно било да бројни однос између владиних и опозиционих представника буде мање-више уравнотежен, а да већину чланова чине јавне личности осведочене изванстраначке оријентације.

Уз то ваља рећи да је бројни однос опозиционих и владиних представника у поменутом Управном одбору, како га је влада одредила, не само опасан по јавну слободу већ и дубоко неправичан. На децембарским парламентарним изборима прошле године владајућа странка добила је 48,12% палих гласова и да је примењен пропорционални систем за поделу мандата, припало би јој од 54 до 56% посланичких места у Народној скупштини. Примењен је, међутим, неправичан већински систем, па је владајућа странка добила чак 77,6% мандата. Сада се чак дрзнула да овакву, на неправичан начин постигнуту, препоћу у Народној скупштини пренесе у сва могућа управна тела, укључујући и Управни одбор РТВ Србије. Циљ који се тиме постиже је једноставан. То је овековечење властитог монопола у свим областима политичког и друштвеног живота.

Господин Слободан Ракићћ благовремено је одбио да буде смоквин лист на том комунистичком монопољу. Сада је ред да то учини и г. Драгољуб Мићуновић.

ДР СРЂАН БОГОСАВЉЕВИЋ, СТАТИСТИЧАР

РАЗГРАНИЧЕЊЕ ЗНАЧИ РАТ

Директор Института Савезног завода за статистику објашњава бесмисленост стварања Великих Националних Држава.

Постоје идеје о Великој Србији, Великој Хрватској, Великој Албанији... Остварење свих идеја заједно, угрозило би Француску, Шведску и друге земље, јер би нам толико територија требало када бисмо све наше државе хтели да сложимо на тлу Европе. Хрватска хоће државу, она неминовно мора узети и Босну и Херцеговину, јер овако изгледа као пантљика и не може се ни бранити, ни функционисати како ваља. Таква Велика Хрватска до Дрине обухватила би већину хрватског живља (скоро 95 одсто). Али, у тој држави било би само 50% Хрвата. Дакле, потпуно логично се јавља кокетирање са Муслиманима као „цвећем хрватства“, јер имати националну државу са мање од 50 одсто припадника те нације свакако не делује паметно.

Сличан је случај и са Великом Србијом?

— Ту је мало компликованији случај, јер се помиње неколико граница. Кад бисмо ишли само по етничкој граници — по линији данашњих сукоба, таква Србија би имала 14 милиона становника и само 60 одсто би били Срби. Дакле, нешто више него у „великој Хрватској“. Али, за разлику од Хрватске која би обухватила већину хрватског живља (95 одсто), Велика Србија би оставила и даље један веома значајан број Срба ван те државе: велика је колонија Срба у Загребу (око 60.000, у Ријеци итд.)

МЕТАК ПОД ЗНАКОМ ПИТАЊА

На линији данашњих сукоба, постоји и највеће мешање становништва и велики број учесника овог рата тврди да је ту већина Срба. Шта заиста кажу бројеви?

— Линија сукоба је Бенковац, Обровац, Госпић, Огулин — то је један фронт. Други би био Вргин Мост, Костајница, Пакрац, а трећи би био овај Подунавски. По целој тој линији сукоба, однос Срба и Хрвата се јавља у односу 1:2 до 2:1. Тренутно, значи, нема сукоба тамо где је тај однос значајније већи у корист једне од страна, осим Осиека где је однос 3:1 у корист Хрвата.

Посебну трагедију чине мешани бракови и деца из тих бракова?

Пре свега у општинама где има мешања Срба, Хрвата и Муслимана, значајно је то што они говоре на апсолутно исти начин. Једноставно, не можете препознати ко је ко. Дакле, уопште није неприродно што се појављују љубавне везе међу њима. Те везе су ми

природније него ове везе преко нишана. Имамо изузетно високи проценат мешаних бракова баш у општинама где је сукоб најжешћи, поготову у општинама у Славонији: од 20 до 30 одсто деце у овим општинама је из мешовитих бракова. На пример у Пакрацу имамо 34,9 одсто деце из мешовитих бракова, у Вуковару 33,8 одсто, у Петрињи 24,9 у Осиеку 29,9 одсто.

Ево као то изгледа на нивоу Југославије: највише мешања има код Срба (38 одсто), Хрвата (20 одсто), Муслимана (10 одсто), Словенаца (9 одсто), итд. Ово су подаци из 1981. године — дакле ова деца из 1981. године су данас ратници у пуној снази. Није тешко замислити у каквим се они данас недоумицама налазе. Којој год страни се прикључили, на оној другој страни ће имати рођаке. Ситуације у којима је понегде чак трећина изабрала за љубав припадника другог народа, оног са којим сад ратује отвара ирационалну дилему: која је од две крајње опције у односима са суседима нормална?

ГЕНЕТСКЕ ГРАНИЦЕ

У Југославији данас имамо преко 250 хиљада избеглица. У односу на бројке из света (из сличних сукоба њихов број је несразмерно велики).

— По мојим прорачунима, каква год да се подела и разграничење направи у Југославији, остаће најмање 900.000 оних који нису тамо где би то њихова национална припадност захтевала. Дакле, ако се настави овакав тренд доћи ћемо у ситуацију да имамо око милион избеглица, што је срамота од које ће се стидети и наредне генерације.

У овој процени ја нисам рачунао Босну и Херцеговину. Ако би се и на ту републику проширио сукоб овај број би био много већи.

Без обзира како се завршио, разарања су таква да и они који би требало да се врате на те територије, неће имати где да се врате, с обзиром на обим разарања.

— То је евидентно. Не знамо каквим ће све правним прописима та имовина нестати: да ли ће то бити нека национализација из оног најомраженијег периода тоталитарног комунизма, но чак и да се то не деси, питање је где ће ти људи моћи да се врате, јер је много тога срушено.

Јавља се проблем и великог броја избеглица са села. Тих 12,2 одсто Срба у Хрватској поседује 17 одсто земље у Хрватској. Дакле, они су везани за земљу. Градско становништво је по дефиницији мобилније — оно ће се некако и преселити, али сељаке селити — то је изузетно тешко.

Овај рат је карактеристичан и по томе што је уништен велики број богомоља. И из тога се може извући закључак о његовом



верском карактеру. Ви и ту имате једно занимљиво истраживање?— Својевремено сам имао прилику да видим једно америчко истраживање о генетским и етничким границама у свету. То је изузетно занимљиво истраживање које је „копало“ и до 4.000 година уназад и покушавало да открије где се налазе посебне генетске и етничке категорије. Када говори о тлу данашње територије Југославије, ту генетских граница скоро да нема, а етничке су препознатљиве.

На пример, једна од најјаснијих генетских и етничких граница је граница између Словенаца и Италијана где је појас мешања јако мали. Када узмете било коју општину која ратује — Сисак, Вуковар... људи из тих општина су генетски веома слични, језик им је исти, дуго живе на тој територији што значи и да им је традиција слична. Једино што их разликује, то је вера.

Према свему што сте навели, отпада као решење и кантонизација Југославије?

Једино код становника Истре може се уочити да се велики број њих у попису определио као Истријанин. На другим просторима нема те врсте регионалне идентификације. Истра је ту изузетак. Прича о кантонизацији Босне и Херцеговине је прича која је раније могла нешто да уради, али опет, када се погледа етничка карта Босне и Херцеговине, опет остају велика етничка мешања, нарочито између Срба и Муслимана.

Вераи МАТИЋ

ЈЕСМО У РАТУ, НИСМО У РАТУ, ЈЕСМО У РАТУ, НИСМО У РАТУ, ЈЕСМО У РАТУ

8000 ТОНА СРБА



ТЕШКИ ДАНИ ЗА ЦАРЕВИНУ - НАСЛЕДНИЦИ У ОСТАВИНСКОМ СПОРУ.

У среду 16. октобра ове године, неколико дана након Бакочевићеве изјаве да Србија није у рату, српски народ могао је да прочита на насловној страни Политике, листа од највећег поверења у Социјалистичкој партији Србије, да је Милошевић заједно са Горбачовом и Туђманом потписао у Москви коминике „којим се предвиђа да одмах престану оружани конфликти и да у року од месец дана отпочну преговори између руководства Србије и Хрватске“. Социјалистичка Република Србија, држава са чијег „ни једног јединог квадратног сантиметра се не отвара ватра“, како је децидирано изјавио њен председник неколико дана пре Московског коминикеа, преузела је обавезе које и приличе једној од страна у југословенском ратном сукобу. Осим тога, овим потписом Слободан Милошевић је довео Александра Бакочевића у позицију да или јавно порекне оно што је рекао о учешћу Србије у рату, или да пред опозицијом призна да су њени делегати у Скупштини били у праву када су се залагали да Србија, када је већ у ратном сукобу, дефинише и своје ратне циљеве.

Ф

ормула по којој се у Југославији одвија сукоб између Срба у Хрватској и хрватске усташоидне власти могла је да функционише све док се ЈНА појављивала као неутрална страна у том сукобу. Померањем армијских акција ка сарадњи са српским народом у Хрватској навела је пропагандисте из Социјалистичке партије Србије да оно што се у Хрватској дешава дефинишу као сукоб Савезне армије са побуњеним сепаратистима у Хрватској. По тој новој формули савезној армији морали су да буду лојални припадници оних народа чија руководства нису предузела сепаратистичке акције у односу на Југославију. Последњи а при том небедљиви доказ о исправности ове дефиниције је порушен је у тренутку када је Изетбеговић прогласио неутралност Босне и Херцеговине у погледу ратних сукоба у Југославији и потом, када је Скупштина БиХ усвојила декларацију о суверености. Тако су се Југославија и њен суверенитет свеле на Србију и Црну Гору, што је у очима светске јавности сасвим недовољно да се да легитимитет дејствима ЈНА под именом савезне армије. Тако је ко-

начно владајућа странка у Србији добила оно што је опозиција тражила на самом почетку сукоба у Хрватској: армију коју данас већина у иностранству сматра српском. Процес стварања овакве армије текао је кроз разградњу ЈНА, праћено ломовима и немалим издајствима. Ратни стратегии СПС стварали су српску војску не водећи рачуна о огромним непотребним жртвама које је проузроковао метод „прочишћавања и консолидовања“ армије који базира на уклањању великог броја високих официра тек након издајства, које је постојало евидентно после догађаја који су односили десетине недужних живота младих војника.

КАД ПИШУ ДЕМОНИ

Трансформишући се у обрнутом редоследу потеза од онога који је предлагала опозиција, армија која брани српске националне интересе налази се у овом тренутку, када су ратни сукоби у завршној фази, у позицији у којој би се налазила на самом почетку сукоба да је створена у време када је то опозиција предлагала. И зато није за чуђење да је хрватска војска, слабије наоружана од ЈНА, доста дуго и упорно одржавала равнотежу наспрам једне од најбоље опремљених армија у Европи. Да је српска армија створена на време сигурно не би дозволила да хрватска држава, први пут након хиљаду година, створи једну такву метафору о хрватском јунаштву као што је Вуковар. „Вуковар ће бити ваш Стаљинград“ — поручују Србима, не без поноса, из Загреб! Да ли је било ко у Србији могао и да замисли да ће Срби опседати без успеха месецима град у коме је већинско становништво српско? Ову велику срамоту нанесену ратничком поносу српског народа створили су они који су градили српску армију на развалинама ЈНА а не онако како је предлагала српска опозиција.

РАЧУН ЕКСТРЕМИТЕТА

Становници Бањице месецима слушају хук војних хеликоптера који превозе унесрећене српске војнике у ВМА. „Данас смо спасили живот једном рањенику наоко смо му ампутирали три од четири екстремитета“, репорт је војног хирурга упућен са екрана српске државне телевизије. И овај делић велике српске несреће послужиће пропагандном штабу СПС да баци проклетство „косовског издајства“ на српску опозицију. За прецизну формулацију посланика Михаила Марковића да у СПС за обрачун са опозицијом користе „најубојитије оружје, за Србима убојитије и од пушчаног метка: саопштења о дезертерству, дефетизму, издаји у самој Србији“, налазимо хрпу доказа не само у текстовима Милорада Вучелића, човека који је изучио проблем дефетизма у Србији и његову примену на уклањање опозиције из политичког живота Србије. Вучелићев успон на политичком небу социјалистичке Србије само за потпуно наивне нема никакве везе са његовим текстовима у којима се изгони опозиција из српског политичког живота. Претпостављамо да је тај успон помутио разум и много образованијем новинару од Вучелића, Драго-

шу Калајићу, који ломи кичму српској, како он каже, Демократској опозицији, плагирајући Шешелев метод изругивања са именима опозиционих партија. Калајић изручује на опозицију сијасет минобачачких граната највећег калибра не бирајући циљеве по принципу: нема заробљавања, нема преживелих. Као добра илустрација метода за сатирање опозиције служи следећи цитат из једног Калајићевог текста: „Данас, очекујући да ће Србији бити наметнута нова окупација, они (Уједињена демократска опозиција Србије — прим. М. П.) новим страним господарима нуде своје услуге певајући хорски пригодне песмице о чарима либерал — капитализма, слободног тржишта и људских права“. Мајстор хиперреализма Д. Калајић додаће овоме и слику „београдског гледишта“ које је сачекало престолонаследника на Врачарском платоу. Окупило се, каже Д. Калајић, „око осам хиљада тона живе ваге србијанске наиве, рачунајући да просечна Србијанска бесповесност тежи око осамдесет килограма“. Ето како је приказан скуп од 100.000 грађана Србије који је организовала опозиција. Не устеже се Калајић да потегне чувену историјску аналогију са „месом за Јованову пијаци“, које је у тонама бивше живе ваге пловило Савом из Јасеновца ка Београду.

ГДЕ МУ ЈЕ МОЗАК

Чувени говорник са антифашистичког митинга одржаног недавно у Београду закључује своје мрцварење српске опозиције навођењем другачијег примера обнове монархистичке државе од оног који се заступа у Уједињеној опозицији Србије. Сасвим у складу са порукама које је изрекао на поменутом антифашистичком митингу, Калајић ће закључити да у погледу обнове монархистичке државе „добар пример пружа дуготрајни рад и труд генералисимуса Франка да од принца Карлоса створи личност способну за улогу суверене обновљене шпанске краљевине“.

Ни престолонаследников долазак у Србију не пролази без употребе српске несреће: „И тако, док су српски борци гинули на бојиштима, у Београду, „бизнисмен“ (како Д. Калајић у тренуцима разнежености назива престолонаследника — прим. М. П.) је плакао, али од среће“ закључује Калајић. Ето како новинар који делује на линији болшевика — ванпартијца, по схеми коју је обелоданио Никола Милошевић, описује главни резултат престолонаследникове посете Србији. Опозиције су, дакле, биле потребне сузе радоснице у тренутку док се српски борци сахрањују или им се живот спасава „ампутацијом три од четири екстремитета“. Не сумњамо да ће Калајићева опсада опозиције измаћи пажњи главних стратега за рат против српске опозиције.

Док на једној страни српске стварности тече разграничење са Хрватском на другој страни елементи рата који води владајућа странка са опозицијом све више попримају форму разграничења са разумом.

У прилог овој тврдњи могу се навести барем три значајна аргумента. Први се односи на покушај српске власти да се од Уједињене

демократске опозиције Србије направи „Српска демократска ационална опозиција“. Опозиција, која наводно не води рачуна о интересима целине српског народа. Један од последњих доказа који се у том циљу потурају српском народу односи се на престолонаследникове говоре одржане у „режији опозиције“ приликом његовог боравка у Србији, „у којима се нигде не помиње српски народ у српским крајинама“. Занимљиво је да се при томе заборавља да је челник највеће српске опозиционе партије поставио питање западних српских граница у најтиражнијем хрватском недељнику у време када се у Србији нико није усуђивао да говори о том проблему, у време када није ни постојала странка која је повела рат против српског народа у Хрватској.

СПС НЕВИНА ПО ФУНКЦИЈИ

Други аргумент је у вези са чињеницом да се у врху власти у Србији налазе људи који или не знају да је Србија у рату са Хрватском или изјављују да немају никаквих политичких амбиција. Прве предводи већ поменути А. Бакочевић. На челу српских политичара који решавају највеће проблеме у којима се српски народ налази у овом веку а не испољавају политичке амбиције, налази се потпредседник српске владе Будимир Кошутих. „Никада било који облик моје медијске промоције неће ни на који начин утицати на то да ће изазвати било који реакцију Председника Републике. Он веома добро зна да ја никаквих политичких амбиција немам“, изјавио је Будимир Кошутих откривајући тако читав систем на коме лежи централизација политичких иницијатива у СПС. Кошутихева изјава открива нам и порекло успаничености коју се јавља за столом председника Скупштине у тренуцима када неко из опозиције предлаже да се одлучивање о судбини српског народа пресели из кабинета председника Србије у Скупштину. Прихватање таквих предлога, без мноштва ограда међу посланицима СПС, значило би испољавање политичких амбиција у мери која би изазвала подозрење „лидера који нису научили да буду у било чијој сенци“. Да би такву хипотетичну сенку удаљио од свога тела Кошутих ће изјавити и ово: „И кад се то заврши (мисли се на формирање демократске заједнице у којој ће већина Срба бити на окупу — прим. М. П.), будите сигурни, ја више нећу бити у политици“.

И коначно, трећи аргумент налази се у непрекидној тежњи СПС да у рат који води против опозиције увуче и српски народ који живи изван граница СР Србије. Недавно Мартићева изјава о неопходности хапшења Вука Драшковића представља, изгледа, увод у ново ратно стање у Србији у коме ће Уједињена демократска опозиција Србије бити у рату са српским народом који живи изван данашњих граница Србије. Ако такав рат буде наметнут опозицији, Социјалистичка партија Србије, са сигурношћу се може тврдити, одбијаће сваку могућност да је у њега умешана.

Милена М. ПОПОВИЋ

СКУПШТИНСКЕ РАСПРАВЕ: МАРШ НА ХИМНУ

ПРИСУТНО 194, ЗА 210

Влада неискрпном енергијом троши поверење које има код посланика. Већ сада је јасно да живи једино од кредита партијске лојалности и опстаје на власти само захваљујући надмоћној гласачкој машини коју СПС има у парламенту. Но, упркос томе током досадашњег рада Скупштине више пута је отворено питање односа Владе и Скупштине. Тачније, на свакој седници посланици отворено исказују све веће незадовољство радом Владе.

Чак је и социјалистима постало јасно да се не може имати поверење у Владу која се све теже оријентише у „реалном времену у простору“. Тако је **Радоман Божовић**, вођа СПС групе, морао приликом одлучивања о државним симболима да укори Владу што „није дала предлог Скупштини, у форми у којој је била дужна, у складу са Уставом Србије“. Наиме, Влада није Скупштини доставила предлог одлуке о грбу, застави и химни, већ је препустила посланицима да се о томе надмудрују. Први пут се десило да пред посланике дође један предлог о коме Влада није имала своје мишљење. **Будимир Кошутин**, потпредседник Владе је убеђивао посланике како није тачно да Влада није била без става: **имала је став, али тај став није могла да изрази**. По његовом „Влада је пошла од тога да су сви предлози добри и да сваки од њих може заслужити да буде симбол. Према томе, Влада је имала став и била је доследна у томе. Према томе Влада је размишљала и пре-

БАРИ

У Народну Скупштину Републике Србије коначно је стигао и један Предлог закона који је сачинио **Војислав Шешељ**, по свој вољи — војвода, а народном — посланик. Част да заслужи његову пажњу имао је **природни гас**. Војислав Шешељ је предложио да Скупштина по хитном поступку ту област законски регулише, зато је као саставни део предлога приложио и Правилнике о „Пројектовању и извођењу радова челичним цевима од 12 бара, полиетиленским цевима за гасоводну мрежу до 4 бара и кућним гасним инсталацијама“. Топлу братску помоћ правнику **Војиславу Шешељу** у састављању ових стручних и значајних предлога за будућност Велике Србије и рад њених преких судова пружили су и посланици из братске СПС: **Јован Стрковић** (СПС), неуропсихијатар и **Зоран Пилић** (СПС), инжењер.

пустила одлуку народу, а народ ће изабрати, Влада је имала став. Немојте истицати критике да га није имала“.

Иза тог свог става Влада је стајала до паузе седнице, дакле, једно два сата, када је из потаје уклоњен њен предлог грба, који је до тада стајао у прочељу сале. **Михајло Марковић** је затражио објашњење зашто је то учињено и одговорено му је да је Влада повукла свој предлог. Ништа није вредело његово протествовање да Влада то не може да уради без консултовања Скупштине и указивање да је такво повлачење Предлога супротно Пословнику. Председник Скупштине **Александар Бакочевић** је и на овом примеру показао да се придржава максиме по којој антибијурократска револуција не признаје процедуру — а дозвољено је све што је у интересу владајуће странке.

ИСТОРИЈА ДУГА ТРИ ГОДИНЕ

Постало је јасно да је једини предлог иза којег стоји Влада тај да се референдумом усвоје државни симболи. Тиме је Влада демонстрирала своју пресуду традицији српске државности **она за њу не постоји**. Стварајући лажну дилему, за овај или онај предлог, Влада је упутила народу директиву — „Марш на референдум“ — а тиме српски народ вратила у стање варварства, поништила његову целокупну историју и државност. Као да смо нека афричка племена, која сада по први пут у својој историји стварају државу, па треба да одаберу своје симболе. Још једном је популизам поништио традицију, то јест антибијурократска револуција српску државност. Осим тога што овакво поступање белодано



ЗАУЗЕТ

Господин председник Владе **Драгутин Зеленовић** није био присутан када се расправљало о државним симболима, посланицима је речено да је „на неким другим важним задацима“. Како смо сазнали српски премијер је у то време био у Бјелом Пољу, где је тражио одговор на питање посланика **Живослава Адамовића** (СПС): „Шта Влада може да учини да бивша супруга **Живорада Станојевића** поменутом врати одузету децу“? О резултатима ове државотворне историјске мисије нашег премијера јавност ће бити благовремено обавештена.

ЈЕЛОВНИК

Шеф скупштинске кухиње је у тренду — јеловник је милитаризовао и у њега уписао **војнички пасуљ**. Како смо видели најхалалљивији су посланици који долазе јужном пругом. Они — да ли због солидарности са војницима који нису у рату али јесу на фронту, да ли због љубави према пасуљу — јуришају на дупле порције. Поједу их све мљацајући сласно и подриђујући гласно. Упућени тврде да се због тога, када се ова булумента врати у скупштинску салу, у њој осећају неки чудни мириси и чују карактеристични звуци.

исказује, како то рече **Слободан Ракитић**, национални мазохизам, он има и јасан политички циљ, а њега је Ракитић одредио као намеру Владе да помогне владајућој партији да на локалним изборима учврсти своје позиције. Један други песник, Пољак **Чеслав Милош**, је својевремено казао да је борба појединца против тоталитарне државе — борба против заборава. Непунолетан грађанин који нема своје сећање, своју прошлост налази се стално под паском ауторитета који представља јака држава. Зато је социјалистима од пресудне важности да избришу традицију демократске државности српског друштва, да покажу и симболима да српска држава није постаја-

ла вековима уназад, не би ли тиме убедили грађане да историја почиње са њима, са њиховим доласком на власт. То државотворно лудило (само)убеђење да историја почиње са њима СПС је крунисао проглашавањем свог националног, државног празника. За њих српска држава постоји од 28. марта, од дана када је усвојен 'најдемократскији Устав на свету' (**Будимир Кошутић**).

Да јавност Србије на овакве манипулације не пристаје јасно је на основу реакција које су тим поводом стигле у Скупштину. За традиционалне државне симболе определили су се највећи интелектуалци Србије, музички стручњаци, Српска православна црква, Удружење музичара Србије, Удружење књижевника Србије, Удружење књижевника Војводине, многи академици, студенти, већина политичких странака из Србије и СДС из БиХ. Предлог за историјске државне симболе који су потписала 53 посланика је, како је рекао **Пал Шандор** (ДЗВМ) јединствен. Потписали су га Шешел, СПО, Милан Парошки, Демократска странка, Демократска заједница војвођанских Мађара и неколико посланика из СПС-а. Мислим да ово на неки начин представља консензус и да је то ствар која се догодила у парламенту сада и ко зна када".

ТО СЕ ЗОВЕ СМЕТАЊЕ

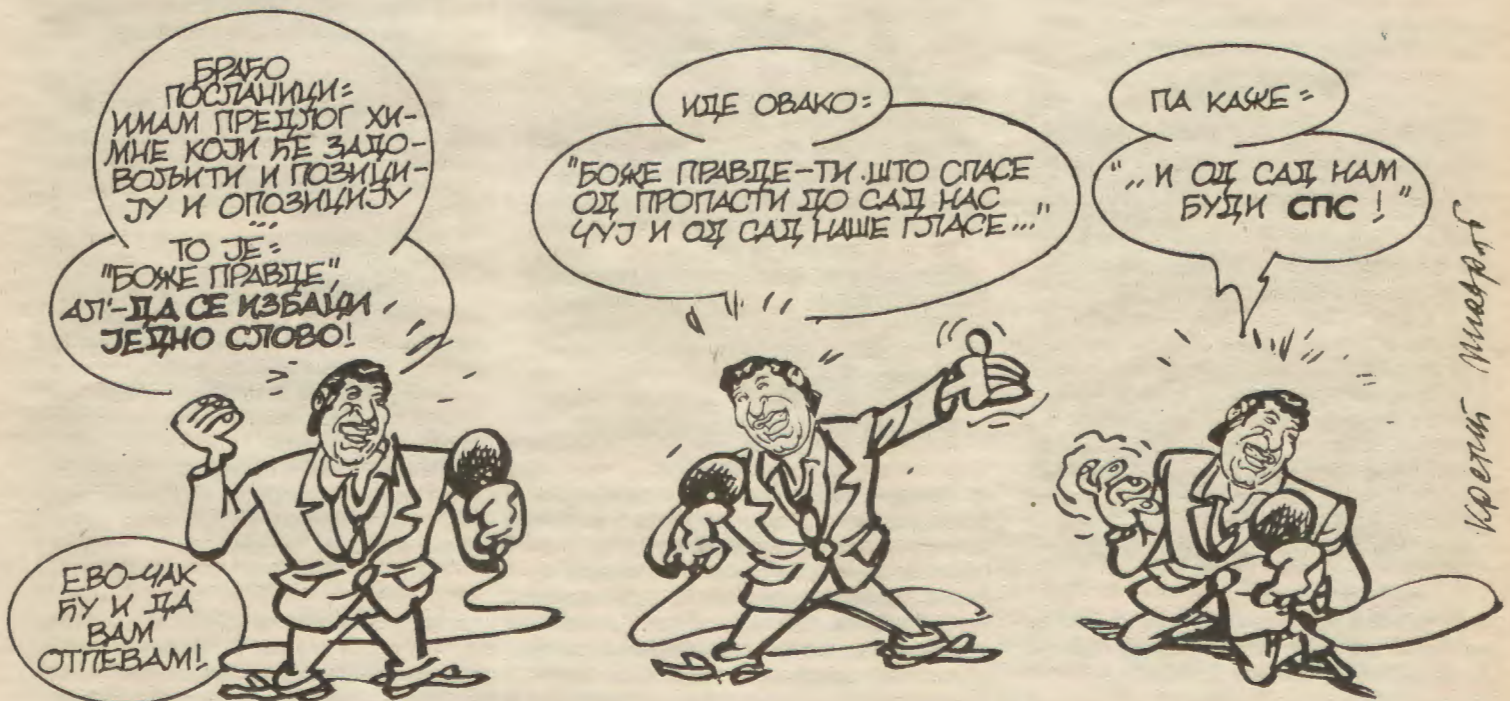
Упркос томе што је било „очигледно да је то предлог иза кога стоји савест, част, знање

КРАТКО

Група од 94 (СПС) посланика предложила је амандман на Устав Републике Србије, по коме је за државну химну предложен борбени „Марш на Дрину“. Главни аргумент социјалиста је то што су уверени да нама треба „песма кратка, јасна и снажна“ и да „изазива својеврсно узбуђење“.

Остаје непознато зашто су одустали од спремљеног предлога да се за химну прогласи она новокомпонована — „Нећемо краља хоћемо Тита сад се народ пита. Сад се народ пита — Слобо ће нама да замени Тита“.

српског народа“ (**Милан Миковић**), расправа је захваљујући ароганцији социјалистичких посланика подсећала на избор песме Евровизије, свако је навијао за свог коња и проглашавао га за фаворита. Посебно је инсистирало на томе да су предлози о прихватању традиционалне химне и грба **предлози опозиције**. Скривени подтекст те сугестивне машинације био је да се ти предлози самим тим етикетирају као неприхватљиви, јер, забога, „неће нама опозиција одређивати изглед грба, заставе и химне“. Тако је ово питање постало прворазредно страначко питање, које





је богом дано да подели народ. И са том намером је оно и планирано да заврши на референдуму, све у нади да ће ту приписану функцију и обавити. Да би стигло до народа, то је питање морало да буде постављено у скупштини као „нерешиво“, а за то је послужила дводневна расправа, која је вођена пред полупразном салом. Већ то одсуство посланика је унапред најављивало да ће гласање завршити онако како то предлагачима (Влади и СПС-у) највише одговара — да ће бити послато на референдум. Да би питање симбола стигло до народа, Председништво Скупштине је морало да припомогне у томе и оно је то и урадило. Најпре се потрудило да сакрије од посланика мишљење Владине комисије, која је предложила да буду усвојени традиционални симболи српске државе, а затим је избројало гласове — по директиви. Тако се десило да је председавајући **Александар Бакочевећ** избројао 210 гласова онда када је у сали било 194 посланика.

Ово гласање је од значаја и због тога што је показало да СПС тешко држи под контролом своје посланике и да нема двотрећинску већину у парламенту. То што њему у овом случају одговара тај однос, ствар је за другу причу. Осећајући да не располаже довољним ауторитетом под којим би могли да протуре све своје замисли, стратегији владајуће фракције све чешће прибегавају најјачој моћи коју имају. То је **одлучивање неодлучивањем**. Тако Скупштина долази у ситуацију да половину свог планираног рада не може да обави.

Од 36 тачака дневног реда Прве јесење седнице 18, то јест тачно половина, јесу оне које су заостале са претходног заседања, а то је податак који прецизно илустрије продуктивност и квалитет рада Народне Скупштине. То би можда била пикантерија од значаја за статистичаре и историчаре парламентаризма када не би имао и реалну цену. Стратегија по

ПАТРИОТКИЊА

Госпођа посланица СПС из Панчева **Слободанка Ђордан** је недавно са скупштинске говорнице хистерично бљувала по оним издајцима што неће да гину за нашу — еспесовску — власт и патетично је прокламовала да је дужност сваког патриоте да се одазове позиву за бој.

У исто време свог сина Мирослава је лукаво ослободила војне обавезе „јер дете мора да студира“, остаје да нам госпођа социјалисткиња објасни како то да су многи студенти присилно мобилисани и отерани на фронт. Значи ли то да обавеза студирања важи само за синове активиста СПС, а да света дужност одбране државе (која није у рату) припада само деци оних који нису за владајућу странку.

којој се влада тако што се одлаже решавање проблема доста кошта, а то плаћају грађани. То се видело на примеру доношења одлуке о партиципацији за здравствене услуге. Било је предвиђено да таква одлука буде донета на седници од јула ове године. Како је одложе-

ЛУЛЕТОВО ЋОШЕ

Антоније Исаковић (СПС):

Овде хоћу да напоменем да највећи борац у савременом садашњем друштву које ми преживљавамо против идеологије јесте Социјалистичка странка.

Смеј се, она ти је омогућила да будеш овде у Скупштини, омогућила је демократију у овој земљи и изборила се за демократију, за овакву вишестраначку Скупштину.

Значи, одбрана, искуство из одбране, цела наша историја је искуство из одбране. Ми смо се бранили из те одбране и поласили после у офанзиву. Зато се и каже да смо ми Срби непобедиви. Мислим у том смислу зато што ми нисмо нападачки народ. Нисмо народ такав. Нама се десило врло мало у историји и овде поменути цар Душан који је освојио земље које све нису српске. (Обраћајући се једном од посланика каже: ћути? Па где су грчке земље српске. Немој, молим те!)

Није све у Душаново време било, оно што се каже, све потаман. Ту се и разбило оно што стоји у теологији нашој — симфонија то је тај такозвани споразум. И ту симфонију су преовладавали ови мањи владари, мислим на Лазара, његовог сина Деспота Стефана.

Значи одбрана је штит. Цела наша историја је таква да не причам даље.

Тај штит, он је са крстом. Крст није идеологија. Пре бих назвао антикрст да је идеологија.

Крст, према томе то је тај наш знак и вероватно да постоје још неки знаци где се људи, неки народи опредељују. Постоји полумесец код Будиста. (Ово нема веза са **Будиниром Кошутећем** — примедба Д. Г.)

Ја нећу овде да пољемисем око орла. Ипак, орао, без обзира отворио он уста или не, он спада у оне грабљиве птице, освајачке и једну другу моћ симболизује, и тако даље. Мислим да са овим, ако хоћемо оно што сам помену у оној симфонији, треба да се сложимо да овај грб усвојимо и да он може да задовољи све те наше историје — блиске, даље и тако даље, и да би ту требало да нађемо ону симфонију која је у тој нашој теолошкој науци, не само у теологији српској, него и у историји постојала и постоји, и о којој се говори, а то су ти велики споразуми и то су та велика сагласја између људи.

(Наведено према неауторизованим службеним стенографским белешкама)

но усвајање ове одлуке. Савет републичког фонда здравствене заштите утврдио је нову одлуку према којој су проценти учешћа повећани „из разлога што планирани ефекти од личног учешћа осигураника у трошковима здравствене заштите не могу бити остварени са постојећим процентима, с обзиром да ће се ова одлука, уколико буде усвојена, примењивати само за наредна три а не за шест месеци колико је било планирано“. Тако су грађани због тога додатно оптерећени са пола

КУЋЕ

Томислав Секулић, покрајински секретар за развој на седници Одбора за Косово и Метохију „Међу посланицима са Косова и Метохије налазе се и они који личним примером делују лоше, поводећи се за својим личним интересима. **Јокановић Вукашин**, потпредседник Народне скупштине Републике Србије је навелико материјализовао своје функције са две куће и два стана, са локалом за сина у приштинском тржном центру и захтевом за трећи стан. Сличан је и **Живојин Митровић**, посланик и садашњи председник СО Приштина, који уплаћује стан у Београду за велику суму новца“.

Реплицирајући Живојин Митровић је одбрусио Секулићу „Тек сада видим колико су дубоке поделе на овом простору, и колико је велики раздор. А што се тиче куће, и Секулић је има у Београду“.

милијарде динара харача (у првој, јулској, верзији требало је да партиципирају са око 150 милиона).

СУДСТВО НЕПОТРЕБНО

Такав стил владања од данас до сутра, и истрајавање на идејама које немају везе са реалним простором и временом, све је мање популаран у скупштини. Зато владајућа гарни-

ТЕПИСИ

Батрић Јовановић поднео је амандман на системски Предлог закона о заштити животне средине. Због сочности језика којим је образложен и оригиналности идеје текст амандмана преносимо у интегралној верзији

Амандман II

„После члана 20. додаје се нови члан 20а. који гласи: „Забрањено је испуштање прашина у ваздух трешењем тепиха у насељима. Постојећа вратила за трешење тепиха у насељима уклониће се у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона“.

Образложење: Жалосно је да и дан данашњи постоје вратила у градским насељима која служе за трешење тепиха. Та вратила су изграђена онда када није постојало усисивача за праšину. Трешењем тепиха се веома загађује ваздух и ствара неподношљива бука“.

За „непосредни надзор над применом мера заштите ваздуха од загађења“, према замисли Батрића требало би да се побрине еколошка полиција.

тура мора све чешће да прибегава најобичнијем силеџиству (према опозиционим посланицима) и суптилним манипулацијама и ученама (према својим). Разумљиво је противљење посланика оваквом „раду“. А ти протести не долазе само из скупштинских клупа, већ и



од самих министара. Један од најозбиљнијих неспоразума до кога је дошло у редовима социјалиста је поводом Предлога одлуке о броју судија и заменика јавних тужиоца.

Влада сматра да се у области носилаца правосудних функција мора обезбедити смањење броја запослених за просечно 20 одсто у односу на садашње стање јер „Програм Владе предвиђа рационализацију укупне друштвене режије, посебно државних органа... а како ће се трансформација друштвених односа довести до смањења сукоба разних интереса то ће се смањити број предмета. Полazeћи од изнетог, а имајући у виду материјалне могућности Републике“, Влада је послала свој предлог. Предлог о броју судија није дошао из Министарства правде којем је то посао да предложи, нити од Јавног тужиоца, већ вероватно из Министарства финансија. Такав предлог од посланика није прихваћен и они супротно влади траже повећање броја судија, јер, тврде, то је неопходни услов за успостављање правне државе. Иза овог захтева посланика стао је и министар

СКУПШТИНСКИ ДОДАТАК

27.IX 1991.

— ПРОЈА	15,00
— ТЕЛЕЋА ЧОРБА	16,00
— КУВАНА ЈУНЕТИНА	50,00
— ЈУНЕЋИ ГУЛАШ	50,00
— ТЕЛЕЋЕ ПЕЧЕЊЕ	65,00
— СВИЊСКО ПЕЧЕЊЕ	55,00
— СЛАДАК КУПУС	35,00
— ПРЕБРАНАЦ СА КРМЕНАДЛОМ	45,00
— ТЕЛЕЋИ КОТЛЕТ У КАЈМАКУ	45,00
— МУСАКА ОД КРОМПИРА	35,00
— ТЕЛЕЋИ МЕДАЉОНИ СА ПЕЧУРКАМА	70,00

Салата

— ШОПСКА	15,00
— СРПСКА	10,00
— ПАПРИКА	8,00
— КУПУС	6,00

правде **Предраг Тодоровић**. По први пут се десило да министар буде на страни правде а против свог премијера. **Драгутин Зеленовић** је узвратио ударац тиме што је ковертирао своју оставку и под тим условом успео да прогура своју идеју о смањењу броја судија и заменика јавних тужиоца, али како је министар остао при свом, и ставу струке (њега подржава и матични Одбор) то је за известиоца одређен **Његован Кљаић**, секретар Републичког секретаријата за законодавство и **Данило Ж. Марковић**, министар просвете. Ова епизода открива менталитет премијера као човека који је неизлечиво инфициран болешћу револуционарног законодавства, које мисли да се може судити преко колена, и за кога правна држава може да постоји само онолико колико то дозвољава његова рачуница. Тиме је председник Владе на овом примеру показао да, с једне стране, не разуме положај Владе у парламентарном систему, а с друге стране, да по њему независно судство овој држави и није потребно.

Драгослав ГРУЈИЋ

АЛЕКСАНДАР ПОПОВИЋ, ПИСАЦ

ВОЈСКА ЈЕ ДУЖНА ДА ПЛАТИ ОДШТЕТУ

„Ако вас неко деценијама финансира да будете машиновођа, а једнога дана кад вам кажу да уђете у локомотиву ви једноставно изјавите — да вас то не интересује и да идете кући, треба да сносите последице тога чина. Неко ће рећи да су у питању Хрвати. Али, та ЈНА има и нешто што има свака армија: нешто што се зове безбедност, што се зове контраобавештајна служба. Где су они тражили непријатеља? Можда у мени, у мојим драмама? Зашто су примали плате 45 година, када је могло да им се деси оно што се сада дешава?“

Господине Поповићу, Ви никад нисте били миљеник режима. Како сте проживели та тешка времена?

— Ја сам стицајем околности био увек прилично сам. Никада нисам био у већини. Не само што сам се трудио да буде тако. Напротив, мој напор се састојао у томе да мислим онако, бар се мени чинило, како би свима било добро. Вероватно да сам о добром мислио другачије него што је већина мислила. Врло је тешко бити у мањини. Ја сам често био у апсолутној мањини, али сам се трудио да никада не изнесем нешто што не мислим. Рекао бих да је било врло тешких дана, да сам био у некој врсти, у то време се то тако звало, грађанске смрти. Али, ту је постојала извесна срећа. Ја се бавим мишљењем. За мишљење човеку нико није потребан. Увек сам мислио и увек радио, чак бих могао да кажем да сам више мислио кад сам био усамљен. Врло сам рано ушао у књижевност, па сам онда нестао из ње. Није ме било у јавном животу осам година. Затим сам се вратио и постојао врло кратко, пет — шест година, потом ме није било читавих петнаест година. Мене, уствари, није било само у јавности, иначе сам и даље радио. Да сам био редитељ, доживео бих интелектуалну смрт. Јер, ви збиља не можете режирати код куће. Има неког начина мишљења које човек мора да испољава само кад је у контакту с људима. Ја сам писао и то ме је спасило.

Да ли сте се на тај начин бранили?

— Нисам се бранио. То је стицај околности. После хапшења био сам три године на слободи и нисам могао ништа да радим. Такви су били инструменти друштва. Таква је била моћ власти да нико са мном није хтео да општи. Могао сам да прођем од Слатине до Калемегдана да ми се нико не јави: Људи су прелазили на другу страну улице, клонили су ме се. Био сам ужасно сиромашан, у тоталној изолацији. Морам да кажем да сам се у том тренутку у Југославији осећао као расељено

лице. Мој отац је био жив, ја сам се с њим виђао, али он ми је једнога дана рекао да су га неколико пута звали на саслушање због мене. Пошто сам имао млађу сестру која је студирала и живела у родитељској кући, отац ме је замолио да не долазим више и да прекинемо контакт. Тако је поступио мој рођени отац.

Гуше ли се слободе данас мање него у време титоизма?

— Оно је било много кохерентније друштво, па је и могло да заводи неки свој ред. А сваки ред је против слободе. Сад нема те кохерентности у друштву, па је друштво, нажалост, немоћно. Иначе, кад би дошло до моћи, показала би се стара истина да је режим свиреп онолико колико је моћан. Ми живимо, ипак, у једној неразвијеној средини, па је код нас гушење слободе мање — више физичко. То није тако опасно гушење слобода, јер се јасно распознаје, јасно се примећује. Бол има једну велику ману: непријатан је и човек му пружа отпор. Постоји друго, перфидно, гушење слобода које се врши на научној бази, више психолошки. Људи то оберучке прихватају и од тога се тешко, тешко бране. То је новокомпонована народна музика. Мислим да се човек ослобађа реципрочном од неслободе колико се ослобађа од сопствене глупости. Имам обичај да кажем да је тај титоистички режим ригорозно радио. Али, то значи да нам је придавао много значаја. Нису вам дали да говорите чак ни у кафани, јер се све чуло. Сада можете да говорите шта год хоћете, само се не чује. Нико никога не слуша.

Мислите ли да ове друштвене неприлике имају трага у уметности?

— Бојим се да би режим врло волео да се види у очима уметника. Познато је да нема озбиљнијих уметничких дела која обрађују владу оца Недића која је била за време окупације. На њихову велику жалост, бојим се да ни ови нови неће ући ни у књижевност, ни у оперу, ни у балет. Уметност и наука увек теже

да оду даље. Организација људског друштва по структури своје бити је аморфна и тежи да задржи стање на оном што тренутно јесте.

Лукави интелектуалци

Морамо признати да смо у веома тешкој ситуацији. Рат је. Имате ли утисак да су хрватски интелектуалци листом стали уз владајући режим што је овде, у Србији, слушај са незнатним бројем?

— Нисам сигуран у то. Морам вам рећи да су интелектуалци страшно лукави. Не знам да ли бих то окарактерисао као ману за постојање, или као врлну. Али, они су ужасно лукави у смислу што желе да се провуку кроз живот са мање штете и бола. Међутим, мене је фасцинирала једна друга ствар. Неки ред вредности мора да постоји. Југославија је једна балканска земља. Историјски гледано, за њу се можда може рећи да је још у основишкој школи, као држава. Има држава које много дуже трају, чија је култура много јача и имају се на шта ослонити. Мене је фасцинирало да у једној земљи, у једном народу, који је имао Бетовена, Гетеа, Шилера, Канта, плејаду таквих мозгова, да је ту могао да прође фашизам. Много мање је за чуђење шта може да прође овде у Југославији, на Балкану, јер оно на шта се ми позивамо као ослонац, ипак је много мање. И ако смо могли да разумемо и да објаснимо како се то десило једном народу, не треба да се запрепастимо када се неке сличне ствари и нама дешавају. Мислим да ћете и ви и ја, мислим да то нећемо дуго чекати, са запрепашћењем открити како има много људи који су против овога што се сада дешава. Само када за то дође време, када ће то бити лако, а можда и исплативо говорити. Сигуран сам да ћемо то доживети.

Мислите ли да ће то време брзо доћи?

— Ми смо неке ствари већ видели. Просто је невероватно да се данас са спрдњом и ужасном протачком иронијом говори о нечему за шта су се људи до скоро клељали и били у стању да не знају шта ураде. То наше самоуправно, социјалистичко, Титово време — „и после Тита Тито“, „прва земља у свету“, „иноваторска идеја“, „најбоље могуће смисљена структура даљег развоја“ и тако даље, и тако даље. То није мали број људи заговарао у овој земљи. То није мали број људи прихватио у овој земљи. Не знам где су сада ти људи? Зар ван то није чудно?. Тако нећете наћи ни ове који сада заговарају оно што није добро. Ствари се сада врло брзо мењају. У Ја-

пану се, на пример, десило да су убедили цео народ за тридесет година да је њихов цар бог. А онда су све то заборавили за три године. Бога једног су заборавили!

ДУБРОВНИК ИЛИ БРАТ?

Рекли сте да сте из једне старе српске породице, да сте рођени у Југославији и да сте пре свега Југословен. Мислите ли да ће Југославија опстати после свега што се дешава?

— Како да не. Ми смо то питање већ постављали. Ја сам својим очима гледао лешеве који су пловили Савом. Ја сам то заиста доживео. Свакодневно су Савом пловили лешеве. Све те страхоте гледао сам сопственим очима. Мој брат је погинуо у хрватском Бакову, петнаест дана пре завршетка рата. Лично сам ишао да покупим његове кости. Нисам био једини. Пуно српских сељака је одатле носило кости своје деце. Ми смо ратовали за ту земљу. Ми смо тада ратовали за ту земљу као за своју земљу. То што неки кажу никада више, врло су наивни. Сада је у моди да се праве референдуми. Када би се направио у некој земљи, када би постојала могућност да се то оствари, тешко да би се било који народ изјаснио да ће изабрати своју земљу за место живљења. Према томе, то се не бира. Верујем да многи људи више неће имати неке релације са Хрватима. Али, ми морамо живети једни поред других. Питање је да ли је мера ствари добра кад човек о нечему мери само према својој тренутној користи или штети. Ко не мисли на будућност, тај нека не говори ни о садашњем тренутку. Није питање да ли ми хоћемо да живимо једни поред других и да ли нам се допада Павелић, Туђман, и Мачек. Истина је да ћемо у будућности остати ту где јесмо. И ми и они.

Уверени сте, дакле, да ће после рата који се управо води, са оволико жртава, бити могућ заједнички живот?

— Знате, историјски се то све другачије гледа. Кад сам био дете, у Југославији је живело четрнаест милиона људи. Сада нас има двадесет и четири милиона. Ако у овом рату изгине четири милиона, остаће двадесет. Знате шта ће други рећи? Четири милиона изгинулих. Много. Онда ће питати: а колико их има? Двадесет и четири милиона. Констатоваће: доста их је изгинуло, али доста је и остало. Тако се историјски гледа.

Неке ствари се морају разрешити, али не на начин који се радило педесет година.

Мислим да се заборављају неке ствари. Педесет година се радило на неким другим основама. То је било социјалистичка, односно комунистичка земља. Мени ни данас није јасно да ли су веће националне или класне разлике? И сад се поново јавља познати проблем. И са хрватске и са српске стране ратује сиротиња. И у рату је социјални проблем опет у првом реду. Када бих целу хрватску врхушку довео у први борбени ред, и њихову децу, рат би се завршио до јутра — ако би почео увече у осам. Мени је пропала радост завршетка рата, ослобађање једне куге, једног ужаса, зато што ми је брат погинуо. Каже ми пријатељ чији је брат на фронту према Дубровнику, каже људски, не жали се: „Боје се да се не бомбардује Дубровник а ја се бо-



јим да ми не погине брат!“ И када би бирао између погибије брата и рушења Дубровника, изабрао би рушење Дубровника. Да ли је то људски? Је ли то часно и поштено, или оно што се после учи у читанкама? Питали сте ме како се мислило за тих педесет година? Мислило се, бар је таква идеологија била, да се треба изборити за интересе сиротиње на рачун интереса неких других. Један истакнути хрватски револуционар, чије име ћу прећутати из разлога његове безбедности, убио је четрдесет прве године, усред Загреба, двадесет седам усташа. Што то нико неће да помене? Вероватно да би са њега усташе данас кидале месо сантиметар по сантиметар. Не бих рекао да постоје овакви или онакви народи. Бог је добар. Он је распоређивао свуда и паметне и глупе, и поштене и непоштене, и добре и зле.

Сматрате ли да Хрватима треба опростити још једном?

— Немцима смо све опростили. Мени се на мом лепом црногорском приморју келнери обраћају на немачком језику. Једном су ме на плажи деца погодила у главу. Један од дечака притрчао је мајци и почео да се жали: ударио је Немца, ударио је Немца! Та промена односа према Немцима усађена је и малој деци од пет година. Како ми све тако брзо преокренусмо када се ради о неким Немцима, једном и данас врло опасном народу. А нећемо да опростимо некоме ко живи ту поред нас. Ми не треба да заборавимо шта нам је учињено — не да бисмо кажњавали, већ да се злочин не би поновио.

Држава на штапу

Ко се у овом рату налази у првим борбеним редовима на обе стране?

— Свако ко може да се извуче, не иде да гине. Углавном сиротиња иде на бојиште, и с једне и с друге стране. Ко год је тиква без корена, он тамо ратује. Ко год може да се извуче, и у Србији и у Хрватској, он се извлачи. Мој деда је био официр у старој српској војсци. Ја сма из једне војничке, барјактарске,

хајдучке породице. И ја носим ту њихову крв. Али, волео бих сада да мало више мојих потомака буду математичари, физичари, композитори, а да не буду хајдуци и барјактари. Доста се гинуло.

Како гледате на проблем дезертерства?

— Дезертерство се увек догађало. Не бих о томе јавно говорио. У Првом светском рату је добар број људи стрељан. У Другом светском рату држава се распала и по томе овај рат више личи на Други него на Први светски рат. Сада улазимо у област политике коју ја не волим. Нема српске армије. Сад је армија југословенска. Сада не ратује Србија са Хрватском. Рат се води између територијалних јединица Крајина и ЈНА, против Хрватске. И ја видим да се настоји да то буде тако и да остане тако како јесте.

Како се може говорити о југословенској армији, ако она обавезује само Србе и Црногорце?

— То не доказује ништа о војсци. То је доказ о непостојању државе. Штампана пара како хоће, наплаћује царину ко како хоће, убија ко како хоће. У Хрватској свако свакога може да убије, а да притом не одговара. Има ли у томе државе? Ја сма у шали рекао да мислим да ће ускоро у Србији мајке зликоваца и лопова провалити у Скупштину да траже да њихова сирота деца не иду на издржавање казне док се у затворима не успостави телевизија, рулет итд. И српска Скупштина ће то узети у разматрање. Ствари се морају на неки начин организовано решити. Код нас у Југославији је почело једно свеопште распаѓање. То је хаос. Кажу: нема Југославије. Ја кажем да ту нема ничега више. Словенци су направили државу тако што су на један штап дигли словеначку заставу. Кад би се тако правила држава, ја бих је направио у свом дворишту.

Војни буџет је увек био огроман и то је трајало четрдесет и пет година. Кад је први пут дошло до ситуације у којој они треба да покажу што смо их плаћали толико дуго, почињу издајства. Командант ваздухопловства, да не рећам остале, једноставно изјављује да неће да се бори. Њих треба известити на суд,



не због тога што су прешли на супротну страну, већ због тога што су дужни да плате одштету. Ако вас неко деценијама финансира да будете машиновођа, и једнога дана, када вам кажу да уђете у машину а ви једноставно изјавите да вас то не интересује и да идете кући, треба да сносити последице тога чина. Неко ће рећи да су у питању Хрвати. Али та Југословенска народна армија има и нешто што има свака армија: нешто што се зове безбедност, што се зове контраобавештајна служба. Где су они тражили свога непријатеља? Можда у мени, у мојим драмама? Они нису знали где то треба да се гледа. Сад им се то показује. Зашто су они примали плате четрдесет пет година, када може да се деси оно што се сада дешава?

Америчко зло

Какав је утицај међународног окружења на догађаје у Југославији?

— Знаш шта је рат. Имао сам дванаест година, изађем на улицу у којој сам се родио и одједанпут видим — то је тешко да вам објасним — видим да неких кућа нема и људи који су били у тим кућама више нема. А то су ваши другови, ваше комшије. Све их знате, а њих више нема. На носачким колицима смо их носили на Ново гробље. Сахрањивали смо их у истој гробници, на којој пише — водио бих господина Геншера да му то покажем: 137 женских особа, 147 мушких и 93 детета. И читав низ таквих гробова! Американци су нас бомбардовали на први дан Ускрса. Ми смо изашли сви на улице мислећи да долазе наши. Прва бомба је пала на породилиште. Вероватно да Американци нису ни знали да је Ускрс. Ми смо за њих Централна Африка. Цело зло које сада свету долази, долази из Америке. То је једна стравична империја зла. А јаки су као Римско царство на свом врхунцу. Све ово што се дешава, њихових је руку дело. Ми смо духовна колонија те империје. Тога се можете ослободити само сопственом културом која је нејака и на коју нико не даје пет пара. А они нас бомбардују филмовима ужаса и страве, цртаним филмовима пуним садо — мазохизма и насиља, музиком.. бомбардују нас до распада. Да ли је то слобода?

Где је крај тој окупацији?

— Рећи ћу вам једну много слабу утеху. Сва су царства пропала. Није било тако јаког царства које није пропало. Оно се умара једући само себе. Новонастали проблеми у свету покренути су проблемима тога царства. То што ми прихватамо њихове изуме, као што је потрошачко друштво и тржишна економија, то је оно што њих све више увлачи у ћорсокак. И цео свет се због тога дрма. А моја Русија, велика, прво што је урадила на побољшању везано је за отварање „Мекдоналдс“ ресторана где се једу млевене пластичне кесе, а ред од дванаест километара чека да нешто поједе. А сада просе и моле да им неко да храну, да преживе зиму, поред онолике Украјине!

Међутим, цивилизација долази до једне тачке када ће почети да се руши и да се на томе рађа нешто ново. Лепше и хуманије.

разговор водила Милена М. Поповић

СЛОБОНИ СРБИ СРБИЈУ САТИРУ

Пише: Миленко ВУЧЕТИЋ

Све је извесније да Србија неће успети да успостави нову границу на линији Карлобаг — Огулин — Карловац — Вировитица, да Плитвичка језера неће постати природне лепоте Шумадије, да Дубровник неће бити проглашен месном заједницом Титограда и да се сплитска рива неће спојити са милочерском плажом.

Због чега су, онда, у овом језивом рату, учествовали и гинули Србијанци и Црногорци, изјављујући крвожедним репортерима да ће, ако треба, стићи и до Берлина, и нису ли, деси ли се оно што ће се изгледа десити, деси ли се нова али крвавија Сливница, њихове ране и њихове жртве залудне?

О неким потезима у првим поратним данима, ма када да дођу, морао би већ сада да се постигне, а можда и институционално конвертира, општенародни консензус.

Не буде ли граница Србије линија Карлобаг — Огулин — Карловац — Вировитица, не буду ли Плитвичка језера благо Шумадије, не буде ли Дубровник део Титограда, не буде ли сплитска рива наставак милочерске плаже — а све то нам је обећавано и због свега тога се умирало — политичке вође ратних похода, као и њихови војни и остали саучесници и новинарски прирепци, морају да заврше на суду.

Сваки други исход оставио би могућност да нас и у будућности, опет, неки самољубиви и неодговорни политичари, генерали и новинари залуде и поведу ка новој катастрофи.

2.

Четири године је Слободан Милошевић радио све што је умео да би уништио Југославију, страхујући од њене трансформације у грађанску, демократску, вишестраначку и тржишно оријентисану европску земљу, а сада када је Југославија постала балканска војна и тоталитарна рушевина, пуна мржње, пререзаних вратова и касарни, он ради све што

уме да би је управо такву спасавао.

Проблем више није само политичке природе...

3.

За стотинак хиљада оданих гласача које ће бити из Крајине, Славоније, Барање и Срема преселивши их у Србију, социјалисти жртвују преко пола милиона Срба у Хрватској и препуштају их усташком ножу.

Таква срамна трговина народом с елементима геноцида, таква срамна страначка саможивост, таква срамна превара, још није забележена у историји.

4.

Енциклопедиста и писац Семјуел Џонсон тврдио је, пре два века, да је патриотизам последње уточиште хуља, и та његова тврдња је тек у ратовима превазилазила смелост и дрскост академских игрија, добијајући уверљивост и снагу изоштреног снимка стварности.

И овај наш рат даје Џонсону за право.

О патриотизму најгласније говоре интелектуални и морални отпаци. Циљ је јасан...

Уздигнут на ниво беспоговорне друштвене и државне чињенице, а лишен приватности и индивидуализма, патриотизам се, на овај начин, мрачно злоупотребљава и перфидно претвара у механизам за институционално изједначавање људи.

Глупи и паметни, способни и неспособни, учени и неучи, лопови и покрадени, племенити и крвожедни, сви, само зато што су патриоте, постају исти, уз исте обавезе и с истим правима.

Оно што комунизам у теорији обећава, патриотизам, као суптилнији облик обезличавања, у лошој пракси испуњава.

Прошли рат је од многих јајара и сецикеса, од варошких џепароша и сеоских силника, од свакојаког хуљама, направио грађане за поштовање захваљујући декретном проглашавању патриотизма за врхунски критеријум вредновања човека, а и овај садашњи рат је на добром путу да понови исту формулу.

5.

Није спорно да Аранђеловац или Ваљево, Ужице или Крагујевац, Зајечар или Ниш, Краљево или Светозарево, Београд или Нови Сад никада неће бити хрватски градови, али је, захваљујући политици социјалиста, који су зајახали Србију и прете да је униште, спорно да ли овим градовима треба да управљају Аранђеловчани, Ваљевци, Ужичани, Крагујевчани, Зајечарци, Нишлије, Краљевчани, Светозаревчани, Београђани, Новосађани или Радован Караџић, Милан Бабић, Милан Мартић, Горан Хаџић и остали новокомпоновани партизански маршали.

6.

Ништа ново не измишља српски режим када преко својих медија или истакнутих представника тамбура о издајницима, о дезертерима, о „антисрбима“ и о опозицији чије активности, наводно, слабе одбрамбену моћ Србије. Ни захтеви да се издајници и остали ликвидирају, па и покушаји да се такви захтеви испуне, нису оригинални. И Садам Хусеин је поступао на исти начин уочи и током „Пустињске олује“ и чак је и стрељао многе политичке опоненте, али је рат ипак изгубио, не због „антиирачана“, издајника и дезертера, не због тога што није био доследнији у тиранији и суровости, већ зато што се ратови, какав је буктао у Ираку и какав разбуктава Србија, једноставно не могу добити.

7.

На скандирања „Слобо-Садаме“, која су се у марту и касније чула на свим уличним скуповима у Србији, било је и хорских одговора „Не вређајте Садама“, чија значења, у то време, нису излазила из оквира народног хумора.

Ствар, данас, изгледа сасвим друкчије.

Политичка оптика лишена увеличавања и умањивања домета ирачког и српског лидера, дакле оптика политичких реалиста, указује да је ирачки лидер угрожавао поредак на Блиском Истоку и да је представљао регионални проблем, а да српски лидер угрожава целокупни светски поредак и да је постао светски проблем.

Хуморно исказивање општенородног расположења кроз повике „Не вређајте Садама“ на повике „Слобо-Садаме“ као да је било пророчко...

8.

Оно што нам се данас догађа, а догађа нам се зло какво Срби готово да нису доживели у својој историји, објаснио је још у шеснаестом веку Етјен де ла Боеси у славном спису „Расправа о добровољном ропству“.

У том величанственом тексту о посртањима маса, тражећи одговоре на питање у чему је тајна моћни господарења Једнога, Ла Боеси пише:

„Незамисливо је како народу, када је једном подјармљен, слобода ишчезне из главе изненада, до те мере да га је немогуће пробаудити како би је поново задобио; он служи

тако добро и вољно и видевши га таквог могло би се рећи не да је изгубио слободу већ да је зарадио своје ропство.“

Нисмо ли ми Срби, заиста, пристајући на Једнога, мада су мудри благовремено упозоравали шта нам он доноси, и не успевајући да га се ослободимо и када је постало јасно ко је и шта ради, сами себе учинили робљем?

Ништа нам се, дакле, данас не догађа само због воље и силе Једнога, па ни када нам из бесмисленог рата стижу мртвачки сандуци ближњих заковани његовом политиком, и све што нас је с Једним снашло, а снашло нас је неизлечиво зло, и наше је колективно дело.

9.

Београђанин М. припремио је писмену изјаву, коју ће предати војном позивару, ако му позвони на врата с мобилизацијским позивом. Изјава гласи: „Одбијам да учествујем у рату који се води за рачун мрачних идеја српских властодржаца и хрватских врховника и спреман сам да због тога одговорам, а унапред се добровољно јављам за стрељачки вод који ће једнога дана, када се сви уразумимо, извршавати казне над кривцима за понижење аутентичног српства и аутентичног хрватства.“ У изјави овог Београђанина, и поред непотребне и одбијајуће суровости, изазване вероватно фрустрацијама због општих прилика, као да куца срце једне нове Србије, пред којом су лепши дани.

10.

Тврдње да међународна јавност, из неких својих нечасних и завереничких разлога, не верује српском народу, обичне су и прозирне замене теза.

Свет не верује српском руководству!

У томе је наш проблем, то су мене испод наше егзистенције, и та чињеница је омча око наших вратова.

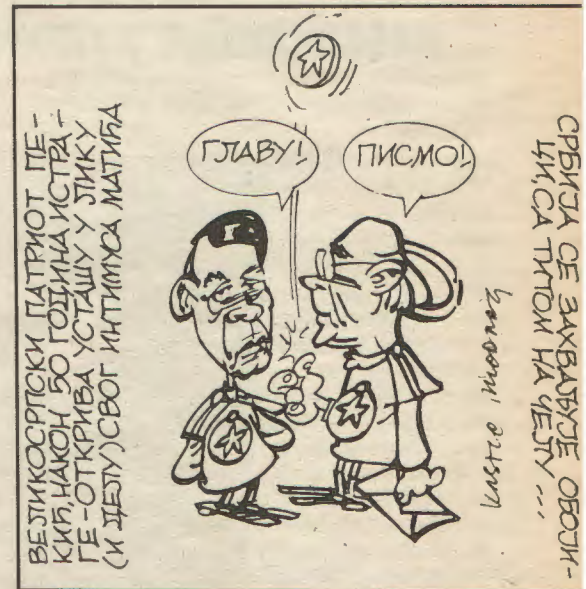
Разлога да се на многе званичне представнике српског режима у светским конференцијским дворанама, и у дипломатским кулоарима, где се заправо и завршавају главни послови, гледа као на обичне балканске смутљивце и лажове има и превише.

Довољно је проучити ставове истих људи у последњих неколико година о најбитнијим питањима, која су и сада на дневном реду, да би се извукао једини могући закључак — да се с тим људима ни за живу главу не сме улазити у озбиљније аранжмане.

Одбијање асиметричне федерације уз организовање плувачких митинга због тог предлога, а онда нуђење пројекта „Београдска иницијатива“, који је само лошија верзија исте ствари, тек је један од детаља приче о бешчасној превртљивости...

На већ довољно ружну и упрљану међународну слику Србије, и њен председник је, прво у Паризу, а потом и у Москви, набацао ново благо.

После сусрета с Митераном, вођа Свих Срба Света је изјавио, не трепнувши, да никада није рекао како Срби не умеју да раде али умеју да се туку, иако је стенограм са састанка, на коме је изговорио ту тешку и готово усташоидну увреду на рачун Срба јавно публикован, а после сусрета с Горбачовом, опет не



трепнувши, лидер Свих Срба у Једној Држави се похвалио како је његов министар иностраних послова први осудио неуспели пуч у Москви, мада и деца знају да је тај министар тада, на згражавање српске јавности, само промрмљао да је пуч унуташња ствар СССР, и да је, истовремено, један од главних социјалиста јавно уживао у слаткој стаљинистичкој омаи да ће Горбачов пасти.

Све би морао да буде и слеп и глув, па да све ово тек тако прогута и свари.

Тачно је, наравно, да против Србије раде и германски, и исламски, и ватикански интереси; нема, уосталом, земље против које неко не ради; озбиљна политика подразумева стално постојање страног фактора најтачније је, међутим, да против Србије најуспешније ради њена садашња власт.

11.

Тужна је судбина ЈНА, коју хиљаде и хиљаде часних официра нија заслужило. Ову данас последњу југословенску институцију, у Србији подржавају углавном они који су до пре неколико месеци у војним круговима сматрани за главне непријатеље Југославије и свега што је хумано и вредно. Неће бити да су се ти људи напрасно променили, променила се, на жалост, ЈНА у оном правцу који њени часни официри ни у сну нису предвиђали.

12.

Само имбецили и протуве не умеју и не желе да схвате да се не може бомбардовати Загреб а да се, пре или касније, за месец или два, за годину или две, не бомбардује и Београд.

Није, уосталом, случајно, да о бомбардовању Загреба, Дубровника и других хрватских градова размишљају и лупетају они које за Београд, Крагујевац, Тополу, Ужице, не везује ништа дубље и судбинско.

МОБИЛИЗАЦИЈА У ЈУГОИСТОЧНОЈ СРБИЈИ — РЕЗЕРВИСТИ БЕЗ ПРАВА ГЛАСА



КАКО СХВАТИТИ ИСКРИВЉЕНИ УМ

У ноћи између 28 — 29.9. мобилисано је око 600 резервиста XV бригада Лужничког батаљона. У низу овогодишњих мобилизација ова није побудила посебну пажњу изузимајући константну људску стрепњу и чињеницу да је то била прва ноћна мобилизација. Остале су провођене на основу позива који би стигао по неколико дана раније на коме је писало да је то позив на војну вежбу. На овом је писало: Позив у оружане снаге...

Јединица се окупила без нарочитих проблема на предвиђеном месту. Пар дана на територији бабушничке општине да би затим била пребачена у суседни Пирот. На природна питања о томе где ће и шта ће војницима је речено да неће ићи нигде. Дозвољаван им је прилично „неформалан“ начин понашања (пиће, одласци кући...) уз минимум „занимања“.

До прекретнице долази, а можда је коинциденција случајна, после затворене Скупштинске седнице 2.10. Сутрадан, 3.10., председник и посланик бабушничке општине, Миролуб Јовановић, доноси војсци цигарете и пар реченица: „Ви знате у каквој смо ситуацији... Србија је У РАТУ и... ВИ СТЕ ЛУЖНИЧКИ ДОБРОВОЉАЧКИ БАТАЉОН!“ Председник и посланик за кога су толико пута гласали их

је ПРОГЛАСИО ДОБРОВОЉЦИМА. Тренутак тишине, мучка... Онда су људи схватили каквој су игри изложени. Схватили су зашто су добили оружје без задужења, зашто су им узимани подаци из војничких бивлице (кажу да су „плочице“ биле спремљене)... Не знам да ли они и да ли ико може да схвати функционисање таквог искривљеног ума који зарад своје политичке каријере 600 необавештених људи (пута чланови породица) прогласи добровољцима, изложи их вероватној трагедији, пошаље их у рат који нико неће да објави или га призна као релевантну чињеницу за републику Србију. Болесна опсесија политичким поенима и манипулацијама људима доводи до тога да људе обавесте да су добровољци јер их једино на тај начин могу послати у Хрватску. Закон и нормална логика им не дозвољава да их као припаднике територијалних јединица, обучаваних за дејства на тери-

торији своје општине (брдско-планинске, пограничне), пошаље на ратиште ван Србије. Наравно, то људима-војницима нико не каже. Али, они су овај пут спонтано рекли: НЕЋЕМО ТАКО! Ипак, људи нису такве и толике овце да их неко потрпа у камионе и поведе на кланицу. Нико у Бабушници није затражио да се људи пријаве у добровољце.

ПЛАНИНЦИ У РАВНИЦИ

„Иди ти!“ „Хоћеш ли ти с нама!“ „Где ти је син?!“ (кажу неки војници да је њихов син председника-позланика општине био позван па-опозван)... Баталјон је без изузетка, са свим својим официрима (командант Батица Видановић) одбио да буде изамнипулисан. Од својих официра дознају да је М. Јовановић потписао њихово добровољаштво, да им је транспорт био унапред припремљен, да је требало да крену те ноћи... Траже објашњења... Одбијају храну... Тврде да им је неко из пратње активних официра рекао да је то пракса коју проводе широм Србије... Прикупе јединице, прогласе их добровољцима и оне који наседну одведу. (Кажу да се неки војник излануо пред неким активним официром и рекао ко је тај неко. Сутрадан се тај човек напрасно разболео и пребачен у пиротску болницу. Војници се плаше да им неко не подметне „нешто“ у храну или цигаре које им је донео прокламатор њиховог добровољаштва. (?)).

Сутрадан ујутру долази генерал Бокић (ТО Србије). Испред њега се постројава дванаест специјалаца с репетираним аутоматима упереним у десетак родитеља и ненаоружану војску. („Е, кад су репетирани, ја реко — готово“, каже војник). Е, тужна Србија у којој се генерал брани од своје ненаоружане војске!

„Ја сам, каже генерал Бокић, много таквих као што сте ви одвео у Хрватску!“ Људи — војници — сељаци знају шта су накупци и откупци. Дођу у село, скупе овце и одведу негде. Откупац наставља. „Хоћете ли сви?“ НЕЋЕМО! „Хоће ли бар десет вас?“ Но, војска се већ договорила да остане јединствена и да не дозволи да их разбију. „Увече нам посланик Јовановић каже да је Србија у рату, сутра нам онај откупац каже да није. Јебо луд збуњеног!“

Посланик и председник је претходно испраћен шупом у дупе а генерал-откупац одлази заштићен својим специјалцима. Војска се враћа у Бабушницу.

Ту дознају за преу лужничку жртву. Војник Саша Ивковић погинуо у Глини. Вест о његовој смрти се чула, демантовала, четири дана је негде лутало његово тело. Довезено је пред затворену кућу: родитељи су отишли да га траже.

Војници се окупљају у центру Бабушнице. Десетак њих се појављује испред општине и почиње спонтани скуп. Војска, стотинак родитеља, грађана... Резервисти Нишлије са положаја близу Бабушнице напунили кафане и пију као и сваке вечери. „Ма каква обука. Само се зајебавамо“. Војници саопштавају истину о догађајима, говорнике допуњују повици из масе. Одаје се пошта погинулом војнику Саша. Објашњавају шта се од њих тражило и да

они не беже од војничких обавеза, али да се са њима не поступа као с овцама, већ да им се људски каже где, с ким и зашто иду. „Кажу да Бугари довлаче војску на границу. Ко ће онда да брани Лужницу?“ „Ми смо, бре, планинци, за такву борбу смо обучени. Где да нас шаљу у ону равницу где не можеш ни да се попишаш а да те неко не види.“

НЕ КАО ОВЦА

Без неког нарочитог реда и организације, али без икаквих ексцеса, протиче скуп. Тражи се да председник-посланик неизоставно дође и обрати се грађанима и људима које је послао у „добровољце“. Кажу да су га видели да некуд одлази колима. У почетку се међу грађанима налазио председник ОО СПС али је затим нестало. Говори и командант баталјона Батица Видановић. Војници кажу да сада једино њему верују и да неће дозволити да им разбију јединицу. „Где год да идемо — идемо једино сви!“

Центар Бабушнице је блокиран с десетак камиона. Људи долазе, одлазе, враћају се... Војници инсистирају да се појави председник-посланик Јовановић и кажу да неће оти-

ћи док се не појави. „Ма неће да се појави, курва... Ко зна где је! Нико се не појављује од званичника нити СПС-а који се прошле године прославио тиме што је имао највеће чланство међу свим српским општинама.“

„Били смо на ивици жилета. Могли су да нас спакују као овце... Још они специјалци... а ми без муниције...“ „Дали ми онај ђунак, минобацач а ја то нисам никад ни видео. Први би ја погинуо од њега.“

„Срећа“ је да у Бабушници практично не постоји никаква опозиција те власти овај пут не могу да се ваде на њихово „издајништво“. А народ ваљда не може да изда самог себе.

Бабушница је мало место сиромашних села и људи заплашених влашћу. Тек је кардинални идиотизам власти могао да их натера да подигну главу уместо да је пуста на пањ. Овај догађај тим више добија на тежини а побуђује и могуће асоцијације на дешавања у другим деловима Србије. Људи су чекали свог ВОБУ до поноћи и онда се разишли кућама. Треба обратити кукуруз, обезбедити дрва, засејати жити... И ратовати ако треба, али ЉУДСКИ а не бити одведен као овца на кланицу.

Горан МАНИЋ

СРПСКОМ ШИПОВУ НИСУ ДАЛИ ОРУЖЈЕ И ВОЈНУ ОПРЕМУ ЗАШТО СМО СЕ ВРАТИЛИ

Добровољачки одред општине Шипово формиран 7. 10. 1991. године у Шипову истог дана је кренуо на фронт да се бори.

Пошто смо стигли у команду Бањалучког војног округа у Бања Луку, нас 126, на челу са командантом одреда капетаном Савковић Миланом, дочекао је командант војног округа потпуковник Петар. Обраћајући нам се, рекао је: „Драги моји Шиповљани, ово је за сваку похвалу да се вас озолко добровољно јавило да идете у рат за одбрану наше Југославије, коју су напале усташке фашистичке снаге из Хрватске.“

Ми вам вечерас не можемо за смехтај понудити ништа више од ове празне сале и ћебади за спавање. Сутра ћете имати доручак а затим ћете сви добити оружје и комплетну војну опрему, а потом ћете отићи на ручак и бити упућени на одређиште.“

Сви смо те ноћи ноћили са по једним ћебетом у празној сали, на анас плочицама полагавши по њима. Сутрадан смо добили од војске доручак, хлеб и једну конзерву. Око десет сати дошао је наш командант одреда и из команде округа донео изјаве које смо приморани појединачно потписати да пристајемо да нас све подели по специјалностима у друге јединице. Ми смо нашем команданту рекли да смо пошли да ратујемо против усташке власти, која већ месецима прогони српски народ Книнске крајине и Славоније и да се не дамо никоме делити. Наше Шипово је Армији послало своје законске регруте да их она распоређује како нађе за сходно. Ми у одреду смо сви одслужили своје законске обавезе у ЈНА. Сада идемо добровољно ратовати, али само у саставу Шиповљанског добровољачког одреда и са својим руководством. Ми имамо свога командата и све потребне руководитеље стрељачко-пешадијске јединице. Тражимо да нам се одреди сектор и рејон на фронту. Ми нећемо ни у чију јединицу. У саставу и под командом ЈНА. После тога стање је постало мучно. Наш командант ишво је од канцеларије до канцеларије по касарнама, али га нико не прима. У два сата нам долази потпуковник Стипе и строго наређује да се одмах спремимо на ручак а потом да потпишемо изјаве и да ће нас он само по двојицу упућивати по јединицама на фронт. Ми смо потпуковнику рекли да нећемо ићи ни на ручак ако нам неће дати оружје и опрему, али само као Шиповљанском одреду под нашом командом. Ми своју јединицу не дамо никоме расформирати. Ми смо добровољци.

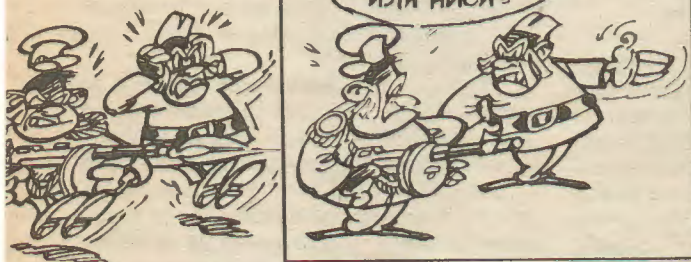
Потпуковник је љутито одговорио да се ми морамо покоравати команди ЈНА. Ко то неће нека се врати кући, а ко остаје нека иде на ручак и потпише наше изјаве, а потом се окренуо од нас. Ми смо сви углас повикали „Издаја, издаја“, на што се потпуковник Стипе није обазирао. Ми смо потом отишли на аутобуску станицу, наручили два аутобуса а свом трошку и отпутовали за Шипово.

Овај наш повратак из Бања Луке смо доживели као срамну издају, јер нам не дају на фронт иако се ратује и гине више месеци.

ДОБРОВОЉАЦ ИЗ ШИПОВА
Сукњаја Влајко

МАЈМУНСКА
ПОСЛА

ПАТАТАТАТАТА



НОВИ САД: ТРАЖЕ СЕ
ПУНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ СА
РАТИШТА
ДА ЛИ ЈЕ
БИЛО
МАСАКРА?

Око 200 резервиста из Новог Сада раздужило опрему због великих губитака, јавашлука и небриге с којима је била суочена јединица В. П. 5855 у неорганизованом нападу на Борово насеље. — Док се у Новом Саду чуо лелек мајки а резервисти силом упали у зграду Скупштине општине Нови Сад — др Радоман Божовић отворио изложбу „Терор над Србима '91“.

Новим Садам колају невероватне гласине везане за жртве које је претрпела јединица В. П. 5855, састављена, углавном, од резервиста из главног града Војводине. Сумња се да се ради о броју од 40 до 100 погинулих у неорганизованом нападу на Борово насеље... То потврђују и приче око 200 резервиста који су се 17. октобра вратили са ратишта у Славонији, чврсто решених да више никад не оду тамо због огромних губитака које су претрпели, а све услед нерипремљености и очајне команде под којом су били.

Резервисти су четири недеље боравили у Челареву, а неизвесност њиховог чекања подупирале су различите вести, које су везане за различите „дестинације“ не које би требало да се иде да се ратује. Дан „Д“ је освајуо и необичној војсци је речено да се иде у напад на Борово насеље. Тамо их наводно чека педесетак муповаца и „занги“, који су, без оружја, хране и пића, наравно, лак плен. Поготово што су им обећали да ће имати подршку тенкова. И тако, 17. октобра кренули су након пробивене ноћи у напад у касним преподневним сатима.

„Не да није било тенковске подршке, већ се оклопна возила нису ни померала. Изашли смо на брисани простор који се протезао на око километар до насеља. Ни метка нисмо испалили, а одасвуд смо били засути минобачком ватром. Настала је општа бежанија,

око нас су трчали болничари носећи рањене и мртве — прави пакао?“ причају резервисти, који нису желели да им се помену имена.

БРОЈ ЖРТАВА — ТАБУ ТЕМА

Одмах након повратка резервиста у општем расулу и хаосу, око касарне „Слободан Бајић—Пеја“ у Новом Саду окупила су група редитеља у жељи да сазнају шта им је са синовима. Војници и њихови рођаци обреле су се затим у згради Скупштине града, где су градски челници већали иза затворених врата. Како се људима чинило да чекају сувише дуго, хрупили су у салу и у дугом и мучном разговору са надлежнима у граду и из команде Новосадског корпуса захтевали да се резервисти који су већ више од месец дана у „ратном стању“ замене новим и да се дају тачни подаци о броју мртвих и рањених у „масакру“ у Боровом насељу. Одређена је и делегација која је отишла у Београд, у команду Прве војне области, како би пренела захтеве резервиста. Делегација се вратила „празних шака“, а војвођанско дневне новине „Дневник“ објавиле су „проверену“ вест да је погинуло десет резервиста, а да је више од 50 рањено у биткама за Борово насеље.

Међутим, многи не верују у ове „егзактне податке“, па многи родитељи узалуд обилазе команду Новосадског корпуса, где добијају одговоре да се њихови најближи воде као „нестали“.

Команда Новосадског корпуса је након овог другог повратка резервиста из Новог Сада донела и одлуку да се сви они који су на положајима у Славонији, Барањи или Западном Срему смене до 1. новембра, а да од сада најдуже време проведено на ратишту буде 45 дана.

НЕВЕРИЦА И БЕЗНАЂЕ

Резервисти који су доживели пакао славног ратишта не пристају на дуже одлагање њиховог повратка, тако да ће проблема у вези са овом одлуком још бити. Већ се јављају и неке борачке новосадске организације називајући људе који су преживели ужас „дезертерима“. Град је захватила неверица и безнађе, а осећа се и ратна психоза свуда око нас. Јавна гласила свакодневно објављују начине и „приоритете“ за евакуацију.

Трагичан дан у Боровом насељу већ полако пада у заборав, мобилизација и даље тече. Опозиција, која је у Новом Саду веома јака

ћути (или су за њу медији затворени). Друг Радоман Божовић и даље председава последњим комунистичким парламентом у Европи (и шире)... И кад смо код овог популарног војвођанског функционера вреди истаћи, да се не заборави.

У време док је у Новом Саду била права пометња, када су колале приче да је више од 100 мртвих, председник социјалистичке посланичке групе у српском Парламенту није нашао за потребу да се обрати очајној родбини, јер је имао преча посла. Отварао је изложбу фотографија „Терор над Србима 91.“ Рат тече даље...

Гордана ЈОВАНОВИЋ

РАТ У МЕДИЈИМА
ИСТИНА С
ПИШТОЉЕМ

Репортери с микрофоном у
руци и револвером за појасом
постали су пратећи део ратног
миљеа

Трагичан биланс који улази у сам врх новинарских жртава (укључујући и светске ратове) од 16 погинулих посленика јавне речи и двојице несталих свакако указује на неколико ствари.

Прво, колико су стварни мотиви да се лако повуче ороз и на стране новинаре који извештавају са наших прљавих ратишта (а у чију професионалност не треба сумњати) и да се као у случају „несталих у акцији“ руских новинара Виктора Ногина и Генерија Куриноја манипулише њиховом судбином на начин како то ради, на пример, „Експрес“ (те заклан „од усташке руке“ у Окупацијама, те у Костајници...).

Друго питање везано за судбину оних који су „сваком на нишану“ испливало је у тзв. „словеначком рату“. За разлику од многих армија, ЈНА није имала професионалне сниматеље, већ је јавност, како домаћа тако и светска, била обавештавана искључиво посредством словеначке телевизије. Најсвежији пример уске сарадње између армије и „седме силе“ је, свакако, Заливски рат. Главномандујући савезничких трупа против озлоглашеног Садамовог режима, генерал Шварцкопф планирао је неке виталније акције на ратишту водећи рачуна о временској зони (разлици у времену) како би што више Американаца било уз телевизор, гледајући пренос рата „живо“. За разлику од вијетнамског рата, када је америчка јавност углавном била против ангажмана својих трупа на Далеком истоку, сада је баш захваљујући подршци медија, цео амерички народ био на страни америчке армије у Ираку. Наравно, ово се може рећи и за остали свет.

И опет подвлачимо тезу — да је ЈНА имала своје сниматеље на правом месту и у правом тренутку и да је силом доказа и/или илустровала своје намере и подршка јавности би-

ла би већа. Изостало би, дакако, и кључно питање шта ради ЈНА у Словенији и зашто гину наши дедачи? ЈНА, на жалост, није извукла никакво искуство из наше најсеверније републике (да ли још увек наше?) и једнако се понаша и у рату у Хрватској. Но, овог пута је присуство тзв. „цивилних репортера“ далеко веће у односу на Словенију. Као илустрација може послужити да је неупоредиво више новинара у многим листовима у РТВ кућама, који су негде на ратишту, у односу на „кукавице“ које остају. Вероватно зато, али не само зато, генерално гледајући, на „прву линију фронта“ иду само „правоверни“, па, без обзира на национални набој, па чак и навијање „за нашу ствар“, вреди истаћи да се ничим не могу оправдати неки извештаји, који се граниче са дилетантизмом, ако то већ и нису.

Поставља се питање, шта раде новинари, претпостављамо професионалци, на ратишту у униформи? Модна сезона отворила је чувена Мила Штула у свом обраћању нацији у „Дневнику“ ТВ Нови Сад, а потом су униформи почели да носе и „специјалци“ телевизије Београд Радован Бранков и Душан Војводић.

Да не би заостала у модном тренду, Весна Југовић је заменила машну командоском траком, а врхунац кича и неукуса представ-

љало је јављање репортера из Западне Славоније у униформи са микрофоном у руци и револвером за појасом. С обзиром да све те прилоге гледају и људи у Хрватској та врста идентификације провоцира будале и параноике с друге стране, да на свом крсту на снајперу траже баш новинаре. Нама је јасно да са фронта треба права, правремена и истинита информација, али изгледа да неки Велики брат мисли на све па нам не дозвољава да на основу чињеница срочимо у сопственој глави поруку или коментар, јер то наводно, неће бити више патриотски од онога што нам сугерише униформисани водитељ.

Како код нас бесни прави грађански рат, новинари су све мање професионалци, а све више велики Хрвати, Срби... О информацијама добијеним са обе стране фронта нема ни говора, истине постају само половичне, о извештавању иза „непријатељских линија фронта“ може се само сањати. Опет се враћамо заливским ратним темама, где нам је свима у сећању јављање репортера CNN из неког хотела у Багдаду док свуда праште бомбе, јер...

Униформа, капица, шапка, трака или пиштољ баш ништа не значе ако је информација фалш...

Гордана ЈОВАНОВИЋ

КОШУТИЋИ

МОРАЛИСТИ, МОРАЛИСТИ...

Истина је да је српски народ показао највише херојство кад су с њим у првим редовима ратовали његови краљеви. А данас? Колико их је њихових синова у иностранству, колико их је овог лета било на летовању док су други ратовали? Кад Енглеска ратује, син енглеске краљице је у првим редовима". (Из дискусије црногорског министра спољних послова Самарџића на Скупштини Црне Горе).

Тако, дакле, у Енглеској. А у земљи Србији? Према београдској телевизији и генералу Симићу функционерска деца предначе у одзиву на мобилизацију. Јавно је истакнут патриотски случај сина **Будимира Кошутића**, потпредседника српске владе, који је у овим тешким ратним данима ове јесени отишао да служи редовни војни рок. Није он, Кошутић, као неки, уписао сина у Чачку или у Приштини на факултет који га за извесно време ослобађа војне обавезе, већ га је сагласно свом моралном ставу да се за српство мора све жртвовати упутио у армију. Додуше, не много далеко од Београда, у Нови Сад, али и то је војска. То је први део приче о моралу и моралисању.

Други део приче, коју јавност, мислим она шира, не зна, мало је опорији. Млађи Кошутић, новопечени регрут, напрасно се развео брзо по доласку у ЈНА. Као син познатог оца и осведоченог србољупца није малтретиран од гарнизонске амбуланте до стационара и слично, већ је одмах упућен на ВМА. „На главне докторе“. Тако и треба кад је дечко син главног човека. И главни доктори млађевог регрута ослободе војне обавезе. Због лабилности. Младић начисто попустио без очинске бриге.

Онима који сад ликују и спремају се да нешто моралишу, шипак. Дечко није трајно ослобођен војске. Само на годину дана. Да се он мало среди и да се среди стање у Југи. Доћи ће он да одслужи своје.

В. М.

М. Д.

Званични војнички патенти

ИНЖЕЊЕРИ НАПРЕД — ОСТАЛИ СТОЈ!

Један од главних разлога побуне резервиста у протеклом периоду, по сведочењу истих, јесте апсолутна неорганизованост на фронту и очигледна неспособност официрског кадра. Део тог кадра је дошао директно из резерве или из добровољачких јединица. Генералштаб чак потенцира такав начин организовања јединица ЈНА. Наравно, поставља се питање шта је са редовним официрским кадром. Навешћемо само пример Војно-техничког института: недавно је у овој установи објављена „информација“ у којој се запослени позивају да се пријављују у добровољачке јединице. Грађанска лица на служби у ЈНА, углавном инжињери и високообразовани стручњаци, могу да се јаве само надлежном старешити и да одмах оду у касарну „4. јули“, док запослени официри морају да пишу МОЛБУ (обрати пажњу) надлежном старешини који је са одобрењем шаље директору Института. Директор, пак, молбу са својим одобрењем шаље Војнопољопривредном сектору. Ако се и ту добије одобрење, онда цео случај долази у персоналну управу ССНО, где се најзад одређује распоред. У целом институту се, према информацијама које поседујемо, пријавило тек пет или шест добровољаца. Дакле, официрски кадар, који је у форми, који је обучен и који је много спремнији за борбу — не иде на фронт. А док се испоштује овако наведена хијерархија да би се официр нашао на фронту — може проћи и годину дана.

И поред већ стечених привилегија, станова, високих примања и обећаних припадљности које им следе на фронту, официри остају у Београду.

Када се пре две године у овом Институту расправљало о бољем положају официра у односу на грађанска лица у ЈНА, речено је да су официри привилеговани, јер у случају рата они први иду на фронт. Очигледно је и та прича била бајка.

Оправдање да су ти официри стручњаци који раде некакве пројекте који се не могу прекинути — не стоји, јер они те пројекте раде заједно са грађанских лица — стручњацима, од којих је велики број већ мобилисан.

Иако су изнети подаци везани само за једну војну институцију, може се наслутити механизам који вероватно влада у мањој или већој мери и у другим војним институцијама, а то објашњава, поред осталог, анимозитет који се све више у јавности ствара према ЈНА и оправдано незадовољство великог броја „побуњених резервиста“. Приче о томе да је у Армији извршена чистка, очигледно су само приче. Чистка је вероватно извршена само са друге линије фронта: сигурно је да ће се једног дана велики број официра других националности понашати слично онима који су извршили пребеге у хрватску и словеначку војску, но, то за сада никога из војног врха не интересује. Изгледа да ће нам се све то поново осветити и тако у недоглед.

ДОБРОВОЉЦИ СРПСКЕ ГАРДЕ КРЕЉУ У ГОСПИЋ „НАРОД НАС ЖЕЛИ, ВЛАСТ НАС НЕЋЕ“

У суботу, 19. октобра, 50 гардиста отишло је у Госпић, на најзападнију линију фронта. Испред београдског хотела „Парк“, надомак Калемегдана, окупили су се момци из Ниша, Горњег Милановца, Зрењанина, Београда, Новог Сада... Питамо их да ли знају шта их очекује у личком паклу?

Припадници Српске гарде се већ месецима боре у равницама Славоније испред Вуковара, у личким кланцима, на „љутом кршу“ надомак Госпића и другим „крвавим разбојиштима“. О њима се мало зна. Тако је због њихове скромности — „да не зна твоја левица што чини твоја десница“ (Свето писмо). Али, тако је и због тога што „строго контролисани“ српски медији кроз свој филтер пропуштају само оне информације које се уклапају у шаблон социјалистичког агитпропа.

Наша јавност вероватно не зна да је, до сада, осам гардиста дало живот на „бранику вере и нације“. Недавно је пређутана и смрт двојице бораца погинулих у околини Отоцца.

Присуствовали смо у суботу 19. октобра поласку педесет добровољаца у Госпић, на најзападнију линију фронта. Ујутро, испред ресторана „Парк“, надомак Калемегдана окупили су се гардисти из Ниша, Горњег Милановца, Зрењанина, Београда, Новог Сада и других места.

ШАНСЕ — ПОЛА ПОЛА

Десетак гардиста у маскирним униформама, добијеним на поклон од Срба из Аустралије. У акцији прикупљања помоћи за Гарду највише се истакао Предраг Бркић — Лале, из Бризбејна.

На главама црне беретке са обавезном кокардом.

Тек понеко је окружен родбином и пријатељима. Причају тихо. Они не желе да говоре за „Српску реч“. Хладно је напољу, али и око срца. Сетимо се само својих полазака у војску... А ово је рат.

Још једном контролишу путне торбе, проверавају да ли су понели довољно цигарета, да ли су ту сви делови одеће, прибора за хигијену...

„Свакога је страх. Некога мање, некога више. Очигледно, чим идем тамо, свесно сам кренуо. Раскрстио сам сам са собом. Шансе су ми — педесет посто да не преживим, педесет посто да се вратим. Надам се да ћу се вратити“, каже нам Бранислав Вујин из Зрењанина, најкорпулентнији међу присутнима.

Питамо га због чега је одлучио да иде у борбу?

„Гневан сам на хрватске ратнике који увелико тероришу српски народ. Када сам синоћ на телевизији видео снимке које је направио један аматер видео камером, нисам више могао да издржим. То се ни 1941. није дешавало. Када већ ЈНА не може, мораћемо ми да протерамо зликовце.“

Док смо разговарали са њим, из Ниша је са заставом Српске гарде пристигла група припадника Нишког гвозденог лука.

Њих питамо да ли знају шта их очекује у личком паклу? Да ли су постигли договор са ЈНА,

„Као припадник Српске гарде“, каже

Драган Ристовић, „не бих волео да контактирамо са ЈНА јер се више пута показало да је издајничка. Крајње је време да се формира српска војска.“

А на питања да ли их је страх, одговарају „да ће то видети када стигну тамо куда су се упутили“.

Славомир Живановић (ратно име Жиле), рођен је у Фочи, а живи у Земуну. Каже да се уверио да српске власти због „усране политике“ желе да разбију Српску гарду. „Био сам у Госпићу и видео да су били убацили своје људе у наше редове“. „Иза свега“, тврди, „стоји Служба државне безбедности“. Њега, међутим, не може ништа да поколеба, јер је каже Гарду српски народ изванредно примио“.

„Народ нас желик аласт нас неће“, резимира Жиле.

О КОМАНДАНТУ АРКАНУ

„За сваки случај, код места окупљања наша су се и полицијска кола. Полицајци нису прилазили добровољцима, већ су са удаљености од стотинак метара осматрали и с неким разговарали посредством радио везе.“

Вођа ове групе гардиста је поднаредник Аца из Кикинде, (није желео да каже пуно име и презиме).

„Комплетна опрема и наоружање нас очекују у Штабу Територијалне одбране за Источни Госпић. Командант ТО је Раде Чубрило“.

Сви гардисти који су већ били на тим просторима тврде за Чубрилу да је „добар борац“, „изузетан човек“ и „прави Србин“. „Чубрило је“, веле „први командант који је скинуо петокраку са капе и зато је дошао у сукоб са Миланом Мартићем“.

На испраћају су се појавили и чланови Штаба Гарде, Бранко Мићуновић и Јоца Оташевић. Они посебно желе да истакну да је Српска гарда нестраначка војска и да је интерес српског народа у овом тренутку изнад политичких разлика. Разговарамо о тексту објављеном у „Борби“, дан пре тога у коме пише да се „на челу специјалних јединица Српске гарде налазе Жељко Ракићатиновић Аркан, да му онедавно помаже капетан Драган“.

Брано Мићуновић коментарише:

„Неки људи сада покушавају да манипулишу са Српском гардом. Користе наше име зато што смо постали изузетно популарни. На тај начин желе да придобију омладину“.

Јоца Оташевић додаје:

„Немам ништа против других добровољачких јединица, али нико нема право да користи наше име. Аркан и другови су добили полигоне за обуку, бесплатно оружје, комплетну опрему и — публицитет. Нас власти прогањају и ликвидирају нам људе.“

Поднаредника Ацу пред сами полазак питамо:

„Зашто гардисти иду у Госпић? Тамо је најтеже.“

„Баш зато“, одговара нам.

Гардисти се поздрављају са: „Бог чува Србију!“

Ми смо им поручили:

„Нека Вас Бог чува.“

Александар ЧОТРИЋ



Мислила сам да после Ђорђевог погибије ништа више не може да поврати срце мајке које је препуцло од туге за сином, да нико не може да поврати мир и мало радости у таму која је обавила црну мајку кукавицу када је испратила на вечни пут своје најмилије, али ми је срце затреперило од радости када сам неки дан доживела да видим и лично поздравим нашег краља Александра. Српска гарда није заборавила да ме позове и доведе на аеродром, где је много народа ишчекивало његов долазак. Он буди наду да се ово комунистичко ништавило које нас је облатило и осрамотило нам образ у свету може коначно склонити испред очињег нам вида. Само још да дочекам краља, за то сам живела, па могу на миру да умрем.

Чекамо да слети авион а прилазе ми игуманије и калуђери, свако се прекрстио преданом, целивају ми руке и веле: „Мајко, наш Ђорђе је светац, њега је Бог примио к себи и ми се за њега не молимо, но се њему молимо, јер је он мученик пострадао за све нас“.

Док сам пролазила кроз шпалир окупљеног народа да и ја поздравим краља, одјекивало је са свих страна „Мајко, мајко, мајко!“, а мени су сузе грунуле јер сам се сетила последњих речи мог Ђорђа, које је рекао телефоном из Госпића: „Волим што долази краљ и сигурно ћу доћи на дан, два да га видим, али не дуже, јер не могу овај народ да оставим, све ће их побити злотвори! „Нисам могла ништа друго да кажем народу који ме је поздрављао, само: „Дјече, Бог и крв Ђорђева нек вас чува!“, пришла сам краљу, пољубила га два пута и у Ђорђево име и отишла кући срећна, по први пут радосна од када су ми његуди убили сина. У хотелу ме је сутрадан званично представио краљу и његовој жени Вук, мој син кога је Ђорђе толико поштовао и волео. Стигли смо да прозборимо коју реч у оној гужви, где је толико људи желело бар да га види, а камо ли да поразговара са њим. Краљ је знао чија сам мајка и обећао је да ће, када следећи пут буде долазио, бити времена да упознам његову породицу. Када је мали Петар држао говор имало је срце да мигукне. Гворила сам себи да је само Бог могао да нас спасе пославши нам нашу крв, нашу традицију, да овом обезбоженом народу, кога су учили да се кућа прави од крова са њима комунистима, покаже да се кућа прави од темеља који су заведени и у Божије књиге уписани од давнијех дана, а да је тај темељ име Карађорђевића, који су нама сада образ освијетлили и овом несрећном српству будућност отворили.

Када сам после читала у новинама да су читаву свечаност наружила комунистичка пискарала у њиховим новинама, била сам страшно љута. Зар они, који нису достојни српско име да помену, зар та пашчад да настамо мери у тонама, као марву, семе им се затрло, зар они нису видели сто хиљада уздрхталих срца како јоца од среће док слуша и гледа свога краља испред храма Светог Саве.

Било ми је жао што у шпалору нема мога Ђорђа да поздрави краља. Сећам се да га је Гавра вежбао још од малена да буде ратник, рукује пиштољем и побеђује страх. Био је страхан нишанџија. Ставио би Ђорђу јабуку



МИЛЕНА БОЖОВИЋ, МАЈКА ПОГИНУЛОГ КОМАНДАНТА СРПСКЕ ГАРДЕ ЂОРЂА БОЖОВИЋА ГИШКЕ

КРАЉ НАМ ЈЕ ОБРАЗ ОСВИЈЕТЛИО

на главу, нанишанио и јабука се разлети а мој син ни да трепне. Никакав страх! Никада се ничега није плашио ни када је био мали а Гавра му је говорио: „Ти ћеш, јуначино, када порастеш бити краљев војник!“ Није дочекао, срећа и радост мајкина, да поведе своје гардисте пред краља. Веруј ми, дете, научила сам да гинемо, да живот дајемо за слободу, јер мени су сви најмилији игинули у ратовима, нико није умро природном смрћу. После његове погибије, долазили су ми гардисти и говорили: „Мајко, Ђорђа жалимо сви, није он само твој син, но син свих српских мајки, а нама брат и отац“. Њега је све ове године чувао Бог и моје молитве.

Ђорђе је до скоро, док нам нису обили стан и покрали ствари, имао табакеру са посветом краља Александра I његовом оцу Гавру, који је добио као председник друштва „Србобран“ у Вашингтону и посебан гест пажње и поштовања краља. Мој муж је имао преписку са краљем и једном приликом покушавао је да издејствује помиловање за човека који је починио страхан злочин, али је оставио дјецу коју није имао ко да храни, па је Гавра молио да се човек помилује. Ради се о деди познатог комунистичког „борца“ за праведну српску ствар, Зорана Ђукића, који је био власник кафана, иначе познати хошпаљер и преварант који је био познат по томе што је узимао новац на зајам који никада није враћао. Деда Веселина Ђурановића се једном преварио и позајмио му новац. Овоме на

памет није падало да врати. Када су се случајно срели, дошло је до свађе и Ђукићев деда по мајци је извадио пиштољ и убио ненаоружаног човека, његову жену и децу која су се ту затекла. Одмах је затворен. Гавро је као председник „Србобран“ друштва писао краљу молећи га да се сажали и помилује овог несрећника. До скоро сам имала писмо у кући које је краљ отписао: „Господине Божовићу, то је злочин тако тешке категорије, да нисам у могућности да некога ко је побио толике жртве ослободим. За Вашу љубав бих то урадио, али у овом случају је то немогуће“.

Такав је био краљ и Карађорђевићи који нас никада нису обрнули, него су нас својим највишим заслугама обавезали.

Од када се родио, стрепела сам над сваким његовим кораком који је учинио, јер он је ишао великим корацима, просто је грабио пред собом и остављао остале далеко иза. Увек ме је плашила Ђорђево невероватна снага и посебност у сваком погледу, која је свима била знак да ће бити велики човек, што је и био.

Ону ноћ када су ми га мртвог донели, ја сам му жеље узимала, нисам дала никоме да га од мене одвоји. Држим му ледни образ уз мој, греје га мајка и причам му све оно што све ове године нисам стигла да му кажем. Знаш да ме чује, мученичка му се душа узнела до Господа.

(С. Л.)

ВАШ ПОСЛАНИК У ПАРЛАМЕНТУ
РАДОМИР УРОШЕВИЋ, машински инжењер,
координатор маркетинг службе за источно
тржиште Фабрике „Иво Лола Рибар“ у Железнику

МИ СМО У ПАТ ПОЗИЦИЈИ

Док смо у холу Скупштине Србије разговарали са послаником СПО, открили смо тајну где нестану српски министри када се расправља о врућим темама и очекује став владе: у бифеу и ресторану Скупштине не можете ни кафу да попијете од веселих варошљива српске владе који увежбавају текст њихове нове химне „Марш на Дрину“.

Уочи прошлогодишњих избора дали сте оставку на функцију заменика председника Пословодног одбора „Лоле Рибара“. Зашто?

Када је низ штрајкова потресао „Лолу“, и када је у једном од оних незадовољство и безизлаз дошло до кулминације, први човек „Лоле“ је једноставно нестало, а пред раднике који су оправдано тражили одговоре на питања која су се тичала свих нас, био сам принуђен да изађем ја.

Разговарали смо сасвим отворено. Нисам користио идеолошке фразе наших претпостављених који су у лагодној заветрини ишчекивали окончање немира. Објаснио сам да не желим да их обмањујем, да се агонија у којој се сада налазимо мора окончати енергичним потезима и да морају да се одлуче између узимања судбине у своје руке, или нове трансфузије лажи и обмана коју ће понудити комунисти, а која ће само одложити време конач-

них одлука. Време болшевизма је и наша садашњост и како то уобичајено бива, комунисти су понудили ону мрвицу наде пред изборе који су им били веома важни, штрајк је „смирен“, вратили су се они у чију је исправност било грешно сумњати као да се ништа није десило, а мени је преостало да напустим место заменика председника Пословодног одбора, јер сам, после свега, ја био сумњив. Још увек многи нису спремни да схвате да неминуовно долази време великих промена које се раде брзо и немилосрдно по све оне који нису у стању или не желе да прихвате нове стандарде рада. Ја нисам желео да прихватим одговорност да као руководиоца причам људима нешто у шта лично не верујем и поднео сам оставку. Отрежњење од тешких заблуда највећа је кочица бржем стресању болшевичке копрене која нас је покрила.

Једна од заблуда које се најтеже ослабађамо вероватно је она да ће „све наше проблеме они да реше“ и да „нико не може

да остане без посла“.

— То јесу самозаваравања, нарочито за послених у великим предузећима као што је „Лола“. Ситуација није више суморно црно-бела и осећа се да ти велики „дављеници“ траже помоћ. Велике наде полажу се у посланике опозиције који, премда у занемарљивом броју спрам убедљиве социјалистичке већине, ипак сведоче поруке новог времена које је ту, без обзира колико комунисти желели да га одложе за касније — најрадије за никад.

ХИМНА „ПО ПРОТОКОЛУ“

Морам да признам да је деловало дирљиво, готово фантазмагорично, неопична сагласност постигнута у Скупштини Србије између опозиције и позиције око једног питања које нам умногоме одређује судбину: одлагање локалних избора као да је помирило разлике и сукобе унутар опозиције и странке на власти. Како је постигнута сагласност?

— Фарса вишестраначког парламентарног живота коју су приредили стари комунисти, којима је требало ново демократско лице пред светом наставља се. Похлепа за влашћу и страх да се не изгубе позиције приморали су их на повремена прилагођавања и сагласје са нама из опозиције. У тој неравноправној борби, ми смо суочени са толико пута доказаном немоћи да своје предлоге, амандмане, законе или иницијативе изгласамо. Преостају нам две могућности: или да се боримо часно, у име народа који нас је бирао и ради народа који нас слуша и прати, или да одустанемо. Уверења сам да је 9. март био прави тренутак када је требало напустити Парламент, што су ми сугерисали и моји радници из „Лоле“, али је та шанса пропуштена. За сада нам преостаје да у моралној победи, која је несумњиво наша, истрајемо и да сведочанство о томе ко заиста заступа интересе српског народа остаје, јер су скупштенска заседања јавна. Да тога нема, наше присуство у Скупштини било би потпуно бесмислено.

Локални избори су морали по Уставу бити одржани 60 дана након конституисања Скупштине и није било никаквог разлога да се они не обаве током марта и априла. Међутим, пошто је код комуниста „и нож и погача“, како би то народ рекао, они нису желели изборе у пролеће после крвавих деветомартовских протеста и сачекали су јесен, када су пуни амбари. Лакше је придобити ситог него гладног. До одлагања општинских избора дошли смо сагласно, јер комунисти процењују да би у овом тренутку, због евидентног ратног незадовољства у које су нас довели, вероватно изгубили изборе, а ми сматрамо да је у ратним условима нечасно излазити на изборе. Предлог опозиције да се избори одложе преиначили су у предлог социјалистичких одбора који су тобож покренули иницијативу.

Расправа о новим државним симболима Србије поделила је посланике: потписи 53 посланика опозиције стоје иза предлога химне „Боже правде“ и грба са двоглавим белим орлом са штитом и оцилима и тробојницом заставом без обележја, а 94 социјалиста су изашли са предлогом да химна буде песма „Марш на Дрину“, грб на коме су



штит са крстом и оцилима и застава без обележја. Шта ви мислите како Србија да препозна себе и врати се симболима своје вековне државности?

— Србија има химну још од 1872. године која је молитвена и сматрам да треба само посегнути за препознатљивим старим симболима. Предлог комуниста који су морали да се изјасне (али по само њима знамом правилу) да све што кажу мора **обавезно бити дијаметрално супротно од предлога опозиције**, па чак и када је изјашњавање о тако важним питањима као што су грб, химна и застава, био је у складу с њиховим **вашарлијским схватањем српске културе** па су тврдо стали иза познатог свадбарско-кафанског марша „Марш на Дрину“, који је настао 1914. године, после битке на Церу.

Колико ти људи немају смисла за културне симболе, најбоље говори ситуација када се повела дискусија, коју су на велику жалост или срећу могли да прате и гледаоци преноса, у којој су осведочили своје потпуно незнање и глупост. Влада је на предлог опозиције формирала комисију која је требало да изађе са предлозима нових симбола. Предлог стручне комисије био је „Боже правде“, али је стављен **ад акта** и пронађено бесмислено решење марша, који ни сами предлагачи током извођења у сали Скупштине нису препознали. Било је у најмању руку смешно када председник Скупштине, иначе и председник Главног одбора СПС-а за Београд, није препознао у том кафанском маршу химну. Да „Боже правде“ није предлог опозиције, то би већ била химна Србије. На преферендуму ће се народ изјаснити за један од ова два предлога, али је неизвесно када ће се одржати, јер су локални избори одложени. Не сумњам да ће предлози опозиције бити израз народне воље.

ВЛАДА „СУВЕ ДРЕНОВИНЕ“

Откријте нам тајну: где се изгубе српски министри када се тражи мишљење владе о појединим питањима? Приликом изјашњавања о „врџним“ темама, њима се нагло загуби траг.

— Верујем да су садашњи министри, већином невољно, по партијском задатку морали да прихвате те функције, свесни безизлаза у коме се налазимо. Та влада је наследила ужасно стање и они су притиснути немогућношћу да са гледишта партије којој припадају учине промене. Познато је да смо по Уставу морали да изаберемо владу на основу програма који она предложи. Ми смо изабрали владу која није предложила програм. Не заборавите да је „последње збогом“ претходне владе спрском народу завршавано „познатом поентом.“ Из суве дреновине се ништа више не може исцедити. Три месеца после конституисања, Зеленовићев кабинет је на светло дана изашао са програмом који је стара, лоше нашминкана и препознатљива комунистичка немоћна дреновина. Потпуно безнађе овог програма није могла да измени силасија министара које је Зеленовић већ променио за кратко време. Нисам оптимиста да ће ова влада издржати мандат, као ни Скупштина.

Ви сте човек из привреде, па Вас молим

да критички и аргументовано прокоментаришете потезе српског министра за индустрију Матковића?

— Мислим да ће Србија платити највећи цех овог неизвесног рата који ће, што је већ сада сасвим видљиво, оставити разорне последице по српску привреду и индустрију које се неће моћи залечити деценијама. Индустрију у колапсу неће моћи да спасе министар Матковић и због личне немоћи и због немоћи система. Лично мислим да нема министра који у једном промашеном моделу може да буде успешан. Матковића могу, као колегу, једино да жалим што је вероватно морао да прихвати незахвалну улогу министра за индустрију која егзистира у условима производних капацитета грађених на бази источног тржишта који су у потпуном расулу.

Тако базирана индустрија, са огромним капацитетима, више не може да пласира своје производе на источно тржиште, јер тамо тржишта практично нема; пошто су у далеко горијој ситуацији него ми, а ми смо неприлагодени квалитетом, роковима и квантитетом тржишта, а са својинским односима који владају логично се налазимо у последњем стадијуму агоније. Ми немамо модел да извршимо брзо реструктурирање. Прихватом да промена власништва не може да се обави брзо, али је трагедија да се не чине промене. Сада имамо пат позицију — привреда са огромним потенцијалима мирује — јер нема за кога да производи, плате су минималне, или нешто мало изнад, за никакав рад. Штампање новца је једини посао који се ради ударнички и ја једноставно не смем ни да размишљам о социјалним и другим проблемима који ће доћи.

ТЕЖАК ИЗГОВОР ЗА КАРАЂОРЂЕВИЋЕ

Како је усвојен Закон о престанку важења Закона о Академији наука и уметности Косова који су предложили посланици СПО?

— То је прошло са непотребним политизирањем. Нисам присталица „бусања у прса“ и демонстрирања патриотизма када то није умесно и потребно. Било је сасвим нормално да овај предлог Парламент прихвати, али су се посланици непотребно утвркивали у доказивању ко је већи Србин.

— Шта сте Ви кроз посланичка питања сугерисали Скупштини?

— У овој Скупштини се може питати све и свашта, а одговори који се добијају ништа не значе, нити ишта решавају. Можете све питати, али ћете добити крајње стерилне одговоре. Ја много не питам, јер не желим да обмањујем оне у чије име питам, ни себе лично. Питање има сврхе уколико из њега произиђе акција, уколико се покрену и реше проблеми, што за сада није случај. Једна од ретких иницијатива које сам покренуо посланичким питањем је враћање грађанских права и имовине породици Карађорђевић; затим, после познатих догађаја у Словенији, формирање анкетног одбора за испитивање евентуалне одговорности председника Републике, председника Скупштине и председника владе.

У време када је опозиција изашла пред Скупштину са захтевом за припајањем САО Крајине, била је глатко одбијена. Сада се опет налази пред одлуком о признавању



фото: Александар ТАНАСИЈЕВИЋ

новоформираних српских области. Хоће ли се поновити опрез и устежање позиције?

— Када неко има моћ коју сада има СПС, увек је спреман да оне који друкчије мисле и раде прогласе издајницима и да својом пропагандом то остваре. Опозиција у својим програмима има да сви Срби морају живети у једној држави и када је САО Крајине предложена припајање Републици Србији, Социјалистичка партија то није прихватила, али је моћном пропагандном машинеријом ширила тврдње у тим крајевима да се нарочито СПО понео издајнички према њима. Ратна еуфориа ове захтеве ставља у контекст неизвесности.

Верујете ли у обнову монархијске државотворне свести српског народа?

— Само Карађорђевићи могу бити објединитељи овог унесрећеног и међусобног завађеног народа и треба учинити све да се што пре стекну услови за њихов повратак. Као и све остале „опасности“ које разоткривају прави идентитет комуниста који су и пред светом евидентирани као нечасни. Они ће и сада настојати да одуговлаче и осујећују повратак престолонаследника Александра. Председнику Скупштине тешко пада и да изговори презиме ове угледне краљевске куће, а камо ли да отвори дискусију о повратку њиховог држављанства, тако да од српске Скупштине не треба очекивати подршку. Ипак, верујем да ће суверена воља народа бити прави барометар расположења пред дилемом: монархија или република.

По атмосфери коју запажам у скупштинском холу, у Скупштини Србије је миран дан?

— Док разговарамо, у сали до нас дебатuje се о Закону о заштити животне средине и Закону о административним таксама. У овом тренутку, када се на стотину километара од Београда ратује, Скупштина се бави периферним стварима и жучно развија вишечасовну дебату о таксама.

Славница ЛАЗИЋ

ПЕЊА РИСТИЋ, АРХИТЕКТА, ВЕЛИКОСРПСКИ БУРЖУЈ



**ОВЕ
КОМУНИСТЕ
ГОТОВО ДА
ЖАЛИМ**

Недавно су гледаоци НТВ Студија Б у циклусу емисија „Шта да се ради“ имали прилику да виде разговор са архитектом Пењом Ристићем, градитељем многих цркава, човеком који је у свету добио више награда за архитектонско дело и представником Србије на Светској изложби у Хановеру 2000. године. У овом разговору, који је на захтев гледалаца и поновљен, одговарајући на питања водитеља Велимира Павловића, Ристић је шармантно говорио о најболнијим стварима наше збиље. Стога „Српска реч“ преноси део овог телевизијског интервјуа који ће, ипак, остати помало лишен доживљаја аутентичног Ристићевог говора.

Да ли је пропала идеја југословенства? Да ли бисте Ви желели да живите у Србији, Великој Србији или Југославији?

— Идеја југословенства није пропала, али је постављена на погрешан начин. Наиме, у доба краља Александра је било доба Хитлера, доба нацизма, а он је рекао: „Један народ, три племена“, то је истина. Као што је рекао Станислав Винавер: „Хрвати су Срби, само су се много хрвали па су их прозвали Хрватима“. Да не говорим сада о потурицама. Национална мањина су наши Цигани са којима ми стојимо добро.

А Шиптари?

— Шиптари су Арнаути. Прави Шиптари су господа и они су остали негде у планинама. Шљам се спустио доле. Ови Шиптари на нашем Косову су дошли као турски башибозлуци за пљачком. Да ли је то било 1896. или 1941. свеједно је. Сви ти Шиптари морају да се протерају из наше земље. Са њима нема никакве демократије и никаквог разговора.

Ви живите у Приштини као професор факултета. Да ли је Косово изгубљено?

— Косово није изгубљено, мада сам се ја привремено повукао. Вратио бих се на моју идеју југословенства. Ја сам за нешто врло интересно: за краљевину Србију и републику Југославију, али са престоницом у Дубровнику. Ми морамо Хрватима да отцепимо Дубровник! Он никада историјски није био део Хрватске, он је био република Дубровник. О томе постоји потпуна документација, а не лажна документација — као што ови измишљају своје краљеве, а имају оно што не виде: имају Дубровачку републику. Ако буде постојала Дубровачка република, она ће постојати са свим својим лажама и са свим својим караванима. Она је била као нека игла која је историјски прошила целу Југославију. Дубровачка република би могла, попут Сан Марина, да има 4 пута већи стандард од Швајцарске, да буде сервис не само дивљим балканским племенима него и другима. Као што сви путују у Женеву, могу сви да путују у Дубровник, слободну републику Дубровник. На то и ми Срби можемо да пристанемо, јер то су Срби католичке вере.

Шта мислите о проблемима Косова? Је ли то следећа битка, или је изгубљена?

— То је дом светог кнеза Лазара. Ја сам приликом доделе награде принца Чарлса изнео нашем престолонаследнику две идеје: идеју о Југославији као Дубровачкој републици и краљевини Србији, и другу идеју: где он треба да дође. Зна се, у нашу престоницу. Наша престоница је Призрен, највећа задужбина и највеће српско дело које је српска рука сазидала. То је двор цара Душана и задужбина цара Душана Свети Арханђели.

Ми Свете Арханђеле можемо обновити. Чак је и професор Ненадовић то рекао, а он је томе посветио цео свој живот. Кад обновимо Св. Арханђеле, обновимо га као живи манастир, са литургијом, јер морамо се држати тестаментација Јустина: „Црква без литургије је разбојничка пећина“.

На Косову не треба да зидамо ништа но-

во. Ето, то је кад комунисти оће. Кад Момчило Трајковић иде по црквама, моли, а не крсти се — као и Милошевић, па су покренули да зидају цркву Св. Спаса у Приштини, а постоје темељи цркве Св. Спаса у Приштини. У приштинском туристичком проспекту пише кнез Милутин уместо краљ Милутин. Престоница му је била Приштина у којој има десет цркава, без обзира што су оне порушене, без обзира што су од тог камена сазидане дамије.

КАО ПРЕ РАТА

Како треба да се понаша православцац и светосавац у рату?

— Он треба да разликује зло. У оквиру те дегенерације постоји овакво понашање: сви смо ми људи, све је то вера, само има различито име. Није то тачно, религије су веома различите. Наше православље је добро описано, добро документовано, добро насликано и у дубокој традицији наших народа.

Ми увек треба да се боримо против зла, имамо право да се боримо против зла. Немамо право да будемо самоубице, јер лећи на земљу и допустити да те неко коље није хришћански. Ти си добио овај живот и ти треба да волиш овај живот. Самоубице се сачувају ван гробља. Само калуђери имају ту привилегију да легну и буду убијени — свештеник већ има право да се брани. Он је ожењен човек, има децу и ако неко хоће да му силује жену, убије децу, он има право да узме пушку и да се брани. Наравно, после тога он никада више не може бити свештеник, али да није тога, не би било ни њега. Један свештеник је добро рекао: „Ако не изгубим чин изгубићу главу. Па, боље да сачувам главу и част да не будем свештеник“.

Шта да се ради?

— Па, као што рече један Циганин: да живимо као пре рата. Измишљамо нешто ново, а ствари су врло јасне. Прави се нека лажна демократија у једном систему у коме уопште нема демократије. Ја памтим „бисере“ које је Броз говорио када је тврдио да је задовољан овим народом, јер је народ толико глуп да је могао да се вуче за нос. Поред тога је рекао: „Шта ће нам закони ако се иза њих крије народни непријатељ“. Е, сад се ова наша власт која је директни Брозов наследник, вата за сламку да би преживела. И она још увек стоји на истој линији са Туђманом.

Цела ова наша битка, овај ужас до кога су нас они довели, у ствари је суштина ствари: да се не изговори реч четник. Нисам историчар, одрастао сам у Београду и од моје једнаесте до петнаесте године сам бомбардован, као и људи који су сада бомбардовани пропагандом. На сваком ћошку овог града била је плаката за уцену Драже Михаиловића. Ми никада у Београду нисмо чули да је неко сарађивао са Немцима. Не знам шта би историчари имали да кажу. Ми знамо да је побијено 40.000 до 80.000 дражинаца у Јајинцима, а то добро знам, јер сам после рата радио споменик у Јајинцима, па смо Богдан Богдановић и ја наишли на те документе. Жртве фашистичког терора се показују овако: 40.000 четника је побијено у Јајинцима, 5000 Јевреја и 3000 комуниста. То вата је однос.

Учествовао сам у демонстрацијама 27. марта, а после су комунисти и гестаповци ишли од куће до куће по Сењаку са специјалном полицијом и пријављивали учеснике у демонстрацијама.

Филозофија наше власти је потпуно негативна филозофија која не представља ни један ступањ више у развоју и коју треба апсолутно брисати, па да живимо као пре рата, као што је онај Циганин рекао.

Ми имамо грб, ми имамо народ! Безобразно је чак мењати назив кафане, а камоли име једног народа и измишљати као да смо неко племе или несрећни Словенци који немају своју заставу, па измисле неку нову заставу која је застава туристичког савеза. Ми имамо своју заставу, застава је врло стара, постоје о томе документи. Ми смо још 1350-тих година добили неки сертификат, што би се данас рекло, да смо примљени у УН. Од Васељенског патријарха смо добили да смо легитимни наследници светог православног царства.

Ја имам неко првенство: пре две године сам јавно изнео да треба да се врати стари грб. После мог исказа, снимање је пресечено, а сниматељ се залетео да ме шутне ногом. Ја сам био „ван памети“.

СВЕ У ЦРВЕНОМ

Рекли сте да су нас учили мржњи? Чини ми се да је то тема школства?

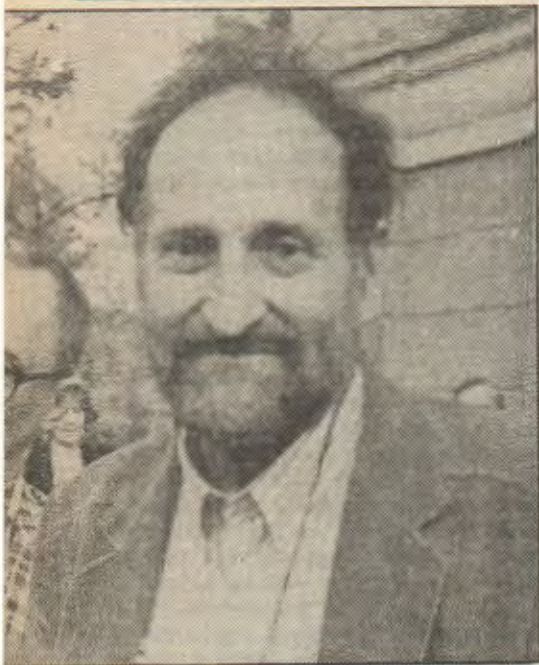
— Сад се комунисти убацију у школство помоћу професора атеиста који су стасали на офанзивама, на „зеницама ока свога“. Имамо 59 културно уметничких друштава у Србији и такмичење КУД-ова Косте Абрашевића. Несрећни Коста Абрашевић је написао песму која је била симбол једне епохе: „Црвена је крвца што кипти у нама... о, тирани, чујте, не треба вам крити, и освета наша крвава ће бити“.

Дакле бивши комунисти — који као нису комунисти — подмећу опозицији мржњу и клање, а они су почели од мржње и клања и увек ће то да чине. То данас чине под паролом да треба да гинемо када треба да се бранимо.

То је песма мржње која још није скинута, која се још налази у нашим школама у нашим фабрикама, у нашем слободном времену, у нашој култури. То је наш барјак, то је наш црвени барјак. Он још увек постоји.

Шта да се ради са школством?

— Једноставно, да се пуне свештеници да говоре о љубави. Јер, све што се код нас догодило, догодило се због те мржње и љубави. Овде се боре три царства. Једно од њих православље које говори о љубави: ако те неко удари по једном образу ти окрени други. Друго говори као у Курану: да нема бољег начина да заслужиш царство небеско до убити неверника. Да не бих начисто био против Курана цитираћу 104. суру: „Моја је вера моја вера, твоја је вера твоја вера, моја вера никада неће бити твоја вера, остави могућу веру ја ћу оставити твоју“. То би требало казати католицима, јер они стално говоре о неком лажном екуменизму што је увек унијатизам. Он се различито зове. Раније се звао унијатство, сада се зове екуменизам или ху-



манизам и он је одузео оне покајнике који хоће да не буду комунисти.

Комунисти нису крштени и немају талента, па стално морају да краду туђе идеје! Они, као и турска царевина, живе дотле док пљачкају.

ЛУЛЕ И ОКУЦАВА

Како се по Вама понаша интелигенција у овом времену? Академија, Удружење књижевника, јавне личности...?

— Све то носи траг из оног времена када је то била директива. У нашој Академији седи неки Луле који је ушао у Академију када је написао једну књигу о томе да комунисти треба да буду првомученици. Нико други се није борио, нико други није хапшен против комуниста — до комуниста. Чак и то право треба њима да припадне. Он сматра да сви који су се борили против комуниста, чак и они пре, да су они народни непријатељи. И данас, у овој борби, ми смо народни непријатељи, издајце! Морамо добро да поведемо рачуна, јер се сада води битка код Стаљинграда, а биће више тих Стаљинграда.

Има ли много умних људи који ћуте?

— Некада је паметније ћутати, него нешто погрешно казати. У томе је сва мудрост. Пауза у музици је део композиције.

Морам да се вратим на Стаљинград, на тај Сремски фронт пре Сремског фронта где је Стаљин жртвовао толике људе да би после тога био још већи Стаљин. Очекивали смо стално да нам из те мајке Русије дође нека душа, али то је била бездушна земља. Када су стигле песме Булата Окуцава, постоји једна у којој се каже: ми идемо први на фронт, ми идемо први да ратујемо, први да пуцамо, а када се рат заврши, ми идемо у затвор, испадамо још народни непријатељи.

Тако и тај Луле. Само су се комунисти на том Голом отоку борили против таквог комунизма. Да није било САД и Енглеске, никада комунизам не би дошао код нас. Русе је код Кладова дочекао мајор Пилетић. Цела Србија је слободна, цела Србија 2-3 године није имала ниједног организованог комунисту. Да Черчил није послао свог сина Титу да их изву-

че из потпуног расула, да их реконструише на Вису, никада комуниста не би било. Ми смо се, онако млади, заносили како би га смакли. Да је неко то и покушао, тајна енглеска служба би га спречила. За то време Добрица Ћосић каже да смо сви били одушевљени. Како одушевљени, када је у то време убијено толико људи без суда и закона, по унапред припремљеним списковима!

Где год су ишли, комунисти су слали своје људе да ликвидирају оне за које су мислили да би могли да им сметају. То је суштина комунизма... то је утопија. Они су кренули од утопије и остали утопија.

Интересантно је да је православље већа реалност од комунизма. Оно уважава реалност. Унијатство и ислам хоће да нас унизе, да нас нестане. Зашто не можемо да нестанемо. Зато што имао ту реалност, то самоорганизовање.

КО ЋЕ КОГА СМАКНУТИ

Какви људи по Вама треба да воде Србију?

— Србију треба да воде наши витезови, јунаци који су се показали на делу, а не само они са дипломама. Ако се вратимо у прошлост, кнез Милош је посекао свог кума Карађорђа. Корупцијом је „наместио“ пашу и љубио му скуте, а поподне је давао дукат за посечену турску главу. Питање је да ли је Милоша требало убити, или му се дивити? Он је учинио да преживимо то доба. Ја бих упоредио кнеза Милоша и Милошевића. Уз претходну дилему.

Може ли се говорити о блокади средстава информисања?

— Како да не. Народу је испран мозак. Тако су и несрећном Вуку подметнули да хоће да звезда оружјем, да хоће да поврати клиницу. Није он повратио клиницу. Клиницу су повратили други. Све његове идеје су покрадене и ови који га краду су их прихватили као своје. Комунисти не могу да имају своје идеје, јер благодет светог духа није на њих сишла. У првом моменту Вук није био опасан, били су опасни радикали, као партија са дугом традицијом. Ја сам на једном састанку младих радикала, у време када их је требало разбити, рекао да ће комунисти прихватити све њихове идеје и преузети их као своје.

Да ли је лидер садашње српске радикалне странке, Војислав Шешељ, прави лидер?

— Боже сачувај. Он сао говори формално оно што ми сви желимо и зато верујем да ће добити на изборима. Ако он добије на изборима, чувајте га се. Као што је могао да се, полут кнеза Милоша, одрекле свог кума, тако ћемо много марата да пазимо шта говоримо. Он у овом тренутку говори оно што је право: мучки, истинито и директно. Ја никако не бих могао да станем уз Шешеља и мислим да ће он, ако добије власт, скинути Милошевића а да не трепне. Сад је питање само ко је јачи и ко ће да ухвати власт.

Ми имамо опбзицију, а то значи да са њом можемо да водимо дијалог. Овде се не води дијалог. Овде се коље. Коље се на разним нивоима, коље се и без крви. Једноставно, опозицији се не да да удахне ваздух.

— Тренутно живите у поткровљу куће у

којој је ухапшен Ваш отац и кажу да сте се бесправно уселили у њу?

— Кућу је подигао мој отац када се вратио са Солунског фронта и студија у Енглеској. Наравно, мој отац је као стари солунац испао народни непријатељ. Ко год није био са њима, био је против њих. Он се састајао са друштвом по кафанама и говорио да је то лудница која не може дуго да траје. Осуђен је на 12 година затвора и конфискацију, зато што је са друштвом у кафанама најгорим речима и вицевама говорио против народне власти. Како пише у оптужници: „Њихову гнусну и подмуклу империјалистичку делатност показује то што су мењали кафане да не буду откривени! Ја не знам у коју рубрику ово треба да иде? Да ли се угасио „Јеж“?”

О ЋИЛАСУ МУЧЕНИКУ

Атеље у коме живите, има нешто и од Вашег храма?

— Традиција је доста важна. Једно време није могло да се студира ако си био буржујског порекла. Ја сам једном хтео да уплашим децу код Теразијске чесме, па сам им рекао да сам оно чега се они плаше: велико српски буржуј! Наравно, нема зашто пас да ме уједе. Избачен сам из куће у којој сам се родио. Имам поткровље направљено за 14 дана 1961. и 20 година је вођен спор да ме избаци из куће у којој сам рођен. Све време сам био на списку за добијање стана. Сада би коначно требало да га добијем, а да ми ово остане атеље.

У овом простору је стасала Медијала, ту су некада долазили многи данас знаменити људи: Васко Пола, Димитрије Богдановић и цела Медијала. Све је било лепо и интересно док нас '66. нису ухапсили због песама против комунизма. Ово је, на неки начин, историјско место. Зато ја овај простор не дам никоме, мада бих по правилу требало да га уступим.

Да ли је истина да сте били у затвору са Милованом Ћиласом?

— Пуштен сам истог дана, истог тренутка са њим. Заједно смо кренули код нашег заједничког пријатеља Јора Баровића, адвоката који се храбро јавио да нас брани, па је због тога био оптужен. Код њега сам почео да нападам Ћиласа да су му кржаве руке до рамена, али сам морао да станем, јер је Јоро Баровић рекао да се „у црногорској кући гост не напада“.

Невероватно је како неки ратни злочинци сада претрчавају на другу страну, чак добијају и неки ореол мученика. Јесте да се мучио, али питање је зашто? То је иста ствар као када се за неког каже да је добар човек: опљачкао банку, па частио у кафани.

Ја ове комунисте готово да желим! Ништа им у животу није успело, а нарочито те офанзиве. То је било бежање које су они уздигли на пиједестал победе. Онда, у тој привреди, ништа им није успело. Сада хоће опет да нас воде. Да ли им се треба још једном поверити? Ја знам да и глупа риба кад јој се стави стакло, два пута лупи, па престане да удара. Колико пута ми треба да лупимо главом?

Разговор водио:
Велимир ПАВЛОВИЋ
(Наслов и опрема редакцијски)

УЛОГА ТВ У СЕЈАЊУ МРЖЊЕ

Пише: Никола Бурзан

Уместо опширних приказа и анализа о нашем „третману“ у светским мас-медијима, ова данашња рубрика биће мозаичког типа: ситан камен до камена, које — на вашу жалост — ни Бог отац не може сложити у неку сувислу слику нормалне земље. Како год те каменчиће окретали и обртали, на крају ће увек — јер тако и јесте — настати нејасна силуета некаквог монструма из „зоне сумрака“. А зар ми већ и нисмо прешли у „зону сумрака“?

Почетак посвећујемо себи, тј. новинарству, још прецизније: телевизији, том најмоћнијем савременом мас-медију, које жари и пали (буквално) на овдашњим теренима. Прочитајте како је колега из Радио-Франс ентернационал видео наш мали екран, па сами просудите да ли је у праву:

ЦАРСТВО НЕУКУСА

„Оно што још увек зовемо југословенском катастрофом, заиста је почело на телевизији, одвијало се на телевизији и завршиће се на телевизији. Словенци су на телевизији добили свој први рат и уверени смо да једино они неће приметити да им цела национална ренесанса остаје у оквиру визија, режисера, сниматеља и глумаца.“

Хрвати на екранима свакодневно преживљавају колективну смрт, тако да и мученици изгледају гротескно и као да потврђују тезу да је рат, пре свега, царство неукуса.

У Србији је све то неупоредиво примитивније, не због заосталости, него због посебне ароганције српског национализма који себи не може да дозволи да прикрива лаж и глупост, то је — како се сматра — за мале и слабе. Како се та ароганција прелива са екрана већ пет година, није чудо што већ и деца у Београду кажу и тврде да је телевизија разорила Југославију и изазвала грађански рат. Многи су то схватили, што не значи да су се одупрли и да ће покушати да се одупру...“

Ако мислите да је човек у праву, читајте даље: „Телевизија је богомдано средство власти. Са екрана ће покулати мржња, преко екрана ће се популаризовати вредности, средства и циљеви свих група, бришући до краја границе између политике и криминала и то ће се проширити и на телевизијске системе у Загребу и Љубљани.“

А закључак гласи: Речено поједностављено, без претеривања, Срби су преко телевизије и због телевизије, за последњих пет година, изгубили све остатке политичке свести, све основе за обнову економије, индивидуални морал, национални престиж, породицу и лични мир и здравље, а сада ће многи изгубити и животе...“

Шта кажете? Није тачно?! Хајте, молим вас!

БИЛАСОВИ „РАНИ РАДОВИ“

А све то није од јуче, давно је то почело, дубоки су корени. Али, то је већ други каменчић овог мозаика...
Ко је Милован Ђилас — сви добро знате.

Вероватно сте чули и за Франу Барбијерија, нашег покојног колегу, врсног новинара. Е, ево како миланска „Панорама“ описује један њихов кратак сусрет, крајем 1946. године, када је Ђилас био шеф свемоћног Агитпропа, (и цртач граница!) а Барбијери се припремао да покрене нови лист у Загребу:

„Једног дана Ђилас је дошао у Загреб и позвао Барбијерија да му овај покаже пробни примерак новог листа. Можда веран војничким навикама стеченим у партизанском рату, у коме је био један од вођа, Ђилас је у то време обично носио чизме, а у руци често држао корбач. Бацио је мргодни поглед на пробни примерак, подигао корбач, а затим њиме снажно ударио по примерку и рекао Барбијерију:

„Овај лист никада неће овако моћи излазити!“

„Зашто?“ — упитао је Барбијери.

„Зато — одговорио му је готово скандализовани Ђилас — што твој примерак предвиђа лист који има осам стубаца, док „Правда“ има само седам стубаца!“

С таквим тврдокорним стаљинизмом и догматизмом Ђилас је одавно рашчистио и сада је један од наших „највећих демократа“. Горња прича је само једна епизода из његове збирке „раних радова“, које не треба бркати с истоименим делом Карла Маркса. Но, корени су остали, нису сасвим ишчупани, што се може закључити и по неким данашњим „раним радовима“, као што је, рецимо...

ОКРУТНА ЧИСТКА

Угледни шпански дневник „Ел паис“ пише: „Београдска штампа, и поред дугогодишње традиције изврсног јурнализма, подвргнута је окрутној чистки у којој страдају сви они који нису присталице Слободана Милошевића и „слепо предани српским интересима“...“

Милошевић има и опаснијих „радова“, па „Ел паис“ истиче да „многи данас сматрају да ће он српски народ одвести у највећу катастрофу после турске инвазије и смрти цара Лазара 1389“. И закључује:

„Милошевић није идеолог, већ властодержац који је, да би се домогао власти, нарушио односе равнотеже у федерацији, који је спреман да убије колико год је потребно Албанаца и Хрвата да би се одржао на власти и који пружа само две могућности народима који нису Срби а живе у Југославији: да се потчине његовом диктату или да ступе у рат. Он је последњи велики вођ националсоцијализма који ће, као Николае Чаушеску, умрети сејући смрт“.

Међутим, није крив само Милошевић. Ту су и...

МАРИОНЕТЕ

Један каменчић за овај мозаик приложио је и бечки „Стандард“, који између осталог пише: „Генерал Благоје Аџић држи у рукама:

конце марионета. На једном се копрца шеф југословенске владе Анте Марковић, а на другом виси министар одбране Вељко Кадиевић. Марковић сме свог министра за одбрану да оптужи за саботажу и да тражи његову оставку. Кадиевић сме да игнорише председника владе и да му, уз примедбу да Југославија више не постоји, додели нове компетенције. Тако се Марковић задовољио чињеницом што је растеретио своју хрватску душу, док је Кадиевић свима очигледно доказао ко води главну реч: она врста официра којима у Источној Европи гласно звоне посмртна звона...“

Има, наравно, још криваца, а међу њима су и...

ПРЕДИЗБОРНЕ ЛАЖИ

Та велика обећања југолидера париски „Либерасион“ овако описује: „Током предизборне кампање, Хрват Франо Туђман је навео масе да почну да сањају о независној Хрватској, која би збрисала деценије титоистичког понижавања и „великосрпске“ хегемоније.“

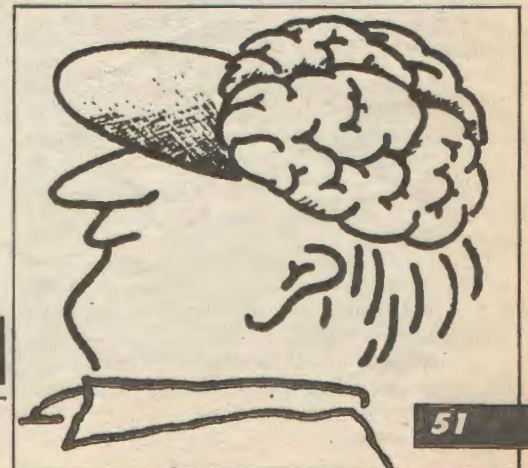
У Србији, комуниста Слободан Милошевић је позвао „народ“ да изађе на улице да би срушио „бирократе“ и увећао важне датуме из српске историје.

У данашњој Македонији, шеф државе, стари комуниста Киро Глигоров, који је дуго био одан Титу, обећава независну републику коју ће међународна заједница брзо признати...“

У свим овим националним идеологијама, које потхрањују једна другу, постоји логика: један не може да однесе превагу ако други — непријатељ, углавном најближи сусед — постоји... Сваки од ових центара моћи данас игра на карту опстанка, па га и најмањи компромис непријатељу на изглед чини — губитником...“

Тако римска „Република“ каже да су десничари у Хрватској бесни на Туђмана због потписивања примирја: „Примирје?! То је пораз!“

И рат, и мир, и примирје, и потписи, и споразуми — све су то порази, за све нас. Или нас то наше племенске вође воде из пораза у пораз до — коначне победе?! Само — чије?!“



БОН ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ...

На први поглед, обични папирни бонови предвиђени за топли (или хладни) оброк радника, заиста никакве везе немају са људима који из угрожених подручја доспевају под скуте Србије. Зашто онда упућени људи сматрају да између повећаног броја бонова додељених запосленима у Клиничком Центру и повећег прихвата мушких избегличких кадрова на одговорна места у истом Клиничком Центру, постоји нека тајна веза? Можда ће баш прича о случајном сусрету једног сасвим обичног пословође „Центромаркета“ и тридесетог обичног потрошача тога дана, бити кључ за решење постављене загонетке.

Обичним тоном, уз уобичајени, заверенички смешак, трговац рече:

„О, ви мора да сте запослени у Клиничком Центру, чим имате оволико бонова за трошак. Па, није ни то лоше, јести од бонова, кад вам је зарађене паре директор већ потрошио. Он узео кеш, а када га је неко из ланца финансијских сарадника издао, одлучио да вам да папириће. Ко зна, можда за десет посто провизије успете да папире преведете у паре!“

Затечени купац на све ово не рече ништа, забринут се осврћући око себе, да би на крају коначно изустиио:

„Ћутите, јер ако се то сазна узеше нам чак и ове прехранбене хартије. Од кад су нам поделили бонове које шест месеци нисмо примали, сви смо у страху да нам их не траже назад, како би их поделили лекарима — избеглицама које су примили. Ми нисмо угрожени, а боновима можемо да породимо опскрбимо храном, док смо у резерви.“

После ове размене, две особе се хладно поздравиле, при чему су сваком од њих речи оног другог звучале сумњиво.

Купац, један од 6000 запослених радника Клиничког Центра, није могао да верује како је његов изабрани директор прво саопштио да више нема новца за топли оброк, а затим 624.000 (старих милијарди) прелио у нечији туђи џеп.

„У реду, по старом принципу — са нама нема неизвесности, паре су морале отићи за рехабилитацију и иновације СПС-а, а и за ратне потребе. Али, зашто је онда уважени директор потписао да је новац исплаћен радницима? Да нас је бар питао дали би му! И, кад су већ те паре одливане, откуд онда бонови на које немамо право? Ко их је штампао и како ће тај бити плаћен?“ — мислио је обични лекар, коме до сада није тешко падала улога шрафчића у огромној гласачкој машини Клиничког Центра.

Трговац, пак, иако свикао на финансијске малверзације достојанствених другова, није могао да се ослободи забринутости коју су купчеве речи оправдања у њему изазвале.

„Ко прима мушкарце избеглице да нас лече, кад онај народ у Крајинама нема ко да негује и опорави? Ако они остану овде, а ми одемо тамо, мимоићи ћемо се и нити ће имати ко да лечи, нити ко да снабдева храном. А, кад су директори почели да СПС-поене скупљају преко прихвата лекара избеглица, може се десити да чак и ако преживим рат, на свом месту затекнем човека из угроженог подручја. Где ћемо онда ми?“ — очајавао је трговац.

Оба актера ове сасвим обичне приче одоше кућама да провере ратне залихе, посвађаше се са женама и децом која су трабуњала нешто о бомбама у школи и кафићу. Једва су дочекали „Дневник 2“, после кога им је постало јасно да су им бриге биле узалудне.

„Напредујемо, без већих губитака, ситуација се нормализује, преговори настављају, а избеглице се враћају кући. Да је све оно о боновима тачно, зар не би била одштампана нова количина у замену за прихват приказаних несрећних повратника?“ — мислио је трговац.

Лекар је одахнуо тешећи себе речима:

„Не, колеге нису дошле преко веза, нити ће ту остати дуго. То што се распитују за могућности приватне праксе, продају неопорезована кола и живе у новоизграђеним нерасподељеним становима, стварно је само привремено и случајно стање. Нису они криви, а на крају — Срби смо.“

Неизвесност је, тако, још једном савладава, па продавци, лекари, председници избегличких клубова, директор Клиничког Центра и његови надређени заспаше сном праведника, сањајући нове ратне победе, док их Армија будно пази.

Само страни непријатељи би из ове, сасвим обичне приче, могли закључити да је реч о криминалу, распродаји морала и ратним спекулацијама. Ако су они имали „дрво за вешање“ зашто да ми немамо „бон за избеглице“?

С. Ј.

КАРТИЦА ЗА ОВДАШЊЕ...

Савез синдиката Србије је до сада своје чланове награђивао јефтиним полуткама, али то је изгледа било премало да се

чланство задржи, зато се приступило штампању специјалних картица наспрам чије сребрне раскоши ВИСА делује као аутобуска карта. Картице су за све верне чланове одштампане у тиражу од 2 милиона и 200 хиљада комада, а подухват је коштао неколико нових милиона динара. Сама визуелна блиставост картица није ништа наспрам прелепих обећања исписаних на њеној полеђини. На тај начин ће власници истих имати низ привилегија од правне помоћи преко финансијске подршке у време штрајка па до летовања у синдикалним одмаралиштима.

Међу првима картице су добили запослени у РТВ-у Београд, чудним стицајем околности пред саме општинске изборе. Оне су дошле као дар са неба, јер приликом децембарских избора на телевизији се још увек није знало ко је чији и морали су се наградити сви. Сада је ситуација далеко лакша јер свима је познато чији је самостални синдикат. Њени чланови су остали без картица, али и низа привилегија, које оне са собом доносе. Последица тога је да чланови самосталног синдиката остају без полутки, без надокнаде у случају да се повреде на раду, без материјалне помоћи у случају сахране и без могућности да користе синдикална одмаралишта. Они се упућују на свој новоосновани синдикат који у каси нема ни један једини динар, јер је „регуларни“ синдикат упорно чланарину свих запослених присвајао за себе чак и у времену када је Самостални синдикат законски признат и регистрован.

Чак и да је чланарина ишла од првог дана у руке Независног синдиката његови чланови би се нашли у веома нефер позицији јер су својим дугогодишњим радом у РТВ Београд у коме су били дужни да редовно плаћају чланарину Савезу синдиката Србије давно отплатили одмаралишта у која више немају приступ.

Ако претпоставимо да је цела игра око картица била само део предизборне трке у којој су унапред отписани „непоправљиви“, онда ствар добија свој смисао. Међутим, ситуација се у међувремену драстично променила јер у предизборној кампањи више нико не трчи. Савез синдиката Србије се наједном нашао са огромним бројем картица које није имао коме да подели, а било је zgodно поделити их јер њихов власник има обавезу да и даље плаћа чланарину. Без икаквог обавештења картице су се нашле у ковертима за плату чак и чланова Независног синдиката од којих су их многи насумице примили не знајући о чему се ради и не знајући да ће на тај начин још извесно време док се не објасне бити чланови Савеза синдиката Србије обавезни да плаћају чланарину.

Сандра ПЕТРУШИЋ

Случај Милисав Живановића почиње највише од једне оставинске расправе. Такорећи уобичајени судски предмет, на хиљаде је таквих. Али, кад се власт спусти толико ниско да и у те најобичније спорове уплиће прсте, онда то знаје на велико.

Животни пут наводи Милисаву у Скопље. Мислио је да ће после једног неуспешног брака бар сада имати среће. И било би тако да буре није наишла са друге стране. Његова супруга **Аспазија Лега** била је законити наследник, са својим сестрићем **Адријаном Легом**, на кућу од 186 квадрата и плац од 72 метара квадратних у центру Скопља. Остало јој је од покојног оца, **Васила Лега**.

Али, моћници су успели да ствари изокрену наопако. Неко је у катастарским књигама, крадом, као власнике заоставштине покојног **Васила Лега** уписао рођаке **Панте Марине**, тадашњег савезног јавног тужиоца. **Зиковски Јанко**, **Марија** и **Периклија** уз помоћ свог „Великог брата“ добили су велику кућу, а да за то нису имали никаквог правног основа.

После неколико година суђења и поред некомплетне документације, Општински суд у Скопљу доноси решење по коме имовина треба да припадне **Аспазији** и сестрићу.

Као овлашћени заступник **Аспазије** и **Адријана Милисав** се обратио Савезном јавном тужилаштву и у писменој форми затражио да се одлука суда спроведе, да се имовина преда правим наследницима. У том захтеву Милисав је исцрпно указао на све оне људе у македонском руководству који су направили непробојни ланац око овог случаја. Аргументовано је указао на незаконите и нечасне радње **Александра Николовског**, тадашњег заменика секретара за законодавство СР Македоније, **Ђорѓа Петричевског**, судије Општинског суда у Скопљу, **Душана Костића**, судије Окружног привредног суда, **Косте Христовога**, директора Катастарске управе Скопље, **Асена Николова**, правобраниоца једне скопске општине... За све њих казао је да су се ставили у службу **Панте Марине** и да све незаконите радње чине за његов рачун.

Како је Милисављева супруга **Аспазија** обелоданила и да **Киро Глигоров** за време рата није био првоборац, како се представљао, већ да је од 1941. до 1944. радио код Бугара, група „ловаца“ се шири и ојачава. Поред **Глигоровога**, тадашњег функционера Извршног бироа ЦКСКЈ, у помоћ пристиже и **Никола Минчев**, председник Собора Македоније.

СМЕШТАЈ У ЛУДНИЦУ

У игру улази резервни играч, брат по крви и острашћености, **Спасоје Милошев**, тадашњи заменик савезног тужиоца. Он, преко Тужилаштва у Панчеву, септембра 1975. подиже оптужницу којом Милисаву приписује да делује против државе, да вређа углед државе, њених органа и представника. У тужби се још тражи да се Милисав пошаље и на психијатријски преглед.

Узалуд се Милисав обраћао Титу, узалуд је комисија ЦК СКЈ пронашла да је Милисав у праву и да суд треба да преда заоставштину правим наследницима. Моћницима нико ништа није могао.

ДЕВЕТ ГОДИНА ЗДРАВ У ЛУДНИЦИ

ГАЂАЊЕ ДУШЕ

Милисав Живановић, старац од 80 година, девет година доказивао је да је здрав. Данас доказује да је жив, не би ли добио оно што му је одузето. Одштета коју тражи од државе Македоније највећа је у историји нашег правосуђа.

Македонски зулум према Милисаву следеће године достиже врхунац. Најпре га маја месеца те године хапсе и онда на основу „лажног и непотпуног налаза **др Есфата Бадаловског** смештају у вршачку психијатријску клинику.

Вршачки неуропсихијатри **Александар Јанковић** и **Славољуб Бакаловић** ставили су своју докторску етику у службу политичара — наредбодаваца.

„Бољује од трајног душевног обољења — *Paranoia querulatoria* (суманутост прогањања)“, стајало је у њиховом налазу. Да су Милисаву сумануто прогнали то је било очевидно, али да је био болестан и толико опасан врло брзо се демантовало.

Врховни суд Војводине 4. новембра 1976. године, на жалбу Милисаву, доноси решење којим се Милисав ослобађа јер су наводи лекара неубедљиви и засновани на претпоставкама. Предмет се враћа Окружном суду у Панчеву на поновно решавање. Али, панчевачки суд има свој „правни систем“: не обазире се на решење Врховног суда, 14. децембра 1976. године, овај суд потврђује своју пресуду: болестан је, мора у лудницу.

ЦИНИЗАМ ОТПУСНЕ ЛИСТЕ

Имајући у џепу одлуку Врховног суда Војводине, Милисав бежи у Загреб. У тамошњем

Заводу за судску медицину и психијатрију директор **Анте Сили** прегледа Милисаву и децидирано тврди: **Милисав је невин и душевно здрав**. Уз то му саветује да има право да тражи проверу вештачења. Милисав писмом обавештава вршачку болницу где је, шта је лекар закључио и која су његова права.

За време његовог боравка у Загребу, Окружни суд у Панчеву поново заказује расправу која има за циљ да га смести у лудницу. Ловци на људе настављају прогон. Милисаву се суди у одсуству, без уручивања позива, иако су знали адресу где се налази. Без права на одбрану и жалбу проглашавају га кривим и трајним душевним болесником. Милисав је у марту 1978. г. дошао да обиђе свој стан у Панчеву, али боље да није. Одмах су га ухапсили и спровели у београдски Централни затвор.

Адвокати су избегавали да пишу жалбу, ни чувени Филота Фила није смео да га брани.

За случај Милисаву Живановића сазнаје и светска јавност. Западна штампа представља Југославију као тамницу народа. Августа 1982. г. за Милисаву интервенишу чак и Уједињене нације. Болничка управа покушава да се извуче, затворски лекар **Десан Вукосављевић** уцењује Милисаву — пустиће га из луднице ако пристане да не тражи наследство **Аспазије** и **Адријана** и ако не буде тражио одштету за себе. Да би се само докопао слободе Милисав пристаје на то, али му, као за инат, стиже писмо од брата у коме га саветује да се не одриче надокнаде. Затворска цензура прочитала је писмо и због туђег савета оставила Милисаву још четири године на „лечењу“.

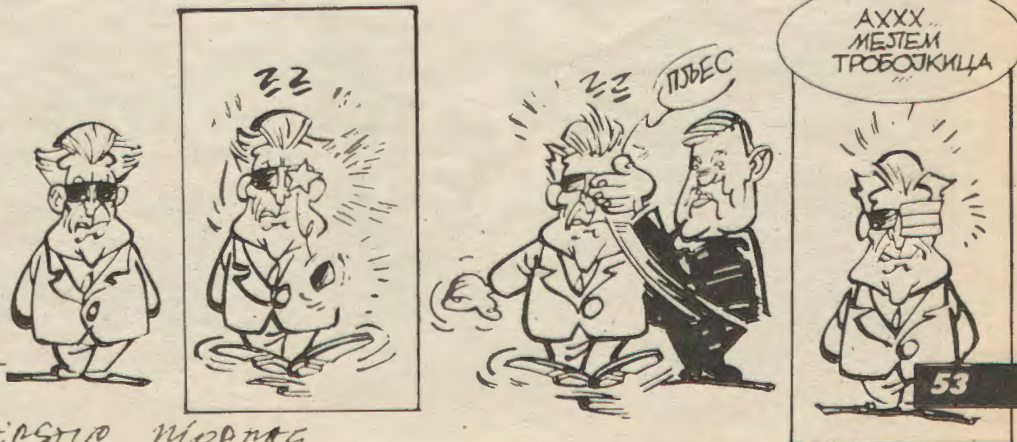
На силне интервенције разних међународних организација за људска права, Милисав тек 13. маја 1986. излази из затвора. У отпусној листи цинизам: „Милисављево душевно здравље је побољшано“. Имао је 75 година.

Док је био у затвору, инспекција општине Панчево прогласила је Милисаву мртвим и у његов стан уселила другог човека.

Општина је једва некако пристала да Милисаву врати стан, али надокнаду за намештај неће да плати.

Сада чека када ће Окружни суд у Београду да закаже расправу по његовој тужби. Тражи велику надокнаду, трипут већу него што је добио **Ђорђе Мартиновић**: 7.500.000 динара. Али, ако је и добије да ли је то доста? Да ли је десетогодишње малтретирање поштеног човека равно цени осредњег фудбалера у прелазном року? Ко се то тако лако поигравао са људима?

Живорад МИЛУТИНОВИЋ



СТАКЛО

„Недавно сам на телевизији (не оној главној, већ на Студио Б) видео како је генералу Вељку Кадијевићу испало стакло из наочара. То се догодило на некој од конференција у Хагу. Кадијевић је седео до Милошевића и док је овај нешто објашњавао, то црно стакло је испало и сви су гледали само у Кадијевића који се савио да га нађе, а на Милошевића нико није обратио пажњу. Реците ми, молим Вас, да ли се овакво Кадијевићево понашање може назвати издајом Србије?“

Васа Петронијевић

Васо,

како смо, игром случаја, одгледали овај несвакидашњи чин, распитали смо се о узроцима овог немилог догађаја. Сазнали смо да због рестрикције војног буџета, генерал Кадијевић није више у могућности да прибави добро познате „рејбанке“ које су га успешно штитиле од светла које је на њега бесомучно падало, те да му је Влада Србије одобрила контингент оних домаће производње. Њихов квалитет је нешто слабији, па с времена на време једино стакло отпада. Што се то догодило баш у Хагу, случајно је и према тумачењу српске Владе, не подлеже законима издаје. Срећа у несрећи је што поменути инцидент није угрозио излагање председника Милошевића коме је, према исказу Михаила Марковића, „испадање Кадијевићевог стакла баш одговарало“, јер је светска јавност могла да се увери да генерал није слеп.

ПРИВАТНЕ ЛИЧНОСТИ

„Ја спадам у оне којима су комунисти одузели све што су имали. Уместо да живим у родитељској, породичној кући, ја сам већ годинама подстанар са мужем и двоје деце, наравно без шансе да се нешто промени на боље. Пошто сам сигурна да су многи људи жртве исте комунистичке отимачине, јако ме је обрадовало већ само покретање иницијативе да се жртвама комунизма врате њихове очевине и дедовине. Но, никако да видим резултате, односно да ми неко покуца на врата и уручи некакве судске списе. Знам да није тренутак питати кад ће државна својина поново постати приватна, али, с друге стране, још је страшније чекати бомбардовање у туђем, изнајмљеном стану. Шта ми ви о томе можете рећи?“

Љубица Б. из Београда

Иако није баш утешно, једино што вам у овом тренутку можемо рећи је да ћемо нова ратна напредовања и даље пратити у шупама, на таванима и по преграђеним терасама новокомпоноване социјалистичке властеле, која се на нас сажалила за само 1.000 ДМ. Ако вам то нешто значи, и престолонаследник је боравио у хотелском апартаману, па зашто би ми, који нисмо краљевске лозе, смели да на боље рачунамо?!

Но, збивања приликом коначног повратка Карађорђевића у Србију, унела су трачак наде у наше ојабене и оробљене животе. Како рече Будимир Кошутин приликом дочека принца Томислава Карађорђевића на аеродрому, он „НИЈЕ ДОШАО КАО ПОТПРЕДСЕД-

НИК ВЛАДЕ, ВЕЋ КАО ПРИВАТНА ЛИЧНОСТ“. Иако ова конструкција може звучати као граматички нонсенс, она има дубљи смисао и далекосежне импликације, јер нам показује да се најзад са државне, прелази на приватну својину, додуше још увек на нивоу личности.

Ако је тачно да Кошутин ВИШЕ НИЈЕ ДРЖАВНА СВОЈИНА (Слобин и Зеленовићев човек), онда постоје велике шансе да се носе и други експонати политичког живота Србије. А, ако се они попривате, можда нама оставе могућност да, након нове конфискације, повратимо оно што нам је отето (укључујући и принца!).

ХИМНА И ГРБ

„Знајући да ће се ускоро народ на референдуму изјашњавати о својој будућој химни и грбу, ја имам један предлог, за који бих желео да буде објављен и обзнањен, јер сам сигуран да би га људи радо прихватили. Пошто већина народних посланика, а ваљда и народа који их је послао у Скупштину, негује атеизам и антитрадиционалну оријентацију, сигурно да бели орлови и „Боже правде“ неће проћи. С обзиром на општу ратну атмосферу и жељу да уђемо у Европу, ја бих за химну предложио „Интернационалу“, а за грб СРП И ЧЕКИЋ без идеолошки обојене петокраке. Грб би тако био крајње једноставан, подсећао би лење Србе на рад, а како је дошло време да се дигне робље све (поготово Срби малтретирани од фашиста, усташа, муслимана), Интернационална би била јако одговарајућа. Осим тога, предност је што су ови знаци (срп и чекић) и текст песме познати, па би их свако радо гледао и звиждукао. Вас молим да предлоге објавите и размотрите да ли је могуће да и они оду на референдум?“

Унапред захвалан, Сретен Павић из Крушевца

Сретене,

штета је што нисте, уз још најмање 93 потписана грађана или сељана, овај предлог упутили Народној скупштини. Поштедели бисте и посланике и нас који их пратимо великих мука, а до референдума не би ни дошло, јер би, како ствари стоје, предлог имао потребну двотрећинску већину.

У моменту када нам је потребно патриотско ширење у Европу, одбране од организоване субверзивне делатности страног непријатеља и унутрашње „пете групе“, шта би боље изразило вољу народа од реченица: „НЕК СВЕ ТРУЛО ПАДНЕ У ГРОБ ТАМНИ“ и „КО БЕШЕ НИШТА, БИЋЕ СВЕ“. Ако би издајнике још посекали српом и утуцали чекићем, могли би да конкуришемо и за најбољи „КУЋНИ ВИДЕО СНИМАК“, па да добијемо награду од 100.000 долара за репарацију рушевина у земљи. Но, Сретене, ко зна, можда још увек није касно да преко званичних медија објавите проглас. Лепо се обуците, понесите срп, чекић и усну хармонику за интонирање нове химне, па правац у „ДОДАТАК ДНЕВНИКА“.

Држимо вам палчеве и надамо се да ће и ББЦ и ЦНН бити присутни, јер, ако се ваш предлог усвоји, АМЕРИКА И ЕНГЛЕСКА БИЋЕ ЗЕМЉА СРБОПРОЛЕТЕРСКА.



ПЕТ ЛИЦА ЈЕДНОГ ПИСЦА

Изгон Момчила Селића је садржајни и књижевни производ наших предугих мора, мучних трагедија и спорних спознаја ометаних временом у коме нам је дато да постојимо, менталитетом који нам је урођен и навикама које смо стекли. Изгон је наша, српска варијанта изгона из раја схваћеног као место добра, истине, невиности и неупрљаних сазнања о свету. Изгон је, истовремено, доказ да још увек не можемо без правдања, каштиговања, идеализма, опијања јунаштвом и сна о чојству, епике и мазохизма, без историје као судбине и политике као коби...

Пише: Љиљана ШОП

*„Ово је књига о мени: јунаку, лудаку, другу, издајнику, Југословену, човеку и свему осталом...”
Момчило Селић: ИЗГОН*

Интонација и смисао ове насумице, а ипак нимало случајно истргнуте реченице, узете из петстотина страница густе и загрцнуте прозе Момчила Селића, покривају психолошки и значењски, обиље нагомилане и усковитлане грађе, историјске и романсијерске, уобличене и концентричне исповести неколицине јунака трију генерација. Збивања, дилема, мука (звале се оне рат, или затвор, или мирнодопска ерозија свега) и опредељивања, хвала Богу, није недостајало за живота сваке генерације на овом трусноме тлу; осведочиле су се, свака по својему, да су Изгон, Издаја, Деобе, једном речју сваковрсно Зло, категорије ван којих нас није било и стварност из које се нема куда побећи.

И без ауторове назнаке да је рукопис романа *Изгон* завршен 1983. године јасно је да је реч о књизи „из ладнице“, наиме да такав какав је (наравно, садржински) овај роман није могао раније, како се то рутински и банално сликовито каже, угледати светлости дана. Осам година колико принудног толико и свесног заточења дела више говори о времену у коме живимо и о нама самима, него што само дело, данас када су проваљене многе бреше и погажени многи табуи, казује непознато или ново, јеретичко и критичког о новијој нашој историји. Последице вишедеценијских злочина, заблуда и ћутања су незадрживо на делу; хаос, безумље и осветништво претичу разум и разумљив бес због лицемерја и лажи у којима смо прегуду таворили; књиге неких ноторних истина не долазе више са светим задатком да мењају нашу свест већ само да констатују чињенице које су изазвале лавину данашњих збивања и одредиле нашу судбину. На жалост, то није судбина слободних и неоптерећених људи, него робовање бившим поделама и омразама, испаштање очинскога греха.

Изгон једним својим битним током и јесте прича о очинском греху. Прича о првој послератној генерацији клинаца сасалих на београдском асфалту, о деци победника који, пу-

ни себе, упловљавају пуним једрима у своје политичке, дипломатске, полицијске, државне каријере, гладни моћи, власти, иметка, почасти којима ће затомити сећање на прљавштину и злочине којима се до те револуционарне победе дошло. Генерација несвесно повлашћених, оних којима у гладним послератним годинама ништа није недостајало, стаја у сенци ауторитета самозадовољних родитеља и бајки о једнакости и благостању. Младалачки осећај за правду и природни отпор према ауторитетима, спутан породичним осећањима и лажним вредностима које тек треба разоткрити, доводи до недефинисаног, несвесног бунта који постаје спецификум ове лебдеће генерације. Њиховим ће незрелим бунтом, једним делом, бити обојена и шездесетосма студентска „револуционарна“ година; логично је да ови привилеговани бунтовници не могу тражити више од промена у оквиру истог. Други вентил ове генерације биће чежња за одласком који већини неће бити тешко да уприличи. Странствовања, грчевита и испразна, конфузна и бесциљна, чешће су бег од родитеља и неуспелог бежања од себе, него израз свесног противљења друштву и социјалним странпутицама у које срља домовина, као што су и враћања пре последица несналажења, изгубљености, носталгије и губитка правог циља него израз саможртвујућег родољубља и националног опредељења.

Изгон, замишљен као контрапунктна, вишегласна фреска, као укрштај различитих гласова чији ће пресек сам собом постати место истине, чистина без предрасуда и теза, **простор онога што је било и како је било**, постао је то само делимично. Не зато што је Селићу недостајало храбрости, знања, чињеница, објективности или воље за разгртањем идеолошких и других магли; напротив, сви су ти часни, истинољубиви и праведни мотиви овде, као недвосмислен покретачки импулс. Непотпуно досезање оваквога циља резултат је психолошке блокаде, несвесног одбрамбеног гарда ако се тако може рећи, заузетог у оној мери у којој је овде реч о аутобиографској прози и о, условно речено, породичној историји. Главни јунак приповеда, описује, али и анализира и објашњава, с разлогом поносан што му се отац већ четрдесетпрве због много чега стидео (иако је чинио све што му

је у складу са комунистичким опредељењем ваљало чинити) и што му је трачак незгасле савести био корелатив у смутним мирнодопским временима. Бивало је и тако, али није ни типично ни делотворно за сагледавање пуне истине.

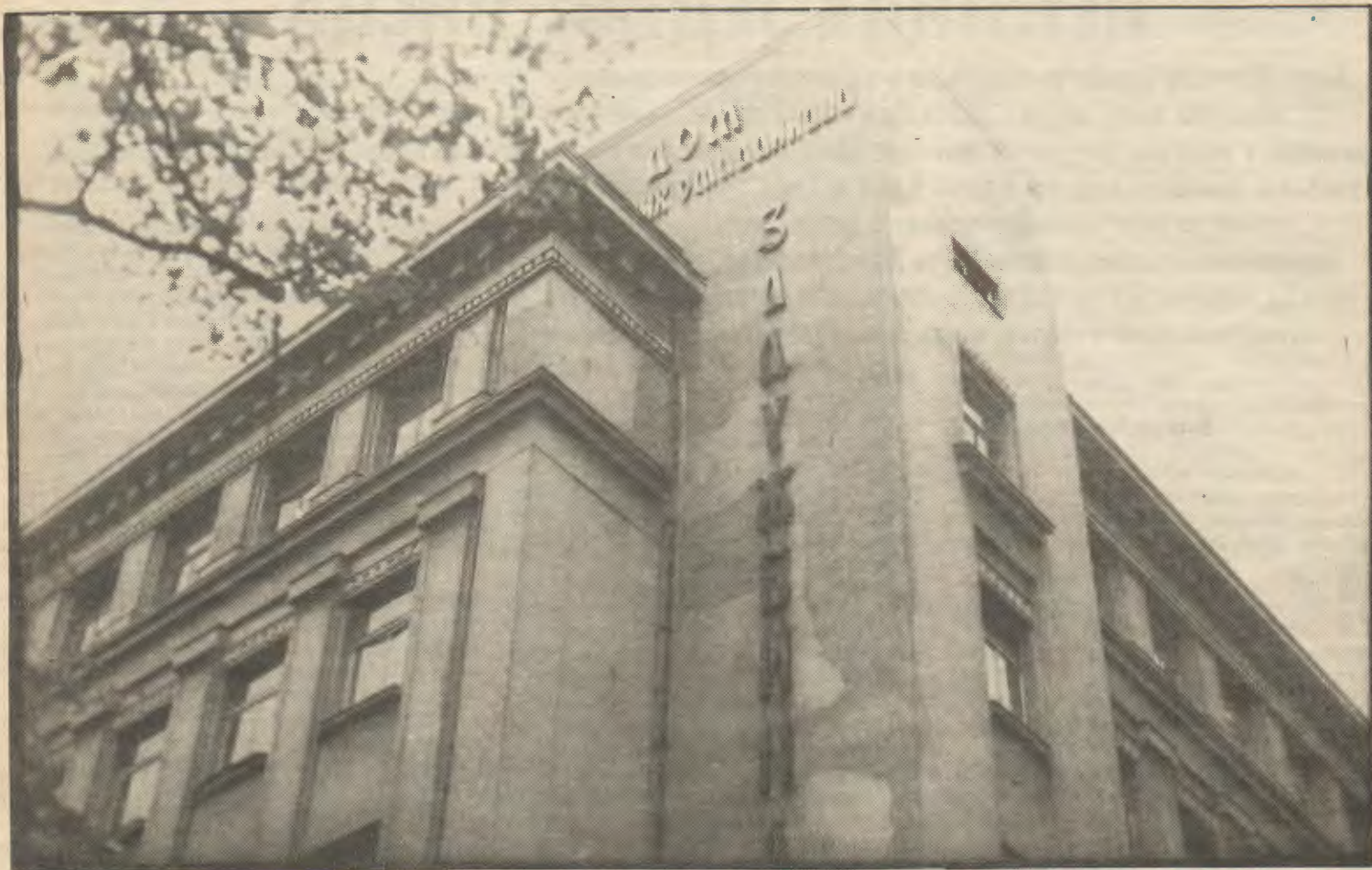
Највећи недостатак *Изгона* ипак је литерарне природе. За књижевност и њену надвремену вредност никада није било важно ко приповеда, већ како то чини. Пет гласова је одабрао Селић да носе ову романсирану историју своје спољашњем облику и унутрашњем разрешењу, а њихово разногласје (временско, искуствено, индивидуално) требало је да буде гаранција вишезначности, индивидуализације, изнијансираности, дистанце, да утре пет различитих путева у исто средиште, да осветли тамни поднебљима, у црногорским трагедије оличене у поделама које су довеле до братоубилаштва и националног самоистребљења.

Пет приповедача *Изгона*, међутим, недопустиво говоре једним гласом, мишљу, језиком, током свести, једном проблематично компликованом и повишеном реченицом, једном прегрејаном и на исти начин подигнутим тензијом, једном осетљивошћу и рањивошћу — једном речју, гласом свога творца и његовим духовним хабитусом. Тако суштинске разлике, изједначене формом, постају формалне: четник и партизан, старац и младић, девојка и мушкарац, у разним временима и различитим поднебљима, у црногорским врлетима, перуанској недођији, на њујоршком и београдском асфалту, расплићу и заплићу конце (само) спознаје и (само) сазревања својега творца.

Изгон је садржајни и књижевни производ наших предугих мора, мучних трагања и спорих спознаја ометаних временом у коме нам је дато да постојимо, менталитетом који нам је урођен и навикама које смо стекли. *Изгон* је наша, српска варијанта изгона из раја схваћеног као место добра, истине, невиности и неупрљаних сазнања о свету. *Изгон* је истовремено и доказ да, сасвим људски, још увек не можемо без правдања и оправдавања себе самих, без каштиговања и идеализма, без опијања јунаштвом и сна о чојству, без епске реторичности и словенског мазохизма, без историје као судбине и политике као коби, без амбиција да управо од нас почне неко другачије мерење истине, поштења, храбрости, памети и дара.

Док год будемо себе, макар и из најчаснијих побуда стављали у средиште света, макар и сопственог, бићемо кажњени тако што и нехотице све друге и све друго потискујемо из тог средишта. А друго и други постоје, не да бисмо их бранили, нападали, разумевали и осуђивали, не да бисмо од њих градили споменик сопственој величини, већ напросто по природним законима различитости постојања.

СТАРЕ СРПСКЕ ЗАДУЖБИНЕ: НИКОЛА И ЕВГЕНИЈА КИКИ



**„ДА СЕ ВРАТА МОГ
ДОМА НЕ ЗАТВОРЕ“...**

Једино сећање на некада велику Задужбину чува зграда у Хиландарској 1, у којој је још увек Трговачка школа. То је податак који делује логично, али само на први поглед. Зграда не само да не припада „школи за трговце“, како су то њени оснивачи желели, већ будући трговци могу већ почетком године да се нађу на сасвим другом месту.

Негде дубоко у српском бићу крије се готово ирационална љубав за Србију која је вероватно проузроковала да српско задужбинарство буде старо колико и сама Србија. На тај начин Србија већ много векова прима дарове богатих, али и оних који су мање богати. Тај континуитет давања није прекинут никад, ни у ратовима, ни у немаштини, а ни у послератном периоду када су ти скупи дарови

одлазили далеко неком коме нису намењени.

У тој дугој задужбинарској историји мењале су се врсте задужбине, али су се мењали и ликови њихових оснивача. Све до 19. века задужбинари су били владари или чланови њихових породица. Са појавом грађанског друштва и јачањем трговине задужбинари су почели да стижу из друштва трговаца. На тај начин су Илија Коларац, Миша Анастасијевић, Никола Спасић и многи други обележили јед-

ну епоху. Ако данас погледамо њихове тестаменте, приметимо да су они веома слични: мала рента њиховим супругама, а целокупно богатство Србији. Само две деценије касније, појавила се нова група задужбинара са веома различитим тестаментима. Да ли под утицајем Розе Луксембург, или нечега другог, супруге добротвора су добиле значајније место. Оне су постале наследнице, а тек после њихове смрти богатство је прелазило у руке оног коме је задужбина намењена. Улазак у 20. век донео је нову промену, тако да су се све ређе појављивале задужбине само са једним (по правилу, мушким именом), а све чешће су ницале задужбине брачних парова, као што су „Михаила и Саре Арсенијевић“ или „Христине и Андре Пурића“. Био је то значајан корак на еманципацији жена, али жене добротвора се очито тиме нису задово-



љиле. Пожелеле су да не буду сам пратиоци својих супруга, већ и оснивачи.

Неким чудним стицајем околности, супруге задужбинара су живеле дуже од својих мужева. Оне су наслеђивале богатство под обавезом да половину оставе за оснивање задужбине. Интересантно је да оне преосталу половину нису трошиле, нити су је припајале задужбинским средствима већ су је одлагале на страну да би и саме основале своју задужбину. На тај начин су се тридесетих година овог века појавиле удвојене задужбине обично са истом наменом. Тако је створена „Задужбина Драгутина и Лепосаве Тодић“, али и „Задужбина Лепосаве и Драгутина Тодића“.

Брачни пар Кики је имао сличан однос према задужбинама, али су они отишли један корак напред. Никола Кики у називу своје задужбине није поменуо супругу већ ју је једноставно назвао „Задужбина Николе Кикија“. Његова супруга је одлучила да исправи ту неправду и основала је сопствену задужбину, али под именом „Задужбина Николе и Марије Наумовића“, у знак сећања на своје родитеље.

Обе задужбине су имале готово истоветну намену, да помажу трговце и будуће трговце. Жеља да своје велико богатство оставе баш њима сасвим је логична за брачни пар Кики, чија се судбина увек вртела око трговине која их је и учинила богатим.

СТВАРАЊЕ „МУШКОГ“ ДЕЛА

Пресудну улогу на Николу Кикија је одиграо његов стриц који је у Београду имао једну од најстаријих трговачких радња. Никола је као сасвим мали дечак дошао из **Клисуре** (Македонија), да би стекао образовање достојно будућег трговца. Почео је да похађа грчку школу, али је због болести није завршио. Ипак, завршио је гимназију, онда је постао шегрт, а после 3 године и власник самосталне радње. Даље напредовање му је убрзала женидба са Евгенијом Наумовић, девојком из бакалинске куће која је већ тада била позната по свом образовању. Била је једна од ретких која је осим гимназије учила и посебну школу женских радова у тада чувеном Заводу госпође Савке.

Брак је склопљен 1870. г. и том приликом су супружници удружили своја средства и кренули вратоломном линијом успона. Отварали су радњу за радњом, ширили су посао на целу Србију, а стигли су и до Трста. Осим трговина, поседовали су месаре, кафану и цреварске радње које су им доносиле највећи профит. Са новцем су се пели и на друштвеној лествици, Евгенија је изучавала стране језике и ишла ка титули „највеће госпође у граду“, док је Никола стигао до звања судије у Трговачком суду, и председника Балканског еснафа. Културни живот града није се могао замислити без њих двоје.

Никола Кики је свој тестамент написао 1913. године. Све што је имао оставио је својој супрузи јер су им сва деца умрла, а само један део је издвојио за оснивање задужбине, али тек после Евгенијине смрти. Његово образложење је било необично за то време: „Све остављам Евгенији зато што сам 48 година брака примао сав приход од њеног непокретног имања и множио њен капитал, те

моја жена Евгенија није дужна ником низашта давати рачуна о својим издацима.“

Један део наследства је оставио на рачун легата са назнаком да се и то исплати после Евгенијине смрти. Међутим, она је дозволила исплату одмах после Николине смрти 1918. Легати су били намењени сиротиштима, инвалидском фонду, Јеврејској општини, а један од највећих је био намењен Српској Краљевској Академији. Она је од тога новца основала задужбину из које су се издвајале награде.

За оснивање Задужбине, Никола Кики је оставио кућу и имање у Саборној улици, кућу у Кнез Михаиловој 50 и комлет „Уједињење“ на Краљевом тргу, с тим да се он прода и да се од тог новца подигне болница за лечење сиромашних и пострадалих трговаца. Сврха Задужбине била је помоћ београдској Трговачкој омладини.

Оснивање задужбине Евгенија је одобрила одмах, тако да је указом краља Александра I она основана 28. 4. 1925. под називом „Задужбина Николе Кикија“.

ЗА ТРГОВАЧКУ ОМЛАДИНУ

Евгенија је надживела свог супруга пуних 14 година. Тестамент је написала непосредно пре смрти и њиме је целокупно преостало имање такође наменила Задужбини, са образложењем: „Да се врата мог дома не би затворила, а имовина растурила, пописивала и продавала, већ напротив, желим да се у мом мом живот продужи.“

Сврха њене задужбине је била да се подигне Дом трговачке омладине и да се он вечно издржава. На рачун тог пројекта је оставила зграду у Краља Петра улици, са имањем, уз напомену да се то прода и удружи са целокупним новчаним средствима да би се подигла нова зграда у Хиландарској улици, на њеном имању, где се већ налази једна зграда.

Услов јој је био да се најкасније годину дана по њеној смрти приступи подизању зграде, а ако се то не учини да се наследство одузме Трговачкој омладини и додели породици Наумовић. Тестаментом је предвидела да у новој згради доњи спратови буду радње и локали чијим издавањем би се стицала средства за одржавање зграде.

Поред овога предвидела је да се сваке године из прихода издваја 20% на име резервног фонда из кога би се за 100 година подигла нова зграда. Такође из тог фонда би се плаћало издржавање породичне гробнице.

Осим подизања нове зграде предвидела је и да се трговачка омладина потпомаже финансијски. За ту сврху је оставила све преостале приходе од имања у Београду као и приходе од имања у Аранђеловцу и плаца и куће у селу Букову.

Дом Трговачке омладине је завршен 1939. г. Пројектовао га је архитекта Драгомир Живојиновић и његово освећење је представљало веома значајан догађај у Београду који је тадашња штампа исцрпно обележила. На тај начин је испуњена и последња одредба Евгенијиног тестаментa и задужбина је могла да отпочне свој живот. Уместо тога она је вратоломном линијом отпочела свој пад.

Рат није донео разарања, али је задужбина морала да престане са радом и исели се

из својих просторија са школом да би се ту населили Немци. Ослобођење је донело још веће невоље.

НИШТА ЗА ТРГОВЦЕ

Одмах по ослобођењу се показало да је потез удвојених задужбина био веома непрактичан, јер су на тај начин задужбине постајале много лакши плен. Њихово премештање, предавање из руке у руку, и стално мењање власника су омогућиле да се оне много лакше опљачкају. Никада се није знало коме се предаје и са чим која задужбина.

Евгенија је имала планове и за наредних 100 година, али ни она ни њен супруг нису знали које време долази. Ново време им није само опљачкало Задужбину већ је угасило и сврху њеног постојања. Трговачка омладина је угашена 1954. г., а са тим сав преостали новац више није имао коме да иде. Срећом, као увек, нашло се.

Одлучено је да задужбином управља Трговачка комора, али којом од две и са којим средствима, није баш јасно. Имање је почело да се распарчава, тако да је, рецимо, земљиште у Букову додељено службеницима фабрике „Шамота“. Зашто, не зна се. Можда због прогласа из 1947. када је сва имовина Трговачке омладине постала општеноародна, а радници „Шамота“ свакако представљају народ.

Узалудно је Задужбински одсек покушавао да реагује и објасни како сва имања и сав новац припадају самој Задужбини, а не Трговачкој омладини, или онима који су је наследили после укидања. Имовина је постала општеноародна, а Задужбина је могла да се укине, читавих 5 година пре чувене национализације.

Шта се тачно догодило са те две велике задужбине данас је немогуће утврдити, јер је документација готово сасвим нестала, заједно са великим богатством. Укидање Трговачке омладине, постојање две сличне задужбине и више имања на више места били су веома згодан плен.

Једино сећање на некада велику Задужбину чува сама зграда у Хиландарској 1, у којој је још увек Трговачка школа. То је први податак који делује логично, али само на први поглед. Зграда не само да не припада школи за трговце, како су то њени оснивачи желели, већ је укинута и закуп на 10 година и пребачен на годишњу закупину коју школа редовно плаћа. На тај начин будући трговци већ почетком године могу да се нађу на неком сасвим другом месту.

Млади трговци немају више ништа од помоћи која им је намењена. Они су дужни чак и да плаћају простор у задужбинској згради. Ипак, бар они се сваке године на Дан школе сете и помену оне који су једном желели да им помогну.

Сандра ПЕТРУШИЋ

ГОСПОДИН ИРИНЕЈ КОВАЧЕВИЋ, МИТРОПОЛИТ СЛОБОДНЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ У АМЕРИЦИ

ДОГОВОРИЛИ СМО СЕ!

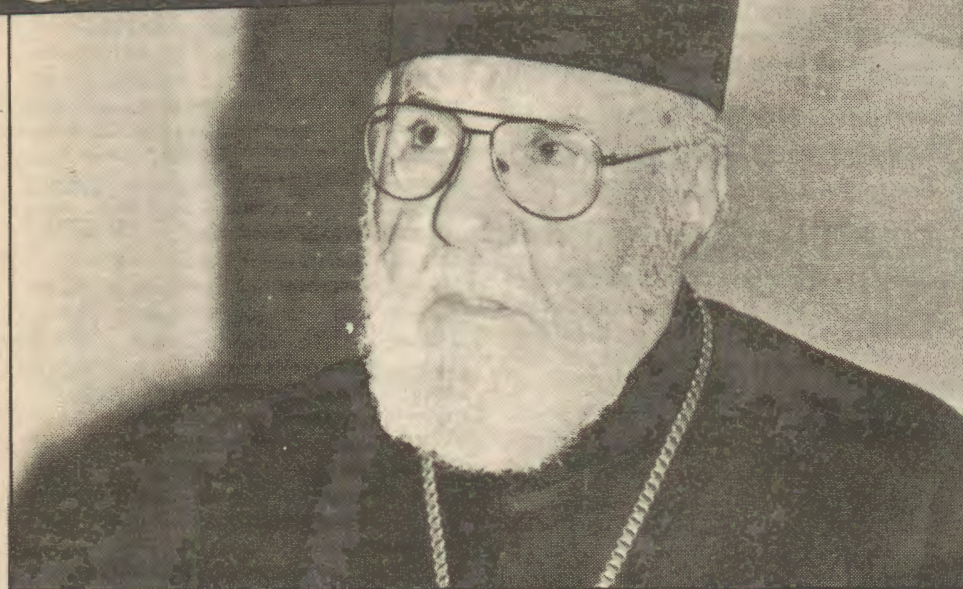


фото: ЂОРЂО ВУКОЈЕ

„Многи мисле да би се, када би пао Милошевић, Србија отарасила комунизма. Боже сачувај! Све је то комунизам. Ми и не знамо колико смо комунисти како причамо да нисмо. Генерације су упиле комунистички дух и биће потребне године да се излечимо те заразе и трулежи“, каже наш саговорник без горчине и патетике.

Ваше високопреосвештенство, доласком у отаџбину и бригом коју показујете за свој народ и Цркву, посебно у овом мрачном тренутку, јасно је ко гради Српску православну цркву и ко страдава са својим народом. Ко је Вама лично и Цркви нанео највише зла?

До нашег скорашњег доласка у отаџбину, нисмо имали никаквих контаката и сматрали су нас за државне непријатеље. Прво су нам одузели држављанство, прогласили нас за ратне злочинце и били смо принуђени да живимо у изгнанству. За време рата био сам у немачком заробљеништву четири године али када се рат завршио а комунизам превладао у мојој земљи, ја нисам имао где да се вратим, јер отићи из једног концентрационог логора у други било би бескорисно. Најтеже је било што су чак и наши тобожњи савезници били против нас, јер у то време сви су говорили у Титову корист и у свему је било опасно говорити супротно, што је нама који смо имали другачије мишљење отежавало живот. Сматрали су нас антиреволуционарима. Нисмо имали никакву подршку ни од кога. Као

људи без отаџбине провели смо тешке године лутајући по свету. По позиву на студије, провео сам у Енглеској годину и по дана у Оксфорду, после чега је стигао позив и стипендија за студије на „Светом Владимиру“, тј. Руској православној академији која је и данас на гласу. Дипломирао сам на Колумбија универзитету и на Академији „Светог Владимира“ упоредо за две и по године. Сваке године лети сам одлазио у манастир Светог Саве код владике Дионисија, код кога сам се и замонашио.

Српска Црква је до 1963. године живела као јединствени саборни организам, када се десило раскол и Црква у Америци проглашена расколничком, због нашег отвореног непристајања да комунистичку тиранију назовемо другим именом, што су наша браћа у Христу у Београду морали. О томе не морам ништа да вам објашњавам, најбоље је погледати одговоре патријарха Германа С. Спасојевићу у Београду, а које смо ми штампали на енглеском и српском у Америци, како би народ знао шта се дешава.

Не мислим да треба да говорим о узроцима свега тога, јер командант, разлог и инспи-

ратор свих наредби које је патријарх Герман упутио нашој Цркви, били су комунисти, њихова држава и власт. Разумели смо да је највећи део народа Цркве морао покорно да се приклони њиховој власти и ћути, то је и разумљиво. Највише нас је болело што су то урадили и они који су били у слободи. Било је тешко тада доказати чињеницама суштину и последице комунистичке власти у нашој земљи, јер је америчка јавност била блокирана за било какву другу истину о Титовој комунистичкој држави осим оне која иде њему у прилог. Али, ми смо знали каква је и то нам је створило поделу и у дијаспори у којој смо се обруkali на много начина. Господе, шта све нисмо једни о другима говорили на судовима и у новинама! О томе више не треба говорити и јер је то враћање на почетак.

Нико нам није излазио у сусрет.

А црквена штампа?

— Црквена штампа је известила да је Сабор рашчинио епископа Дионисија, а и мене, због тога што сам га ја наследио, и то без икаквог суђења и процедуре, која је предвиђена канонским прописима и Уставом СПЦ. Ми смо то успешно трпели све ове године. Ево, дошли су и наши дани.

Када су се стекли услови да се отпочне са преговорима о превазилажењу раскола?

— Највећа заслуга припада патријарху Павлу, због тога што је он знао колико је тешка ситуација за Српску православну Цркву да буде подељена пред православним светом, пред страним светом и пред нашим народом. „Глас Цркве“ први је писао о потреби да се проблем раскола превазиђе и упутили су писмо Архиепископском сабору да се не може више одлагати тренутак помирења. Било је покушаја српских писаца и интелектуалаца, али сви ти напори били су узалудни. Није се могло поћи ни корак напред зато што је на власти ипак био патријарх Герман, који је раскол и спровео. Али, када је на престо Светог Саве дошао овај свети човек допутовали смо у Београд априла месеца на Његов позив. Да је позив дошао од било кога другог, тешко би нам било поверовати, али када га је упутио патријарх Павле ми смо дошли и за два и по дана смо се договорили.

ВАЖНЕ СВАЂЕ

Раскол је превазиђен. Како на ово што се у отаџбини збило реагује народ Ваше митрополије?

— Када је на чело Српске Цркве дошао патријарх Павле отворили су се нови видници, променило се и расположење у народу у дијаспори. Народ се просто умирио, осетио да има некога ко ће повести рачуна о нашим невољама. Са нама се до његовог доласка уопште није ни разговарало, ми смо за Патријаршију у Београду били цивили којима се нису признавали свештенички и епископски чиновни, а према томе оспоравана су и крштења, венчања и опела која смо вршили. То је збунило доста наших људи у Америци и Качади који су се склањали од Цркве, нарочито они који су рођени у Америци. Врло је незгодно када се доведе у питање исправност, рецимо крштења, и тако су успели да одбију од нас велики део народа, па им је сада тешко да признају да су грешили. То је њихов највећи

проблем. Али, и то ће проћи.

Српска федерална црква у Америци која је све време била лојална комунистичкој власти и земљи и СПЦ послала је своју делегацију у Београд после нашег боравка с пролећа ове године и покушала да поквари договоре које смо после 50 година успели да постигнемо. Убедили су Сабор да нас треба притегнути, јер има разлога да нам се не верује. Вероватно из тог јудејског страха инсистирали су да на првом месту треба уредити административно јединство и повући границе међу епархијама. Све то ипак није важно и рачунамо да ће патријарх Павле доћи убрзо у Америку, када ћемо заједно служити и саборно завршити посао око коначног превазилажења раскола. Све те наше свађе су биле важне, али нам не вреде ништа ако не умемо да се окренемо према ономе шта ће сутра бити са нашим народом. Тај разлог је све нас довео да учинимо шта можемо да овом народу помогнемо.

Код нас су људи јако подељени у мишљењу кад год Црква повуче јавни и политички потез. Шта мислите како би се Црква најбоље поставила према политичким странкама и званичној државној политици у циљу очувања српског духовног и националног јединства?

— Ситуација у којој су на политичкој сцени више десетина политичких партија подсећа на прапочетке демократије и, у колико се политичка сцена не избистри, наставиће се велика конфузија која је створена код људи. Добро је што постоје опозиционе партије, али ако их има 50 оне ће по природи бити усредсређене првенствено на међусобне нападе и од дрвета неће видети шуму. То није добро по наш народ. Нисам политичар, и не желим да се тиме бавим, али кад год сам био у прилици да помињем узор у политичком животу, увек се сетим старог политичара Милана Гавриловића који је био свештеник без мантије и политичар изнад партије.

ПОМАЖЕМО И ПОМАГАЋЕМО

Помоћ Срба из Америке највећим делом се одвија преко Цркве?

— Једина гаранција за нас је Црква. Патријаршија преко својих епископа упућује помоћ тамо где је најважнија. С друге стране, у Америци је таква ситуација да се Цркви верује и наши људи су се сложили да једина личност која може да стане на чело Одбора за помоћ српском народу у Хрватској је патријарх Павле. Као прву помоћ донели смо полску болницу, вредну милион и по долара, сматрајући да је она најпотребнија, а телефоном сам из Београда наручио још једну и остаћу овде све док не стигне онима којима је намењена. Болница има 5 оперативних столова, 220 кревета и комплетну опрему а помоћу генератора за напајање струјом потпуно је покретна, што је и главни циљ. Тек сада када сам посетио неке градове и установе у Србији увиђам колика је помоћ вама потребна на сваком кораку. Ја ћу све то пренети нашим људима у Америци који ће учинити шта могу, а могу доста. Данас сам био у болници у Новом Саду, па у Богославији у Сремским Карловцима у којој је сада уписано далеко више будућих свештеника, јер су многи до-

шли са избеглицама, и потребно је прилагодити мали простор нараслим захтевима. Морам да кажем да смо посебно захвалан ЈАТ-у који је бесплатно превезао болницу са толиким товаром лекова, инструмената и осталог.

Осим болнице поручио сам и четири амбуланте које ће стићи у 24 сандука са медикаментима и инструментима за прву помоћ, а предност тих амбуланти првенствено је у томе што су покретне и што свака од њих може да снабде 10.000 болесника, а 1000 болесника да осигура за 3 месеца. Оно што ми се посебно допало када сам био у обиласку болнице у Новом Саду је да лекари и особље не праве поделе по националном кључу према болесницима. Нико не гледа да ли су допремљени рањени Срби, Хрвати, Руси или Бугари, већ се хуманитарна помоћ несебично указује свима подједнако. Мислим да ће хрватски народ када једном овај ратни хук замре имати да захвали Србима на овој помоћи која се подједнако даје и њима, а што нама чува образ.

Како се у овом тренутку пробија истина о Србима у америчким политичким круговима?

— Ми који живимо годинама у Америци можемо да помогнемо, и то чинимо. Забрињава ме видљива инертност људи овде који би сигурно могли да помогну, али не чине довољно, већ ишчекују да вашу бригу решавају други. Чак и кад не би могли да помогнемо морали би да покушамо али ми можемо и наша залагања су видљива. Не можете очекивати само од иностранства да вам помогне. Ми смо изгнаници у туђем свету и одједном је дошло време да ми помажемо вас који сте нас нападали. Очекујемо да више учествујете у невољама које су вас задесиле. Дошло је време да и „издајници“ како су нас називали, врате дуг отаџбини која их је одњихала а коју су са сузама својевремено напустили. Да смо заборавили на отаџбину, како су то комунисти захтевали од вас овде, да историју и традицију почнете мерити и памтити од њиховог доласка на власт, ми се сада не би смо овако понашали.

Америчке новине и телевизија уперене су против српског народа, најпре захваљујући одлично вођеној вишегодишњој кампањи хрватског лобија у Америци, који је припремио америчку јавност на поларизацију у којој ће Хрвати бити мученици а Срби комунистички терористи, који их гоне зато што хоће да буду слободни. Не знају да би нам било драго да оду, али као људи, а не овако како су намислили. Они би да оду у авнојевским границама, како ви то овде кажете, а ја то зovem Титовим границама, које је по Титовим наредбама повукао Ђилас, а по којима ми сада треба да живимо. То су административне линије које су фиктивне, јер су их комунисти правили како су они хтели.

БЕДА НЕВИДОВНА

Хрвати су у Америци најпре платили јаку публичку релешн компанију која их је преко хрватског лобија приближила утицајним сенаторима и конгресменима, ставила у повољну позицију када су у питању велике ТВ компаније и сада су у повлашћеном положају у америчкој јавности.

Да ли је реч Слободне српске Цркве значајна и утицајна у Америци и колико Ви после ових посета Србији можете да поправите лошу слику коју има америчка јавност о нама?

— Како да не. У време доношења резолуције коју је захтевао сенатор Дол којом се Југославији даје помоћ али се из помоћи искључује Србија због наводне окупације Косова, ја сам у име Цркве направио једну брошуру и објаснио да се Косово не може посматрати као нека мала државица у Африци, како то они гледају и о којој ништа не знају, чак не умеју ни име да јој кажу. У тиражу од 5000 ова брошура је садржала карте свих цркава и манастира на Косову и Метохији, податке из књиге „Задужбине Косова“ коју је приредио владика Атанасије и садашњи патријарх, поделили смо је у Конгресу и замолили да и Шиптари доставе сличну мапу са убележеним својим културним и историјским траговима на овом тлу. Наши верници су пред то заседање сваком конгресмену лично предали ову брошуру и после гласања са односом петсто према педесетак Дол и његови заговорници шиптарског Косова били су убедљиво прегласани.

Како су Срби у дијаспори примили долазак престолонаследника принца Александра у Србију, и верујете ли у обнову монархијске свести Срба?

Александар и Томислав су се изјаснили да признају део цркве који је стао уз патријарха Германа, према томе ми нисмо имали никаквих веза током ових година, сем са принцом Андрејем. Династија у европским државама нема власт. Она је симбол који интегрише и држи на окупу народ који се тако не може лако разбити, као што нам се десило за време Другог светског рата, због издаје Хрвата и инвазије Немачке. На пример, Загреб нико није никада бомбардовао, а и најмање српске вароши су по Титовом наређењу бомбардовали савезници. Више је Срба погинуло од енглеских него од немачких бомби. На нашу несрећу монархија за време рата није имала никаквог утицаја на савезнике.

Многи мисле да када би пао Милошевић, Србија би се отарасила комунизма. Боже сачувај! Све је то комунизам. Ми и не знамо колико смо комунисти иако причамо да нисмо. Генерације су упиле комунистички дух и биће потребне године да се излечимо те заразе и трулежи. Лично сматрам да би монархија била од велике важности, али да се нико не нада да ће један човек, па био он и краљ моћи неким чудом да спасе српски народ. Он мора сав да се напрегне и да истински запне не би ли разбио дух комунизма у себи и око себе. Предстоји нам велики посао у следећих педесет година које морају да буду праве године препорода. Пад комунизма у Европи затока је Србију потпуно неспремну за ишта ново и она још увек тапка у старом блату, старом комунистичком апарату који ће наследити свака власт која ће доћи, од полицајца па надаље. Могу они да промене симболе и ставе кокарду, али то није никаква промена а ми овде изгубисмо за кокарде!

Српски народ је уплашен од беде невидовне, беде којој се нико није надао а која нам је још у кући.

разговарала: Славица ЛАЗИЋ

ГЛАВНА КАРАКТЕРИСТИКА ПРЉАВОГ РАТА У КОЈИ СМО БАЧЕНИ

ОВАЈ РАТ НИЈЕ СРПСКИ

„Огромну предност над нашим системом оружане организације имају усташке плаћеничке формације, материјално уједињено плаћене и на други начин стимулиране. Код нас плаћена полиција игра улогу плаћеничке војске којој су потчињени неплаћени добровољци.“

Покушај усташког МУП-а да преузме оружје резервног састава милиције у Бенковцу, Книну, Грачацу, Обровцу и Лапцу средином августа прошле године спречили смо одузимањем тог оружја у корист наоружавања народа.

Прво насилничко понашање усташке полиције 17. августа, упадом са двије блинде у Кореницу, изазвало је општи револт у Крајини која се спрема за референдум.

Бранили смо се успјешно барикадама, штитећи их ватром. Снажни покрет отпора наоружаван је легалном и илегалном трговином.

Мартић и Бабић су прешли у службу Председништва Југославије и наредили да се оружје отето од полиције врати Армији. Посљедице су биле катастрофалне. У борби за власт служили су се „ауторитетом“ Југославије и њене заставе и успостављали једноумни поредак тираније и безакоња.

У ПРОЉЕТЕ '91. СА СВИХ СТРАНА ХРВАТСКЕ СТИЗАЛЕ СУ ХОРДЕ СРБА ПАНДУРА који нису били подобни за службу у МУП-у.

С почетка су били сретни што су код нас нашли уточиште, а затим наставили службу у полицији.

Навикли на плате преко три хиљаде марака (и више), за кратко време постали су недисциплинована **МАФИЈА КРИМИНАЛАЦА** полицијског инспектора Миле Мартића која се уздигла у **ВЛАДУ** и **ГЕНЕРАЛШТАБ Крајине**.

БЛАГОДАРЕЋИ БЕЗИМЕНОМ БЈЕЛОСВЈЕТСКОМ ХОХШТАПЛЕРУ и **СОЦИЈАЛИСТИЧКОМ ОСТАПУ БЕНДЕРУ**, **„КАПЕТАНУ ДРАГАНУ ВАСИЉЕВИЋУ** званом **Данијел Павић**, којег нам је угурала клика **Шаниновић, Црнчевић, Лучић**, а затим у игру увела Државна безбједност **Јовице Станишића**, по благослову **Радмила Богдановића**, на сцени су све гангстерске банде из Србије.

Тренутно без неопходне јединствене политике и професионалне организације одбране, Крајина је затечена **ПОРАЗОМ АРМИЈЕ У СЛОВЕНИЈИ**.

С НАЈЕЗДОМ УДРУЖЕНИХ СНАГА ПОКРЕТА ЗА ЈУГОСЛАВИЈУ, Мартићевих црвених пандура и одбјеглих муповаца српске националности, по широком фронту према усташама лутају чопори „пустињских паса“. Самозвани „капетан“ Драган је постао легенда СПС и њеног пропагандног апарата на челу са Миновићевом кућом „ПОЛИТИКА“ и новим ансамблом РТ Београд.

НЕМИЛОСРДНА БОРБА ЗА ВЛАСТ У



РАПОРТ: СИМО ДУБАЈИЋ

КРАЈИНИ улази у злослутну фазу физичких обрачуна.

Изван сваке могућности учешћа у политичком и јавном животу, по старом обрасцу, неокомунистичка СДС Пере Штиковца, оставила је више десетина крајишких интелектуалаца који су руководили српском „ПРОСВЈЕТОМ“ у опозицији према Хрватској Комунистичкој партији, комплетан **ОДБОР ЗА РУКОВОЂЕЊЕ КНИНСКИМ МИТИНГОМ** од 28. ФЕБРУАРА 1989, прво културно-умјетничко друштво „ЗОРУ“ и **ДЕСЕТАК ЛЕГАЛНО ИЗАБРАНИХ**, на посљедњим изборима, **НАРОДНИХ ПОСЛАНИКА** и **ПРЕДСЈЕДНИКА ОПШТИНА**.

Сви су они и под ранијим режимом били под ударом истих људи који се сада самопостављају за врховне команданте и министре.

ТРГОВИНА КАПЕТАНА ДРАГАНА

СМРТ ВУКАШИНА ШОШКОЋАНИНА, ГОЈКА САМАРЦИЈЕ и **ЊЕГОВИХ МОМАКА**, **ЗАТИМ НАСИЛНИЧКО РАЗОРУЖАВАЊЕ ВАЈАГИЋА**, **ПОЧЕТАК СУ ГРАЂАНСКОГ РАТА КОЈИ СЕ УБИСТВОМ БЕЛОГ СВЕ БРЖЕ ПРЕНОСИ НА СРБИЈУ**.

У малоумној концепцији **ОДБРАНЕ ПО СВАКУ ЦИЈЕНУ**, Југославије и њене Армије, осјећа се комунистичка индоктринација српске владе и вјера у социјализам.

НА ФРОНTOВИМА ТРИ СРПСКЕ КРАЈИНЕ су три српске владе изван Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине, **БЕЗ ПОЛИТИЧКЕ КОНТРОЛЕ НАРОДА**.

За њихов рачун дејствују неорганизоване и слабо обучене полуформације пандура, гангстера и комуниста.

Пустим селима **БЕЗ МИЛОСТИ ХАРАЈУ СВАКОДНЕВНЕ ПЉАЧКЕ НАПУШТЕНИХ КУЋА** и **ИМАЊА ИЗБЈЕГЛИХ ГРАЂАНА**.

Широм Југославије дејствују као посебна власт у сјени „ПОРУЧНИЦИ“ и „ПОТПОРУЧНИЦИ“ који се бестидно представљају као официри „ВОЈСКЕ КАПЕТАНА ДРАГАНА“. Јер их је он несобично и незаконито произвео, по свом узору.

Премда никада нису служили регуларни војни рок као други грађани, они „командују“ оперативним саставом добровољаца.

До данас није утврђен идентитет њиховог „капетана“ Данијела Павића, „највећег живог хероја“ који се већ самоидентификовао као кум Слободана Милошевића.

Из његове јазбине у Београду код Десанке Васиљевић, Дојранска 3, на броју 405-408 јави се понекад неко од његових „официра“, а најбоље информације могу се добити код госпође **Кларе Мандић** и њеног менаџера **Михајла Трубића**, „капетановог поручника“ у Београду, гдје су у припреми трговачки аранжмани с вијетнамским униформама „прослављених“ **КНИНЦА**.

Нема доказа да се то ради без стручне помоћи **Добрице Ђосића** и новопроказаних „присталица“ породице Карађорђевића у Титовој Академији знаности и умјетности.

„КАПЕТАНИ“ И „ПОРУЧНИЦИ“

„Капетанова“ **МУЛТИНАЦИОНАЛНА РАТНА СТРАТЕГИЈА „СВИЊЕ С ПОЊАВОМ“** уз тактичку примјену „ШУМСКИХ ОСИЦА“ и „ГРАДСКИХ ПАЦОВА“ одушевљено је прихваћена у штабу Милана Бабића и Миле Мартића, наизмјеничних команданата **ТО** Николе Љубичића и Бранка Мамуле.

ГРАБЕЖ ФУНКЦИЈА и чинова не иде без одговарајуће материјалне користи и финансијске ренте за дугогодишње добротинство органима **ДРЖАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ** комунистичког режима и **СЛУЖБЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ** његове Армије.

За колико је неко био већи лопов у прошлости, за толико се на већи положај у новој власти пење и бива одликован за политичко поштење и моралну људску чедност.

НЕХОТИМИЧНО УБИСТВО АЛАВАЊЕ НА ЊИВИЦАМА 24. НОВЕМБРА 1990. у знак привржености Дану Републике организовао је **Душан Орловић**.

Његови најближи сарадници у шверцу и малверзацијама: **Бјелановић Рођо, Марић Нешо** и **Мандинић Небојша** на удару су јавне тужбе грађана, која их **ЈОШ НИЈЕ СПОСОБНА ПРЕДАТИ ПРАВДИ ЈЕР ЗАКОНА НЕМА**.

У Буковици, охрабрени совјетским успехом скеча Михаила Горбачова „Пуч и Русија“, придигли су се донедавна грогирани **Миле Бјелановић** и **Мара Кеса**, које подржава генерал **Шпиро Нико(го)вић**, моја стрина **Миловида** и **НОВИ ПОКРЕТ МИРЈАНЕ МАРКОВИЋ**. Главну команду „чврсто“ држе **Рајко, Бино** и **Бошко ветеринар**, који се ослањају на снагу прекаљених бораца **Ивице** и **Десе**

Каталинић, Буре Ђосића, Гојка Добрића и групе за гашење пожара из Чучева, коју води српски радио „Милена у борју код Краљевца“. Прве улоге у руковођењу ПАНДУРСКОМ ТАКТИКОМ ОДБРАНЕ, општина Обровац-Бенковац, Бабић је повјерио прирепцима Миле Мартића „капетанима“ и „поручницима“ Данијела Павића: **ДРАЖИЋУ, КАЛИНИЋУ, ДРАГИЧЕВИЋУ И БАЦИ, ДОСКОРАШЊИМ МУПОВЦИМА**, а сада комунистичким херојима **Душана Баце** и његовог ћаће.

У Барањи успјешно дејствује „ПОТПОРУЧНИК КАПЕТАНОВЕ ВОЈСКЕ“ **Рајко Ђурић**, муповски пребјег. Он се представља као наставник „специјалца“ и присталица ДОКТРИНЕ свог „КАПЕТАНА“.

Из разговора с њим сазнао сам да моје три дипломе о војном образовању могу да ми послуже само као доказ да сам ПРОФЕСИОНАЛНИ ПЕНЗИОНЕР.

Премда није служио војни рок, по пандурском статуту, он није професионални полицајац, већ професионални војник односно „ПОТПОРУЧНИК“ и „СТРАТЕГ“.

Већ три мјесеца најтежи му је задатак, којега је сам себи одредио, да по селима скупља дјевојчице и тражи од њих да му достављају и састављају спискове наоружаних сусељана.

СТРАТЕГИЈА НЕГОВАНОВИЋ-КАДИЈЕВИЋ

НАСИЛНА МОБИЛИЗАЦИЈА РЕГРУТА Хрватске, Македоније, Босне и Херцеговине практички је неостварива, а продужетак војног рока садашњем кадру апсурдан и опасан за хомогеност ратних формација.

Бојева готовост свих сегмената оперативне војске угрожена је дугогодишњом праксом екстериторијалних састава ваздухопловних, тенковских и ракетних екипажа, морнаричких посада, артиљеријских послуга, центара везе и радарских терминала у корист несрпских народа и националних мањина.

Сељачки казано: **НЕМА ДОВОЉНО ОБУЧЕНИХ СРБА У АКТИВНОМ И РЕЗЕРВНОМ КАДРУ** који би могли попунити сва мјеста неопходна да се потпуно искористи ватрена моћ најефикасније ратне технике, као што су тенкови, авиони, ракете и топови војске и морнарице.

Тактика **ЧУВАЊА КАСАРНИ СА ТАОЦИМА У ВОЈНИМ УНИФОРМАМА**, како се сада третирају обвезници несрпске националности, гангстерски је метод уцјене и подложен међународној арбитражи по постојећим конвенцијама.

Нема шансе да би опкољена касарна са пет стотина Срба била поштеђена од озбиљног команданта напада због педесет таоца сопствене етничке припадности.

Опкољена касарна **С ГУСТО НАБИЈЕНОМ ЖИВОМ СИЛОМ** без маневарског простора и добро фортификованих ватрених положаја **ИДЕАЛНА ЈЕ МЕТА РАКЕТНОГ НАПАДА С КУМУЛАТИВНИМ ПРОЈЕКТИЛИМА**. Пораз касарне је неизбежан, а губици браниоца 80% већи од губитака нападача. Обрнуто пропорционално губицима одсудно брањених армиранобетонских форова и бункера.

Вријеме до истека рока мораторијума неће бити довољно да се Армија повуче из Словеније и, **ПО ШЕШЕЉЕВОЈ ХИРУРШКОЈ**



ТЕРМИНОЛОГИЈИ, ампутираног дијела Хрватске.

АЛИ ЋЕ БИТИ ДОВОЉНО ДА СЕ УСТАШЕ МОДЕРНИЗУЈУ И НАОРУЖАЈУ УБИТАЧНИМ РАТНИМ СРЕДСТВИМА која ће присилити развучене Армијске колоне да напусте комуникације или да на њима буду спржене. Рат није **КОМАНДНО-ШТАБНА ВЈЕЖБА НА КАРТИ**, ни морално-политички час на комунистичком састанку. **О ЊЕМУ ОНО И ДСЗ НЕ ЗНА НИШТА**. Посљедња искуства поражене Армије у Словенији показују да нема довољ-

но Срба потребних чак да возе обичне камионе, а дефицит на електронском командовању и везама дјеловао је парализујуће у току **ОЧЕКИВАНЕ АВАНТУРЕ РАТНИХ КОМЕСАРА** који су одлучили да се **ПОИГРАЈУ РАТА** у корист Анте Марковића и реформских снага обмане, потцјењујући **ЈАНШИНЕ ЈАНЕЗЕ**.

Својим чланком **„КАДИЈЕВИЋЕВА КУЛА ОД КАРАТА“** написаним после **„ЗИМСКЕ ПАРАДЕ“** Кадијевић-Лазански у Нишу, који сам понудио свим средствима јавног информисања, указао сам на дебакл сваког поку-



шаја војног пуча, или интервенције Армијом у рјешавању политичке кризе.

За трајање фамозног „мораторијума“, по формули ВРИЈЕМЕ-ПРОСТОР = ПОВЛАЧЕЊЕ + СКРАЋЕНИ ФРОНТ, Кадиевићева Армија нема кондиције да се озбиљно престроји и супротстави усташким сецесионистима на замишљеној линији разграничења Хрватске и треће Југославије Б. Јовића.

ОСНОВНИ УСЛОВ РУКОВОЂЕЊА СРПСКОМ ВОЈСКОМ

У првом реду, јер та трећа Југославија, осим пораженог Совјетског Савеза у борби с Русима, нема ниједног озбиљног савезника изузимајући тученог Садама Хусеина.

За разграничавање Срба и Хрвата неопходна је тијесна сарадња са Италијом и њена доминација на Јадрану са преузимањем Истре са Ријеком, те Далмације са оточима, по Лондонском уговору 1915.

Ради користи Босне и Херцеговине и сигурности муслимана на њеном кормилу, Крајина би ушла у непосредне споразуме са Алијом Изетбеговићем.

Од свих актера у борби за Крајину само **Сергеј Веселиновић** има озбиљну перспективу неокаланог, образованог и храброг њеног лидера.

Армија би се морала ставити на располагање регионалним штабовима одбране од усташа, а генерали, официри морално-политичког васпитања и контраобавјештајне службе по хитном поступку пензионисати и преместити у завичайна места.

У истом циљу Србија би морала суспендовати СПС КАО перфидну комунистичку организацију, а Милошевић напустити њене редове и поћи у сусрет Јељцину.

Ради тога неопходно је извршити професионалну реконструкцију свенародне српске одбране с одбацавањем Титове концепције подобних кадрова.

Садашња карактеристика наше одбране на отвореним фронтима против усташа презасићена је непрофесионалним полицијским кадром пребјега из хрватског МУП-а и апсолутном командом ДРЖАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ Јовице Станишића.

Она се одликује великим бројем жртава међу цивилним БРАНИОЦИМА ОТАЏБИНЕ и незнатним губицима полицијских снага.

Сасвим супротно је код усташа.

Волонтерска трка **Михаља Кертеса** изван стручних оквира и војног образовања, дјелује класично дилетантски и комесарски. Неefикасност и слаба координација одбора **Радмила Богдановића** са патуљастим министарством **Станка Цвијана** довела је до политичког хаоса у зараћеним зонама.

Тамо се некадашњем јединству СРПСКОГ ПОКРЕТА ОТПОРА ПРОТИВ УСТАШКОГ НАСИЉА намеће југославенска тоталитарна сила полиције, Армије и комунистичких шпијуна.

Све у име Србије и српских „интереса“ да чувају југославенско заједништво и хране предсједништво, владу и Армију пропале државе а, они који друкчије говоре од СПС-а су ИЗДАЈНИЦИ.

Никад као сада нисмо били толико близу међусобној оружаног конфронтацији слично

оној након устанка на усташе 1941.

Огромну предност над нашим системом оружане организације имају усташке плаћеничке формације, материјално уједначено плаћене и на друге начине стимулисане, а из иностранства обилато помагане.

Код нас плаћена полиција игра улогу плаћеничке војске којој су ПОТЧИЊЕНИ НЕПЛАЋЕНИ ДОБРОВОЉЦИ.

Такав апсурд доводи до деморализације базе, избјеглиштва и избјегавања обавеза код добровољаца који су апсолутно остали БЕЗ МОТИВА ДА СЛУШАЈУ ПАНДУРЕ који су их до јуче прогонили. НЕОПХОДАН ЈЕ ПРИНЦИП ПАРЛАМЕНТАРНОГ ИЗБОРА СТАРЈЕШИНА у добровољачким формацијама на основу процјене борачког састава.

Дана 3. јануара 1942. године, на Хомољцу изнад Коренице, Друга чета елитног батаљона герилаца **Ђоке Јованића** смјенила је свог командира комунисту, **Душана Милеуснића**, релативно добро образованог човјека и војника, а на његово мјесто поставила најхрабријег пушкомитраљесца **Перицу Марића**, НЕПИСМЕНОГ СЕЉАКА.

Премда је у тој чети било нас три интелектуалца и седамнаест професионалних подофицира и полицајаца, нисмо могли наћи бољег избора.

Бесмислена УЧЕЊА САМОИЗАБРАНИХ МИНИСТРА И КОМАНДАНАТА територијалне одбране Крајине, како се овај рат разликује од протеклог, посљедица су примитивне препотентности и одсуства основне обавјештености о теорији и пракси четничког, односно герилског ратовања које је познато кроз вјекове.

То ратовање постало је предмет теоретског изучавања послје пораза Наполеона у Русији 1812.

ВЛАДА ПРОТИВ КРАЈИШКИХ ТИРАНА

О њему су написани многи приручници и упутства по којима се изводи обавезна обука у свим армијама свијета.

Данас се императивно поставља питање повјерења српској влади због њене једнопартијске структуре.

Исти је случај са трима владама у Крајини и Славонији, које су се саме постављале и промовисале без избора и далеко од јавности. У стилу свих тоталитарних владара.

Превасходна нужност је енергично спречавање прогона челиних људи СРПСКОГ НАЦИОНАЛНОГ ПОКРЕТА КОЈИ су до Србији присиљени на поданичку послушност режиму, а у Крајини се већ халсе, разоружавају, а богам и убијају, по наредбама МАЛИХ КРАЈИШКИХ ТИРАНА, непоправљивих болшевика и узурпатора власти.

Ради јединства отпора усташком насиљу које тек предстоји потребно је;

1. Да српска држава састави вишепартијску ВЛАДУ СПАСА ОТАЏБИНЕ И ВРХОВНУ КОМАНДУ СРПСКЕ ВОЈСКЕ,

2. У Книну легално сазвати крајишки конгрес политичких активиста и кооптирати репрезентативну управу Крајине до избора,

3. Провести вишестраначке нове изборе органа власти по општинама и ИЗБОР УПРАВЕ НАЦИОНАЛНОГ СПАСА КРАЈИНЕ;

4. Организовати професионални војни штаб за оружану одбрану Крајине и одговарајуће штабове сектора.

Ангажовањем активних официра, резервних старјешина и ратних команданата осигурати ефикасно командовање и беспрекорну дисциплину.

5. Приступити формирању КРАЈИШКОГ ДОБРОВОЉАЧКОГ ГАРДИЈСКОГ ПУКА „ПЕТАР МРКОЊИЋ“.

КАТАСТРОФАЛАН ПОРАЗ ДУХА СРПСКОГ НАРОДА, у којем се гушимо гори је и од вјековног ропства под Турцима, а изазвали су га домаћи ПРОСВЈЕТИТЕЉИ и њихови сљедбеници.

Снобизам распопова **Доситеја Обрадовића** и **Васе Пелагића** понудио нам је атеистички ПОЗИТИВИЗАМ француске грађанске свијести. Њу је апсолвирао **Светозар Марковић** и његови социјалисти у лицима образованих поповских синова који су се школовали на петрахиљу Светог Саве а затим га одбацили и предали се ђаволу.

КАТОЛИЧКИ ПАНСЛАВИЗАМ усмјерен на разарање руског Православља прихватило је уморно руско племство жељно туђе духовне славе. ЈУГОСЛАВЕНСТВО ЈЕ НАЈТЕЖА УНИЈАТСКА ПОДВАЛА српском искуству и патријархалној традицији.

То је ПОНОР СРПСКЕ ПАМЕТИ над којом још лепрша југославенска застава са пролетерском звијездом Месићевог предсједништва, Марковићеве владе и Кадиевићеве Армије.

Након слома комунизма у Русији, њих ће још увијек бранити СПС и његова влада са комунистичким здравим језгром Момира Булатовића, ПОД „АУТОРИТАТИВНИМ“ ПОКРОВИТЕЉСТВОМ ТИТОВЕ САМУ.

ОВАЈ РАТ НИЈЕ СРПСКИ И СА ГНУШАЊЕМ СЕ ОГРАЂУЈЕМ ОД ТЕ ПРЉАВЕ И ПОСЉЕДЊЕ ИГРЕ југославенских болшевика на свим крилима позиције и у опозицији.

Они су бездушно поседали за стравичним средствима силе покушавајући да продуже своје феудално власништво над остатком српског физичког бића.

Војска која се безуспјешно препуцава са усташким пандурима је УНИФОРМИСАНА РУЉА А НЕ ВАТРЕНИ ВАЉАК за ПРЕСОВАЊЕ ДУШМАНИНА. ДОВОДЕЊИ НАС У ОКРУЖЕЊЕ НЕПРИЈАТЕЉСКЕ МРЖЊЕ на свим границама етничког простора оставили су Србију без њених историјских савезника.

Ослањајући се на идеолошке истомишљенике далеке Кубе, Кине и Ирака поричу заједничке жртве и муке које смо дијелили са Јеврејима.

Ускраћују нам нормалне пријатељске везе и дипломатску сарадњу у свјетској политици. НАС МОЖЕ ДА СПАСИ САМО круна Карађорђевића по узору на десетак класичних монархија Европе, Енглеске и Јапана.

СВИ СУ ИЗГЛЕДИ ДА ЋЕ И РУСИЈА МОРАТИ ТИМ ПУТЕМ УЋИ У ДВАДЕСЕТ И ПРВИ ВИЈЕК спаљивањем Лењинове мумије.

Београд,
уочи Велике Госпојине 1991
РАДМИЛУ БОГДАНОВИЋУ и СТАНКУ ЦВИЈАНУ да поднесу МОЈ РАПОРТ Слободану МИЛОШЕВИЋУ

РУЛЕТ АМЕРИЧКЕ ДИПЛОМАТИЈЕ

Подршка шиптарском сецесионизму вратиће се Американцима као бумеранг, јер ће Велика Албанија учврстити исламску заједницу у срцу Европе, са несагледивим последицама по хришћанство

САД су од рата на овамо биле опседнуте бауком комунизма. А тај страх био је за сваког објективног посматрача нереалан, јер било је јасно, да један тако бирократизован систем мора да се сруши под налетом свакодневних потреба људи које нису могле бити задовољене, и то људи чији је ментални склоп, без обзира на Солжењициново инсистирање о њиховој православној „посебности“, ипак европски и окренут „сјају Запада“. Из тога разлога једини прави и најфикаснији пут за развој и ширење западно модела организације у исламском свету био је толерисање комунизма, који је ослобођен колонијалистичког комплекса, говорио о борби за ослобођење и о социјалној правди. У исто време борба за комунистичке идеале, што је најважније, била је импрегнирана европским цивилизацијским вредностима, јер немојмо заборавити да је комунизам продукт Европе.

Шта би се десило да је у једној Индонези-

ји победила „Марксова идеја“? Исто што и у свим осталим комунистичким земљама. Комунизам би са временом изгубио рационално оправдање за своје постојање, као што га је изгубио у своме центру СССР, али би остали бивши комунисти који би од свога револуционарног заноса сачували европску свест о: односима мушкарца и жене, положају припадница лепшег пола у друштву итд и што је најважније европски начин размишљања. Тачније речено маса њих би се од комуниста претворила у добре потенцијалне „капиталисте“ и заговорнике грађанског западњачког менталитета.

НА СТРАНИ МУСЛИМАНСКИХ ГЕНЕРАЛА

Свуда где су идеје, рођене у Европи, нашле своје место исламски радикализам има суженију базу. Узмимо баш пример, сада војујућег, Ирака. Није ли тамо исто као и у Сирији управо идеја о нацији као полу око кога ће се организовати државни живот била главна

брана исламском фундаментализму, најрадикалнијег типа. А идеја о нацији је страна исламском свету. Она је из Европе унета у њега пре свега преко Арапа-хришћана, који су у стварању нације видели једини пут за превазилажење „апартхејда“ у коме су се налазили.

Зато су те земље, без обзира што се Садам сада све више позива на ислам, биле најближе евро-америчким стандардима. Но, како смо већ рекли и идеја комунизма била је једна од најбољих за уношење европских вредности у та друштва. Нажалост слепи страх САД од „заједничког казана“ учинио је да је ова велика земља доприносила и доприноси развоју фундаментализма, јер је све своје снаге у тим просторима ангажовала да сруши комунизам. И нормално аутору ових редова не пада ни напамет, да каже, да је Америка требало да помаже комунизам њега ради, али у тежњи да га сруши допринела је јачању много јачег и нажалост тешко победи-



вог противника — исламског фундаментализма.

База евро-америчке цивилизације биле су милионске масе приврженика комунистичке партије у Индонезији. Шта је Америка урадила у односу на њих за време војног пуча 1965 г? САД су све своје снаге ставиле на располагање муслиманским генералима који су комунистички бунт сломили у крви. Има чак података да је ЦИА била та која је достављала извештаје о припадницима комунистичке партије муслиманској војсци. И каква је сада ситуација у тој земљи? Индонезија у којој постоји један синкретички и блажи ислам, и где је била шанса за успешно развијање пелцера западне цивилизације, који су заседали Холанђани, полако се почиње окретати исламу. Зато није чудно што су извештаји о фундаменталистичким захтевима у тој земљи све бројнији.

САД су слично деловале и делују и у Авганистану. Сво време су помагале и помажу исламске фундаменталисте, из страха од комунизма. А основно питање које се може поставити јесте може ли Наџбулах остати комуниста, кад се тај систем срушио и у СССР? Аутор ових редова мисли да ниједан разуман човек на то питање не може дати потврдан одговор. Уосталом трансформације које Авганистан врши јасно показују да се он преображава у не-комунистичку државу која је блиска и биће блиска Европи онолико колико јој то дозволи снага или слабост фундаменталистичких покрета.

ПЕТРОДОЛАРИ ЗА ЕКСПАНЗИЈУ МУСЛИМАНА

Нажалост чини се да у Европи и у САД нису свесни тога. Та чињеница посебно добија на значају јер у тим земљама постоје изузетни зналци свега што се збива у исламском свету, али изгледа да њихове процене мало ко узима у обзир. Као посебан пример таквог нерационалног деловања може да послужи однос према ситуацији у Југославији. Већ је и врапцима јасно да циљ исламског фундаментализма јесте читав свет. И нормално, када се под фундаментализмом подразумева Иран или садашња настојања Садама Хусеина, онда је сасвим рационалан закључак да тај вид радикализма, војујући са сабљом у зубима у овоме тренутку нема велике шансе, па га не треба прецењивати. И опасност и не долази од њих. Највећа и најозбиљнија исламска угроза стиже управо од садашњих америчких савезника Саудијаца. Они преко своје организације „светске исламске лиге“ или арапски „Рабите“ представљају главну опасност, јер делују правилом „тиха вода брег рони“. Као своју главну снагу користе, пре свега, наталитет и насељавање муслимана у европске просторе и све то потпомажу петродоларима.

Нормално, оваква тврдња ће можда деловати смешно, ако се мисли да аутор ових редова тврди како „Рабита“ смера да у потпуности потисне становнике нпр. Немачке, Француске, или Велике Британије и да их замени муслиманима. Аутору ових редова не пада на памет да тврди то. Већ само истиче да се на такав начин чине први кораци, а касније када се исламски свет трансформише у

светску силу, што није и не би било изненађујуће, те би бројне енклаве биле искоришћене за притиске на земље у којима живе.

ЗАБЛУДЕ ЦИЕ

У томе смислу најиндикативнија је очигледно свестрана помоћ шиптарском сецесионизму. Који су мотиви Запада да овоме покрету, који неминовно са собом доноси исламизацију и стварање јаког центра исламског фундаментализма у Европи, пружа тако свестрану помоћ за сада су недокучиви. Али је очигледно да са подршком шиптарском сецесионизму Европа, пре свега, а затим и САД секу грану на којој седе. Нормално, аутор ових редова не умишља да ће овим текстом у југословенском листу, успети да промени став ЗАПАДА према његовој отаџбини, али барем износи једно мишљење за које држи да се заснива на необоривим доказима.

О чему се заправо ради? Шиптарски сецесионисти настоје шта је свима познато да одвоје од Југославије: Космет, делове Србије ван покрајине насељене Албанцима: Прешево и Бујановац, Западну Македонију и делове Црне Горе и све то припоје Великој Албанији. И како сада стоје ствари Шиптари у томе имају велику подршку западних центара моћи иначе не би могли да чине све што иначе раде. Запад који помаже ове акције вероватно има калкулације према којима ће се таква акција њима исплатити и стога здушно, било тајно, било јавно потпомаже косметску алтернативу. Нажалост на тај начин доприноси стварању велике и прве муслиманске државе на Бакану и у Европи, која има директне морске везе са исламским земљама са друге стране Медитерана и преко Рашке области се наслања на БиХ у којој се такође идеја исламске републике већ полако реализује.

Аутор ових редова је сигуран, да ће се неки од аналитичара из западних амбасада који буду читали овај текст насмејати, сматрајући да боље познају ситуацију међу Албанцима од њега, и делимично се слаже са таквим уверењем. Тачно је да сви западни дипломати у Београду боље, чак и лично, познају и Ругову, и Суруа и Реџепа Ђосију, али да ли познају албански народ у Југославији? Да ли су ови наведени Шиптари, мада интелигенција, трајно прави представници народа и да ли они представљају његово будуће опредељење, иако су сада неоспорно његове вође?

Одговор на ово питање је категорички не. Познавали су амерички обавештајни центри одлично и Резу Пахлавија и његове министре и академике. И сви су их они уверавали како је владавина шаха трајна и непобитна чињеница. И све то је трајало док занос вере није одувао и шаха и америчке војне и цивилне саветнике, који су живели у Ирану и говорили персијски. Ти амерички саветници су говорили персијски тј. фарси и дружили се са кремом Техерана, на идентичан начин на који су то чинили у Вашингтону, сетимо се само помпезне прославе годишњице иранског царства, али нису залазили у Ком нити у техранске базаре да послушају што мисли народ. Или барем нису довољно залазили, јер да су то чинили не би се смело десити оно што је избило у тој земљи и што је познато као ислам-

ска револуција.

ЛУЧЕ МАРКСИСТИ — ДАНАС ЛИБЕРАЛИ

Идентична је ситуација на Космету и са југословенским Шиптарима уопште. Крем њихове интелигенције је неоспорно заинтересован за остваривање националистичких а не верских циљева и то је Велика Албанија. Али не сме се заборавити да је та идеја Велике Албаније последица исламске прошлости овога народа којој Албанци дугују за освајање територија на које сада претендују. Не сме се сметнути са ума да су сви делови Србије и Македоније који данас имају шиптарску већину шиптаризовани захваљујући исламу који су Арнаути примили. Ако не верују нама нека погледају шта о томе кажу страни извори.

Шта се десило сада када је дошло до рушења светског комунизма и када Албанија креће путевима реформи, које свиђало се то неком или не ипак представљају одрицање од комунизма, али на један постепени начин. Сада одједном видимо да све досадашње комунистичке и марксистичке лењинистичке организације које су деловале на Космету нестају и да превагу добијају идеје које се позивају на парламентарну демократију. Значи јуче су били марксисти, а данас су опредељени за либералну демократију. Идеолошки плашт се мења из дана у дан, као уосталом у свим исламским земљама, али суштина остаје иста, исламски светоназор најјачи је и најприсутнији идеолошки основ у свакодневном животу. И то је суштина опредељења албанске интелигенције за Европу. Значи она и кад је лаичка, да би била албанска, мора поштовати исламску традицију, јер само захваљујући њој Албанци представљају нешто у историји. — Не треба заборавити да су Албанци имали онолико великих везира у османском царству колико је било султана. Значи били су доглавници владарима једне од најмоћнијих држава света, само захваљујући својем карактеру.

РЕВИТАЛИЗАЦИЈА ИСЛАМА У АЛБАНИЈИ

Но, за нас и за разумевање праве ситуације није важно шта мисле садашње вође косметске алтернативе, већ како резонује просечан Албанац. А он је дубоко религиозан и потпуно предан исламу. За многе од њих ислам је важнији и од егзистенције албанске нације. О томе су сведочанства остављали многи познаваоци прилика на Космету. Између осталог новинар једног алжирског листа који је присуствовао прослави Рамазана у Југославији пише, да идући од Сарајева преко Горажда и Новог Пазара до Призрена стално расте муслимански карактер средине. Једноставно речено сви констатују да је ислам много јачи међу Шиптарима неголи међу босанским муслиманима. На жалост пошто се код Арнаута ислам веома често поистоветио са нацијом и доживљава као аутентична шиптарска култура, онда површни истраживачи то не анализирају довољно и добијају крње резултате. А најозбиљније научне анализе показују да је исламски карактер Шиптара једна од најважнијих чињеница ако не и најважнија у њиховом свакодневном животу.

Тако истраживање мр Стефана Костовског рађено најозбиљнијом методологијом и објављеном под насловом **Религијата кај селското население во Долни Полог, 1972.** године у Скопљу на Институту за социолошка и политичко-правна истраживања, показује следеће резултате. Према поменутој анкети 77% анкетираних муслимана, значи Шиптара, пошто у томе крају муслимани по националности јесу махом Шиптари, припада групи традиционалних верника, а 15,2% групи колебљивих верника. Значи 92,2% анкетираних Шиптара јесу верници и то 77% традиционални, који врше све обреде које им хоће наложе и своје свештенике обожавају. Према томе чак и кад би садашње вође косметске алтернативе биле у потпуности ослобођене сваке везе са исламом, и када би се реализовале њихове жеље, које су сада истовремено и жеље ове верничке популације, о стварању Велике Албаније, поставило би се питање каква би та Албанија била? Да ли би доминантна у њој била идеја за коју се боре ови, како западни аналитичари претпостављају од ислама сасвим ослобођени интелектуалци које воде Сурои, Ругова и Ђосја, или би преодминантна постала идеја која импрегнира на-

род и коју у последње време све више почиње да форсира независнија и све моћнија Исламска заједница за Србију чије је седиште у Приштини и која се намеће као један од вођа нације, додуше заједно са алтернативом.

Ревитализација ислама у Албанији обавезно ће бити праћена и исламском радикализацијом, оно што је годинама потискивано мука да добије одушак тако да би стварање јединствене Албаније као муслиманске земље представљало снажну базу за повезивање са муслиманима БиХ, Турском и осталим исламским светом. Уосталом снага тога фундаментализма и његов непријатељски однос према западу, значи и према САД, се према неким извештајима већ осећа. Ради се о томе да је на основу извештаја са Космета било видљиво да су покрети америчких трупа у Заливу изазвали огорчење код дела муслимана Шиптара и да се у неким цамијама позивало на организовање чак и добровољачких јединица за рат на страни Ирака. Ако имамо у виду да се главни савезник у реализовању идеје о стварању Велике Албаније тражи у САД, и да се стога овакви антиамерички поступци од стране косметске алтернативе настоје у корену уништити, постаје јасна снага коју тај

фундаментализам има. Значи чак и сад кад би се, због тренутне потребе, морало бити, барем тих, у односу на америчко присуство у рату у Заливу, снага исламског фундаментализма код појединих Шиптара ипак избија на површину и исказује дивљу мржњу према свему што је америчко само зато што је хришћанско.

Аутор ових редова се само може запитати шта ће се десити онда, када се и ако се реализију циљеви шиптарског сецесионистичког покрета. Како ће се онда расположење према Европи али и САД исказивати у тој држави. Мисли ли ико разуман да би то било пријатељство? Чак и ако се узму у обзир тврдње неких људи, да САД свесно потпомажу Шиптаре, не били тако створили жариште у Европи, што би онемогућили или успорило европску економску конкуренцију привреди САД, може се поставити следеће питање: Није ли то ипак гашење ватре бензином и да ли је Америка у времену интерконтиненталних летова толико далеко, да ће моћи да избегне да је тај пламен не захвати.

др Мирољуб ЈЕВТИЋ
доцент факултета
пол. наука

Исламска визија Европе: натраг у 19. век



ВЛАДИМИР ЉОТИЋ, ПРЕДСЕДНИК „ЗБОРА“ (3)

ШАКА ФАНАТИКА ЈЕ СРБИЈУ ГУРНУЛА У РАТ

Име Димитрија Љотића везано је за све битније догађаје предратног и ратног времена у Србији. Због тога кроз овај опширнији интервју са његовим сином Владимиром желимо да прикажемо и поглед „друге стране“ на збивања у овом периоду. У претходним бројевима писали смо о предратном периоду рада Збора. Занимљиво је како Збор дочекује и коментарише пуч од 27. марта 1941.

Каква је била улога „Збора“ уочи 27. марта?

Збор дочекује 27. март у жеку прогона Цветковићеве владе, стварно стављен ван закона. Многи „зборашки“ су још увек у полицијским затворима. Зборашки интернирци из Бруса су баш тих дана пребачени у комунистички логор у Ивањици (ваљда да би их тамо далеко бројнији комунисти ликвидирали, те тако обавили „прљав посао“ уместо Цветковићеве полиције!). Сам Љотић је још увек у свом манастирском склоништу. Пучистичка влада обуставља прогон Збора и пушта „збораше“ из полицијских затвора и интернације. Љотић се већ 27. марта нашао слободан у Београду. Пресудну улогу у овоме су вероватно имали војни кругови, где је Љотић писањем у „Билтену“ вршио знатан утицај и којима је тако патриотизам Збора и „збораша“ био добро познат. Љотићу је чак генерал Богољуб Илић нудио улазак у 27. мартовску владу, али је Љотић — јасно сагледајући све последице 27. марта — то одбио.

27. март је манифестација чудног стицаја околности и различитих фактора: еуфорије српских маса збуњених англофилском и комунистичком пропагандом; неприпремљености народа да прими пакт са Осовином после година неактивне спољне политике и Кнежевог лавирања између зараћених страна; непопуларности Цветковићеве владе и самог кнеза Павла; дело неких официра-Срба, политички неписмених и несвесног оруђа у туђим рукама, који су веровали да раде један патриотски посао. Пресудан утицај су ипак имала два чиниоца; с једне стране, утицај англосаксонских сервиса, који нису жалили ни труда ни средстава, на неке наше грађанске политичаре и кругове, да преко њих Југославију баш у овом критичном тренутку увуку у рат; и с друге стране, вешто маскирање пуча актом ступања на престо краља Петра II, иако Краљ није имао појма о пучу, тако да је и његову тобожњу прокламацију морао да прочита, као импостер, марински поручник Јаков Јововић.

Све у свему, 27. март је дело англосаксонских сервиса и извесних српских војних и политичких кругова. Против 27. марта су били

и Хрвати и Словенци, а као што је познато, Мачек је саветовао Кнезу оне 27. мартовске ноћи, да се пучу и војнички одупре.

Датум фаталан за Југославију

Начелан став Збора према 27. марту је добро познат. Збор није заговарао пакт. Напротив, тражио је активну политику наше строге неутралности са ослоном на чврст и јединствен Балкан, као оазу мира, на коме зараћене стране не би имале шта да траже. (Ако су Турска и Шведска (преко њене територије су ишли чак и немачки војни транспорти) могле цело време рата да остану часни, а на крају и цењени, неутралци, зашто то, паметном политиком, није могла и Југославија?) Тек кад су током 1940. године наши суседи већ пали под јак утицај Осовине и Југославија, изузев према Грчкој, била заокружена, Љотић ни тада не заговара пакт, већ предлаже Кнезу активну интервенцију у Берлину, како би овај — немајући сам непосредне интересе на Балкану — спречио Италију у намераваној балканској авантури, те преношење ратног пожара на Балкан.

Кад су, захваљујући Кнежевој неактивној и поводљивој спољној политици, све друге опције отпале, те Цветковићева влада доспела у безизлаз и била приморана да потпише пакт, Љотић је био против обарања пакта, тј. 27. марта, као директног изазова Хитлеру у једном крајње неопортуном и неповољном тренутку по нас. У свом писму патријарху Герману и епископима Николају и Иринеју, писаном уочи пуча, 26. марта, Љотић прво објашњава какву је спољашњу политику требало водити да до пакта не дође, па наставља: „Кад се таква политика није водила, онда је земља већ била на низбрдици, а та се низбрдица завршавала амбисом. На ивици овог амбиса израсло је дрво које се зове пакт. И сад он заједно са нама виси над провалијом. Они који раде против пакта лако ће то дрво престругати, али и Кнез ће онда пасти у провалију, али и ми сви... заједно са њим... Политичке последице тога биће расуло државе...“

За Збор никад није било сумње, да је 27. март фаталан датум за Југославију. Изазвати Хитлера да нас нападне у тренутку кад су 200

немачких дивизија чекале слободне, напад на СССР већ увелико испланиран, а ми са свих страна окружени непријатељима, могли су само — поред оних који су знали шта и чији посао раде — неодговорни и несавесни људи, тоталне политичке и војничке аналфабете. Исход 27. марта ником, ко о интересу своје земље и својом главом мисли, није могао бити неизвештан. Последице су биле: неславан дванаестодневни рат и пораз; окупација и комадање Југославије; НДХ и тамошњи геноцид над Србима; комунистички устанак и грађански рат са казним експедицијама, одмаздама, згариштима и безбројним смртима и страдањима; најзад, устоличење комунистичког режима, који ће после 45 година своје суверене владавине, довести земљу до нове катастрофе која се пред нашим очима одиграва. Све су то резултати 27. марта 1941. године.

Што време више одмиче (данас су све јавне и тајне клаузуле пакта добро познате), све је очигледније у којој мери је 27. март био сулуд и бесловесан акт шаке политичких организатора и фанатика, који су своју земљу у једном за њу безнадежном тренутку, за туђе рачуне, свесно гурнули у рат и сигурну пропаст.

Патриотизам упркос неслагању

За време краткотрајног рата „зборашки“ врше своју патриотску дужност. Милутин Пропадовић у својој књизи „Д. В. Љотић, Збор и КПЈ“ наводи и директиву Збора која се на то односи. Неки омладинци јављају се добровољно у војску. Сви војни обвезници, често и без позива, јављају се својим јединицама. Нарочито активни били су омладинци у Београду. Неки се одмах после 27. марта стављају на располагање Унији за заштиту деце; други Војној команди Београда која их користи за дежурство на сиренама за ваздушну одбрану. Њих око 50 учествују у тајној мобилизацији војних обвезника. Сваки омладинац је носио траку „Војна команда Београда“ и морао лично да уручи, уз потпис примаоца, око 100 позива дневно. Они што су се ставили на располагање Унији за заштиту деце, активно учествују у њиховој евакуацији у унутрашњост после 6. априлског бомбардовања.

Сам Димитрије Љотић, као резервни потпуковник, облачи униформу (лично сам му је однео из Смедерева у Београд и испратио га на београдској жељезничкој станици) и одлази да прими команду над пуком који му је био додељен. (Љотић је вероватно био једини резервни официр који је у априлском рату командовао пуком). О експлозији у Смедереву

постоји више верзија. Неки је доводе у везу са Мустафом Голубићем; други је приписују Титовом пријатељу Стеви Крајачићу; трећи, уопштено, комунистичкој саботажни. Мало је вероватноће да су ова нагађања тачна. Експлозија се догодила 5. јуна. Дакле, пре напада на СССР, тј. док су Немци и Совјети још били савезници, па је тешко схватљиво да би наши комунисти дизали у ваздух муницију Стаљиновог савезника, тим пре јер су инструкције Коминтерне о дизању устанка и саботажама стигле КПЈ тек после Хитлеровог напада, 22. јуна.

Највероватнија је верзија да је до експлозије муниције дошло спонтано, на великој жежи, а услед паљења расутог експлозива путем исто тако расутих оптичких справа.

Омладина Збора је одмах реаговала на вест о трагедији у Смедереву. У року од пар дана у Смедереву се нашло више стотина омладинаца који су одмах формирали добровољну радну службу. Било је ту људи из свих крајева Југославије, јер су избеглице из НДХ, Македоније и Војводине увелико почели да пристижу. Радили су, прво, на сахрањивању погинулих; затим на рашчишћавању рушевина, па онда на истовару и смештају разног грађевинског материјала потребног за обнову града.

Први који је поменуо Јасеновац

Како се дочекују информације о окупљању родољуба на Равној гори?

Први ађутант Драже Михаиловића на Равној Гори био је старешина омладине Збора, Хрват-Југословен, резервни поручник **Влада Ленац**, чијег су оца, такође „збораша“, адвоката **др Здравка Ленца**, после споразума Цветковић-Мачек, убиле усташе на сред улице у Загребу. Дража је послао Владу Ленца негде крајем маја у Београд да скупри прилоге за Дражину организацију у повоју. Прилози, у чему су и „збораша“ учествовали, су скупљени и дослали Дражи, али се Ленац — после разговора са Љотићем — није вратио на Равну Гору.

Стало се на становиште да је окупацијски и политички положај Србије и Срба — геноцид у НДХ је већ отпочео, па су и избеглице из Хрватске и других крајева разбијене Југославије већ почеле да нагрћу у Србију — претежак, те да постојање илегалних оружаних група, макар оне и мировале, може само да баца Србију у нову катастрофу. Зато је Дража од почетка и за време целе окупације, нарочито после доласка Недића, конзистентно саветовано да своју активност пребаци у Босну и на терен НДХ, где је Србима заиста потребна заштита, а Недићева Србија ће га у томе својски помоћи, новчано и снабдевањем. Љотић је у овом смислу и настојању да са Дражом дође до споразума и уједињеног деловања свих националних снага, често и по цену великог личног ризика, неуморно деловао цело време рата. До тога је и дошло, али на жалост прекасно, тек крајем марта 1945. године у Словенији.

Геноцид у Хрватској над Србима је већ почео у првој половини те 1941. године. Шта Збор чини на плану спасавања Срба?

У току јула и почетком августа месеца 1941. године, Љотић је преко београдског

радија одржао три предавања са генералном темом о нашој пропасти, комунистичком устанку и тешком положају Срба и Србије. У другом и трећем предавању Љотић директно помиње нечувене злочине који се врше над Србима преко Саве и Дрине. „Никада од памтивека нико Србима није у тој мери чинио зла као што му се тамо чини. Знаш и шта се чини да се то заустави. Знаш и за наше и за туже напоре у том правцу“, каже Љотић.

Негде пре годину дана, у некој нашој ревији прочитао сам да су наши историчари пронашли документа о оштрим протестима усташких власти Немцима против ових Љотићевих говора. То је вероватно и разлог што се после тога Љотић више никада није могао чути на београдском радију. Било како било, тек Љотић је први преко радио таласа открио шта се дешава са Србима у НДХ. И није се зауставио само на томе. Активно је радио на сакупљању документације коју је Српска православна црква, преко **др Мише Секулића**, послала нашој избегличкој влади у Лондону. Куцао је, заједно са Недићем, на сва могућа врата — код Немаца, Италијана, високих католичких кругова, Ватикана... Апеловало се на свакога и алармиран је свако за кога се веровало да може некако помоћи. О овоме има доста података у књизи Бошка Костића „За историју наших дана“.

Наравно, још Комесарска управа, а нарочито Недићева влада, одмах су почели прихватати и збрињавати избеглице. Српски добровољци су веомо активни у прихватању избеглица на Дрини, нарочито збога српске деце пред усташким ножем 1942. године; превозе их преко Дрине, хране, лече и транспортују до сталних боравашта, која често сами организују, а „збораша“ дају добровољно бесплатно особље за ове домове. Ону чувену фотографију српске мајке са шамијом која се лепрша на ветру, што са очајањем и чежњом у очима упира поглед у спас преко Дрине — у Србију, познату и по наслову: „Мајко Србије, помози!“, коју је недавно репродуковала и наша ревијална штампа, снимимо је нико други него командант Десетог добровољачког одреда, Милош Војновић, чији је одред месецима активно спасавао Србе на Дрини.

Знали зашто се боре

Како настају добровољачки одреди и која им је улога?

После формирања Недићеве владе, крајем августа 1941. године, долази до формирања подофицирских одреда састављених од професионалних војника и официра бивше југословенске војске. Они одмах одлазе на терен да се супротставе растућем комунистичком устанку, али трпе неуспехе. Не зато што су војнички недорасли комунистима, већ зато што су збуњени комунистичком „народно-ослободилачком“ пропагандом, а нарочито што у то време и Дражини четници сарађују са комунистима. Неуспеси и предавање целих подофицирских одреда устаницима, доводи тек образовану Недићеву владу у кризу. Недић се спрема да поднесе оставку, а немачки окупатор прети поделом Србије и између усташа, Мађара, Бугара и Албанаца са задатком да они умире Србију.

У том преломном тренутку за Србију, на

седници владе која је расправљала о настајој кризи, министар привреде **Олчан**, припадник Збора, нуди генералу Недићу 500 омладинаца Збора који би одмах формирали добровољачке јединице и кренули у борбу; који одлично познају комунизам, његове циљеве и тактику, и који ће знати и умети да се против комуниста боре. Недић прихвата Олчаноћу понуду, а већ после три дана тзв. Трећи Јачки добровољачки одред под командом активног поручника **Будимира Никића** одлази на терен у близини Гроцке и у првом сукобу са комунистима код села Дражни наноси им тежак пораз. После тога долази до рапидног формирања и других добровољачких одреда, тако да их је до краја 1941. године било већ дванаест, а са њима множе се и добровољачке победе над комунистима.

До појаве добровољаца није било стварне борбе против комуниста. Добровољци су је повели и показали како се ваља борити; њихове победе осокотиле су и остале националисте; отпочела је диференцијација у националистичким редовима; национални фронт против комуниста бивао је сваким даном јединственији и чвршћи, да негде пред пад тзв. Ужичке републике и сам Дража Михаиловић са својим снагама изврши одлучан заокрет. Тиме је процес диференцијације у националистичким редовима у односу на комунисте био окончан. Резултат је био пораз комунистичких снага у Србији и бекство њихових остатака у Санџак и Босну.

Добровољци су били носиоци и оне егзистенцијалне Недићеве политике; политике заштите биолошког опстанка српског народа. Немци су скупо наплаћивали своје жртве, по оном нарочитом кључу одмазде скројеном за Србе: 100 Срба за једног убијеног и 50 српских живота за једног рањеног Немца. Кад је међутим гинуо, или био рањаван један добровољац, то је погађало само његову породицу и ближње; његове другове, а остављало је у животу стотину, или у случају рањавања, педесет других Срба. Тако су добровољци својим животима и својим ранама икупљивали и штитили животе других.

Некада и „жртвени јарци“

Значај добровољаца је био што су у преломном тренутку спасли Недићеву Србију. Без њих, Недић би се повукао. Србија би још у току јесени 1941. године доживела тежу, крвавију и неизвеснију судбину. Добровољци су били катализатор борбе против комуниста. Добровољци су показали да се комунисти могу тући. Њихова срчаност и полет дали су снагу и другим националистима. Ту су били и Пећанчеви четници, али су одлучујућу, ударну снагу представљали добровољци. Одлучујућа три месеца битке за Србију, од половине септембра до половине децембра 1941. године, изнели су на својим плећима углавном српски добровољци. Добровољци су не само знали зашто се боре, већ су то умели и народу да објасне, тако да је до краја 1941. године Србија постала одлучно антикомунистички расположена и таква остала све до упада Црвене армије 1944. године која је помогла Титу да се устолочи у Београду. И касније, све до повлачења у Словенију, српски добровољци остају ударна, најсвеснија и нај-

борбенија снага Недићеве Србије; она која је увек одлучно спречавала покушаје комуниста да се врате у Србију.

Које су акције добровољачких одреда против партизана и четника?

Већ сам објаснио да су добровољци формирани у критичном периоду за Србију, кад је Недићева влада била пред оставком, а Србији претила опасност даљег черечења и додатних окупатора, усташа, Бугара, Мађара и Албанаца. Добровољци су били ударна снага Недићеве Србије. Створени су за борбу против комуниста и у циљу сламања комунистичког устанка. Они од самог почетка гоне комунистичке одреде и чисте Србију од њих. Речју, где је било партизана, ту је било и добровољаца, а веће акције против комуниста су се 1941. године кретале од Дражња, Варовница, Хаџијиних Ливада, Петровца на Млави, Раче Крагујевачке, Горњег Милановца, Ваљева, Шапца, Бајине Баште, Пожеге, Ужица, Источне и Западне Србије уопште, па све до Лесковца, Лебана, Грделице и планине Кукавице.

Од 1942. до 1944. године кад у Србији више није било већих комунистичких одреда, добровољци чисте терен од заосталих комунистичких тројки и разбијених одреда и одмах интервенишу где год би дошло до покушаја обнове партизанских снага, што се дешавало у неколико махова код Лебана и нешто касније на Космају. Добровољци су главна снага у заустављању покушаја продора јачих Титових снага из Босне у току пролећа и лета 1944. године. Ту је нарочито одлучујућа њихова улога у заустављању партизанске дивизије на Ибру, а затим и у каснијим великим акцијама Јастребац-Западна Морава, код Ваљева, Лебана, Лесковца, Ниша и Ужица.

Однос добровољаца према четницима Д. М. био је условљен основним ставом Недићеве националне политике, коју је Љотић сво време доследно заступао, бранио, подржавао и упорно настојао да оствари: трајан споразум са Дражом Михаиловићем о подели улога националних снага у заштити Србије и одбрани живота и интереса српског народа (и оног ван Србије) уопште. Према томе, однос добровољаца према четницима је био начелно благонаклон, сараднички и братски. А ако је и кад је долазило до сукоба, иницијатива је углавном била четничка. Познато је да дисциплина није била нарочито јака особина снага Д.М. у Србији. Неки Дражини команданти били су склони да раде на своју руку. Такви би повремено нападали добровољце из заседа и наносили им жртве. Поред самовоље појединих команданата, ови заплотњачки напади би могли имати још два објашњења а) кад је Дража окренуо леђа партизанима, те се уздржавао већих акција и саботажа против окупатора, требало је савезничким официрима — који су стално гонили на акцију — некако оправдати релативно мировање. Добровољци су ту бивали нека врста „жртвених јараца“, да самовољни команданти пред савезницима покажу да су ипак „активни“; б) борбено и војнички, добровољци су били боља скупина од четника, па су зато четници и прибегавали заседама.

Иако је ових сукоба између четника и добровољаца у Србији било, то би пре били изу-

зеци него правило. Много је више примера добровољачко-четничке сарадње и заједничких акција. Да наведем само неколико добро познатих случајева. Познат је случај команданта добровољаца, генерала **Косте Мушицког**, који је преко специјалног курира, децембра 1941. године, обавестио Дражу Михаиловића на Равној Гори о акцији коју Немци спремају против њега. Мушицки је због овога по наређењу Немаца био привремено смењен и дуго после тога под истрагом Гестапоа. Такође је позната кључна улога добровољаца у легализовању четника Д. М. који су жестоке зиме 1941/42. године дошли у тежак положај. Многобројни су случајеви у којима четници Д. М. и добровољци учествују у заједничким акцијама против партизана. То је, на пример, био случај у свим великим акцијама за одбрану Србије од упада Титових снага 1944. године.

„Мали људи“ Косте Пећанца

Односи добровољаца и четника ван Србије, које је Љотић називао „ти мученици над мученицима“, су цело време само срдачни и братски. Познато је да је Павле Ђуришић склопио споразум са генералом Недићем, по коме је он постао заменик команданта добровољаца, а његови четници 6., 7. и 8. добровољачки пук. С пролећа 1944. године цео батаљон V пука СДК креће у помоћ црногорским четницима, где у заједничким борбама против партизана на Мојковцу и другим бојиштима има знатне губитке. Та сарадња са



Добровољци-ђаци марширају улицама Београда 1941. године

Павловим четницима траје цело време, па се од краја септембра 1944. у Ђуришићевом штабу налази и стална добровољачка мисија у јачини једног вода, на челу са шефом Васпитног одсека СДК, Ратком Парезанином.

Позната је и улога добровољаца у прихватању Динарске четничке дивизије војводе Ђурића у Словенији и тесна братска сарадња која се ту развила са Ђурићевим и Јевђевићевим четницима. „Збораша“ ван Србије уопште, у колико нису успели да пребегну у Србију, нашли су се листом у четничким редовима. У Ђурићевим четницима имали су једно време и свој омладински батаљон у коме је било и много Хрвата-Југословена, припадника ЈНП Збора. У Ђуришићевим четницима је такође било доста омладинаца Збора. Љотића су често посећивали разни емисари четника ван Србије, тражећи савет или помоћ.

Какав је однос између добровољаца и четника Косте Пећанца? (Молим Вас, осветлите улогу Пећанца)?

Односи између добровољаца и четника Косте Пећанца су били увек добри. За разлику од четника Д.М. које су углавном водили и организовали активни официри бивше Југословенске војске, четници Косте Пећанца су припадници традиционалне четничке организације која вуче своје порекло из Балканског и Првог светског рата и из комитских одреда. У Краљевини Југославији ова организација је имала већи број подржаника у Србији и нарочито у пречанским српским крајевима. Мада није окупљала нарочито угледан кадар, ови углавном „мали људи“, су несумњиво били задојени основним родољубљем и верношћу Краљу и Отаџбини. Када је отпочео комунистички устанак и партизани одмах истакли петокраку уместо кокарде и почели своју пропаганду против Краља инстинктивно су изазвали Пећанчеве четнике против себе. Ни најбоље вођени и обучени, шире узевши, ови четници углавном нису били оспособљени за неку самосталну борбу против партизана, али су општем националном фронту против комуниста, који се временом искристалисао, дали свој допринос.

Временом, изузев у Топлици која је била главна Пећанчева снага, ови четници су се углавном истопили; делом су се растурили, а делом су били апсорбовани од осталих националних одреда: Српске државне страже, добровољаца, па и четника Д. М. Током јесени 1941. године Пећанца је склопио и формалан споразум са Недићем о заједничкој борби против комуниста, па је у том смислу упутио и проглас српском народу. Доказ врло добрих односа са добровољцима је и то, да су Пећанчеви људи у Топлици били касније, крајем 1943. и у току 1944. године, главни кадар из кога се стварао добровољачки Гвоздени пук и попуњавао V пук СДК.

Односи између Пећанчевих четника и снага Д. М. су на жалост увек били натруњени подозрењем, суревњивошћу и ривалством. Пећанчеви четници су у почетку сматрали да њима припада првенство; да су они традиционални четници, а да су четници Д.М. у неку руку импостери који хоће да им преотму име и славу. Дражиној пропаганди је добродошао Пећанчев споразум са Недићем, да и Пећанца огласе „колаборатером“, итд.

— **наставиће се** —

СПО КОМЕРЦ — Агенција за маркетинг,

Својим члановима и симпатизерима нуди предмете: са обележјима странке, са ликом Вука Драшковића, са ликом Драже Михаиловића и са старим српским обележјима и то:

1. Мајице: цена 200 дин.
2. Беџеве
 - металне: цена 50 дин.
 - пластичне: цена 30 дин.
3. Постере: цена 80 дин.
4. Значке
 - никловане: цена 60 дин.
 - позлаћене: цена 120 дин.
5. Привеске
 - никловане: цена 80 дин.
 - позлаћене: цена 120 дин.
6. Налепнице: цена 30 дин.
7. Стоне календаре: цена 150 дин.
8. Заставице за кола: цена 50 дин.
9. Ливене отварање за флаше као привезак за кључеве
 - Бакарне: цена 80 дин.
 - Никловане: цена 100 дин.
 - Позлаћене: цена 150 дин.
10. Оловке: цена 40 дин.
11. Упаљаче: цена 40 дин.
12. Кварцне сатове: цена 250 дин.
13. Заставе СПО
 - Димензија 50x35: цена 200 дин.
 - Димензија 80x50: цена 400 дин.
 - Димензија 140x80: цена 700 дин.
 - Димензија 180x90: цена 900 дин.
 - Димензија 250x120: цена 1100 дин.
 - Димензија 300x140: цена 1200 дин.
14. Српске заставе
 - Димензија 50x35: цена 250 дин.
 - Димензија 80x50: цена 500 дин.
 - Димензија 200x100: цена 1100 дин.
15. Кокарде велике са венцем: 100 дин.
мање без венца: 70 дин.
16. Позлаћене кокарде — велике: са венцем 200 дин.
— мале са венцем: 120 дин.
— Велике без венца: 120 дин.
— мале без венца: 100 дин.
17. ВИЈЕНАЦ СРПСТВА — први пут аутентични текстови наших песама на аудио касети по цени од 170 дин.
 - На сред горе Романије, четнички се барјак вије
 - На Авали покрај Београда окупља се краља Петра Гарда
 - ← Песма краљу Петру Првом
 - ← Олтар Равне Горе
 - Велика Србија
18. ИСТИНА О МОМ ЖИВОТУ — Ђорђе Карађорђевић, ћирилицом, тврди повез по цени од 400 дин. Принц Ђорђе Карађорђевић, старији син краља Петра Првог пише о свом детињству на двору црногорског краља Николе, о животу на двору свога оца краља Петра Првог, о разлозима абдикације, као и о животу у затвореништву.
19. ВЕЛИКОСРПСКА УКРУДБА — Комедија на видео касети, са Борисом Комненићем, Мајом Сабљић, Гораном Султановићем и Зорицом Мирковић у главним улогама. Цена 400 дин.
 - Како то изгледа када се код психијатра нађу Туђмани и Милошевићи



— Ко су данашње госпође министарке и шта једу

— Како политика утиче на сексуалне односе
— Зашто Хрватима прети да им лијепа њихова има димензије прокуваног џемпера
20. 80 НАЈБОЉИХ ВИЦЕВА — по цени од 400 дин, на видео касети.

21. ДИНАСТИЈА КАРАЂОРЂЕВИЋ — разговор са члановима краљевске породице на видео касети по цени од 560 дин.

22. СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ВИДЕО БУКВАР Др Атанасије Јефтић вас води кроз све православне обичаје. Цена 420 дин.

23. ПЕСМА СРБИМА СВЕТИТЕЉИМА — У извођењу Павла Аксентијевића на аудио касети по цени од 200 дин. Цене свих производа на веће количине су и до 50% ниже; а за општинске одборе СПО—а и до 70%.

Предмети се могу поручити наруџбеницом на адресу: СПО Комерц, П.Ф. 132, 11030 БЕОГРАД или на телефоне СПО КОМЕРЦА 559-588 и 559-455 (локал 198)

ПОРУЏБЕНИЦА

Неопозиво напручујем ком. _____

под бројем _____

Наручене предмете и трошкове поштарине

платићу поштару ПОУЗЕЋЕМ!

име и презиме

место и поштански број

улица и број

РАТКО ПАРЕЖАНИН: „МОЈА МИСИЈА У ЦРНОЈ ГОРИ“ IV

КУДА — НА КОЈУ СТРАНУ?

По повратку са Цетинња, из дана у дан било је све јасније да се мора некуда кретати. Али, куда и како, још није била донешена одлука. У Павловом штабу стално је владала као нека забуна, колебање, увек се још рачунало да ће доћи четници из Србије и Санџака, а још више се рачунало да ће се искрцати Енглези на Јадрану и доћи у ове крајеве.

У часовима безнадежним, кад су сви знаци говорили да се Енглези неће искрцати нити да ће доћи у Црну Гору „велика четничка војска“ из Србије и Санџака, изгледи су постајали тамни, врло мучни. Куда? На коју страну? Како? Ко ме? Другима би се, извесно било лакше одлучити него Црногорцима.

Једни су говорили да се иде у Албанију, па преко Албаније да се ухвати Грчка. Тежак је био тај пут, али достижан — мислили су и говорили ови. Уосталом у првом светском рату српска војска са избеглицама повлачила се овим путем пред навалом окупатора и непријатеља, а овај „окупатор“ „домаћи“ који је сада „пред вратима“ биће још окрутнији и страшнији од страних окупатора из Првог и Другог светског рата.

Други су говорили да се иде у Словенију, односно у Истру, тамо где су и српски добровољци пошли и где су Љотић и Недић саветовали и поручили да се пође. Чули смо већ били да се тамо креће и војвода Момчило Ђујић са његовим четницима. Ове вести појачале су жељу и оснажиле тезу да се иде у Словенију. Кад је тамо пошао и војвода Ђујић са својим четницима, зашто исто не би могао да учини и војвода Ђуришић? За пут у Словенију били су у првом реду они реалнији који су још од почетка сумњали у све вести које су говориле о доласку Енглеза на наше обале Јадранског мора...

Трећи су били за то да се иде пут Босне где „чека велика војска са Дражом и Српском Државном Стражом“. Теза ових добијала је у снази и у динамици у сваком тренутку кад би дошла нека вест из Врховне команде која би говорила да се у Босни врши „концентрација националних снага“ и да Дража чека браћу из Црне Горе, само да крену — биће прихваћени како ваља дочекани, смештени и распоређени. У таквим тренуцима обадве прве тезе биле су надвладане једноставно „падале у воду“. По срцу, по осећању привржености, пут Дражи и четницима наводно око њега окупљеним из свих крајева,

једино још не из Црне Горе био је најмилији, нарочито изгледао је најчаснији и најјуначкији. Ни у тим претешким часовима Црногорци се ничег више нису страшили но да им ко и ма кад може пребацити издају. Као да је пред сваким лебдела Лазарева клетва „ко не дође у бој на Косово“ и проклетство Вука Бранковића што је пошао „за Голеч планину“

ВОЈВОДА ПАВЛЕ И СРПСКИ ДОБРОВОЉЦИ

Павле је високо ценио личност Димитрија Љотића и нарочито у часовима кад је развој догађаја јасно осветљавао тачност Љотићевих теза, он је њега, пред својим штаблијама и политичким људима Црне Горе, који су у његовом штабу били, хвалио и бранио одлучно, одсечно говорећи да је то једини наш политички човек који правилно на ствари гледа. „Нисмо ми од раније познавали тог човека“ — говорио је Павле — „боље је рећи да смо га сасвим криво познавали по оном како су нам га представљали комунисти и они који су насели њиховој пропаганди. Рекоше да је он фашиста и нациста, а зар то нису и о нама свима рекли оног часа кад смо им открили карте и у борбу с њима ушли! Да су нам други политички људи као Љотић, не би ми данас ове муке мучили...“ Тада би Павле евоцирао своја сећања на Љотића, кад је с њим недавно у Београду разговарао и увек је наглашавао да га је он од затвора немачког спасао и да је он све чинио да свим Црногорцима у невољи помогне. „Морам вам браћо рећи да ја бољег и мудријег — ту реч је подвлачио — „нашег политичара не знам од Љотића“. Људи који су га слушали повлађивали су му. Није војвода Павле тако говорио само преда мном и мојим друговима — у његовој природи није било ни помена о ласкању. Кад ми нисмо присутни били — то смо слушали од људи који су нам истину говорили — Павле је са још више жара и лепих речи говорио о Љотићу...

Што се тиче генерала Милана Недића, њега је Павле поштовао као великог војног старешину и као великог српског родољуба који у најтежим часовима наше историје спасава народ. И код Недића је истицао његову велику љубав и пажњу према народу Црне Горе: „Никад му то Црногорци заборавити неће“. Павле је о својој вољи унапређен од Недића у потпуковника и постављен за помоћника команданта Српског добровољачког корпуса Павлови су се четници после тога, формално објединили са српским добровољ-



Ратко Парезанин,
новионар и публициста.
Шеф Васпитног одсека
Српског добровољачког корпуса

цима и постали су VI, VII и VIII добровољачки пук. Још пре тога, српски добровољци из Србије заједно су се борили са Павловим четницима по Санџаку и са њима ишли кроз борбу све до Мојковца... Међутим Павлов однос према Љотићу, Недићу и добровољцима, — упоређен са односом према Дражи и четницима — био је друкчији. Павле је у Држави све до краја гледао Краљевог министра војске, Дража је био његов командант, његова се реч имала да слуша и онда када се у њу посумњало! Тај се однос, у суштини, није изменио ни у свим нашим везама и заједничким борбама, па ни нашим одласком и радом код Павла и његових људи... Ми смо за то увек имали пуно разумевања.

КОЛАБОРАЦИЈА ИЗ НАЈВЕЋЕ НЕВОЉЕ

Било је још једно мишљење. Даване су и друге сугестије сем оних из напред наведене три тачке. У овим тешким данима многи су постављали и ово питање: да ли има икаквих могућности да се заустави немачки окупатор овде? Нека остану овде Немци, па ћемо се заједно борити до неких бољих времена! Људи у љутој невољи видели су пред собом и код себе велики број немачких војника. Концентрисана на доста уском простору, ова војска и њезина спрема могла је да импонује. У заједници са толиком и тако наоружаном војском, рачунало се, могло би се без по мук обхрвати ударцима партизана-комуниста. Међутим, та војска је једва себи сада могла да помогне. И ако ће се Хитлерово „Треће царство“ још држави скоро пола године, у редовима ове немачке војске што се повлачила из Албаније и Грчке отпочео је био већ почетак краја. Није то била евакуација из једне земље, или једног краја, да би се запоселе друге земље и други крајеви из неких војно стратешких разлога. То је била бежанија једне војске која је изгубила главну битку и која мора да се повлачи. То више нису били они немачки официри и војници из 1941, 1942. и 1943. године. Много су другачије изгледали мада су на себи носили оне исте униформе, исте знакове, исто оружје... Немачки војници једва су чекали да одмакну од ових сурих балканских стена из којих су могли да буду лисом уништавани само да су то црвени хтеди (или смели)...

И поред свих разговора и договоре ја никад нисам стекао утисак да Павле истински и озбиљно мисли на повлачење преко Албаније. У његовој глави стално је односила превагу мисао да се иде Дражи у Босну. И само у моментима он би се у тој мисли и намери колебао.

ПАВЛОВИ ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ

Највећи број војничких старешина, команданата бригада, батаљона итд, слушали су Павла без поговора. Само неколико њих, као рецимо **Бећир Томовић**, неколико резервних официра који су се у антикомунистичкој борби у грађанском рату истакли и добили важније положаје у четничким јединицама имали су политичку реч код Павла и имали су на њега приличан утицај. Павле се с њима договарао и саветовао, они су за њега били не само војне старешине, већ су спадали у групу „мо-

жих интелектуалаца“ како је Павле обично називао интелегенцију која се била окупила око њега: бивше народне посланике, сенаторе, свештенике и друге утицајне и виђене јавне раднике.

Најутицајнији људи међу интелегенцијом код Павла навијали су такође да се иде у Босну. Нису они били сигурни у успех тога пута. И они су се колебали и сумњали, али их је срце тамо вукло. У сваком случају, већи део Павлових интелектуалаца и то баш они, који су на њега могли да врше најјачи утицај, нису никад одлучно били за пут у Словенију, ни преко Албаније. Да су они одлучно били за један од та два пута, и излаза, Павле би се такође решио.

ЈЕДАН „ПУЧ“ — ЈЕДНА КОМБИНАЦИЈА

Запитао сам Павла, да ми каже шта он мисли да ли би се могао одржати неко време у Црној Гори кад би имао довољно муниције, оружја, хране и друге војне спреме. Павле ми је рекао да би се тако могао да одржи и да би тада чак могао да окупи око себе више бораца. Разговор између нас текао је отприлике овако:

— Да ли би било могуће да се у овим просторима створи један „суверен“ простор на којем би се задржали националисти, да то буде један национални бастион, на територији Југославије која ће иначе цела бити окупирана од комуниста и болшевика? Можда би Црна Гора са ослонцем на Албанију, са Санџаком, једним делом бар његовим, са извесним везама и ослонцем према југу (Косово, Јужна Србија све до Грчке) могла да буде језгро око кога би се окупљао отпор против комунизма — не само у Југославији, но са целог Балкана?

Само ако би се могла одржати, бар извесно време, рецимо пола године, онда би ова тачка постала привлачна и интересантна не само за Србе већ и за све Јужне Словене

и Балканце, па можда би то и за остали свет нешто значило? Сигурно је према свему ономе што смо могли да знамо о његовим снагама у овом крају и непосредној околини, да Тито не би могао да освоји ове гудуре које би ми чврсто задржали, не би тако лако могао да нас овде уништи. Али исто је тако сигурно, да би Тито на нас кренуо са покупљеним својим снагама из других крајева, па ако му то довољно не би било, он би исто учинио што је учинио и са Војводином, Београдом и деловима Србије: тражио би и добио помоћ совјетске армије за уништење ове наше слободне националне базе. Тада би на нас, уз Титовце, кренули и совјетски тенкови авиони и сва оружја која би могла да послуже за што брже и успешније ликвидирање ове тачке националног отпора. Да, тако би било, комунисти нас неће пустити слободно и под оружјем на овом простору. Међутим, бар извесно време ми бисмо се могли одржати на овом простору и после одласка немачке војске, само кад би имали довољно оружја, муниције и остало што је потребно...

Ако би пак дошло до највеће опасности, резоновали смо даље, ако би нам запретило овде уништење од комуниста, помогнутих совјетском армијом, ми ћемо тада имати још доста времена да се пребацимо у Албанију да се пробијемо кроз њу... Јесте, тако је све то, сложили смо се Павле и ја, али за то време треба имати оружја муниције и осталог.

Слушај војводио — рекох — Павлу. — Имам један план, једну комбинацију. Сад ћу ти то изложити, па ако си сагласан...

Овде је данас међу Немцима др Крамарц, најважнија политичка личност. С њим ћу говорити отворено, о нашој комбинацији да би се ти задржао овде само ако би имао довољно муниције, оружја и осталог. Војвода Ђуришић, казаћу му, има намеру да у своје руке узме пуно војничку и политичку власт. Територију коју држи прогласиће слободном и сувереном. Образоваће своју владу пошто



Само ови добровољци су преживели Кочевску трагедију, када су Титови партизани пострељали 3.000 њихових голоруких и жицом везаних другова



смени управу **Љуба Вуксановића**. Војвода је решен да се овде на живот и смрт брани од комуниста, а то ће објавити целом народу Југославије и осталом свету. Што се вас Немаца тиче, ствари се у тој комбинацији овако постављају. Немци се повлаче и њима се неће сметати повлачење. Али, кад војвода узме пуну власт у своје руке, кад изведе „пуч“, он више према вама Немцима неће бити ни роб ни „колаборатор“, већ господар ових брда с којим се може само равноправно да разговара. У том ставу, он ће изаћи пред команданта ваших војних снага које се налазе овде у Подгорици и околини па ће му рећи: „Ви се повлачите, ви напуштате ову земљу, коју сте држали под окупацијом. Ми вас нећемо сметати у повлачењу, али од вас тражимо да нам оставите дво оружја, муниције и хране и свега оног што вам није потребно, а велики део онога што вучете није вам потребан“...

Павле је био потпуно сагласан са мојим планом, и рече ми да одмах нађем др Крамарца и с њим о томе поразговорам и да му хитно јавим шта је било кад разговор свршио.

Сместа сам нашао др Крамарца у његовом стану, позвао сам га да мало прошетамо, предложио сам му да пођемо изнад кућа у камењар и сели смо ту испод једне велике стене. У нешто опширнијем невезаном разговору изложио сам му све оно што сам углавном рекао и Павлу. Др Крамарц ме врло пажљиво слушао и био је одмах начелно сагласан са овим планом. Овај немачки бивши дипломата, имао је истинских симпатија за народ Црне Горе и пуно разумевања за антикомунистичку борбу четника и осталих националиста. Али, рекао ми је одмах др Крамарц, он ништа сам на своју руку ту не може помоћи ни учинити, пошто овде има још увек главну реч немачка војска. Он ће зато одмах питати своје претпостављене, изложиће им тачно ову комбинацију и за њу ће се најсвесрдније заузети.

Овај разговор је вођен пред подне. Одмах сам пошао код Павла да му кажем шта је било. Био је врло задовољан мојим извештајем, мада је изражавао свесну сумњу да ће из Берлина стићи позитиван одговор. На одговор нисмо дуго чекали. Одговор је био позитиван. Међутим, ништа од тога није било...

ОДЛУКА СЕ НАМЕТАЛА

Јасно је било скоро већ сваком.

1) Не долазе четници из Србије и Босне, не долази „велика српска војска“ са Дражом на челу.

2) Енглези и Американци се не искрцавају на јужном Јадрану, а уколико се искрцају — то су неке мале јединице, командоси, али ни они не долазе у помоћ четницима и као заштита народу, већ Титу и комунистима или као нека неутрална посматрачка контрола која у ствари неће да се меша.

3) Јасно је да се Немци повлаче и да евакуишу ове крајеве, и питање је само дана када ће одавде отићи, и то наједном и у најкраћем времену напустиће Подгорицу и околину. Већи део њихових штабова и трупа, са штабовима и возилима налазе се на простору пута и около пута Скадар — Подгорица. Цени се да у свему може да буде 50 000 — 60 000

војске. Немачке претходнице већ су биле иза Спужа и припремале су пролаз главним правцем Никшић — Требиње.

Ово су биле чињенице.

У исто време, осећао се све јачи притисак комуниста. Њихова пропаганда била је све беснија и отворенија. Од њихових рањеника сазнавало се да комунисти уопште не мисле да се сад носе са окупатором који се повлачи, бежи... Они знају да Немаца има много и да су добро наоружани, да ће на сваки начин изнудити пролаз, макар и по цену борбе и жртава. Зашто онда да се туку са Немцима? Штета је у таквој борби жртвовати ма и једног човека. Њима сваки партизан, нарочито сада треба, кад је захватање власти на домаку. Они ће своје снаге употребити за борбу против четника, па и народа уопште, ако буде потребно. Одатле и садашњи појачани притисак и све жучнија пропаганда од стране комуниста-партизана осећали су се само према четницима и народу који је био против њих. Црвени терор почео је да ради. Немци тај терор нису ни осетили.

Што се тиче самог покрета — повлачења, евакуације — Павле је донео одлуку да са свима својима, четницима, народом и рањеницима крене кад Немци отпочну повлачење. он мора да користи повлачење немачке војске кад се већ решио на овај пут.

Од тада, па све до поласка из Подгорице (у почетку децембра 1944) мени је била главна ствар ово: пазити да нас Немци „не оставе на цедилу, да не оду изненада, да се не извучу и оставе нас. Добро пазити да Павлови не буду последњи у повлачењу, нарочито обзиром на онај јадни грађански, неборачки народ, без оружја, међу којима је било и старих, жена и деце. Овај свет био је највећи терет и највећа брига војводе Павла.

ЗА ПОВЛАЧЕЊЕ ПРЕКО КОЛАШИНА!

Павле је заступао став да је његов став интерес да се повлачи с војском и народом правац Подгорица — Колашин — Мојковац — Бијело Поље — Прибој — Рудо. — Немци су, међутим наумили и решили да се повлаче правцем Подгорица — Никшић — Требиње, итд.

По мишљењу Павловом, како га је мени излагао, пут Подгорица — Лијева Река итд. за њега је био кудикамо бољи из ових разлога:

1) Његовим људима — већем делу његових борбених јединица — у првом реду — овај је пут много познатији и ту се могу лакше бранити и одбранити буду ли нападнути. Из крајева поред и недалеко овог пута, у његовим редовима има доста четника и избеглица па би ови волели да баш овуда прођу да би се, евентуално, видели и поздравили с неком од својих.

2) На овом путу у Санџаку он има делове своје војске, тамо су капетан **Ружић**, **Рајлић** и други са њиховим јединицама. Са њима се треба састати. Ови ће, говорио ми је Павле, на извесном месту сусрести његове четнике и народ из Црне Горе, прихватити их и у сваком случају олакшати им пут (Од свега тога међутим приликом повлачења није било ништа).

3) Други пут, који су изабрали Немци, за повлачење, Подгорица — Даниловград —

Никшић — Требиње итд. много је тежи и опаснији.

Немци су се не само решили да иду тим путем већ су се били и упутили. Настао је неморан рад да се Немци одврате од пута преко Никшића и да се крену и пођу пут Колашина. Од почетка акције у овом правцу имао сам уверење да ће нам поћи за руком да окренемо немачко повлачење правцем којим је Павле желео. Он је дао изванредно вешту и убедљиву аргументацију за потребу да се Немци тобоже у њиховом сопственом интересу одврате од Никшића. Он је знао да ће се Немци са оволиком силом, пробити и путем према Никшићу и имати можда мање жртава, али то није био његов интерес, он је само у интересу четника и народа који је ишао са њим водио рачуна.

Прво сам о предлогу Павловом говорио др Крамарцу и пуковнику Мовесу. Видели смо да они не могу утицати на промену пута, па се морало да иде даље, код надлежних, код генерала и команданата дивизија које су овде биле концентрисане. Ишли смо више пута, увек Павле и ја. Немачки команданти имали су поштовање према младом, храбром четничком војводи из Црне Горе и Санџака. Кад би се пред њима појавио, у првом моменту није правио неки нарочити утисак, али само за мало времена, после кратке измене мисли Павле је био нешто друго у очима немачких команданата, но кад су га онако брадата и по изгледу и оделу врло скромна први пут угледали. Павле је знао ствари о којима говори. Познавао је такође сваку чуку у Црној Гори, познавао је одлично све стазе и богазе, све путеве и ситуације поред њих. Познавао је тачно начин ратовања партизана, њихове препаде, заседе итд. Познавао је њихове команданте и јединице.

НЕМЦИ ЗА ПОВЛАЧЕЊЕ ПРЕКО НИКШИЋА

Немци су најодлучније одбијали и помишљао да се измени правац њиховог повлачења. За то је било јављено и добијено одобрење од њихове главне команде. Они су, најзад, кренули тим путем. Прве немачке јединице биле су већ у покрету и сукобиле су се с партизанима. Отпор партизана уз помоћ енглеских топова био је доста јак код Даниловграда и код Спужа. Ту су Немци имали и изванредан број жртава. То је Павлу добро дошло, не били то утицало да мењају правац пута и крену правцем према Колашину. Али све је било узалуд. Немци нису пристајали да мењају одлуку. Али ни ми нисмо попустили. Једном приликом генералштабни немачки пуковник (доцније сам сазнао да је био шеф штаба) узео велику географску карту и раширио је на столу. Павле скочи са столице и наже се над овом картом. Посматрао сам како изгледа тај до јуче голобради брђанин официр једне разбијене војске и поробљене земље, кад разгледа са официрима једне до јуче силовите војске географске карте. Прсти су му играли на карти као на федуру, показивао је и објашњавао, буквално сам преводио и ништа нисам разумео, само чинило ми се да је Павле професор ових ствари, а они „швабе“, његови ученици.

— Наставиће се —

ГЛАС ЦРКВЕ

Вук Драшковић

**САБРАНА ДЕЛА У СЕДАМ КЊИГА ПРВИ
ПУТ ЋИРИЛИЦОМ**

ЗА САМО 700 ДИНАРА БРОШИРАНО ИЗДАЊЕ

1. СУДИЈА
2. НОЖ
3. МОЛИТВА I
4. МОЛИТВА II
5. РУСКИ КОНЗУЛ
6. ОДГОВОРИ
7. КОЕКУДЕ СРБИЈО

Литература која је послужила као основ обнове српске духовности. На 1650 страница пред вама су дела која објашњавају зашто је Драшковић постао идол српске омладине.

Књиге су штампане на 80-грамском папиру, формата 13 пута 20 цм. Преплатна цена: 700 динара. Могу се наручити и појединачно по цени: 1. Судија 150, 2. Нож 230, 3. Молитва I 210, 4. Молитва II 200, 5. Руски конзул 210, 6. Одговори 100, 7. Коокуде Србије 100 динара.

Поруџбине на телефон (014)35-115 на адресу: ГЛАС ЦРКВЕ, Војводе Мишића 28, 14000 Ваљево.
Шаљемо искључиво поузећем, поштарина купца.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем књиге комплет _____

(навести који повез)

(адреса)

(место)

НАСТАВАК СА СТР. 6

Обраћам се свима вама који сте одабрали позив војника, за њега се школовали и 50 година у миру увежбавали, проучавали, студирали и разрађивали све могуће варијанте ратне технике, све врсте потенцијалних агрегатора, спољних и унутрашњих непријатеља ове наше лепе земље; обраћам вам се и говорим наглас да ме чујете:

Изволите господо показати сво своје знање и умеће сада када је најпотребније. Изађите из својих празних канцеларија, извучите се из својих празних радних столова и баците своје празне акти ташне које уредно носите са собом свако јутро у 7 сати кад улазите у ваше организоване превозе и враћате их у 15,30. Употребите сада корисно ваша „званица“. Нека ваше униформе које шетате 50 година у миру и ваше ознаке и „Puzzles-i“ сада дођу до изражаја. Станите Ви господо из разних ССНО-ова из Немањине улице и разних ваших установа и академија у прве борбене редове! Покажите, јер сте се за то определили, јер сте то „учили“. Покажите овој младости, неугој, необученој и неспремној за рат, како се брани, како се гине на „границама отаџбине“. Покажите се, изађите из својих мишијих рупа, побогу. Па зар вам није жао ових деचाка који не умију да се боре, зар вам није жао њихових родитеља, девојака, њихових клинаца, жена, сестара!? Како можете мирно да одлазите и мирно се враћате из својих кабинета у којима не радите НИШТА, већ бројите мртве, рањене, мобилисане, „добровољце“ и „дезертере“, „издајнике“ и „патриоте“? Зар је могуће да у војсци неко није умео да вас научи што значи реч МОРАЛ и ОБРАЗ? Имате ли их ви уопште? Где су ваши синови, господо?

Само онда када сви ви напред побројани устанете, одете и докажете се, па се испостави да ВАС нема довољно, онда имате морално право да се обратите младости ове земље и признате да нисте способни, да не знате, да сте погрешно учени. А дотле, немојте нашим деџацима, момцима, мужевима, браћи, ускраћивати право на живот, смех, радост и планове. Јер, младост постоји за будућност, а не за прљаве ратове комплексираних вођа.

Мама једног основца из „демократског“ Београда

ВОЉЕНИ КОМАНДАНТЕ!

Теби тако јаком и одважном нико, али у очи, није могао ништа. Нападали су те подмукло, кукавички, из заседе. Црвени фаризеји, како си их ти називао, страшљиви и љгави, плашили су те се и мрзели. Мрзели, јер си имао све оно што краси човека, а што они нису имали: поштење, храброст, понос и част, што је њихову мржњу чинило још већом. Заслепљени стравичном мржњом, немоћни да те победе у отвореној, поштеној борби, тражили су и открили да си, као и ан-

KOMMANDOS
NIKOLA KAVAJA ' 86311-024"
P M B: 7007: UNIT:MOHAWK.B.
MARIANNA, FLORIDA. 32446.
U : S : A

SETEMBRA 30- 1991.GODINE.
SJEDINJENE AMERICKE DRZAVE.
U : S : A

SRPSKOJ MAJCI-MILENI BOZOVIC.

SRPSKOJ MAJCI

Sa ovim mojim pismom VAM IZJAVLJUJEM SAUCESCE ZA POKOJ DUSE TVOG JEDICA SINA HEROJA DJORDJIJE BOZOVICA.
BUDI PONOSNA NA TVOG JEDICA SINA A SRPSKOG HEROJA DJORDJIJA BOZOVICA, DA CE BITI PONOS MLADJIH SRPSKIH GENERACIJA.
NE SAMO TO, NEGO CE BITI DOSTOJNO OSVEĆEN. SLAVA HEROJU SRPSKOM DJORDJIJI BOZOVICU.

SRPSKA MAJKO, sad sa par reci da Vam se predstavim da bi znale ko Vam izjavljuje SAUCESCE. Ja sam sin vuiteske srpske lomne Gore Crne NIKOLA KAVAJA. Siguran sam da cuy stati svojom nogom na slavnom MILOSEVOH KOSOVU u skorijem vremenu. Uruci mi pozdrav Vasoj cerki. Spostovanjem Vas Nikola KAVAJ SRPSKI NACIJONALISTA.

Nikola Kavaj

SAD PO GROBU BEXSMRTNOG MILOSA, GAZI NOGA SVIJECKOG OLOSA. AL" TIRJASTVU STATI NOGOM ZAVRAT, TO JE SRPSKA DUZNOST NAJSVETLIJA:

NEKA BUDE STO BITI NEMOZE, NEKA BUDE BORBA BESPRESTANKA, OLTAR PRAVI NA KAMEN KRVAVI. STRAH ZIVOTU CESTO OBRAZ KALJA.

POKOLJENJA DELA SUDE, STO JE CIJE DAJU SVIMA:

BESMRTNI VLADIKA RADE TOMOV.

Milena Božović

Beograd

Srpskom junaku, mom sinu, NIKOLI KAVAJI

"86311-024"
P.M.B.: 7007: Unit: MOHAWK.B.
MARIANNA
FLORIDA 32446

Beograd, 14. oktobra 1991.

U.S.A.

Dragi moj sine Nikola!

Hvala Ti na melemnim riječima saučešća zbog smrti mog Đorđa. Smatrala sam Te sinom i dok je Đorđe bio živ, a sad pogotovu. Tvoje junaštvo i tvoja žrtva za Srbiju i naš narod odavno su osvojili moje srce. Daće Bog pa ćeš uskoro na slobodu, iako je crna sloboda svima nama ovdje. Prokleti komunisti su se prurušili, promijenili ime, ali ne i njihovu poganu ćud. Oni su mi Đorđa u smrt otjerali. Oni su Belog ubili. Oni i njihove slugе, kao što su Šešelj i njemu slični izrodi.

Jesam, sine, rodila junaka, i pao je kako sinu Gavra Božovića i dolikuje. Neka mu je prosto moje srpsko mlijeko kojim sam ga dojila. Ama, nijesam sama sve dok ima junaka i čovjeka u srpskom narodu. Sve su to moji sinovi.

Molim se Bogu da što prije izadeš i dođeš ovamo, da te zagrlim i poljubim ne samo za mene, nego i za mog Đorđa i za Belog.

Voli Te Tvoja majka,

Milena Božović
Milena Božović

тички јунак Ахил, ипак рањив. Твоја Ахилова пета била је твоја детиња чиста душа. Откривши да се испод твоје снажне, одлуке и мужевне појаве крије топла и искрена душа напали су бездушно. Црвени фаризеји и њихове слугарање, разноразним хермафродити и шањери нису бирали средства. Одвратним лажима и гадостима рањавали су ти душу. Само тако осећајан и топао човек, честит, поносног и детињег чедан какав си ти био није могао да поднесе душевни бол који су ти та људска ништавила наносили.

Као да си слутио скори растанак, рекао си новинарки „Дуге“, да ти није жао да погинеш за српство. И своју реч си одржао. То си могао само ти, јер данас се такви романтични витезови не рађају. Ниси био за ово време, време бешчасних. Витешког духа, неустрашиво храбар и тако романтичан припадао су давно прохујалим временима. Прекрасно си се родио и прерано си отишао. Можда је тако боље, Бог то зна и зато те је и узео у своје окриље да те заштити, да ти овај хладан и суров свет више не наноси бол.

Твојом јуначком и мучничком смрћу (јер, реч је о издаји у борби) пробудио си српски дух и младост српску, та твоја жртва није узалудна. Ускоро, веома брзо, плаветно небо духовно ослобођење Србије надкрилиће хиљаде и хиљаде српских орлића, а тамо горе, високо у небесима и рајским висинама, као кондор моћно раширених крила, бдиће над њима, као пламтеће сунце, твоја бескрајна љубав.

Мили наш брате и вољени команданте, нећемо те никада заборавити, јер један је Ђорђе Божовић Гишка.

Нека ти је лака српска земља.

Драган Арсенић
из Београда

ЗАШТО НАС ПРАВЕ ДЕЗЕРТЕРИМА

Двадесетосмог септембра мој брат М. М. из Штитара код Шапца, резервиста, који је војни рок одслужио у Б. Луци (тен. служба) и неколико пута награђиван као примеран војник (што подразумева да је озбиљан и одговоран), кренуо је, као мобилисана особа, у Вуковар — одвезао је војне старешине, и остаје тамо, а да не зна до када. Два дана раније за Вуковар је кренуло и тридесет тенкова произведених хиљадувестотинадесетосме године а заплењених у борбама хиљадувестотиначетрдесетчетврте године (бројчане вредности пишем словима зато да небисте помислили да је грешка у навођењу бројчаних података) и ти тенкови су деценијама стајали у шабачким касарнама, а да нико никада није проверио исправност и возно стање. У понедељак, 23. септембра о. г. мој брат и још неколико колега мобилисано је и одведено у Шабац са задатком да те тенкове прегледају и, ако је потребно, порправе их. И поред најбоље воље и умећа оних 30 тенкова из 1938. године није могло бити поправљено и наређење је било да и такви морају кренути за Вуковар! Брат и његове колеге су протестовали против те одлуке, па су се за помоћ обратили старешини Пеневу, који се

после операције налазио у Новом Саду. Г. Пенев је дошао и рекао да би слање таквих тенкова на ратиште значило слање људства у покољ, али мишљење Г. Пенева није уважено већ је доведен нови старешина из Београда који је издао наређење да и такви тенкови (неисправни!) по сваку цену морају кренути за Вуковар! — кренули су. Иначе, у шабачким касарнама било је још тенкова произведених пре рата и послати су у село Бадовинци (на мачванској обали Дрине) а да није објашњено зашто војници (и резервисти) иду тамо, кад је то 100% чисто српско село (има неколико хиљада становника) и кад за сада не прети никаква опасност из босанских села смештених на другој обали Дрине. Војницима и резервистима — тенкистима и другим — једино је препоручено да буду крајње опрезни приликом руковања тенковима пошто се лако може догодити да се купола окрене па да гранате падну на њихове а не на непријатељске редове! А вест објављена у ТВ Дневнику II у недељу 29. септембра у којој се каже да је из околине Шапца у Хрватску отишло око две хиљаде добровољаца, најобичнија је ЛАЖ!!! Из Шабачког и ваљевског региона јесте окупљено неколико хиљада резервиста и одведено на зборно место у село Причиновић код Шапца, али им је речено да ће бити послати у околину Шида да чувају границу између Хрватске и Србије, а затим је око две хиљаде резервиста на превару одвезено у Осиек, Даљ, Трпињу, Вуковар, Б. Село итд.

И тако су насилно ти резервисти постали добровољци. А из самог села Штитар мобилисано је око 300 резервиста старости од 18 до 50 година, део резервиста је побегао са ратишта оног тренутка кад им је наређено да нападају чисто хрватска села, она села у којима нема српског живља и која никада и ни у било ком временском периоду нису била у саставу тзв. „старе Србије“. Резервисти који су се вратили (или побегли) отворено најављују још већа бекства са фронта и још већа и масовнија отказивања послушности претпостављенима, јер не знају ни зашто су гурнути у рат, ни у име очувања које и какве власти (поготово не знају да ли се боре за ову, за другу или за другчију), а нису им разумљиве ни прихватљиве наредбе старешина у које имају све мање поверења.

Посланик из Богатића (члан СПС), Здравко Јеротић, некада мој наставник, изјавио је за скупштинском говорницом у петак, 27. септембра, да народ из општине Богатић има неограничено поверење у Ј(Н)А, навео је и пример да су у једном дану у Богатић доведена три убијена војника а да је отац једног од њих изразио жељу да му син буде сахрањен у војничком оделу (у шта не сумњам), али је друг Здравко Јеротић заборавио (да ли случајно) да каже да је свог сина „наместио“ да ради у Општини на таквом месту одакле, због послова које обавља, не може бити мобилисан и да су се баш због те Јеротићеве намештаљке побунили житељи Богатића и јавно протестовали! То је друг Здравко Јеротић, мој некадашњи наставник (дакле, педагог, човек који је својевремено — више се не бави наставничким позивом — генерације ученика учио поштењу, раду и реду) „заборавио“ да изнесе пред посланицима, вероватно се сад држи оне реченице из Орвелове „животињске фар-

ме“ у којој главни лидер водеће странке, иначе већар каже да су сви једнаки, само су појединци једнакији? Село Штитар од Шапца је удаљено око 12 км а од Богатића око 8 километара и немогуће је да су Богатинци толико „полудели“ за ЈНА и жељом да иду да гину у Хрватској, уз то и да знају зашто гину, а да Штитарци и Шапчани имају даметрално супротне ставове кад је у питању овај чудан и бесмислени рат! Ако је рат који води Србија Против Хрватске праведан, зашто се онда прећуткује истина, и није ли управо Јутел био сметња па је укинут (забрањен!) зато што је износио истину? Има нешто труло у држави Србији. Листом сви резервисти којима свраћили (побегли) са ратишта а родом су из Штитара јавно по селу причају да је један њихов саборац и салатник, рањен у околини Даља, покушао атентат на генерала Благоја Ацића. То резервисти — повратници (и) Бегунци не причају шапато, они то јавно пред слушаоцима — сељанима — без устручавања, детаљно описујући време, место, име несудебног атентатора и околности под којима је дошло до потезања пиштоља изнесе. Да не би било нагађања и шпекулација, несудебни атентатор је Србин а и сви мачвански резервисти су Срби.

Б. П. Шабач

ДВА ЛИЦА

Ових дана смо сведоци бесомучних ратнохушкачких порука разних одбора, огранака али и највиших званичника СПС, где позивају народ на одбрану српства (читај, одбрану њихове власти). Етикетирају сваког ко неће улудо да гине, називају сваког ко другачије мисли „издајником“, кукавицом, изродом итд. С друге стране, у званичним изјавама и даље су за мир, за демократски расплет државне кризе...

Сада би требало свако да се пита које је њихово право лице? Или можда имају два лица које показују по потреби.

Њима сметају странке које их ометају у њиховим „узвишеним“ циљевима заштите мањег броја српског народа у Хрватској. За оне друге Србе који су у Хрватској у већини и који су у овом тренутку најугроженији, изгледа да их и није много брига, то су исто „издајници“.

Жале се како је, ето, српски народ несложен, како би Срби требали бити јединствени и све би било лако. А да је народ јединствен, то би био или фашизам (национал хомогенизација) или опет комунизам (једнопартијски систем).

Основни узрок овог бесмисленог рата је баш у томе што су се народи (захваљујући пропаганди и страху) превели хомогенизовали. Камо среће да је опозиција у било ком крају наше лепе домовине јача, рата сигурно не би било.

Зато другови из СПС ваша парола „мир, благодостање, са нама нема неизвесности“, којом сте обманули овај народ на изборима у децембру 1990. је изгледа ваше званично лице. Оно незванично примењујете у пракси.

РАКИЋ ДРАГАН
Устаничка 65
11000 БЕОГРАД

УМЕСТО ОРЛОВА, ГУСКЕ

Без обзира на убедљиве аргументе који су ишли у прилог да се за химну Србије изабере величанствена „Боже правде“, уз благослов Цркве, највиших музичких стручњака, академика (чак неких блиских режима), предлог посланичке групе опозиције није прошао. Цео дан посланици опозиције су врло коректно, аргументовано образлагали зашто корачница „Марш на Дрину“ не може бити химна.

Иако је и свршеном основу јасно да марш не може да буде химна, посланици владајуће партије (који и даље гласају по партијској дисциплини а не по савести) су умало изгласали да марш „Марш на Дрину“ буде и званична химна, али на своју срећу спасили су се велике бруке.

Њихови аргументи да „Марш на Дрину“ одговара духу нашег народа, да буди понос и појачава узбуђења код људи су цинични. По том резону и ја морам цинично да предложим да на референдуму у избор за будућу химну (а који би највише одговарали духу нашег народа) уђу и композиције „Од извора два пута“ или „Чаше ломим руке ми крваве“, или можда композиција Томе Здравковића која највише одговара реалности у којој живимо „Дотакао сам дно живота“.

Што се тиче грба, ја предлажем да се уместо крвожедних птичурина (орлова) убаце питоме, домаће гуске.

**РАКИЋ ДРАГАН
УСТАНИЧКА 65
11000 БЕОГРАД**

КАКО ДА УПОЗНАМ ВУКА

Имам двадесет година и животна жеља ми је да упознам Вука Драшковића. Имам све његове слике, интервјуе и видео касете.

Пошто ја не знам како бих могла да дођем до њега, можда ви знате?!

Унапред захвална ваша верна чланица и читатељка

Зорица

Зорице, свратите у Редакцију „Српске речи“ па ћемо вам помоћи да се сретнете с Вуком.

АЛЕКСАНДАР II — ИСТИНСКИ МИРОТВОРАЦ

ПОШТОВАНА РЕДАКЦИЈО!
Пријатно сам се изненадила када сам у једном од претходних бројева „Српске речи“ наишла на једно своје писмо,

које сте објавили. То ми говори да цените своје читаоце и храбри ме на даљу сарадњу.

Овим путем се захваљујем СПО-у пре свих, а затим и осталим странкама које су омогућиле долазак краљевске породице Карађорђевића у Србију. Причинили сте велику радост њима самима, великом броју Срба, а тиме је, верујем, много поправљена ужасна слика о Србији у свету.

Његово краљевско Височанство престолонаследник Александар II Карађорђевић топло је дочекан и поздрављен од најмање милион људи. Али, највећим делом у Србији, његов долазак примљен је с резервом.

Да је, којим случајем, Он наступио нападајући: Хрвате, Словенце, Македонце, Немце, Бугаре, Американце, Вука итд. итд. да му је сваки други израз: „угрожени Срби“, „антисрпска коалиција“, „српско Косово“, „српски гробови“, „српске крајине“, „српска ЈНА“, „србождери“ итд., е, онда би несумњиво освојио све симпатије најширих народних маса. Миролубиви Александар не схвата (надам се и неће) оно што су Србо-немци-комунисти схватили: да се само разјаривањем ратно-хушачке еуфорије на тај начин најбрже, најсигурније и најдуже може у Србији, међу Србима одржати на власти...

Александра II могли бисмо, с разлогом назвати МИРОТВОРЦЕМ, јер Он то и јесте, у правом смислу речи, један од ретких.

Још увек верујем, као и Он у мир, преговоре, демократију.

У овај прљави, ужасни рат, увукли су нас највећим делом бивши и садашњи комунисти. Али, ништа их баш не видимо по ратиштима, углавном су по ТВ-у, и на српској и на хрватској страни.

Истурају „добровољце“, плаћенике, криминалце, младиће залуђене својим имбецилним теоријама, како који. Вероватно је да међу људима који иду у рат има и таквих који искрено верују у исправност онога што раде, али, молим вас, зар смо заиста исцрпили све могућности за тражење мирног решења?

Верујем Српском покрету обнове. Већину текстова коју објави „Српска реч“ могла бих и сама да потпишем. Засада ћу потписати само ово писмо, а и њега иницијалима. Стидим се што сам кукавица, опростите, али осећам се угроженом у својој средини.

С поштовањем,

В. Ђ. Бачка Паланка

СА НАМА НАЈМАЊЕ ЖРТАВА!

Србија није у рату! Какви ратни циљеви?! То траже они који нису за мирна решења, дакле опозиција! Тако каже председник Српског вишестраначког парламента у својству партијског агитатора, пред изборе које је темпирао лично, следећи вољу грађана. Јер „Србија је држава грађана који у њој живе“!

(Тако су то формулисали удворички писци најдемократскијег устава Кошутић, Вучетић, Кутлешић и компанија). Па сад грађани Србије у рату а држава није.

И неће, у Србију процват „Нема неизвес-

ности“ али сад са „што мање жртава“!

Иду момци из Шумадије добровољно у пролетерске јединице. Поново на делу: „Пролетери уједините се“. Иду певајући.

Певају и они што их испраћају!

Партија на власти обезбедила им мир, просперитет и достојанство. И нису на коленима! На колена са свима другима али ми не!

Председник Владе одржао патриотски говор у Јајинцима. Коректно, у питању су жртве фашистичког терора. А жртве на стратиштима у Лисичјем потоку и на игралишту „Обилића“ нека чекају кад нису жртве фашистичког терора.

Социјалистички доктор, секретар бивше комунистичке поново прорадио. Он воли јесен „Опет се ваљају улицама они који би хтели власт“ и који сметају њему и његовима да раде на нашем просперитету. Каже да је Александар I Карађорђевић крив зато што имамо овакву државу и што нам је овакво стање. Знамо, то из архива коминтерне, тако су говорили и „Шкундрићи“ предратног времена: И Моша, и Петко Милетић и Билас и Тито.

Каже Петар да нема лично ништа против да Карађорђевићи дођу као грађани у Србију али да он зна да су они издали овај народ и да то треба да се зна. У реду, и то што није против повратка грађана Карађорђевића крупна је еволуција друга Шкундрића (можда ће се наставити).

Тако смо ето ту: Карађорђевићи издајници српског народа а Шкундрићи дика и понос истога народа. Важно је да нисмо остали без поноса!

Заиста је издаја што је малолетни краљ напустио своју земљу после две недеље отпора Хитлеру кад су комунисти тако храбро одолевали Хитлеру. У томе их није спречавао ни савез са Хитлером који је важио до 22 јуна, ни уговор са усташким вођама са важношћу која није лимитирана (зато су ваљда тако храбро падали да би ослободили Јасеновац). Што тај краљ није лепо остао са својим народом да би га чували Шкундрићи као што су Леџин и његови иначе претече Шкундрића, чували царску породицу Романових. Или би га предали на чување савезницима у Загребу или Берлину, свеједно све би му било обезбеђено.

А можда то и није важно. За српски народ би било трагично да су га напустили Шкундрићи, ко би га онда бранио, Карађорђевићи нису ни важни. Народ који има такве јунаке и патриоте као што су Шкундрићи и издајнике Карађорђевиће не треба да брине за своју будућност.

**Јован Ђорђевић
Београд**

ПИСМО ЗА ПАМЋЕЊЕ

Шаљем вам писмо мог покојног оца Николе Михајловића учитеља из Крушевца који се, после ослобођења Крушевца 14. октобра 44. од стране четника, повукао према Босни.

Заробљен је негде код Ужица, доведен у Крушевац и стрељан 21. 11. 1944. на Багдали са још 6.000 родољуба.

Молим вашу редакцију да ово писмо ако

16. I 1944.

Зрака Мамо и децице,
 Могла миша да вас пишеш, и тиме да вас
 обрадујем. Мислио сам да се враћам вама.
 Свећани сам да сам за две три године само
 добро тиме тиме најављеном народу. Свећани
 сам да сам многе главе спасавао, да сам ради
 свога свога рада кроз Рањотворски истражио тим
 године од небаја, војничеваца и бугара. Свећани
 сам да је наш рад био за отишле добро српски
 народа. Али?! Удари немогу. А сматрамо да
 тједи и децици моју и њихову, неће савети
 нишур до вама, да вам се био тиме.

За себе и децу размисли, да ми је је
 баве прети и Крушевца или осмисли у селу.
 Мислим да тједи миак баве у Крушевцу.
 Она кућа је кода и њихова и њихове децице,
 поред мојих ситарит родилица. Они ће тиме
 нејуди према вама и баве те вас.

Та ми овине много тиме на као
 Али не можим виросити ми. Децу љуби и тиме
 да отишле виду. Мама не могу а ма
 пред идем са надом у боја, ма да је неизве-
 стоси.

Веран љуби и даве тједи и својој
 децици тиме најбоље познаје. Прочути
 и даве да не размисли.
 Љубицу и све Крушевца срдачно по-
 здрављаи.

Тједи и децици моју неизмерно
 љуби и тиме, вама омагу и суцрци

Никола

можете објавите како би читаоци видели из
 ове две три реченице целу трагедију једног
 најчаснијег покрета у Србији за ослобођење
 Србије од фашизма и осталих банди.

Ваш стални читалац

Боривоје Михајловић
 Ул. Јакшићева 11
 37000 КРУШЕВАЦ

**ОТВОРЕНО ПИСМО
 ГОСПОДИНУ
 МОМИРУ
 БУЛАТОВИЋУ**

Господине Председниче,
 Растужио сам се слушајући дио Вашег
 излагања на четвртог ванредном засје-
 дању Народне Скупштине Црне Горе. Пишем
 Вам са пар дана закашњења, проведених у
 очекивању реаговања других, посебно На-
 родне странке Црне Горе.

Но и путање понекад говори много.

Рекли сте: „Црна Гора нема, нити је икад
 имала паравојних формација. Њена једина

армија је ЈНА, произашла из херојског рата
 против фашизма, који је на територији Југосла-
 вије садржан не само у окупаторским ње-
 мачким јединицама него ЈОШ ВИШЕ У УС-
 ТАШКИМ И ЧЕТНИЧКИМ ФОРМАЦИЈАМА.“
 (!!!)

Назвали сте, тако, припаднике Југосло-
 венске Краљевске војске у Отаџбини — фа-
 шистима! (и то већим фашистима од — фа-
 шиста!) и ставили знак једнакости између чет-
 ника и усташких зликоваца, нељуди какве
 свијет није запамтио.

Може ли, господине Председниче, таква,
 насилно успостављена, стара комунистичка
 симетрија, у смртној завади са чињеницама,
 издржати суд Нове Историје, ослобођене ко-
 мунистичких идеолошких окова и полувјеков-
 ног безобзирног силовања?

Ближе би истини било, бар према гомили
 вјеродостојних историјских докумената, об-
 јављених само у посљедњих пар мјесеци, о
 ужасним злочинима партизана над српским
 народом, поставити другу симетрију: усташе
 и партизани.

Није тек тако, прије годину — двије, један
 Танасије Младеновић изјавио: „Ми, српски
 комунисти, смо, објективно — издали српски
 народ.“

Но доприносе ли овакве симетрије неоп-

ходном националном помирењу на овим про-
 сторима?

Не пропушта ли се прилика, сталним по-
 вређивањем старих рана, да потомци четни-
 ка и партизана, заједно бранећи заједничку
 Отаџбину, заједно крварећи и спасавајући
 животе једни другима, превазиђу трагичне
 сукобе својих очева?

И не сматрате ли неувиђавним (најбоље
 речено!) да потомци четника (сигурно их има
 у јединицама ЈНА — о добровољцима да и не
 говорим!) док херојски бране Отаџбину (чак
 и са петокраком на глави!) и гину од злочин-
 начке усташке руке, изједначавае очеве, или
 очеве очева њихових — управо са повампире-
 ним усташким бандитима против којих се
 боре?

Надам се, господине Председниче, да је
 у питању само брзоплета и незлонамјерна
 употреба једне уобичајене комунистичке фра-
 зе, непримјерене (као, уосталом, и све што је
 комунистичко) и истини и садашњем тренут-
 ку.

Но у том случају дугујете извињење не ма-
 лом броју бораца и родољуба, не само из Ва-
 ше републике.

С поштовањем,

БОРКО БОШКОВИЋ,
 Котор, Доброта бр. 64

**ДАБОГДА ВАС МРТВЕ
 ПРОДАВАЛИ**

Кучевски моћници обманама и лажима
 домогли се власти. Када су показали
 право лице и почели да запошљавају ро-
 ђаке, да на руководећа места доводе сестре,
 зетове, свастике, да смењују стручњаке, љу-
 де са стране, Влахе и сваког ко им се и нај-
 мање противи. Сада их најватреније приста-
 лице напуштају.

Радиша Јовановић, са титулом магистра
 педагогије у Ријеци, приграбио је за себе три
 функције. Директор је ОШ у Кучеву, председ-
 ник СО и народни посланик. Човек са три
 функције а како грађани кажу ниједну не
 обавља како ваља. Да би се осигурао да му
 нешто не измакне контроли и да би се од-
 ржао он доводи за председника ИС Мратић
 Драгослава „Маре“, који се разним машина-
 цијама бира и за председника ОО СПС а у ис-
 то време је и финансијски директор у ШИК
 „С. Јовић“ у Кучеву. Такође, за секретара по-
 ставља човека који је у 50 година завршио
 Вишу управну школу.

Обећања, букве и избори

Пре избора за председника а нарочито за
 време изборне кампање за народног посла-
 ника обећања нису бирана. Обећани путеви,
 нови водоводи, школе, фабрике, рудници
 злата баш као у бајци. Многим се то допало.
 Треба то свакако и пошто то до тада нико то-
 лико и тако се није усудио ни да помисли да
 све може, а камоли обећа, људи су почели да
 верују и наравно тако „храбрим“ дали своје
 гласове. Обећавао да ће само ту функцију да
 обавља у циљу да је обавља ваљано. Данас
 сви виде да је то обмана и да баш од свега

тога нема ништа. Пошто се за посланика бира за општину Кучево и Жагубица врло лако је обећао пут у дужини од 36 километара, тј. да се постојећи прошири и асвалтира између Буковске у Кучевској општини и Милатовца у Жагубичкој општини. Да би све то било уверљивије он је мештане Буковска убедио и навео да врше сечу шуме да носе дрвну масу. Део је председник узео за себе и своје пријатеље (кума Трумана, Петковића директора катастра и др). Дрвна маса се налазила на будућој траси пута. Пошто су неки и продавали јер се радило о већој количини то су сви били задовољни и наравно дали гласове дарезљивом посланику (Ради се о 200 до 300 мз)

Школа која тоне

Пре неколико година почела је градња школе у Кучеву. Пошто је директор Радиша желео да му школа буде у непосредној близини куће како не би он, супруга и ћерка када иду на посао у школи испрљали ципеле то је изабрана локација по жељи Радише. Али сада ту почињу муке: Испоставило се да је Радишина локација у давно пресушеној бари. За пет година колико се школа градила утрошено је много пара, више стотина милијарди динара и школа како Радиша каже „за 21 век“ почела је да тоне. У бари извори и подземне воде су прорадиле и подруми су се напунили воде, зидови пуцају а школа пропада. Кучевљани би морали поред уздаха за новцем и трудом да кривца за ову несрећу јавно прозову, осуде... Да би брука била већа пресеца трасу пута поред куће свога рођака Бранковић Љубише „Ширка“, наводно за потребе школе али пре тога саграде заједнички локале. Наравно све је то било потребно ради локала који су сада покривени са две стране улицама. Такође, јавна је тајна да је исти рођак за плац који пресеца пут добио 270.000 динара док други којима су одузети плацеви до данас нису добили ни динара нити је извршена процена.

Чинови и добровољци

У јеку мобилизације пре неколико дана из Кучева је мобилисано неколико стотина резервиста. Лепо се већина одазвала. Међутим, неспоразум је избио када су сазнали да су преварени јер их је председник и народни посланик Мр. Радиша Јовановић пријавио као добровољце. Свога сина је послао код рођака у Швајцарску. Сазнавши за све ово, они су напустили јединицу и са родитељима дошли испред општине. Избила је велика гужва, повица „изађи да нам кажеш какви смо ми добровољци, где ти је син.“ После више часова прозивања, грдњи и претњи посланик се појавио али није знао шта да одговори. Било је гурања, плувања и слично али је посланик и председник прошао само са огреботинама. Многи мисле и кажу да је то била још једна подвала не би се олако на леђима резервиста домогао још вишег чина јер је до чина мајора олако дошао преко пријатеља и разним марифетлукцима.

Председник и његови људи

У свим председниковим работима кључну

улогу има Мратић Драгослав зв. „Маре“ председник ИС и Председник ОО СПС. Студирао је више од 10 година економски факултет а како и не би када му је отац био трговац и новац му никад није био проблем. Тата је могао све да му купи. Али пошто тата није могао оно што може СПС брзо се приклонио и од зета преузима место председник ОО СПС. Са ових функција као функције директора у ШИК „С.Јовић“ олако запошљава рођаке, дели плацеве пријатељима и бави се другим сумњивим работима.

Директор изван Закона

Све Кучевљане и поштене људе изненадило је нељудско и неморално понашање Мр. Радише Јовановића и Мратић Драгослава у вези са саобраћајном незгодом 20.8. ог. коју је изазвао Петковић Миодраг, директор Геодетске управе и председник изборног штаба ОО СПС. У напитом стању, службеним возилом око 20 часова 20. августа изазвао више удеса на путу од Раброва до Кучева где је ишао да проба одело за синову свадбу и успут се „налио“. Пошто је прво изазвао један лакши удес приликом бежања изазвао је директан удес и усмртио Гојковић Милијанка из Кучева. Са покојним Милијанком који је још показао знаке живота прво су пребачени у Дом Здравља у Кучеву и после тога хитно за болницу у Пожаревац. Милијанко је успут издахнуо а Петковића су пријатељи а пре свих председник ИС и СПС Мратић Драгослав кришом из круга Болнице извели и одвели код пријатеља у Костолац, док се није истрезнио и тако избегао да му се узме крв. Појавио се сурадани са изговором „чик погодите

где сам био?“ и „чик докажете да сам био пијан“. Није му узета дозвола, као да се ништа није десило. Председник ИС супрузи пок. Гојковића са још неким људима из правосудја нуди 400.000 динара да не диже прашину. Председник Јовановић је позвао са истом намером али се није одазвала. Одлучно им је одговорила „ја мужа за продају нисам имала ни живог а камоли мртвог“, „дабогда вас мртве продавали“.

С поштовањем.

К.Л.КУЧЕВО

РЕАГОВАЊА ПОВОДОМ ТЕКСТА „ПРЉАВА МАСКА УСТАШКА“

Поводом чланка „Прљави маска усташка“ објављеног у броју 29, молим Вас да објавите и овај одговор аутору поменутог чланка.

Друже генерале, пензионер са 2800 динара пензије, дозвол'те да се обратим!

Гадно сте напали Хрвате, а нарочито им замерате што нису хтели и неће да послушају ваше савете и препоруке, а које сте ви већ дебело наплатили и од српског и од хрватског народа, а и од осталих радних људи и грађана. Када би неки марсовац прочитао ваш чланак и позивање на закон, устав, правне норме и морал (и сличне трице!) мислио би да сте ви частан и поштен човек. Можда и



Universität Bern

Laboratorium für chemische und mineralogische Kristallographie

CH-3012 Bern, Freiestrasse 3
Telefon 031 65 42 81 76

Poštovani gospodine Draškoviću,
poštovani članovi SPO-a!

Posle jučerašnjih katastrofalnih odluka srpskog režima, sva moja dosadašnja angažovanja na kakvom-takvom boljem ugledu Srbije u Švajcarskoj, ostaju bez ikakvog smisla.

Molim Vas da učinite sve što je u Vašoj moći na rušenju sadašnjeg srpsog režima i Slobodana Miloševića, pre nego što svi zajedno budemo povučeni u provaliju duhovnog mraka i ljudske bede.

U ovom trenutku celokupni srpski narod nema većeg neprijatelja od Miloševića, dok svi nasi protivnici dobijaju, njegovim egoističnim, preneražavajućim potezima, najboljeg saradnika. Uz boljševike (Milošević, Jović) i fašiste (Sešelj) gubimo i poslednje prijatelje.

Uz najsrdačnije pozdrave

Vladimir Malogajski

јесте, али је ваша животна филозофија много индоктринирана. Једноставно изостављате што вам се не свиђа, а измишљате чињенице којима поткрепљујете сопствене тврдње. Из много разлога не могу са вама полемисати, између осталог и због разлике у нашим пензијама. Ипак, морам вас подсетити само на неке истине, а које ви не можете никако оборити. У Хрватској сте подигли на устанак наивне и часне људе. Уосталом читава ваша — комуњарска — идеологија почива на изигравању часних и поштених људи. Вама је једини проблем суочити се са вама равним! Ево, стигао је и тај час. Борити се за права Срба у Хрватској, уопште нигде и никада нити покушавате да се борите за права (бар нека) Срба у Србији. За доказ предлажем упоређење моје и ваше пензије. Само то. Све остало да оставимо по страни, иако и није тако небитно.

Ви тражите да Хрвати у свој устав упишу права Срба. Каква лакрдија, друже генерале! Па где код вас постоји устав, закон, морал и сличне тричарије. Сасвим је небитно шта у уставу каже. За вас — још увек бар овде — не важе никаква правна правила или обичаји или морал. Важи само и једино припадност вашој класи. Друге класе не смеју да постоје, по вама сасвим је довољно да постојите ви, а остали олош нека једе корење. Ви сматрате да ми сви треба да изгинемо да бисте ви и ваша братија вечно уживали. Истовремено благородној династији не признајете њено право које њима припада по рођењу. Па та чињеница уопште не зависи од вас, они су краљевска династија и то ће остати. Ви сте, међутим, најобичније силеције који су силом зграбили власт и паре и сада причате наивним људима о некаким националним правима. То што сте ви урадили у правним државама се зове сасвим обични криминал.

Права је трагедија како сте пронашли психопату, манијака, који понавља да је психијатар и да су Срби луд народ. Замислите ви те јаднике, а они гину за њега. Баш као и за ваш покушај да сачувате отете паре. То вам не може успети. У I и II светском рату постојала је Швајцарска, па су лопови мирно тамо крцкали свој плен. Сада, пак, немате где побећи. Нема ни Јужне Америке, ни Португала, а ево нема више Албаније. У Анголи и Куби вас не би примили. Отели би вам отето и вас послали свом народу на суд. Ту морате бити начисто, немате куда више. Овај рат нико не зна ко ће добити — сигурно је једино да ћете га изгубити. Ваш навод о неисељавању Хрвата, Мађара... је ли тотална необавештеност или дрска лаж. То једино ви знате!

Друже генерале, морате се помирити са чињеницом да је ваше прошло. Још вам једино преостаје да понекад понешто објавите у „Српској речи“ (и то надам се, без хонорара) јер вам ваши и вама подобни листови неће ништа да објављују. Знате се — па зашто да се заваравате.

Ваша тврдња да нисте комуњаре личи на ону тврдњу Циганчета: „Нисам ја Циган — Та-та и Мама су Цигани...“

Ипак, не очекујем да поравнамо пензије, али морамо их приближити. У правној држави — вашој — још увек не смем да се потпишем. Избацили бисте ме из — Партије.

С.Р.

АЛАЛ ВЕРА СОЦИЈАЛИСТИ-КОМУНИСТИ

Ми радници Скупштине општине Стари град, дужни смо да Вас известимо, тј. да известимо јавност шта се ради у овој друштвено-политичкој заједници коју воде проверени СПС-овци. Наиме, друг Александар Аврамовић, „проверени кадар“ из рада са Богдановићем и СК Светозарева, долази за председника СО Стари град. За то време дели станове Скупштине општине Стари град, и курти и мурти са ТВ. Тако је Милош Марковић, добио као самац стан у Буре Јакшића бр. 5. 89 м² и ако је стан бесправно усељен, и постоји власник стана коме је стан национализован, ипак је стан дат подобном Милошу Марковићу, „подобном“ уреднику ТВ Београд.

Друг Аца Аврамовић, пошто се шето мало до ТВ, мало до Скупштине општине, додељен му је стан који ће бити ускоро завршен у Цара Уроша, од 118 м².

Председник Извршног савета Скупштине општине Стари град, друг „ГРУЈА“, свој стари стан дао је Дирекцији за реконструкцију, а да му она додели стан у новградњи на Дорћолу, што је и учињено. Е, не само њему, већ и стан његове маме. И на крају пошто је ГРУЈА увидео да му се љуља столица, и да не зна шта носе ВИШЕСТРАНАЧКИ ИЗБОРИ, пре неки дан сам даде оставку и оде за једног од директора „ЈУГОСЛАВИЈАКОМЕРЦА“, а мислио да јавност добро зна како су РУКОВОДИОЦИ дотичне фирме буквално опљачкали ту фирму. То су већ средства информисања већ писала. Па сада се питамо шта ће овај већ бивши функционер, који није ни сачекао да га СО разреши у тој „пропалој“ фирми.

Трећи човек Скупштине општине МИЛАН МАЉКОВИЋ, председник комитета за урбанизам и стамб. изградњу, је све мушке које се раде око локала са приватницима, као и стан који је за себе изабрао, завршио и како сада чујемо одлази у мале привреднике. Алал вам вера, „СОЦИЈАЛИСТИ-КОМУНИСТИ“, свака вам част, то је тај социјалистички морал.

Ето то је само делић онога шта су урадили и шта још увек раде ови функционери централне општине Београда.

Поздрав: радници органа управе СО Стари град

СПС-ОВЦИ НЕ ИДУ У РАТ

У крагујевачком пуку, стационарном на Пасуљанским ливадама изнад Ресавице, избила је побуна. Логор су напустили резервисти из Смедерева, Аранђеловца, Велике Планае, Тополе и Свилајнца. У логору нису постојали ни елементарни услови за живот, али је узрок побуне у следећем: Не желе да ратују као припадници ЈНА и са петокраком

на капи. Команданту (коме су најпре разбили прозоре на бараци и приморали да изађе) поставили су три питања: За кога треба да ратују, зашто, и докле? Пошто није умео да им одговори, скинули су заставу са јарбола и поцепали је, а петокраку изгазили. Све се то десило пошто су чули да за три дана треба да иду на фронт, па су питали где је артиљерија, тенкови и друга техника? Иако су позвани као артиљерци, везисти и сл, било им је јасно да ће сви ићи као пешадија и да је то начин да се рат одуговлачи. Активни официри су без икаквог ауторитета, а резервни официри су били уз војску. Оно што се догађало у том логору је слика општег хаоса у коме се налазимо. Непобитно је да се ЈНА распада, влада опште расуло, а да наша војска жели једино да буде српска војска са јасно исказаним политичким и ратним циљевима, ако је то нужно.

Из Свилајнца је мобилисано 67 људи, и сви припадају опозицији. Нису сви званична опозиција, али су сви противници режима. Ни један од присталица или чланова СПС није мобилисан. Свима је одмах било јасно да СПС жели да десеткује опозицију слањем на фронт. Изјава једне личности: „Све ћемо то да отерамо на фронт!“ Народни посланик Бица Добривоје Будимировић је правио списак (мене није могао да стави на списак, али је ставио мог сина) и запретио службенику из Војног одсека: „Немој случајно да неког изоставиш!“ А онда је рекао о двојци наших људи следеће: „Она двојица не смеју да се врате живи!!!“ Један човек из Војног одсека ми је признао да су морали да праве списак како им се каже, и осећа страшну грижу савести. Рекао је да ће напустити службу, јер не може људима да гледа у очи. Председник СПС-а преко телефона се распитивао како иде са мобилизацијом, и они су га о томе обавештавали. Резервисти из горепомнутих места су међусобно разменили бројеве телефона, да би у случају нове мобилизације сви заједно пружили отпор. Нико овде не жели да чује ни за Хаџића, ни за Кадијевића. Народ може да верује само својим људима.

ОО Демократске странке у Свилајнцу

КРАТКО ПАМЋЕЊЕ МИЛАНА МАРТИЋА

ДРУЖЕ МАРТИЋУ,
Слушајући вашу изјаву на Радио Београду била сам запањена бесмислицама које сте изrekli на рачун г. Вука Драшковића. Ви који сте до скоро говорили да нисте задовољни деловањем ЈНА сада сте под истом капом са њом. Ви који сте донедавно тврдили да вам нису потребни добровољци из Србије, јер вас има довољно и да имате потпуну контролу на свом терену, одједанпут валите за добровољцима како би се спречио геноцид над Србима.

И ко је за све крив? Наравно г. Вук Драшковић. Зашто? Зато што се приближавају избори и ви преузимате улогу Миле Штуле.

Зар вас није срамота да господина Вука називате Вуком Бранковићем? Човека уз ко-

Јег је младост Србије и већина интелектуалаца. Човека који нас је подсетио да смо Срби и скинуо велове са многих табу тема. Када је г. Вук написао роман „Нож“ само што није разапет на крст од вама сличних који данас непрестано говорите о усташким злочинима, али тек данас.

Када је почетком прошле године Туђман избацио парола „Хрвати до Земуна“, г. Вук му је одговорио: „Стани, поглавниче, и ми Срби имамо нешто рећи. Српске су земље свуда где су српска страстишта и где су Срби били у већини пре геноцида“.

Одмах је ваш друг Шкундрић преко ТВ запенушано напао г. Вука, а не Туђмана, да руши авнојску Југославију и да је Србија за границе цртане у Јајцу. Тада сте и ви, ваљда били за те границе, јер нисте реаговали ни на Туђманову нити на Шкундрићеву изјаву.

После годину дана када председник Милошевић каже да су авнојевске границе само административне добија громогласни аплауз, Шкундрић наравно, окреће плочу и без стида, због претходних изјава, јавно даје потпуно другачије изјаве.

Када г. Вук и СПО траже хитно формирање Српске гарде то се одбија, јер имамо ЈНА, а видели смо каква нам је ЈНА у Словенији где су је победили цивили на челу са Јаншом, а видимо и ових дана у Хрватској где муповци и гардисти пљачкају имовину ЈНА, односе оружје и муницију, убијају и заробљавају војнике — децу од 18 — 19 година и врше масакр над српским живљем.

Ви кажете да г. Вук ради за Туђмана, а хвалите момке из Српске гарде, коју је он основао. Ја бих пре закључила да ви радите за поглавника Туђмана, јер сте до јуче били под истом капом и са оним официрима који предају војне објекте усташама, а они сами прелазе у гарду.

Зар не схватате да ви вашим поделама на подобне и неподобне Србе правите раздор међу Србима?

Зар ћемо се опет делити на партизане и четнике? Зар ћемо се опет убијати међусобно? До јуче Југословен, а данас, „највећи Србин“, Шешел са говорнице Скупштине Србије хвали се како његови четници туку чланове СПО и како ће то опет и увек радити. Па, наравно, мора Србин на Србина, иначе не бисмо били Срби.

Скупштина Србије мора да дефинише интересе Србије и српског народа, да утврди границе Србије и ратне циљеве српског народа, а не издајници који децу — војнике шаљу на клиницу.

Српски властодршци тврде да Србија није у рату са Хрватском, а тако се обилато пролива српска крв. Зашто на то не реагујете?

СаО Крајина тражила је присаједињење са Србијом. Скупштина Србије је одбила тај захтев, а ви нисте посланике назвали издајницима. Док усташе кољу и масакрирају српску нејач, скупштина Србије доноси законе о шумама и водостању. Ви не реагујете!

Посланици заваљени у фотељама расправљају о natalitetу и налазе кључ за његово повећање — веће порођајно боловање, а не схватају да људи нису у стању да издржавају чак ни једно дете, па ни да склапају бракове, јер немају ни посао ни стан, а они који раде не примају плате месецима. Тога се ни-

су сетили, јер, ваљда, мисле да сви живе као они, а што је најгоре нису у стању да заштите већ рођену децу од усташког ножа.

Када мајке, револтиране радом Скупштине, упадају у ту исту Скупштину, фалиле су им само мотке, ви кажете да их је организовао г. Вук. А одакле се у Скупштини створио др Будимир Кошутић?

Књињани, ваљда не сви, кажу да би попа Бујића дочекало милион људи, Шешела пола милиона, а Вука меци? Зашто за име Бога? Зар зато што је рекао да су се Срби савијали и челом дотакли земљу, па немају куд више да се усправљају? Зар зато што се бори за демократију, што покушава да нас духовно препороди, да нам отвори очи? Слепом није нико отворио очи, па неће ни г. Вук. Зар зато што не желе рат са целим светом? До избора у децембру осуђиван је да нас води у рат, рат, а сада што неће рат?! Где је ту логика?

Ако имате времена прочитајте „Нож“, „Молитву“, „Руског конзула“ и „Које куда, Србије“, јер сам сигурна да те књиге нисте прочитали, као што сам сигурна да сте их осуђивали као сваки поштени хрватски полицајац, а све у име братства и јединства створеног у рату клањем преко милиона Срба.

Ако их будете прочитали и ако у вама има бар мало поштења поцрвенећете, мислим у лицу, због својих изјава о г. Вуку Драшковићу.

Могао је г. Вук да се приклони СПС као Добрица Ћосић или још боље Матија Бећковић и постане академик, да иде на разне свечаности и држи беседе о свему и свачему уз неизбежног Антонија Исаковића, али на срећу није.

Изабрао је тежак пут на којем може овако да га пљује и назива како хоће.

Зар није било нормално да г. Вук говори у Прибиловцима и крај других јама као човек који је писао о страдањима српског народа? Али не. Ту је било место за Д. Ћосића, М. Алечковића, М. Бећковића, а сада великог демократу и Србина Боривоја Петровића и остале, али не и за г. Вука. Срамота.

Друже Мартићу, више радите на јединству и слози Срба, не питајте добровољце из које су странке, не изигравајте политичког комесара и предизборног агитатора СПС.

Молим вас, министре унутрашњих послова СаО Крајине, Милане Мартићу, да не етикетирате људе бланко, без доказа, по старој навици, јер то је неумесно и када је министар у питању.

Члан сам СПО од формирања странке, јер сам дубоко уверена да сам се определила за странку, на чијем је челу г. Вук, која је способна да Србију изведе из кризе, изолованости и мрака.

Дара Шиндић, наставник

Крушевац

КАКАВ ЈЕ ТО МИНИСТАР?

Министар правде у влади Србије на седници од 28.9.91. г. рече: Потомци Карађорђевића из иностранства, тре-

ба да напишу молбу да им се врати држављанство, па да се врате у своју домовину. Па то је срамота за српски народ. Да ли се министар правде стиди тога? Не, он се ничега не стиди, јер је толико црвен, да црвенисти више не може. Шта уради тај и такав министар правде за албанске избеглице који на Косову, уживају сва грађанска и политичка права а руше Србију и Југославију. — Хвала Богу, да има и посланика, који настоје да се ова неправда према Карађорђевићима исправи. Посебно је за похвалу иступање посланика Бабића, који рече све ово о чему ја пишем. — Каква трагедија за српски народ а посебно на Косову, како их заступа посланик Грковић. Такви посланици су кумовали исељењу Срба са Косова, које је краљ Александар Карађорђевић, насељавао, како би ојачао српски живаљ. То се изгледа није свидело посланику Грковићу, који је био и остао заклетити Титовац и са његовог пута не жели да скрене. Да ли тај посланик зна да је Тито обећао Косово Албанији и Енвер Хоџи? Ако зна, односно знао, не знао треба да се стиди себе и своје дискусије. Тешко земљи Србији и српском народу, док га такви посланици заступају. Један посланик из СПС рече: Петокрака са пет рогова личи на ружу а ружа још увек мирише. Међутим, историја ће доказати да је петокрака за 45 година више уназадмила и упропастила српски народ, него турски полумесеца за петсто година.

Филиповић С. Вукоје
Прокупље

ПИСМО МИЛАНУ МАРТИЋУ

Желим да се путем вашег листа обратим господину Милану Мартићу а поводом његове изјаве дате Бастиону РТБ. Бићу вам захвална уколико ми уступите мало простора.

Господине Мартићу! Не знам да ли Вам црвени понос и пратиља му комунистичка надменост дозвољавају да читате овај лист. Ипак се надам да ће неким споредним путем мој одговор стићи к Вама. Све док не чух Вашу изјаву за Бастион РТБ о Вама сам имала доста добро мишљење. Сада се због тога горко кајем.

Мартићу, срам да Вас буде! Је ли ова Ваша изјава пуна клевета на рачун лидера СПО-а допринос комунарској компанији коју води црвени војвода? Дакако, јесте. Чујем да СПО и господина Вука не окривисте и за голему бруку и јад доживљене у дежели. Можда ћете и то једног дана приписати Вуку. Даље, поменусте српску гарду и њено добро ко од беде. Немадосте времена. Јер, требало је што више отрова избацити на „издајника“ Срба. Ако сте већ Слобин слуга скријте то мало. Јер, и обичан слуга крије своје „звање“. Штета је што Вас нема у „авангарди“ на Дедињу. Бићете надам се.

Заборавајте Мартићу да вређањем господина Вука вређате огромно српство које је уз њега. Вас то не занима јер сте типичан намени осинони бољшевик убеђен у своје супер квалитете. Ипак, иза тога често има и страха

од сопствене сенке. Ако ви комунисти све најбоље решавате и да народ прихвата, немате разлога за бојазан ни од кога. Међутим, ваша подсвест крије нешто друго. Мартићу, своју каријеру немојте заснивати на клеветима других. Газите црвеном стазом која води у боље сутра, у живот без неизвесности како обећа Ваш учитељ. Кличите њему и пропалој Србији у ишчекивању помоћи од нас полугладних из „демократске“ Србије.

И на крају, чујте ово: ако „издајник Срба“ и доспе у затвор, што би Ваш предлог за његово боравиште, имаћете прилику да видите март 1991.

**Љиљана Јовановић
Младеновац**

ДОКЛЕ ЋЕ НАС ТРОВАТИ ПРОПАЛОМ ИДЕОЛОГИЈОМ

Одбрана и заштита је предмет пропале идеологије. Овим предметом професори врше најпрљавију пропаганду, са циљем да индоктринирају ученике и да их уведу у табор, СПС-а (иако је ово забрањено). Зато се користе и други предмети, чак и филозофија. Професорка филозофије, иначе ортодоксни комуниста, припадник владајуће странке, врши право духовно и психичко угњетавање ученика. Она се држи својих принципа без обзира на потпуно измењену политичку ситуацију у Србији. Настоји да по старим комунистичким методама (испирање мозга) убије у нама Бога. Недавно смо обрадили тему „Основни философски проблеми и дисциплине“. Приликом предавања пала је у транс и цео час посветила, „Марксовом дијалектичком материјализму“. Били смо изненађени мржњом, и искључивошћу када је са нама полемисала о религији, односно православлу. Приликом те полемике схватила је да не верујемо у глупости које је она причала, и да је исмејавамо. Избезумила се и њено слепило је дошло до пуног изражаја. Почела је коментарисати збивања у Хрватској и приликом тога нагласила да је религија односно хришћанска црква највеће зло. Рече нам да је црква крива што се води рат између Срба и Хрвата, стављајући у исти табор Католичку и Православну цркву. По њој црква је црква зато што индоктринира народ и усмерава људе да кољу једни друге.

Иако је била гневна на нас говорила је изненађујућим мирним тоном, са зловним осмехом на лицу и при том је често изговарала: „Децо ми наравно не верујемо у оно што нам ти свештеници причају“ и „нећемо им дозволити да нас заслепе“

За моје колеге и мене овај час философије се одужио у вечност, и сви смо жељно ишчекивали да се што пре оконча.

Духовну и психичку тортуру нисмо могли издржати. Подигао сам три прста желећи да добијем реч, али ме она није примећивала односно није желела да ми да реч.

Сада је упорно причала о католичкој инквизицији детаљно је описујући (иако она нема никакве везе са лекцијом за тај час)

Ставила је нарочито акценат на злочине које је католичка црква извршила над умним људима и при том их упоредила са прогоном бугумила из Србије под Великим Жупаном Стеваном Немањом.

Ова њена констатација нас је веома погодила и почели смо гласно негодовати док се она подругљиво смејала и даље причала.

Устао сам и рекао да овакве глупости не желим више да слушам. Она ми је хладнокрвно рекла да напустим час.

Жао ми је што час нису напустиле и моје колеге. Јер страх је још присутан и ја их морам разумети.

Молим демократски оријентисане људе, да помогну односно да изврше притисак на власт да ову тортуру онемогуће да се ови ортодоксни болшевици избаце из Српских школа.

Дотична професорица је иначе „Српкиња“
С. Ј. ученик из Зрењанина

ОВО НИЈЕ ДЕМОКРАТИЈА, ДРАГИ ВУЧЕ

Јављам се из Книна, да вама и СПО кажем да и у овим крајевима постоје људи који са великим надама и симпатијама гледају на ваш и наш покрет. То је по мом мишљењу најбољи пут за Србију и Српски народ. Што се тиче Бабићевске политике она ми је постала јасна још кад је у предизборној кампањи дала јавну подршку СПС-у. А о каснијим манипулацијама сувишно је и говорити. Ово није демократија него диктатура.

Тешко је говорити о свим стварима кад се води рат са усташима, мада ја не знам каква ми рат водимо са којим циљем и за кога. Како је могуће остварити српску земљу са ЈНА, која је већ у Словенији капитулирала.

У овим крајевима опасно је бити за Вука и СПО.

Што се тиче Војводе Шешеља он се најбоље показао као адвокат Слободана Милошевића пошто сваку прилику користи да га заступа.

Вама Вуче лично и СПО желим много среће и успеха у даљем раду и борби. Још нешто. Многи Мартићевци су милиционери од давнина. Хапсили су нас кад смо пјевали Српске пјесме а сада су почели вагати тко је већи Србин. Овим не желим да их омаловажим јер су ипак први стали на браник Крајине и своју храброст стално доказују. Само им замјерам што се као милиција мијешају у политику, несвјесно кочећи демократске промјене у Србији и шире.

Желела бих да изнесем један предлог мада не знам колико је реалан. Сматрам да штаб Српске гарде треба да објави позив да се сви војници (поготово старешине) који се тренутно налазе у ЈНА на време изјасне о стављању под команду Српске гарде. Чиновници се неће гарантовати поготову они високи који су издали земљу повлачењем из Словеније а сигурно ће се повући и из Хрватске. Они који то не учине на време, првенствено

старешине не би им требало бити мјеста у будућој Српској професионалној војсци, која може да буде под командом и самог Краља.

**Р. Ј.
Кинин**

СТЕРА НАМ — ПЕРА

Нисам човек од пера, али ћу покушати да у неколико реченица опишем шта се ових дана догађа у највећој српској банци — Беобанци.

Квалификовани сам радник, радим у Беобанци двадесет једну годину. За данашње прилике, односно неприлике имам, сасвим солидну плату од 11.000,00 динара. Још увек стиже редовно иако у два дела стамбено питање нисам решио, тако да са ћерком живим као подстанар. У последњих неколико дана по банци се причало да ће уследити повећање личних доходака који су и до сада за поједине људе у банци били огромни. Повећање је ускоро и уследило али не за све раднике. Ево како.

Наш цењени одбор директора (радници га популарно зову директоријум) на челу са поменути директором Пером, седоше и богам донеше сјајне одлуке. Повећаше број бодова, односно плате и то драстично „врхунским стручњацима“ а ту спадају сви са високом и вишом стручном спремом, наравно по њиховим критеријумима. Сви наши „стручњаци“ са високом и вишом стручном спремом раде тако сложене радне задатке да су у апсолутно неравноправном положају у односу на колеге из других банака у Београду који наводно имају веће личне дохотке од наших високошколаца, те да страшна неправда мора бити исправљена. Тако и би. Решења са знатно већим бројем бодова убрзо стигоше на руке наших „врхунских стручњака“ на потпис, наравно са правом жалбе коме је још увек мало. С обзиром на врсту посла којим се бавим, контактирам у банци са разним службама, савест ми налаже да напоменем да постоје службе у којима потпуно исте радне задатке, са истим степеном сложености, обављају радници са високом, вишом, и средњом стручном спремом подједнако успешно. Иако су, и до сада разлике у платама између стручних спрема биле огромне сада су просто неподношљиве.

Ево како то изгледа:

Виша школа: 30.000,00

Шеф са Високом стручном спремом 40.000,00

(Шефује петорици радника што је у нашој банци правило)

Директор службе има 50.000,00

Директор сектора има 60.000,000

Постоји још виших директора и безброј беспослених саветника о висини чијих плата не смем ни да мислим.

О осталим привилегијама, безграничним овлашћењима, дељењу станова и повољнијих кредита коме наши моћници хоће, и кад хоће писаћу у следећем писму.

Волео бих да ово писмо одмах објавите док је актуелно, да га прочитају радници Беобанке и да поштени радници потврде ово о чему сам вам писао. Посебно бих волео да ово



прочитају и радници Змаја, Индустије мотора Раковица, Индустије машина и трактора, и други.

С поштовањем
Милутин Лончаревић
БЕОБАНКА ДД

ЗЕЛЕНИ ВЕНАЦ 16

ЗАШТО ЈЕ СРБИЈА НЕСРЕЋНА?

Зашто смо ми Срби толико несрећни? У чему је наша несрећа? Зашто нас сви мрзе? Имамо ли ми пријатеља? Када ћемо моћи уздигнуте главе да погледамо свету у очи? Хоћемо ли бити некад слободна и демократска Србија? Ова питања не муче само мене него већину младих широм Србије.

Иако имам само 22 године, уместо да се радујем животу, већ ми га је доста јер не видим никакву светлу будућност у овом друштву лопова, мафијаша, лажова, полтрона, и комунистичких плаћеника. Никада нећу прихватити да је мој председник и председник свих грађана Србије човек који нас је омразио у очима целог света. Слао је на нас, српску омладину, 9 марта тенкове да нас газе. Сада ти исти претучени младићи треба да иду у рат и гину да би се одржао војд на власти. Све нас који смо за опозицију назива лудацима и мрачним силама прошлости. Он је црни ђаво садашњости. Сви су га прочитали: гладни радници и оне несрећне мајке у Скупштини Србије чију су децу он и његови партијски другови послали у смрт и после тога срамно капитулирали. И студенти су га прочитали и опозиција. Сви. Полако му окрећу леђа. У Грчкој је направио скандал, све нас обрукао. Чак га ни Бугари не требају.

У Скупштину је послао црвеног војводу да пропагира СПС, да компромитује опозицију. И док у Хрватској бесни рат који је у интересу нашег војда и поглавника усташког Туђмана, српска деца гину а да ни не знају зашто, за кога и у име којих циљева. За то време војд шаље своје посланике: Шкундрића, Црнчевића, Кошчића, Шешеља да благе опозицију и хвале Слобу, јер ваља победити тј. учврстити власт и на локалним изборима. На томе раде „опозиционе“ странке створене по слободној мери: СДС, тј. СПС, Шешељева разбојничка странка и овај Марковићкин СК покрет за Југославију. Шешељ има улогу да сеје мржњу и међу самим Србима, да пропагира рат, да заводи српску омладину и шаље у рат и у црно замија српске мајке. Психолошки уништена личност који би сутра дође ли недај боже на власт клао све Србе неистомисљенике. И душу своју је продао црном ђаволу. И овај рат је у интересу српске власти која се утркује са хрватским лудилом. А Вук је издајник јер је против рата јер је за модерну и слободну Србију коју би водили најспособнији и најпаветнији.

Србија када ћеш схватити да тргују твојом несрећом? Сада су последњи адут у игри Срби из Хрватске и Босне под диргентском палицом црвених Бабића и Караџића.

Србија, твоја несрећа се зове С. Милоше-

вић, и В. Шешељ. Због њих немамо пријатеља, због њих нам сви окрећу леђа јер они настављају пола века дугу комунистичку традицију. И све док их се не одрекнеш, док их не бациш на колена срамота ме да кажем да сам Српкиња.

С поштовањем,
Ваша стална читатељка,

С. А. Румо

ИЗЛАЗ ИЗ МРАКА И ТОТАЛИТАРИЗМА НЕМИНОВАН

Постоје неке ствари, неки догађаји који човеку никада не изгледе у сећањима и када мало одрасте оне се упита да ли је могуће да то памти, а био је клинац. Сећам се како је тата кришом читао „Нож“, „Судију“, „Голубачу“, како ми је деда причао да је све ово „лаж и превара“ и како ме је бака осудила „комунисто“! када сам јој рекла да Бог не постоји. Али Бог ми је ваљда опростио за све оно што сам морала да кажем, а нисам знала да је обмана, за све оно што сам писала, а што су биле само пуне фразе једног накардног времена, мој први митинг (онај на Ушћу) када смо му сви клицали. Опростиће Бог нама Србима што смо 50 година живели не осећајући мирис истине и правде, заборавајући своје корене, културу, науку, што су нас окарактерисали као симбол неслободе и недемократије и што смо окружени самим непријатељима. Схватиће да је буђење из мрака и беснила тоталитаризма неминовно, ма колико се неки теме супротстављају вукући нас у подруме Европе и света у којима нема светла ни излаза. Али трачак наде да у те подруме нећемо заћи још увек постоји и хоћу да верујем да ће нас рука снажна и одлучна рука, свет, повући и рећи: „хајдемо, браћо Срби у демократију и слободу, вратимо свој дуг“. И повукла нас је рука која је написала „Молитву“ за све, оне који је никада нису изrekli и за све оне који је под плаштом Словенске ширине, племенитости, духовитости и просвећености први пут слушају. Та је рука мени рекла: „Александра, за истину“, тај је мудар поглед пресликао у мени Карађорђеву оштрину, Обилићеву снагу и душу и срце Бановић Страхиње. Извукао ме је из бунила и заувек отрезнио од заблуда о срећнијој соц-будућности и „црвеним“ херојствима недораслим онима војводе Мишића и генерала Михајловића. Научио ме је да „онај који трпи зло, највише злу и помаже“, да су батине и лаж оружје једино слепе и малоумне силе и да је пут ка голготи „привилегија ретких и одабраних“. Учинимо зато да Србија у овом ништавлуку и безумљу нађе пут и васкрсне, боримо се за оно што су нам у аманет оставили наши дедови, наше кости и пепео, наш чика Пера. Вратимо тај дуг још нерођеним Србима и Српкињама и учимо их правим херојима историје, патриотизму и вечности оног слободарског и поносног пламена који тиња у нама Србима... Постоје неки људи који никада не изгледе у сећању народа иако су се налазили и на оштрици њиховог „ножа“ и у

њиховим „Молитвама“ истовремено. Таквим људима „Судија“ је историја чија их пресуда води у небеске „конзулате“ да одатле викну (кад год је то потребно)

Којекуде СРБИЈО, да нас освете, да нас поуче.

С дубоким поштовањем,
Београдска гимназијалка
Александра Анђелковић

ВУЧЕ, ПОБЕДА ЈЕ У ВАШИМ РУКАМА

После дугог оклевања, одлучила сам да Вам напишем писмо. Повод мог писања је долазак Његовог Величанства Престолонаследника Александра II Карађорђевића у своју земљу.

Телевизија Београд није нашла за сходно да преноси директно долазак престолонаследника. Могла је макар првих 30 минута преносити ако није хтела више. Митинг баба и деда, остарелих бољшевика, на Ушћу преносила је цео, а долазак престолонаследника први пут у своју Отаџбину, на чије ће чело, надам се, за кратко време ступити, није могла макар његов долазак директно да прикаже. Чини ми се да су једва приказали и оних пет минута (можда и мање) у дневницима.

Његове сузе су мера његове, љубави према Србији. Власт која се тобоже „променила“, у децембру после тобоже „избора“, требала је да исправи грешку, тј. неправду коју су комунисти нанели Карађорђевићима (ако су они „неки други“, а не комунисти). Ту неправду исправили сте Ви Вуче. Ви сте стварно прави родољуб и антикомуниста. У Србији има сличних људи Вама и они су махом чланови СПО. Ви сте повели омладину и памет Србије. Место председника странке Вам припада. Имате јак подмладак. ПОБЕДА ЈЕ У ВАШИМ РУКАМА!

Срећно! С вером у Бога, за краља и отаџбину! сви, сви, сви!

Љ. П. ученица VII разреда

ВАНДАЛИЗАМ НАЈГОРЕ ВРСТЕ

Доста је било прича о комунистима и њиховим неделима. Прогонили су своје политичке противнике као дивље звери и то се зна. Али да су се обрачунавали и са мртвим противницима — за то јавност није још чула. А о чему је ријеч.

Поштовање култа мртвих постоји у цивилизованом свету од памтивека. Латинска максима „о мртвима само добро“ пре двадесет векова постала је неписани закон културних људи. За оне који су успели да некако сазнају о овоме то први пут чују.

Решењем Скупштине општине Бијело Поље број. Уп.03-5-44/1 од 28.1.1974. године наложено је да се са надгробног споменика брише име мог оца Радомана Томовића. Нас је тада било тројица Радоманових синова али ниједном од њих није достављено решење.

РАШКА ОБНОВА

ПРВЕ ОПОЗИЦИОНЕ НОВИНЕ У РАШКОЈ
РАШКА ОБНОВА

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ ОБЈАВЉУЈУ:

- Ексклузивни интервју са Вуком Драшковићем
- Александар у Србији
- Проглас генерала Драже Михаиловића из 1944. год.
- Партизанска издаја у долини Нбра

АКО ЖЕЛИТЕ ИСТИНУ ЧИТАЈТЕ „РАШКУ ОБНОВУ“

Наређено-извршено. Напоменимо да је Бијело Поље у Црној Гори.

Мој отац Радоман био је у четницима до 13. маја 1943. године када је заробљен од стране ЊЕМАЦА на планини Бјеласици. Прошао је кроз логор у Оснабрику и данас живи у Њемачкој. Увијек се борио за очување српства и све што је српско. Ратни злочинац није, а ако неко сматра да јесте нека докаже. Сметало је појединцима име Радоманово на споменику својим родитељима и својој деци.

Можда и не бих ово износио у јавност да се свемогући бјелопољски богови не понашају и даље као кабадахије и комунисти. Захтевом од 22. априла 1991. године обратио сам се Скупштини општине Бијело Поље да се донесе решење да ми се омогући да вратим име свог оца на споменик у селу Расову. Ти бесчасни људи нијесу нашли за сходно ни да ми одговоре. Обраћах се Председнику Црне Горе и Биро за представке дописом број 04-2394 од 24. 7. 1991. године обавештава ме препорученим писмом да је Комисија закључила да моју представку проследи ЈО СС Бијело Поље с препоруком да ми надлежни орган достави одговор и ријеша захтев у законском року.

Нажалост та пуста бирократија и даље ћути. Закон о општем управном поступку јасан је да се мора одговорити у року па било то позитивно или негативно.

Ја не тражим ништа више осим да добијем било какав одговор на који по закону имам право. Да бих даље користио своја права код виших органа.

Шта рећи сада. Одговори бирократија из Бијелог Поља било како. Ургенцију сам послао поново Бироу у Титограду. Очекујем од њих одговор. Жалићу се до Уједињених нација.

У Деспотовцу, 2. 10. 1991.

Драгољуб Р. Томовић
радник Органа управе
СО Деспотовца
М. Пијаде 3
тел. 035/611-559

БЕГОВИ БИ ЈОШ ДА ВЛАДАЈУ

Зашто поједини Брозови генерали издају армију, издају Југославију? Зашто се води овакав прљави и крвави рат? Зашто, генерали, попут генерала Мирковића, бране Тита и зашто су оформили СК — Покрет за Југославију? Зашто се не слажу са укидањем „Куће цвећа“? Зашто смо због тога и много чега другог у оваквом прљавом рату незапамћеном у историји света? Зашто се опет врши геноцид над Србима? Зашто Добрица Ћосић и даље подржава комунистичке идеје које су Србији донеле највише зла?

Много питања, без одговора. Видимо да ни Европа проблеме не може да реши, а мртвих све више, крви све више.

На ова многобројна питања можда се може пронаћи одговор и из једног документа који се односи на једно од многобројних Брозових путовања по беломе свету. Таква је била велика фешта Броза по афричким земљама од 15. фебруара до 27. априла 1961. године. Путешествије је трајало 72 дана. Том

приликом пропутоване су земље: Гана, Либериа, Гвинеја, Република Мали, Краљевина Мароко, Тунис и на крају УАР. Делегација је била бројна. У пратњи Броза и Јованке били су: председник Народног собрања Македоније Лазар Колишевски, државни подсекретар за иностране послове Вељко Мићуновић, генерални секретар председника Републике Лео Матес, шеф Протокола председника Републике Зденко Штамбук /отац садашњег идеолога у главном штабу СПС Штамбука/, генерали Милош Шумоња и Милан Жежељ, професори лекари др Папо и др Беровић и књижевник Добрица Ћосић. Поред ових личности, путовала је бројна пратња и света од око 1.500 људи. Чак је путовала и музика састављена од војних музичара Гарде и других естрадних уметника.

Брозова свита путовала је бродом „Галеб“ уз пратњу три разарача ратне морнарице /„Котор“, „Пула“ и „Сплит“/, трговачким бродом „Ловћен“ и са три авиона /Дц 6, и два ИЛ 14/.

За ово вишедневно путовање бродови су снабдевени намирницама и свим другим потребностима. За Броза, Јованку и званичну делегацију и званичну пратњу, шивене су униформе, смокинзи, фрактови, свечане хаљине и друге керефеке. Све је било о народном трошку, од богатих поклона до напојница послузи у земљама које су посетили. Успут су путницима исплаћиване и доларске дневнице за џепарац. После повратка са овог пута, београдски комисиони били су претрпани разном робом.

Треба само погледати списак исплаћених дневница бројној свити. Он садржи ставке од 1 до 73. Крајњи износ списка јесте 338.933,82 америчка долара, углавном за исплату дневница и награда. Треба имати у виду да су путници имали све обезбеђено па је члановима свите исплаћивана дневница у висини од 30%. Према стварним трошковима овог путовања које је припремано месецима, трошкови исплаћених дневница не садрже ни 5% укупних трошкова ове феште.

На овом списку је интересантно име генерала Милана Жежеља под редним бројем 69 на износ од 1965 \$ САД. Милан Жежељ је у то време био Брозов ађутант и дуго је са Јованком „жарио и палио“ око Броза. Сада овај Брозов генерал ужива дебелу пензију у једној

вили на Дедињу. Није га брига за нови геноцид усташа у Лици. Као што је интересантно и име мајора Млађе Богуновића под редним бројем 72. са 2.163 УСА долара, тадашњег команданта Брозове резиденције у Ужичкој 15. Касније је био војни изасланик. Сада станује у једној вили на Дедињу и ужива дебелу пензију.

Анализирајући овај списак из њега се може свашта закључити. Броз је своје послушнике дебело награђивао народним парама, па није чудо што су га толике године неограничено чували. Није чудо што се сада највише буне и узимају Броза у заштиту ти и такви људи који су више од 40 година беговски уживали. Осетивши да долазе друга времена, времена полагања рачуна и живљења од свог личног рада, против свега су демократског. Зато су пуне новине и телевизија разних Мирковића, Ћосића, Марковића, Исаковић, наводних социјалиста, покрета жена за Југославију, СК-Покрета за Југославију и других душебрижника. Можда је зато и овај крвави рат у којему гине српска сиротиња.

Прилог: копија списка о исплаћеним дневницама за бројну свиту

М. Б. Вујановић

СПО ПОЗИВА

СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ ПОЗИВА
СВОЈЕ ЧЛАНОВЕ И СИМПАТИЗЕРЕ
ДА ПРИСУСТВУЈУ ОТКРИВАЊУ
СПОМЕН ПЛОЧЕ ЗНАМИТОМ
ЧЕТНИЧКОМ ЈУНАКУ ИВАНУ
ШЉУКИЋУ НА ЈАБУЦИ КОД
ПРИЈЕПОЉА

СВЕЧАНОСТ ЋЕ СЕ ОБАВИТИ
27.10.1991. год. У 11,00 ЧАСОВА



**„СРПСКА РЕЧ“
ЕКСКЛУЗИВНО**

ВИДЕО КАСЕТА: КРАЉ АЛЕКСАНДАР II КАРАЂОРЂЕВИЋ У СРБИЈИ

Цена касете у трајању од 90 минута 500,00 дин.
Касету можете наручити поужећем, телефоном:
620-891, 628-242 или уплатом на жиро рачун
60801-603-27562 или путем поруџбенице на адресу
„СРПСКА РЕЧ“ Бранкова 13-15, I улаз, VI спрат

ПОРУЏБЕНИЦА

име и презиме

место, улица и број

ПРЕТПЛАТА НА „СРПСКУ РЕЧ“

Овим се претплаћујем на „Српску реч“, чија
полугодишња претплата износи 450 динара, а
годишња 900 динара (урачунат је попуст од 10%).
Годишња претплата за иностранство је 150 ДЕМ, 90
УСД, или одговарајућа противвредност у другим
конвертибилним валутама.

Уплате вршити на динарски жиро рачун
60801—603—27562 СДК Београд или девизни
60811—620—128—25731—7495633 Кредитна
банка Београд, с назнаком за „Српску реч“. Уплате
из иностранства могу се вршити и чековима и
међународним уплатницама. По један примерак
уплатнице, или других доказа о уплати, заједно са
овом наруџбеницом послати на адресу
СРПСКА РЕЧ“ Бранкова 13-15, V и VI
спрат 11000 БЕОГРАД, тел. 620-891, 628-242.

/име и презиме/

/улица и број/

/место и поштански број/

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања редакција „Српске
речи“ обавештава читаоце комплетом бројева.
Комплетни или појединачни бројеви могу се
наручити уплатом на жиро рачун број
60801-603-27562 СДК Београд или девизни
60811-620-128-25731-7495633 Кредитна банка
Београд

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ од бр. 1. до бр. 27
Напишите који број наручујете.

(име и презиме)

(улица и број)

(место и поштански број)

InvestExport

Предузеће за грађевинарство, инжињеринг, друмска возила и трговину са П.О.
ул. 29. новембра 8, 11420 Смедеревска Паланка тел./ факс. (026) 32-821
Београд, Андре Николића 3-5 тел. (011) 648-960, 961, факс. (011) 651-058

Иза нас је, сада већ преко 80.000 м², израђеној
пословној, стамбеној и продајној простора !



Обезбедише своју будућност !

РЕФЕРЕНДУМ „СРПСКЕ РЕЧИ“: МОНАРХИЈА ИЛИ РЕПУБЛИКА?





НАГРАДНА ИГРА

УКРШТЕНЕ (СРПСКЕ) РЕЧИ

1	С	Т	А	В
2	Т	И	Т	О
3	А	Т	О	Л
4	В	О	Л	Е



Поштовани читаоци, на Ваше insistирање („а зашто немате укрштеницу“), редакција је ангажовала енигматичара који су измислили нову забаву за Вас и нову шансу за стандардних 10.000 динара! Дакле, решавањем наше укрштенице стичете право да се борите за новчану премију, шестомесечну претплату на „Српску реч“ и монографију „9. март“. Решења пошаљите на нашу стару адресу („Српска реч“, Бранкова 13-15, VI спрат, 11000 Београд, са напоменом „за награду игру“).

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО

1. Поза, положај (мишљење)
2. Родоначелник авиојевске Југославије („Србобдер“)
3. Корално острво

Решењем ова три појма долазите на 4. водоравно и усправно, где се крије и РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ (СРПСКИХ) РЕЧИ. Четири речи које треба одгнетнути добијају се одговором на питање: ПОЗДРАВ КОЈИМ СЕ ГЕНЕРАЛ БЛАГОЈЕ АЏИЋ ОБРАЂА СВОЈИМ ВОЈНИЦИМА НА ФРОНТУ (име омиљене домаће животиње).

Редакцији пошаљите САМО овај одговор (под 4. водоравно и усправно), што ће за нас бити доказ да сте читаву укрштеницу паметно и правилно решили.

ПОД 4 ВОДОРАВНО ЈЕ

ДОБИТНИЦИ НАГРАДА ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

На питање из прошлог броја „Српске речи“ КО ЈЕ МАЦА (?) сви су знали да је Маца конспиративно име друга Шешеља. Добитници награде су:

1. ПРВУ НАГРАДУ, 10.000 динара добила је СЛОБОДАНКА ПОЗНИЦА, 15300 ПОЗНИЦА, 4. Јула С-22/2
 2. ДРУГУ НАГРАДУ, ШЕСТОМЕСЕЧНУ ПРЕТПЛАТУ ЗА „СРПСКУ РЕЧ“ добио је ЗОРАН ЂУКИЋ, 23000 ЗРЕЊАНИН, Руже Шулман 43/6,
 3. ТРЕЋУ НАГРАДУ, МОНОГРАФИЈУ „9. МАРТ“ добио је БОЈАН ПИРКОВИЋ, 32000 ЧАЧАК, Ул. Бориса Кидрича 22/1.
- ЧЕСТИТАМО ДОБИТНИЦИМА!